

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Liber I

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A. SYMEO-
NE META-
PHRASTE.

l Cum Metaphrastes, qui hoc scribit, seculo decimo primum floruerit, templumque, quod D Sancto nostro Leontius Thessalonicae castruacerat, aliunde, quod isti, fortassis jam destructo collapse, substitutum fuerat, seculo septimo, uti in Commentario praevio num. 92 jam docui, fuerit exustum, sane Sancti nostri templum, quod Metaphrasticis aetate seu seculo decimo media in urbe Thessalonicensi adhuc cernebatur, nequit fuisse illud ipsum, quod a Leontio ibidem fuerat erectum.

m Occidentali nimirum: adi Annotata Passionis praecedentis cap. 2 ad lit. g subneva. Eo porro, quod bene notandum, non reversus, ut Lipomani interpretatio habet, sed iturus fuisse Leontius in Graeco Metaphrasticis textu asseritur.

n Ut Leontius Thessalonica Sirmium peteret, Ister ei seu Danubius trajiciendus haud fuit, idque nihilominus ei faciendum fuisse, a Metaphraste hic indicatur, et recte sane: Leontius enim, antequam Sirmium adiret, sese primum in Daciam, quae ad sinistram Danubii ripam sita erat contulisse narratur; inde autem Sirmium petiituro necessario erat trajiciendus Danubius.

o Isthoc Sancti miraculum, apparitioneque, Leontio oblata, quae id praevit, a solo Metaphraste, anonymoque, qui ei praevit, Sancti biographo narrantur; quare quid tum de hac, tum de illo sentiendum sit, statues ex iis, quae mox ad lit. k dicta sunt.

p Tempore illo, quo Leontius, Illyrici praefectus supra memoratus, floruit, seu seculo quinto ineunte vere Sirmii coestitisse ecclesiam, S. Anastasiae sacram, utcumque confirmatur ex iis, quae Commentarii praevis num. 133 in medium adduxi.

q Fides quantum ad miracula ista curationesque stet penes auctorem, qui interim praeter anonymum Sancti nostri biographum, e quo sua deprompsit, nullum prorsus scriptorem alium sibi suffragantem habet.

B

MIRACULA

E

E duobus codicibus Mss. Graecis, altero bibliothecae Vaticanae 821, altero olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi 1517, accepta,

INTERPRETE CORNELIO BYEO

LIBER I

Auctore Joanne, Thessalonicensi archiepiscopo a,

CAPUT I.

De Mariano Illyrici praefecto, gravissima aegritudine afflictato, sanitatque per S. Demetrium restituto b.

Marianum
Illyrici praefectum,
Deo placentem,
invidiam
ingluviei,

Marianus, vir quidam genere et divitiis illustri c, unusque e senatu apud imperatores existens, jussus est ab eis et gentis Illyricae praefecturam administrare, cumque ad custoditam a Deo Thessalonicensium metropolim venisset, sancteque ac pie justitiae habenas moderaretur, Deo etiam placeret, atque a populis gratiarum actione celebraretur, a diabolo, bonis omnibus evidenti, odio habitus fuit. Ac primo quidem illi abs hoc ingluviei cogitationes, carnaliumque desideriorum affectus, interius animae ejus pacem ac tranquillitatem paulatim absumentes, fuere suggesti: atque hinc rursus, velut flamma, accensa est malorum, ut Apostolus dixit, radix avaritia, ejus rami passionum multitudo, fructusque secunda eorum, qui in ignis inextinguibilis lacum sunt conjecti mors.

avaritia, ira

2 Cum igitur magnus vir hic virtutes amaret, dignitatemque magis ornaret, quam ipse ornaretur ab ea, continentia carnem frenans voluptates ejus prorsus exstinxit. Exinde autem divitias rerumque necessariorum redundan-

Μαριανός τις άνήρ τών έν γένει και πλούτῳ λαμπρών, και εις τών τῆς συγκλήτου βουλῆς παρά βασιλευσιν υπάρχων, έκειλεύθη παρ' αὐτῶν και τούς τών υπάρχων θρόνους κατά τῶ Ἰλλυρίων έθνος διέπειν, και δὴ φθόσας τὴν θεοφορίητον τών Θεσσαλονικίων μητρόπολιν, και άγνώς και εὐσεβούς κυβερνήων τὰς τῆς δικῆς ήνίας, και εὐαρεστῶν τῷ Θεῷ, και παρά τών δήμων ευχαριστούμενος, έθρονίθει παρά τού πάσιν άγαθοίς βασκαίνοντος διαβόλου· και πρώτον μὲν υπεβάλλοντο αὐτῷ παρ' εκείνου γαστριμαργίας λογισμοί, και φιλοσωμάτων παθῶν έρωτες άπρεπίες, ένδον σμύχροντες αὐτῷ τῶ γληνῶν και σόφρον του νοῦ. Κατέυθεν ώς φλόξ εξενύπτετο πάλιν ή ρίζα τών κακῶν, ώς ὁ άπόστολος έφησεν, ή φιλαργυρία, ής οι κλάδοι τών παθῶν ὁ έσμός, και καρπός ὁ δεύτερος θάνατος ὁ τών εις τὴν λίμνην του άσθετου πυρός βαλλομένων.

2 Έπει οὖν ὁ μέγας εκείνος άνήρ τών άρετῶν φίλος ὦν, και τὴν άξίαν μάλλον κοσμοῦν, ή ταύτη κοσμούμενος, τῇ μὲν όλιγοδεία τὴν σάρκα γαλιμαργιών, τὰς ήδονάς αὐτῆς τέλειον εξηράνιζεν. Έπειθεν δὲ πλουτῶν και περιτετῶν τών επιτηδείων, τούς τῆς φιλαργυρίας

A. JOANNA
THESSAL.
ARCHIEP.

A γυρίας βρόχους, ὡς τὴ μίσημα καὶ ψυχροφρόνον ἄγγελος ἀπέσειτο. Κατανοήσας ὁ παμπόνηρος δαίμων τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς προτερήματα, καὶ εἰδὼς τὸν παρορμιστὴν εἰρηκότα, ὅτι οἱ δυνάσται Συμῶδεις εἰσὶν εἰς ἔργα καὶ παρορμῶν, καὶ παρορμῶν αὐτῶν ἐπειράτο κατὰ τῶν ὑπάρχων, εἰ πῶς ἐντεῦθεν αὐτῶν ἀπαρίσκοντα δεξέειεν τῷ Θεῷ, προσπεβάλλων αὐτῷ καὶ λύπην ἐκ τοῦ μὴ προβαίνειν δεῖν εἰς πέρας τὰ τῷ Συμῷ μελετώμενα. Ἀποτυχία γάρ, φησὶν, ἀμύνης λύπην γεννά.

tiam, avaritiæ laqueos, non secus atque inquinamentum quoddam, animamque corrupens vas, abjecit. Perversissimus demon talia viri fortia facta considerans, proverbiorumque auctorem, viros potentes in iram esse proclives, dixisse cognoscens, ad iram furoremque etiam ipsum adversus eos, qui ei suberant, si quo modo inde Deo displicentem posset efficere, concitare conabatur, dolorem ipsi adjiciens, quod nempe, quæ animo meditatus erat, ad finem haud perducerentur: spei enim frustratio, dicebat, ultionis dolorem generat.

acedia, diffidentia.

3 Ὡς δὲ καὶ ἀνοφετέρως τοὺς βρόχους τοῦτους διέκοψεν τῇ πραύτητι, καὶ τῇ φιλοφροσύνῃ διὰ τοῦ γνώσκειν τὴν ταυτότητα τοῦ καθ' ἑαυτὸν, καὶ τοῦ τῶν ὑπάρχων φαρμάκτος, τῷ τῆς ἀκηδίας λοιπὸν ἐκτῆς κακίας βλαστήματι καθέσειτο· τοῦτον ὁ ἀλάστορ συνέτριβεν σατανάς, καὶ ὑπέβαλεν ὡς οὐδεὶς ἔσται τῶν κόπων τούτων μισθός, ὑποσπεῖρον τὴν ἀπιστείαν τῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπαγγελίων καὶ λήθη τῆς τῶν ἐπομένων ἀμνηστου δόξης ἐπιγυμνῶν ὥσπερ καὶ Σάπτων τὸν νοῦν· ἕνα δὲ καὶ ὑποτίθετο τοῖς λογισμοῖς τοῦ ἀρίστου ἐκείνου ἀνδρὸς, ὡς ὁ τῶν ἀρετῶν κάματος πολὺς, καὶ ἰδρῶς ψυχῆς οὐκ ἄλλος. Καὶ τοῦτον μόνον μισθὸν, καὶ ἀνάπαυαν τὴν ἐξ ἀνθρώπων εὐφημίαν· ἐντεῦθεν ἔλκων αὐτὸν εἰς τὸ σαλπίζειν τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, καὶ φανή τὶ ἀν τῇ παρά τοῖς ὑπάρχουσιν εὐδοξίᾳ, καὶ τῷ ἐβδόμῳ τῶν πασῶν δαίμονι, λέγω δὴ τῷ τῆς κενοδοξίας, εὐάλωτον αὐτὸν μηχανόμενος καθίσταται.

3 Ut autem etiam duos hosce laqueos mansuetudine, ortaque ex eo, quod et sui ipsius et eorum, qui ei suberant, idem esse figmentum nosset, humanitate disciderat, tandem illum acedia, sexto malitiæ germine, scelestus afflixit, nullamque laborum illorum futuram mercedem suggestit, promissionum Servatoris nostri diffidentiam occulte seminans, mentemque perpetuæ futurorum gloriæ oblivione obruens ac velut sepeliens. Simul autem et viri illius optimi cogitationibus subiciebat, multum requiri ad virtutes animæ laborem sudoremque haud modicum, atque hunc solum hominumque ex fama quietem esse mercedem; hinc sese ad ejus decantandas virtutes convertens bone illum apud eos; qui ei parebant, nominis existimationi septimoque affectuum dæmoni, dicto autem, vanæ gloriæ, facile expugnato efficere est molitus.

F

4 Ἐπει δὲ τῇ τοῦ Χριστοῦ βοηθειᾷ ἐκείνος οὐ τῶν ὑπάρχων τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτοῦ κρατῶν ἀπεδείκνυτο, καὶ τῶν ἐπιγγελημένων ἀγαθῶν παρά τοῦ Θεοῦ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κηκορουμενοῖς ἐκουσίως διὰ παντός μεμνημένος, καὶ τῶν ἠπειλημένων, αἰωνίων βασάνων τοῖς βράθυμας ἐν τῷ παρόντι βίῳ διαγενομένοισι ἀδι-αλείπτως, ὥσπερ ποιούμενος τὴν μελέτην, τὴν μὲν ἀκηδίαν τῇ ὑπομονῇ διὰ τῆς σταθερᾶς πίστεως ἀπέσβεσε, τὴν δὲ κενοδοξίαν τῷ φόβῳ τῆς γεννῆς μαρτυρίῳ, εἰς ταπεινοφροσύνην μετέτρεπεν, ὡς λοιπὸν αὐτοῦ τοῖς ἐπὶ τῆς κακίας ὑπερβάντος λογισμοῖς, καὶ τὰς τούτων πάγας, ἀχυρμαῖς δίκην τῇ Χριστοῦ βοηθειᾷ καταπατήσας, τρίθειν κατ' αὐτοῦ τοῖς ὀδόντας τῶν ἀντικειμένων, καὶ δὴ τὴν ἐπ' ὀμφαλοῦ γαστρός τὸ δὴ λεγόμενον ναυοπλία αὐτοῦ κινεῖ, τὴν ἐλέπτον τῶν λογισμῶν, τὸ πρωτόφρον τῆς κακίας βλάστημα, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχίκακος ὄφις πρὸ πάντων ἑαυτὴν τῇ τῶν λογισμῶν διαστραφῆ περιέπειρον· ὁλο καὶ τῶν οὐρανῶν κατέπεσεν εἰς γῆν ἴψεις.

4 Cum autem ille Christi auxilio, non tam iis, qui ei suberant, quam sibi ipsi, imperare videretur, promissorumque a Deo iis, qui in hoc mundo ærumnas patienter ferunt, bonorum assidue memor, nec non æternorum, quæ desidiosam vitam hic ducentibus Deus minatur, suppliciorum meditationem absque intermissione quodammodo faciens, acediam quidem tolerantia per fidem firmam abegit, vanam autem gloriam gehennæ timore subigens eam in humilitatem convertit, ita ut tandem, septem malitiæ illius superatis suggestionibus, harumque decipulis, pallearum acervi in modum, Christi ope conculcatis, dentibus contra ipsum inimicus strideret, suamque a ventris umbilico, ut aiunt, armaturam, animis expugnandis validissimum tormentum, malitiæ primogenitum germen, quo et ipse malorum ante omnes auctor serpens seipsum pravaram cogitationum distortionem transfixit, propter quod et cælis excidit, in terram conjectus.

vana gloria.

5 Τὶ δὲ τοῦτο ἐστίν; Ἡ τῆς ὑπερηφανείας, ἀγαπητοί, δυσίατος σπηδαῖον, ἡ κορυφή, καὶ κορώνη τῆς κακίας, ἡ πρώτη τῆς λογικῆς οὐσίας, καὶ ἐσχάτη νόσος· πρώτη μὲν διὰ τὸ ταύτη πρώτον, ὡς εἴρηται, περιπαρῆναι τὸν σατανᾶν ἐκόντι· ἐσχάτη δὲ, διὰ τὸ μὴ εἶναι πάθος ὑπερνηθῆσαι ταύτην τῷ κακῷ. Ταύτην ἐγείρει τοῖς λογισμοῖς τοῦ ἀνδρὸς τελευταίαν συμπλοκὴν, καὶ δυσκαταγνώστον ὁ τῆς κοινῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων ἐχθρὸς ὑποσπεῖρον αὐτῷ τοιαῦς δὲ τινας ὑπονοίας· ἰδοὺ, φησὶν, κατηγονίστω τῇ ἐγχερατείᾳ σου, καὶ τῇ συνέσει τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, τῷ λογιστικῷ αὐτῆς μέρει σοφῆς καὶ νονεχῶς τὰ τοῦ Συμοῦ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς ἠνωχίσσας φροσῶματα, καὶ τὰς τῶν ἀπάντων δαιμόνων μηχανὰς εἰς ἀέρα διέλιπας, παρὰ σοῦ ἡ γαστριμαργία δεδαλώσεται, τὸ τῆς σαρκὸς ἀκρατεῖς τῆς φιλαδονίας πάθος πεποδηταί, ἡ φιλαργυρία πε-

5 Quid autem id est? Superbiæ, dilecti, incurabilis putredo, caput et corona malitiæ, primus rationalis substantiæ et supremus morbus: primus quidem, quia primum eo, ut aiunt, satanas voluntarie fuit confixus; supremus vero, quia nulla eam passio malitia vincit. Postremam hanc difficilemque pugnam suggestionibus suis adversus virum excitat communis hominum naturæ hostis, hujusmodi ei cogitationes occulte inserens: Ecce, ait, contentia tua prudentiaque animæ omnes corporisque affectus superasti, rationali illius parte scite ac prudenter animi, ipsiusquemet libidinis æstus refrænasti, omniumque dæmonum astus in aëra abire fecisti, a te ingluviens in servitum redacta est, carnis incontinentia, amoris

superbiaque

ris

A. JOANNES
TRESSAL.
ARCHIEP.

ris voluptatum passio, subacta est, avaritia conculcata est, iracundia mansuetudine absorpta est, tristitia de rebus mundanis spe incorruptibilitatis confrica est, virtutum neglectus per fidem, hujusque facultatem, patientiam dico, superatus est, vana gloria, seu, ut, quod res ipsa est, dicam, gloriae placendique hominibus cupiditas virtutum occultatione jacet devicta.

tentationibus frustrata

6 Hisce igitur omnibus, beatissime atque apud Deum et homines gloriosissime praefecte, superior factus, quomodo Sanctis, ipsiusmet animae tuae virtute, non caelesti auxilio (neque enim, si alieno fieret subsidio, corona tibi impenderet) magnus effectus, vicinus haud sis? Haec scelestus consiliarius memorati beatissimi Mariani praefecti cogitationibus suggerens ad fastum excitabat virum, virtutesque, quas diximus, ipsum ex se, non autem ex Dei auxilio, habere, suadere ei conabatur, ut, si ipsum consilio ejus assentiri eveniret, ad iram Deus, utpote gratiarum actione debita haud accepta, provocatus, auxilio suo illum orbaret, solumque nactus scelestissimus suum omne, secundum quod scriptum est, desiderium in eo exsequeretur.

aggressus gravissimo cum percussio morbo,

7 Ut autem et in hoc a Christo devictus fuit Belial, beatissimo Mariano divinum auxilium implorante dicenteque, quia tu es Dens, qui doces hominem scientiam, animae conditor corporisque creator, unionisque eorumdem compactor, ac disjunctionis, secundum quod convenit, dispensator, rursusque in mortuorum resurrectione refectionis, temperationisque haud confusae ac aeternae in incorruptibilitate vitae provisor, miraculorumque factor, aliisque pluribus similibus seipsum humiliante, Deoque omnem gloriam ac gratiarum actionem attribuyente, invidus daemon, cum decipulam adversus ejus animam haud inveniret, sese tandem ad corpus ejus oppugnandum convertit, atque ipsum, non secus atque Job (neque enim nisi Deus concedat, vel contra porcos, uti Evangelium ostendit, nedum contra hominem, eumque pium, potestatem habet) examinans, percussit virum paralysis corporae plaga, ita ut omnia ejus membra in lecto jacerent praclusa, nec omnino ulli e corporis partibus moveri a seipsa daretur, sed et ori ejus cibus alienis manibus admoventi deberet.

cui sonando cum frustra omnia nihil vitia fuissent remedia,

8 Adhaec medicis, non civitatis tantum, sed et regionis totius propter personae nobilitatem convocatis, totius artis medicae specimen diversum in ipso est factum, exterius pharmacorum omnigenae mixturae artificia, duritiam externam corporis emollientia, potionum e multis commixtis per os donationes diversae, interius constitutionem male affectam ac collapsentem conflicta contrario resuscitantes atque confortantes; inferius autem immittebantur mixta remissu facilia, scitissime inventa, intestinorum flatus, exitum haud inventientes, facile solventia, illamque late sparsam atque ad ipsum cerebrum delatam atram materiem per partes inferiores abigentia. Atque haec aliaque similia, cum circa virum facta fuissent, morbum corporis augebant, desperationemque animo injiciebant, adeo ut ex animi dejectione duplo majus fieret malum, nec ullam in omni humano auxilio spem vir haberet, iique, qui ei familiares erant, ad mortem ipsius spectantia pararent.

9 Tunc aliquis eorum, qui majori in eum

πάτηται, ὁ θυμὸς ὑπὸ τῆς προκίτης κατεπίδη, ἡ λύπη τῶν κοσμικῶν τῆ ἀφθαρσίας ἐλπίδι ἐρώσθη, ἡ ἀσθένεια τῶν ἀρετῶν διὰ τῆς πίστεως, καὶ τῆς εὐφροσύνης, λέγω δὴ τῆς ὑπομονῆς, ἐνευρώθη· ἡ κενωδοξία, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν, φιλοδοξία, καὶ ἀνθρωπαρεσνία τῶ κρυφίῳ τῶν ἀρετῶν ἐξαπόλλων.

6 Τοῦτων οὖν ἀπάντων ὑπέρτερος γεγονώς, μακαριώτατε ἦπαρχε, καὶ ἐνδοξότατε παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, πῶς οὐκ ἐγγύς εἰ τῶν ἀγίων, τῇ ἀνδρείᾳ τῆς ἐαυτοῦ ψυχῆς μεγαλυνθεὶς, οὐ γὰρ δὴ τῇ οὐρανῶδον βοήθειᾳ; Εἰ γὰρ εἴς ἄλλου ἢν ἡ ἀντίληψις, οὐ δὲ στεφανῶς σοι ἀπέκειτο. Ταῦτα ὁ μαρὸς σύμβουλος τοῖς λογισμοῖς ὑποβάλλων τοῦ μνημονευθέντος μακαριστάτου Μαριανοῦ τοῦ ἐπάρχου, εἰς ἔπαρτον προκαλεῖτο τὸν ἄνδρα, καὶ πείθει ἐπειράτω, οἰκοῦεν αὐτὸν κτήσασθαι τὰς ἀρετὰς, ἃς προείπομεν, καὶ οὐ τῆ τοῦ Θεοῦ βοήθειᾳ, ἵνα εἰ συνέβη τούτου συνκαταδέσθαι τῇ βουλή, λυπηθεὶς ὁ Θεὸς ὡς ἀχαριστηθεὶς, στερηθεὶ αὐτὸν τῆς ἐαυτοῦ βοήθειας, καὶ ἔρημον αὐτὸν λαβόμενος ὁ παμπήνηρος κατεργάσθαι ἐν αὐτῷ κατὰ τὸ γεγραμμένον πάσαν ἐπιθυμίαν.

7 Ὡς δὲ καὶ ἐν τούτῳ κατηγορήθη διὰ Χριστοῦ ὁ βελίαρ, τοῦ μακαριστάτου Μαριανοῦ τὴν ἐκ Θεοῦ βοήθειαν ἐπικαλουμένου, καὶ λέγοντος, ὅτι συ εἶ ὁ Θεὸς ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνώσιν, ὁ τῆς ψυχῆς ποιητὴς καὶ τοῦ σώματος πλάστης, καὶ τῆς ἀρμονίας αὐτῶν συμπηκτωρ, καὶ τῆς διαζεύξεως αὐτῶν πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονόμος, καὶ πάλιν τῆς ἀναπλάσεως τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐν τῇ ἀναστάσει καὶ τῆς ἀσυγκύτου συγκράσεως αὐτῶν, καὶ τῆς ἐν ἀφθαρσίᾳ ζωῆς αἰωνίου προνοητής, καὶ θαυματουργός, καὶ ἄλλοις πλείοσι τοιοῦτοις ταπεινοῦτος ἑαυτὸν, καὶ τῷ Θεῷ τὴν ἅπασαν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν ἀπονέμοντας, μὴ εὕριστον ὁ βλάσφημος δαίμων πάγιστα τινὰ κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἐστράφη λοιπὸν τῷ σώματι αὐτοῦ πολεμῶν. Καὶ ἐξετησίαιμος αὐτὸν ὡσπερ τὸν Ἰωβ, (οὐ δὲ γὰρ κατὰ χεῖρον ἔχει ἐξουσίαν, εὖν εἰ μὴ Θεὸς συγγορεῖν, ὡς τὸ εὐαγγέλιον δεικνυσκν, μῆτι γε κατὰ ἀνθρώπου καὶ ταῦτα θεοσεβοῦς) ἐπληγε τὸν ἄνδρα πληγῇ παρέσεως σωματικῆς, ὡς πάντα αὐτοῦ τὰ μέλη συλλελημμένα κείσθαι ἐπὶ κλίνης, καὶ μὴδ' ὄλωσ κείσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ μηδὲν τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν τροφὴν δι' ἄλλοτρῶν χειρῶν τῷ σώματι τούτῳ προσάγεσθαι.

8 Εἶτα τῶν ἰατρῶν οὐ τῆς πόλεως μόνου, ἀλλὰ καὶ τῆς γόρας ἀπάσης διὰ τὸ τοῦ προσώπου ἐνδοξου συγκληθέντων, ὄλης εἰς αὐτὸν τῆς ἰατρικῆς παιδίας διάγορος ἐπίδειξε γέγονεν, ἀλιμάτων ἐξωθεν παμμίγεις εὐτεχνίαι, τὸ σκληρὸν τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος ἀσχηλῶς καταμαλάττουσαι, ποτῶν συγκεκριμένων παμποικίλοι διὰ στόματος δόσεις, τὸ κακόχυμον τῆς ἐνδου διαβήσεως καὶ νεκροπύου τῇ ἀντιδότῳ συμπλοκῇ ἀναζωπυροῦσαι τε καὶ ρωννίσουσαι· καὶ κάτωθεν δὲ ἀναπύματα παρεπέμποντο κράματα πανσώμης τετεχνημένα, τῶν τῶν ἐντέρων ἀδιεβδευτον διευλυτούντα βορβορυγμῶν, καὶ τὴν ἀναδοτικὴν ἐκείνην δυσθυμίαν, καὶ μέχρις αὐτοῦ διακομιζομένην τοῦ ἐγκεφάλου ἐπὶ τὰ κάτω προτρέποντα, καὶ πάντα δὴ ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα γινόμενα περὶ τὸν ἄνδρα τὴν νόσον τοῦ σώματος ἠδύσανον, καὶ τὸν ἀπελπισμὸν ὑπέβαλλον τῇ ψυχῇ, ὡς ἐκ τῆς ἀθυμίας διαπλάσιος τρέφεσθαι τὸ κακόν, οὔτε δὲ πάσης ἀνθρωπίνης βοήθειας ἀπέπειν ὁ ἄνθρωπος, καὶ λοιπὸν τὰ περὶ τὸν θάνατον τούτου ἠτέρπειον οἱ προσήκοντες.

9 Τότε τις τῶν ἐννοστέρων αὐτῷ δοκούτων ὑπάρχων

A χεν, πρὸς τὸ οὗς ἴριμα ἔφησε προσελθὼν, ἔστιν τίς ἀνὴρ, ὃς εἰρηκέν μου δυνάσθαι σε, ὃ δέσποτα, ὑγιὴ καθίσταν, εἰ δελήσεις τὴν ἐγγεγραμμένην βεμβράνην, ἢν δίδωσίν σοι, ἀφ᾽ αἵψα κατὰ τοῦ σοῦ τραχήλου, καὶ φέρειν. Ὁ δὲ μακάριος Μαρριανὸς ἀπεκρίνατο, καὶ τὶ ἔστιν, ὃ φησὶ ἐγγεγράφαι τῇ βεμβράνῃ· εἶπεν δὲ ὁ παῖς, ἐρωτήσαντός μου μικρὸν τι περιεργότερον διὰ τὴν ἀπατὸν μου περὶ σε, ὃ δέσποτα, ἀφροντίδα, οὐδὲ τοῦτό με ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἔφη, τινὰς γραμμάς ἐκείσαι διαγράφειν, καὶ ἀστερισμούς, καὶ ἡμικύκλια, καὶ τινὰ ἕτερα σχήματα γράμμασιν ἑβραϊκοῖς, καὶ ὀνόμασιν ἀγνώστον τοῖς πολλοῖς, ἔσθαι δὲ καὶ ἔσθαι περιγεγραμμένα. Τί γὰρ χρεῖα καὶ τοῦ μαθεῖν τῶν ἐγγεγραμμένων τὴν δύναμιν καὶ τὰ σχήματα; εἰς ἡμῖν τοῖς δούλοις σου πάντων σκοπός, τὸ σε τῆς ἡγίας τυχεῖν, καὶ μὴ πάντας ἡμέας, τάχα δὲ καὶ τὴν δὴν πᾶν διὰ τῆς σῆς στερησεως ζῶντας εἰς ἄδου χωσθῆναι.

10 Λάβε οὖν, ὃ δέσποτα, τὸ βραχὺ τοῦτο δέσμα, καὶ φέρεσον, καὶ ὑγιασθῆτι αὐτός, καὶ τοὺς παρὰ σοῦ πάντας τῆς φθοροποιῦ λύτης, καὶ τῆς περὶ σε ὀδύνης ἀπάλλασον· εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ πιστὸς ὄντως, καὶ κατὰ Θεὸν ἐνδοξότατος ὑπαρχὸς ἐστίνης ἐνιδῶν, πρῶτον μὲν, ὃ σαφῶτατε σύμβουλε καὶ ψυχροβλαβές, πόθεν μοι δῆλον ὡς φεύξομαι τὴν νόσον φορέσας τὴν βεμβράνην, μᾶλλον δὲ, πῶς οὐ πρόδηλον μηδὲν ἀγαθὸν ἐν αὐτῇ διαγράφεται, τοῦ γεγραπτός μη βουλομένου τὴν τῶν γεγραμμένων δύναμιν φανερωθῆναι; πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, φῶς ἐστίν, εἰ δὲ καὶ ὑπόδες μοι πάντως ὑγιαίνειν μετὰ τῆς περιεργείας ἐκείνης φορέσαντα γράμματα, οὐ βούλομαι τὸ σῶμα ρωσθῆναι, τὴν δὲ ψυχὴν μου ζημιωθῆναι, οὐδὲ τὸν κόσμον οὖν κερδοῦσθαι μοι προύκειτο. Ἀπαγε οὖν καὶ τοιοῦτος ἐμοὶ λόγους μηκέτι προσάξεις. Λέγει δὲ ὁ παῖς· ἔκρινας οὖν, ὃ τρέφῃμε, σαυτὸν ἀπαλλάξαι τοῦ ζῆν, ἵνα καὶ ἡμᾶς πρὸ σοῦ θανατώσης.

11 Ὁ ἑπαρχὸς ἀπεκρίνατο· ἡμᾶς οὐ θανατῶ, ἀλλ' οὐδ' ἐμαυτὸν, εἰ καὶ τοῦ σώματος χωρισθῶ, τὴν δὲ ψυχὴν διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ τὸ μὴ τεθελκνῆμαι με περιεργία σαμωναῖος χεῖρης εὐεργετηθῆναι, εἰμὶ καὶ θικνὴν τίσιν εὐεργεσίαν ὅπως ἀποκαλέσας τὴν τῆς ἀλλοτρίας συνάμεως παρασκευῆν. Πῶς γὰρ εὐεργετήσουσιν ποτὲ οἱ τῆς ἀληθοῦς προνοίας ἐαυτοῦς χωρήσαντες διὰ κακίας ὑπερβολῆν; οἷς γὰρ τὸ εὖ εἶναι μὴ πρόσσιν, πῶς ἑτέροις τοῦτο παρέξουσιν; Ἀπάτη οὖν ἡ ἐπαγγελία τούτων, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἢ φανατισμὸς προφανής. Τούτοις ἀποπεμφόμενος τὸν παῖδα τοῖς ῥήμασιν, ὑπνωσεν ἐκ πολλῆς ἀδολεσχίας, καὶ πόνου ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ. καὶ δὴ καθ' ὑπνους ὄρα Δημήτριον τινὰ τῶν γνωσίων αὐτοῦ φίλων, καὶ τὸν ἐν βασιλείᾳ αὐλαῖς τυγχάνοντα γνωριμώτατον ἄμα, καὶ περιφανῆ λέγοντα αὐτῷ. Τί δὴ ἔχεις, ὃ προσφιλέστατε, καὶ βαρῆως φέρεις, γνῶρισόν με τὸ τάχος· ἴσως καὶ τὸν ἀνησιφόρον συμβουλευσόμεί ἄν σοι. Ὁ δὲ ὑπαρχὸς καθ' ὑπνους ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτῷ.

12 Τί γὰρ ἔχω τῶν ἐν ζῶσιν, τί δὲ τῶν ἐν τάφῳ κειμένων οὐκ ἔχω· κεφαλὴ μὲν γὰρ πάσα κεκακωμένη θεινός, πάντα τὰ αἰσθητήρια μάτην κίηται. οὔτε γὰρ ὀφθαλμοὺς ἔχω βλέποντας ἐναργῶς, οὔτε ἀκοὴν ἐπαίουσαν, πλὴν τῶν μεγίστων φόβου, ἀλλ' οὔτε ἡ ρίς διακρίνει σαφῶς τῶν ὀσφρανομένων τὴν ποιότητα, οὔτε παρὰ τῆ γλώττης μου διαφορᾶν ἔχει τὰ γλῆκκα πρὸς τὰ πικρὰ· οὔτω γὰρ ἠλλοίεται τὸ πᾶν σῶμα, ὅτι καὶ τῶν θερμῶν ἀπτόμενος, ψύχεται δοκῶ, καὶ τοῖς

Octobris Tomus IV.

affectu ferri videbantur, accedens tacite ad aurem dixit: est vir aliquis, qui dixit mihi, sanum te, o here, fieri posse, si scriptam membranam, quam tibi do, e colle ferre volueris. Beatus autem Marianus respondit, dixitque, quid est, quod ait, membranæ esse inscriptum? Dixit autem famulus; curiosius me, ex mea erga te cura inquiringem, neque id latere voluit, sed dixit, litteras quasdam sese in ea scripsisse, atque asteriscos ac semicirculos, atque alias quasdam figuras Hebraicis litteris, multisque ignotorum nominibus interius atque exterius circumscriptas. Quid enim necesse est, inscriptorum discere virtutem figurasque? Unus nobis omnibus servis tuis scopus est, ut sanitatem consequare, et ne nos omnes totaque forte civitas ex obitu tuo vivi ad tumulum usque contristemur.

10 Hanc igitur, here, parvam membranam accipe et fer, atque ipse sanare, tuosque omnes noxio dolore conceptaque de te mæstitia libera. Vere autem fidelis ac apud Deum gloriosissimus præfectus torvo vultu dixit ei: Primum quidem, futilissime animæque perniciosisissime consiliarie, unde mihi constat, fore ut membranam ferens morbum abigam, imo vero, scriptorum in ea vim non volente, qui ea scripsit, declarare, quomodo non manifestum sit, nihil in illa boni esse conscriptum? Lumen enim secundum Apostolum sese manifestat. Etsi autem, omnino me, superstitiosas illas litteras gestantem, consecuturum sanitatem asseveres, corpus recte valere, animam autem, neque si mundum universum lucrari mihi esset propositum, damnnum pati haud volo. Apage igitur, nec similia amplius verba mihi proferas. Dixit autem servus: Delegisti ergo, domine, te ipsum vita orbare, ut et nos ante te occidas?

11 Præfectus respondit: Vos haud occido, nec etiam meipsum. Etiam si a corpore discessurus sim, animam tamen per fidem in Christum mihique diabolicæ fraudis superstitione beneficium conferri haud volendo servabo, beneficium a virtute peregrina paratum omnino aversans. Quomodo enim, qui per malitiam exuperantiam vera semetipsos benefaciendi voluntate exuunt, beneficium aliquando possint conferre? Quibus enim bene esse non suppetit, quomodo id aliis largiantur? Illusio igitur est illorum promissio, nec aliud quidquam quam impostura manifesta. Verbis hisce servo repulso, præ multo dolore animæque ac corporis fatigatione dormivit, viditque in somno quemdam, qui e germanis ejus amicis notissimusque simul atque conspicuus in aula imperiali erat, Demetrium sibi dicentem. Quid habes, amabilissime, graviterque fers? Cognosce me celeriter. Quid forte etiam eorum, quæ medelam afferant, suadere tibi poterō. Præfectus autem in somno respondens dixit ei.

12 Quid eorum, qui in vivis sunt, habeo, quid vero eorum, qui in sepulcro jacent, non habeo? Omni enim capite male affecto, frustra omnes sentiendi facultates possideo. Neque enim, qui clare videant, oculos habeo, neque auditum, qui præter maximos strepitus quidquam audiat; sed neque nasus eorum, quæ olfacit, qualitatem apte discernit, neque in lingua mea dulcicia ab amaris differunt. Ita

18 enim

A. JOANNE
TRASSAL, AR-
CHIEP.
nec vir pius,
ut supersti-
tiosa

medela sibi
applicata

curaretur,
vellet, S De-
metrius, ap-
parens in
somnia, eum,

d

F

de misero suo
statu modeste
conqueren-
tem.

A. JOANNE
THESSALONAR-
CHIEP.

enim totum permutatum est corpus, ut etiam tangens calida videar refrigerari, frigidisque admotus caleferi me existimem. Humeri porro et lacerti et manus a corpore dumtaxat dependant otiosa. Quocumque motus impellit, non quo volo, feror. Etsi enim velle mihi adsit, posse non suppetit. Idem etiam patior circa femora et genua et brachia ipsasque etiam pedum bases. Specie quidem mea esse illa videntur membra, operatione autem alterius cujuspiam, et non mea. Quid igitur, quod nobis, in tam malo morborum pelago demersis, suadeas aut facias, habes, o dilectum caput?

bono cum
animo esse
jubet,

13 Demetrius autem, genuinus videlicet, respondit: Primum quidem tibi suadeo, ut ad rerum omnium conditoris Dei providentiam respiciens bono sis animo nec tristitia, quæ animæ damnum affert, opprimaris. Nosti enim ipsemet, omnem morbum, provida Dei, qui nos creavit, potentia largiente, in ægrotantis utilitatem obvenire; si enim justus sit, ægrotare etiam datur, ne efferatur, potius autem, ut et magis velut aurum, quod igne in

B vase probatus est factum, splendescat; si peccator sit, conceditur et ægrotare, ut hic pro peccatis pœnas dans multa in futuro judicio a propheta Nahum. Non judicabit Dominus bis in idipsum in tribulatione. Reponit præfectus: si, qui adversa valetudine laborat, placide patiat, recte ais: si autem dolore pressus ad iram etiam accendatur, hincque verba, odio digna, proloquatur, duplex est malum; magis enim et corpus discruciat, peccataque peccatis animæ accumulatur; quod in me factum cerno. Dicit ei amabilis nimirum Demetrius.

sanitatemque
in domo, sibi
dicat, con-
secraturum,
monet.

14 Tuam accepi, gloriosissime in terris, humilitatem, quæ tibi in cœlis gloriam conciliat. Corporali igitur hoc morbo, Domino nostro ac servatore Jesu Christo potentiam ad id largiente, cito liberabere. Veni igitur in domum meam, opemque implora, atque ibi Dei Gloriam, tibi per me manifestatam, videbis. Cum autem beatus Marianus esset expergefactus, et quæ sibi in somno visa essent, adstantibus narrasset, lamentans dicebat: Et ubi nunc te vel domum tuam, mi domine ac sincerissime Demetri, inveniam, te quidem in civitate,

C

penes quam imperium est, commorante, me vero Thessalonicæ decumbente! Hei mihi misero! Quanto me gaudio, quod in somno vidi, exhilaravit, tanta, quod vigilans comperi, tristitia me depressit. Tunc unus adstantium, a Deo motus, respondit: Ego tibi, domine, ostendam patronum tuum germanumque amicum, ac post Deum dominum Demetrium, qui et in imperante civitate nunc commorans, hicque habitans, rerum omnium imperatori ibidem adstat, nec illum, qui hic est, derelinquit.

Quoniam
hæsit. Ma-
rianus a ser-
vo doctus,

15 Id autem carnem et sanguinem gestantum nulli possibile, sanctissimo autem ac præminenti Christi martyri Demetrio valde etiam facile. Sua enim immateriali anima fideque pura regiam, quæ sursum est, civitatem Jerusalem inhabitat, Thessalonicamque, quæ ipsum enutriit, haud relinquit. Habet itaque in ambabus civitatibus domos. Monuit autem te, dominum meum, ut ad domum ejus accedens sanitatem consequare. Dispiciamus igitur, num

ψυχρῶς κολώμενος, ὑπολαμβάνω θερμαίνεσθαι. Ὅμοι δὲ καὶ ἀγώνες καὶ χεῖρες ἀποκρίμανται μόνου τοῦ σώματος ἀέρεις. Ὁμη δ' ἂν ἡ κίνησις ἄγοι, φερόμαι, οὐχ ὅπη βούλησις ἐμῆ. Κἀν γὰρ τὸ θεῖον μοι παρῆ, τὸ δυνασθαι οὐ συντρέχει. Ταῦτον δὲ πάσχω καὶ περὶ τοὺς μῖρους, καὶ τὰ γόνατα, καὶ τὰς ἀγκύλας, καὶ αὐτὰς τῶν ποδῶν τὰς βάσεις. Τῶ μὲν γὰρ φαίνεσθαι, ἐμὰ δοκοῦσιν εἶναι ταῦτα τὰ μέλη, τῶ δὲ ἐνεργεῖν, ἄλλου τινὸς καὶ οὐκ ἐμῶ. Τί οὖν ἔχεις ἡμῖν, ὦ φίλη κεφαλῇ, συμβουλεύσαι, ἢ ποιῆσαι, τασούτῳ κακῷ καὶ νοσημάτων πελάγει βεβυδισμένους;

13 Ὁ δὲ γνώσιος δῆθεν Δημήτριος ἀπεκρίνατο· πρῶτον μὲν, εὐθυμεῖν σοι παραίνω, καὶ μὴ καταχωνύσθαι λύπαις ψυχοφθόροις, εἰς τὴν πρόνοιαν ἀφορῶν τὴν τοῦ δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων Θεοῦ. ὁσθα γὰρ καὶ αὐτὸς ὡς ἅπαντα νόσος, τῆ προνοητικῆ δυνάμει τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς συγχωρομένη προσγίνεσθαι, ἐπ' ὠφελεία τοῦ νοσούντος ἐγγίνεται· εἰ γὰρ δικαίως ἐστιν, καὶ συγχωρεῖται νοσεῖν, ἵνα μὴ ὑπεραίρηται, μᾶλλον δὲ ἵνα καὶ πλέον λαμπρύνεται, ὡς ἐν χῶνῃ χρυσὸς τῷ πυρὶ γινόμενος δοκιμώτερος· εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστιν, καὶ παρεῖται ἀσθενεῖν, ἵνα ἐνταῦθα τῶν πλημμελημένων ἔδοξεν τὰς εὐθύναις ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει πολλῆς ἐσθῆται τῆς φιλανθρωπίας, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ προφήτῃ Ναούμ· οὐκ ἐκδικήσει Κύριος δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν Σλίψει· λέγει ὁ ὑπαρχος· εἰς εὐχαρίστως φέροι ὁ νοσῶν, εὐ λέγει· εἰ δὲ ὑπὸ τοῦ πάθους συνεχόμενος ἐξάπτητε καὶ εἰς θυμὸν ἀντέθεν ῥήματα προπέμπεται ἀποτρόπαια, διπλοῦν τὸ κακόν, καὶ τὸ σῶμα γὰρ πλέον ἀνίστα, καὶ τῆ ψυχῆ ἀμαρτίας ἐφ' ἀμαρτίας προστίθῃσιν, ὁ περὶ ἐμὲ γινόμενος θεορῶ· λέγει αὐτῷ ὁ προσφιλέ δῆθεν Δημήτριος.

14 Απεδείξαμν σου, ὡς ἐπὶ γῆς ἐνδοξώτατε, τὴν ταπεινώσιν, ἣ τις ἐν οὐρανῷ σοι τὴν δόξαν μνηστεύεται. Τοιγαροῦν καὶ τῆς σωματικῆς ταύτης νόσου Σάτταν ἀπαλλαγῆσαι, τῷ κυρίῳ καὶ σωτήρῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ δυνασθαι παρέχοντος· ἐλθέ οὖν εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐμόν, καὶ ἀνακληθῆτι, κἀκεῖσε ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ δι' ἐμοῦ σοι φανερούμενην. Ὁ δὲ μακάριος Μαρτιανὸς διπισθεῖς*, καὶ διηγησάμενος τοῖς πλησίον τὰ ὁραθέντα αὐτῷ ἵπνου, ἔλεγεν ὀδυρόμενος· καὶ τοῦ εὐρομῆ σε νῦν, ἣ τὸν οἶκον, ὦ κύριε μου, καὶ γνωσιώτατε Δημήτρι, σοῦ μὲν κατὰ τὴν βασιλεύουσιν πόλιν διάγοντος, ἐμοῦ δὲ κατὰ Θεσσαλονικῆς κειμένου· οἴμοι μὲν τῷ ἀδελφῷ, πόση χαρὰ μὲ ὁ δυνεὸς καταφαίδρυνε, καὶ πηλικῆ Σλίψει τὸ ὑπαρ κατέχουσαν; Τότε εἰς τῶν παρεστῶτων νυγείας ὑπὸ Θεοῦ ἀπεκρίνατο· ἐγὼ σοι, δεσποτα, μνήσω τὸν προστάτην σου καὶ γνώσιον φίλον, καὶ μετὰ Θεοῦ δεσπότην Δημήτριον, τὸν καὶ ἐν τῇ βασιλευσῆ πόλει νῦν ὄντα, καὶ ἐνθάδε κατοικοῦντα, κἀκεῖσε τῷ βασιλεὶ τῶν ὅλων παριστάμενον, καὶ τὸν ἐνταῦθα μὴ ἀπολιπέμενον.

15 Τοῦτον δὲ τῶν σάρκα καὶ αἷμα φορούντων οὐδενὶ δυνατόν, τῶ δὲ παναγίῳ καὶ ἐξόχῳ μάρτυρι τοῦ Χριστοῦ Δημήτριῳ, καὶ μάλα ῥάδιον. Τῆ γὰρ ἀλλοῦ αὐτοῦ ψυχῆ, καὶ τῆ ἀβολώτῳ πίστει, καὶ τὴν ἀνω βασιλῖδα πόλιν Ἰερουσαλὴμ κατοικεῖ, καὶ τῆς θρησκείας αὐτὸν Θεσσαλονικῆς οὐκ ἀπολιμπάνεται· ἔχει οὖν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν οἴκους· προετρέψατο δὲ σε τὸν ἐμόν δεσπότην εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ γενόμενον τῆς ὑγίας τυχεῖν. σκεψόμεθα οὖν, εἰ δυνατόν σε ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τῶ εἰς τὴν ἀνω Ἰερουσαλὴμ παραγενέσθαι σῶμα φοροῦντα.

A φοροῦντα· τοῦτο γὰρ καὶ τῆς νόσου ἀπαλλάξει ὑπέσχετο. Ἄλλὰ μὲν οὐ φρονῶν ἡμᾶς νῦν μετὰ γεώδους σκήσους τὰ ἐκείσε καταλαβεῖν· λείπεται τῶν περὶ τοῦ ἐν ταύτῃ τῇ Θεοφυλάκῃ τῶν Θεσσαλονικίων μητροπόλεως σεβασμίου οἴκου αὐτοῦ τὸν ἐν τῇ ὕπνῳ λαλήσαντά σοι σημάσθαι.

16 Τί σὺν μέλλομεν, ὦ δέσποτα, καὶ οὐκ ἄπιμεν, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ τραγῶμεν ἐπισκοπὴν; Καὶ ταῦτα φήσας ὁ παῖς, ἤγειρε τῆς κλίνης τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ μεθ' ἑτέρων συνδούλων αὐτοῦ βασιτάσας ταῖς χερσίν, συμπλέγῃν ἐκατέρωθεν αὐτοφωρῆ καθέδραν αὐτῶ μηχανισάμενος (οὐ δὲ γὰρ ὑπὲρ εὐφώρας ἐποχεῖσθαι ἰδύνατο) ἤνεγκεν ἐν τῇ πανσέπτῃ νῆσῃ τοῦ πανεοδδίου μάρτυρος Δημητρίου. Ὁ δὲ εἰσελθὼν, καὶ ἰδὼν τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ πνευματικὴν εὐωδίαν, τὴν τρέφουσαν τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν, ὡς ὁ παράδεισος τοῦ Θεοῦ, εἶπεν τοῖς βασιτάσῃσιν αὐτῶν οἰκέταις, βίψατέ με πλωτῶν εἰς τὸ ἕδαφος· οἱ δὲ οὐκ ἐβούλοντο μὲν διὰ τὸ παντὶ μέρει τοῦ σώματος ἀκίνητον αὐτῶν ὑπάρχειν· ὅμως ἐγκλιευσμένην σφοδρότερον ὑπῆκουσαν ἄκουτες. Ὁ δὲ ἄρχεις ἐπὶ τὴν μάρμαρον, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναβλέψας μόνον, (οὐ δὲ γὰρ τὴν κερφαλὴν σαλεύσαι ἰδύνατο, τῶν τεύχων πάντῃ διαλελυμέναν,) ἤβητο οὕτως.

17 Ἄγε καὶ πανάγε ἀλοφῶρε, καὶ γνήσιε δούλε Χριστοῦ, ὁ τὴν ψυχὴν σου δοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ψυχὰς πολλῶν κερθήσας, καὶ προσενέγκας αὐτῷ· ὁ τὸ σῶμα σου ταῖς λόγχαῖς τιτροσκύμενον θεωρήσας ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μεγαλυνθεῖς, καὶ σώματα πολλῶν ἐν τῶν μυλῶν τοῦ λέντος ἐξερουμένου μέρει νῦν, καὶ ἀφαργύζων πολιτεία σεμνῇ καὶ προσφύρων Θεῷ. Εἰ γὰρ καὶ αἰσθητῶς σὺν προσομιλείῃ ἡμῖν, ἀλλ' ἡ διδασκαλία σου καὶ ἡ χάρις κατὰ περιπολοῦσα τῆς χώρας, καὶ τῶν καρδιῶν ὡς ζωὰ φωνὴ δρασομένη περιμαλάττει, σαὶ ὕμνῃ, καὶ ἐπιστρέφει, καὶ πίστειας πλήρεις, καὶ πολιτείας σεμνομεύεας προσάγει Θεῷ, ἀλλὰ καὶ παντοδπάς νόσους ἀκίχσας, καὶ πεπίστευκα τὴν σὴν ἐπισκοπῆσιν ἐξορίσασαν· ἔπει δὲ σὺν, δέσποτα μου μετὰ Θεοῦ καὶ ἐπ' ἐμὲ, καὶ τὴν δεδωρημένην σοι χάριν ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἰαμάτων ἔχοντος εἰς ἐμὲ τὸν νέον παράλυτον, τὸν ἐν τῇ κολυμβήθρῃ τῶν σπλάγγων σου καταφυγόντα.

C 18 Εἰ γὰρ καὶ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη οὐκ ἔχω ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, ἀλλὰ τριοντάσις ὀκτὼ τοῖς ἀλγήμασιν ὑπερέβαλον ἐκείνου· διὰ τί δὲ; Πάντως εἴτι καὶ ταῖς ἀμαρτίαις ὑπερῆκόντωσα τοῦτον· ὡς σὺν εἰς πρῶον καὶ τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ διδασκτικὸν ἐμιμήσω τὸν Θεοῦ σου Χριστὸν, ζήλωσόν αὐτὸν καὶ εἰς τὸ εὐσπλαγγῶν καὶ φιλόσθωπον, καὶ ζηλώσας ἔχοντος ἐπ' ἐμὲ τὴν ἐλεημοσύνην σου, καὶ τὰ οἰκτερόμενα σου ἰάματα. Ἐὰν γὰρ τὸ θέλει σου μὴ καλύσωσι αἱ ἀμαρτίαι μου, τὸ ἐνεργεῖν καὶ δύνασθαι δέδωκέν σοι ὁ στεφανώσας σε· ὥσπερ σὺν ἐκείνος ὡς Θεὸς εἶπον τὸ ἔγειρε, καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει, σὺνδρόμου ἔσχε τῷ ῥήματι τὴν ἐνεργεῖαν, οὕτω καὶ σὺ ὡς οἰκεῖος Θεοῦ, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ χάριν ἠμφιεσμένους, ἀπ' οὐπερ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν καλλίνικου ἄθλον δινήσας, θέλησον καὶ ἐν ἐμοί, κατὰ τὸ πρακτικῶς ἐξηγήσομαι σοὶ τὴν δύναμιν, ἐγερθήσομαι καὶ ἀλούμαι ὡς ἔλαφος ὁ χαλδῆς, καὶ βασιτάσω σὺ μόνον τὴν κλίνην μου, ὡς ὁ παλαιὸς ἐκείνος παράλυτος, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστήρια δάρα μου, ἀ προσάξω τῷ οἴκῳ σου.

te corpus gestantem, domum ejus, quae in superna Jerusalem est, adire, sit possibile. Id enim etiam te morbo liberaturum promissit. Verum naturale haud est, nos modo cum terreno corpore, quae ibidem sunt, tenere. Restat ergo, ut, qui tibi in somno locutus est, de veneranda domo sua, quae in hac custodita a Deo Thessalonicensium metropoli est, fecerit sermonem.

16 Quid igitur cunctamur, here, nec abimus, faciendamque ab eo visitationem moramur? Atque, his dictis, dominum suum servus e lecto levavit, sublaturumque cum aliis conservis suis, sede ei, cujus latera utrimque erant in se conjuncta, extructa, manibus suis (neque enim equo facile veli poterat) in venerandum gloriosissimi Martyris templum portarunt. Cum autem esset ingressus, aedisque ornatum ac spiritualement illius, qui fidelium animas, velut Dei paradus, alit, odorem comperisset, iis, qui illum ferebant, domesticis dixit: In nudo pavimento me deponite. illi autem, quod omni corporis parte immobilis is esset, non volebant quidem, districtius tamen jubenti inviti paruerunt. Ille autem in marmoreum solum conjectus, oculisque dumtaxat (neque enim, nervis omnino dissolutis, caput movere poterat) sublatis, hunc in modum oravit.

17 Sancte ac beatissime certaminum victor, genuineque Christi serve, qui, anima tua pro ipso data, animas etiam multorum lucratus es, atque ad eum adduxisti; qui corpus tuum lanceis pro ipso vulneratum conspicatus magnificentisque multorum etiam corpora e leonis dentibus usque nunc eripis, Deoque honesta vivendi ratione consecras ac offers. Etsi enim nunc nobiscum sensibiliber haud verseris, tua tamen doctrina benevolentiaeque omnem regionem pervadens, cordaque, velut vox viva, movens, ea et emollit, et sanat et convertit, fideque repleta ac recta vivendi ratione ornata ad Deum adducit, imo etiam tuam visitationem morbos multos abegisse, et audivi et credidi. Cum igitur, mi domine, post Deum supra me etiam sis, datam tibi ab illo sanationum gratiam supra me novum paralyticum, qui ad viscerum tuorum piscinam confugio, effunde.

18 Etsi enim tringinta et octo annos in infirmitate non habeam, trigesis tamen et octies doloribus ipsum sum supergressus. Ut quid autem? Omnino quia et peccatis eum superavi. Ut igitur lenitate et bonitate et doctrinae exercitio Christum, Deum tuum, imitatus es, ipsum et in misericordia et in humanitate aemulare, aemulansque super me misericordiam tuam commiserantesque tuas sanationes effunde. Quod si enim voluntatem tuam non impediunt peccata mea, efficere et posse, qui te coronavit, tibi est largitus. Uti igitur ille, statim atque Deus dixit, surge et tolle grabbatum tuum et ambula, respondentem verbo potentiam est nactus, ita et tu, velut Dei domesticus gratiaque ejus ab eo tempore, quo pro ipso certamen, victoria coronatum, inivisti, indutus, in me etiam fieri velis. Atque ego potentiam tuam, effectu probatam, praedicabo. Suscitabor, atque, ut cervus claudus, apprehendar, tollamque non modo lectum

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

atque ad
eamdem de-
latus.

F

fusa, quae hic
recitatur.

F

ad Sanctum
protiza

A. JOANNE
THESSAL. AN
CHIEF.

oratione, ab
es, sibi ite
rum

lectum meum, uti antiquus ille paralyticus, sed etiam, quæ in gratiarum actionem domui tuæ offeram, dona.

19 Ita enim per te, misericordissime Domini Martyr, gloria et honor et adoratio ipsi et Patri et Spiritui Sancto dabitur ab iis, qui me modo vident meique deinceps recordabuntur, hominibus, supernisque potestatibus in secula seculorum. Amen. Atque cum hæc cum lacrymis, cunctis audientibus, dixisset, famulis injunxit, ut eum tollerent, humique in parato ibidem strato ponerent. Ac positus statim præ corporis defatigatione animæque mæstitia somno correptus est; et ecce, interum illum, quem et ante vidit, omni virtute ornatum gloriosissimumque virum Demetrium in somno conspicatus est sibi dicentem: Recte obtemperans, recteque, quæ tibi a me dicta sunt considerans, recte veniste: atque ideo cum Deo, quæ tibi promissa sunt, implebo. Verum sanitati corpus tuum restituere, haud magnum quidem mihi est; sed animam tuam post corporis sanationem in eo, in quo nunc

B est, in bonum propenso statu manere, hoc difficile.

in somnis
apparere
loquentemque

20 Solent enim quodammodo animæ, adversitatibus quidem pressæ, e malorum dolorumque secundum quod scriptum est, tribulatione dominatum confiteri, seque ipsas precibus ac supplicationibus submittere secundum quod in Psalmis canitur: Cum interficeret illos, tunc querebant eum, seque convertentur ac vigilabant ad Deum; quietem autem noctæ, et prosperitate vitæque, merore vacua, et gloria et efferri, ut non tantum contra homines, sed et contra Deum injustitias loquantur. Rursus scriptum est: Et manducavit Jacob et saturatus est. Et recalcitavit dilectus, pinguis factus est, dilatatus est, et Deum, qui eum condidit, reliquit, et a Deo, servatore suo, recessit. Quod si igitur me per certam ac sinceram promissionem securum reddas, fore ut corpore sanatus animæ tuæ, quam nunc habes, sanitatem (humilitatem autem dico atque erga Deum et proximum charitatem) integram serves, paratum tibi per me est Christi auxilium. Cum autem, quoniam tu, sincerum tuum Marianum superbia numquam fuisse elatum, nosti, dixisset, respondit virtutum omnium cultura ornatus, ille scilicet Demetrius.

sanitati sub
bito restituitur.

21 Nullum, dilectissime malum habes, ne animo respondeas, dextraque manu caput ejus demulcens ac cervicem erigens, humerosque cum pectore constringens ac totum corpus tangens hunc locutus est in modum: Christus Deus noster te sanat, qui erigit elisos; ac statim præfectus, voce adhuc ipsi velut insonante, expergefactus est, suaviterque præ lætitia lacrymans servis suis, quæ ei visa erant, narrare volebat. Ac ea quidem, quæ usque ad monitionem adhortationemque, ac factam a se cum lacrymis sponsonem acciderant, narrabat, sola lingua movebatur, corpore reliquo manente immoto; quando autem, qui viro dicente ei, quia Christus Deus noster te sanat, qui erigit elisos, statim, sermone nondum impleto, a semetipso erectus in strato humi lecto, in quo jacebat, sedisset, narrare incipiebat, nec factum (præ lætitia enim veluti extra se raptus erat) intelligeret, petebat, ut surgere, ac in publicum prodire posset. Illi autem magis, quam hic ipsemet,

D

19 Οὕτω γὰρ διὰ σου, φιλανθρωπότητε μάρτυς Κυρίου, δοθήσεται αὐτῷ δόξα καὶ τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι παρὰ τῶν νῦν ρθόντων με ἀνθρώπων, καὶ εἰς ὑστερον μεμνημένων μου, καὶ παρὰ τῶν ἄνω δυνάμεων εἰς τοὺς ἅπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ θαυρίου, πάντων ἀκούοντων, προστάξας τοῖς παισὶν ἄραι καὶ εἶναι αὐτὸν ἐπὶ τῇ χαμαὶ στρατῷ τῷ ἐτοιμασθέντι αὐτῷ ἐκεῖσε, καὶ τεθείς ἀφύπνωσεν εὐθέως ἐν καρπῷ σώματος, καὶ πόνου ψυχῆς. Καὶ ἰδοὺ πάλιν ὄρξ' καθ' ἕνους τὸν πανάριστον ἐκείνου ἄνδρα καὶ ἐνδοξότατον Δημήτριον, ὃν καὶ πρόσθεν ἶδεν, λέγοντα αὐτῷ. Καλῶς ἤλαες, καλῶς ὑπακούσας, καὶ καλῶς νοήσας τὰ παρ' ἐμοῦ σοὶ λεχθέντα. Διὸ καὶ σὺν Θεῷ ἀποτελέσσω τὰ ὑποσχθέντα σοὶ. Ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα σου ῥῶσαι, οὐ μέγα παρ' ἐμοῦ, τὸ δὲ, τὴν ψυχὴν σου διαμείναι μετὰ τὴν ῥῶσιν τοῦ σώματος ἐν τῇ νῦν αὐτῆς εὐκατανύκτῃ πρόβσει, τοῦτο δύσκολον.

E

20 Εἰδώσασθε γὰρ πᾶσι αἱ ψυχαὶ πιεζόμεναι μὲν κατὰ τὸ γεγραμμένον ἀπὸ ὀλίφως κακῶν, καὶ ὀδυρῶν ὁμολογεῖν τὴν δεσπότηταν, καὶ ταπεινοῦν ἑαυτοὺς πρεσβείαις τε καὶ ἱεκτηρίαις, κατὰ τὸ ψαλμικῶς ἄσθην, ὅτ' ἂν ἀπέκτενον αὐτοὺς, τότε ἐξελεύσονται αὐτῶν, καὶ ἐπίστρεψον, καὶ ἑθρῆξον πρὸς τὸν Θεόν· ἀνίστασθε δὲ ἀκούμενοι, καὶ εὐχαριστίας, καὶ ἀλόπου ζωῆς ἀλαζονεύεσθαι, καὶ ἐπαίρεσθαι, ὡς μὴ κατὰ ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ Θεοῦ λαλεῖν ἀδικίαν· πάλιν γέγραπται, καὶ ἔφαγεν Ἰακώβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος; ἐλαπάνθη, καὶ ἐγκατέλιπε Θεὸν τὸν ποιησαντα αὐτὸν, καὶ ἀπίστη ἀπὸ Θεοῦ σωτήρος αὐτοῦ. Εἰ οὖν ἀσφαλίσῃ με διὰ ἀφηνδούς, καὶ εὐκρινούς ὑποσχίσεως, ὡς ὕψιων σωματικῶς, φυλάσσει σου καὶ τὴν νῦν ὄσων τῆς ψυχῆς ὕψιαν, λέγω δὴ τὴν ταπεινώσων, καὶ τὴν περὶ Θεοῦ, καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, ἔτοιμος ἢ τοῦ Χριστοῦ δι' ἐμοῦ σοὶ βοήθεια. Τοῦ δὲ εἰρημῆτος, ὅτι σὺ γνώσκεις τὸν γνήσιον σου Μαρτιανόν, μηδέποτε χαίροντα τῇ υπερηφανείᾳ, ἀπεκρίθη ὁ πανάριστος εὐκρίτως ὄθεν ὁ Δημήτριος.

F

21 Οὐδὲν κακὸν ἔχεις, ὦ φίλτατε, μὴ ἀθύμει, καὶ δὴ καταψήγων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ καὶ τὸν τένονα ὑπορθῶν, καὶ τοὺς ὤμους σὺν τῷ στήθει περισφιγγῶν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα ταῖς χερσὶν ἀφώμενος οὕτως ἔλεγεν· Χριστὸς σε ῥώνυσσεν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀνορθῶν τοὺς κατεβραχμένους· καὶ εὐθέως ἐξυπνίσθη ὁ ὑπαρχῶς, ἔτι τῆς φωνῆς ὡς περ ἐνηκούσης αὐτῷ, καὶ γλυκὴν θαυρίσας τῇ χαρᾷ, ἐβούλετο διηγῆσασθαι τοῖς παισὶν τὰ ὁραθέντα αὐτῷ, καὶ μέχρι μὲν τὰ κατὰ τὴν νοῦθεσίαν καὶ παραγγελίαν ἐξηγεῖτο, καὶ τὴν αὐτοῦ ὁμολογίαν μετὰ θαυρίου· ἢ γλώττα μόνον ἐκνεῖτο, τοῦ ἄλλου παντὸς ἀκινήτου μένοντος σώματος. Ὅτε δὲ ἤρξατο λέγειν ὡς τοῦ ἀνδρός αὐτῷ εἰρημῆτος ὅτι Χριστὸς σε ῥώνυσσεν, ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀνορθῶν τοὺς κατεβραχμένους, εὐθέως ἔτι τοῦ λόγου μὴ πληρωθέντος, ὀρθωθείς ἀπ' ἑαυτοῦ ἐκάρθησεν ἐπὶ τῆς χαμαιστρώτου εὐνῆς, ἐν ἣ κατέκειτο, καὶ μὴ συνέρις τὸ γεγενημένον. τὴν γὰρ ὡσπερ ἐξεστηκὴς τῇ χαρᾷ, ἦτοι φορέσαι καὶ προελθεῖν. Οἱ δὲ αὐτοῦ πλέον ἐκείνου καταπλαγέντες τὸ θαῦμα, καὶ μὴ δὲ ἀποκριθῆναι δυνάμενοι, μόλις ἐν ἑαυτοῖς γενόμενοι, καὶ πρὸς τοὺς ἐγγύς οἰκούντας διαδραμόντες, διὰ τὸ μακρὰν ἀφειστηκέναι τὸ πραιτώριον τῶν ὑπαρχῶν, ἐχρήσαντο στιχάριον

A στιχάριον και ζώνην, και χλαίναν, και ὑποδήματα.

22 Οὐδὲν γὰρ τούτων ἔτυχον μεθ' ἑαυτῶν ἐκείσε βασιτάσαντες, διὰ τὸ μὴ δὲ ἐλπίζεν αὐτῶν δεσπότην ἀκίνητον καθεστῶτα. Ὁ δὲ φορέσας, καὶ μὴ δὲ παρά τινος ὑποστριζόμενος, ἄπεισι εἰς τὸ λεγόμενον κισθῶριον τὸ ἀργυροῦν τοῦ ἁγίου καὶ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, ἔνθα φασὶν τινες κείσθαι ὑπὸ γῆν τὸ πανάγιον αὐτοῦ λείψανον. Ἐκείσε τόνιν παραγενοῦς ὁ ἑπαρχὸς οἰκείως ποσὶν, καὶ ἀπειρισας τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ὄν αὐτῷ, ὡς ἂν εἰ κραβᾶτιον ἐξ ἀργύρου, ἔνθα καὶ ἐνετύπεται τὸ θεοειδὲς προσωπίον τοῦ αὐτοῦ πανσέπτου ἀλλοφύρου, ἔλεγεν μετὰ κραυγῆς καὶ δακρύων, ἰδοὺ, πανάγιε Χριστοῦ μάρτυς Δημήτριε, ἃ μὲν αὐτὸς ἐπηγγείλα περι τὸ ἐμὸν σῶμα πεπλήρωκας, ἃ δὲ ἐγὼ φυλάττω ἀμολόγησα, λέγω δὴ τὴν περι λογισμοῦ ταπεινωσάντην, σὺν ἐστὶ χαρίσασθαι πάλιν διὰ πρεσβείας τῆς πρὸς Θεὸν· αἰδᾶς γὰρ ὅτι τρεπτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ σῶματι καὶ ψυχῇ, καὶ πολλῆς τῆς ἐκ Θεοῦ πάντοτε δέμενος βοηθείας.

23 Ἐγὼ δὲ τὰ πρὸς τὴν σὺν Σεραπειάν, καὶ ἄπερ ὑπεσχόμεν, δραμοῦμαι πράξων καὶ εὐθέως ἐξελθὼν τοῦ θεοφύρου ἐκείνου ναοῦ, καὶ μὴ δὲ ἵππου κατὰ τὸ τοῖς ἀρχουσιν σύνηθες ἐπικαθῆσαι θελήσας, αὐτοπόδιως κάτεισι εἰς τὸ πρατόριον αὐτοῦ, καὶ ἄρας ὄν ἔχρηζεν, ἀνεσι πάλιν εὐθύς, ἐπὶ τὸν σεβάσμιον οἶκον τοῦ μάρτυρος, καὶ προσκομίσας αὐτῷ χρυσᾶ τε, καὶ ἀργύρεα εἶδη πολὺτα καὶ πολλὰ, καὶ ἐν χρυσαῖσι στατήρσιν οὐκ ὀλίγον ποσὸν, ἔξεισι μικρὸν τοῦ οἴκου, καὶ καθεσθῆεις ἐπὶ θρόνου, πάντας τοὺς δεομένους, καὶ ἐν ὅσοις ἐξεταζόμενος ἐκέλευσεν κηρύττειν διὰ τῆς πόλεως ἔρχεσθαι πρὸς αὐτὸν· καὶ ἀβροισθέντων πλειστον ὡς ἀριθμὸν ὑπερβαίνου, ἀπέλαθον πάντες τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν, καὶ τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου διὰ τοῦ θαύλου αὐτοῦ Μαρικνοῦ τοῦ ἐπάρχου· Ἐἰ δὲ τις ψευδῆ με λέγειν ὑποπόαζοι, ἰστορεῖται τὴν ἐκ μουσείου συντεθειμένην ἐκείσε γραφὴν ἐξω τοῦ ναοῦ πρὸς τὸν ἀφρόντα τοίχον ἐπὶ τὸ τῆς πόλεως στάδιον, καὶ πληροφρηθεὶς πιστεύσει τοῖς προσηρμένους· τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

miraculum mirantes, nihilque respondere valentes, vix ad se reversi, atque ad eos, qui in vicinia habitabant, quod praefectorum praetorium longe abesset, currentes, et tunicam et zonam et paludamentum et calceamenta acceperunt mutua.

22 Horum enim nihil, quod fore, ut talia domino suo, immoto existenti, necessaria aliquando essent, haud putassent, illuc attulerant. Ille autem progrediens nec ab aliquo suffulsus ad appellatum sancti ac gloriosissimi martyris Demetrii ciborium argenteum, ubi sub terra sacrosanctas ejus reliquias jacere quidam aiunt, sese contulit. Cum eo igitur praefectus propriis pedibus pervenisset, faciemque ad eum qui illie est, argenteum quodammodo lectulum, ubi et ejusdem venerandi certaminum victoris vultus, divini vultus speciem praefrens, depictus est, convertens cum clamore et lacrymis dixit: Ecce, sanctissime martyr Demetri, ipse quidem, quæ circa corpus meum promiseras, implevisti; quæ autem ego (animi in cogitationibus demissionem dico) servare proposui, tuum rursus est per tuam apud Deum intercessionem concedere. Nosti enim, hominem et corpore et auma esse mutabilem, semperque divini auxilii multum indigum.

23 Ego porro, quæ ad tuum cultum spectant, eaque, quæ promisi, opere adimplere festino; ac statim e divino illo templo egressus, nec equo, prout principibus mos est, insidere volens, propriis pedibus ad praetorium suum se contulit, iisque, quibus indigebat, captis, ad venerandum iterum Martyris adem reversus est, cumque ibidem aureaque et argentea dona pretiosa et multa, aureisque in stateribus quantitatem haud modicam deposuisset, aede paulisper exivit, sedensque in throno per civitatem denunciari jussit, ut omnes indigentes et quibuscumque necessitatibus pressi ad eum accederent, cumque plurimi, ita ut numerum excederent, essent congregati, omnes Dei et gloriosissimi martyris Demetrii donorum per hujus servum Marianum praefectum facti sunt participes. Si quis autem falsum me dicere suspicetur, scripturam e studiorum loco hic extra templum ad murum exteriorum prope civitatis stadium propositam evolvat, testimonioque convictus dictis fidem adhibebit. Deo nostro sit et gloria et honor et virtus in secula seculorum. Amen e.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

summasque
de accepto
beneficio gra-
tias sancto
Martyri,

donis etiam
plurimis in
egenos distri-
buit, agit.

F

ANNOTATA.

a Quando nam hic praesul floruerit, et quam fidem in iis, quæ de S. Demetrio narrat, mereatur, in Commentario, tribus jam datis Sancti Passionibus praemisso, § 2 exposui. Licet porro aliquot Sancti nostri miracula, quæ primum hunc miraculorum, ab eo patratorem, librum constituunt, atque e Vaticanæ bibliothecæ codice Ms. 821 desumpta sunt, antistitis illius nomine in hoc non signentur, hic tamen a nobis tamquam ab eo conscripta eduntur, quod in codice antiquissimo olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensis 1517, de quo videsis Commentarii prævii § 1, eidem illustri scriptori attribuantur.

b Miraculum, quod hoc cap. e bibliothecæ Vaticanæ codice 821 refertur, ob dicta ad lit. præced. Joanni Thessalonicensi tribuimus; in codice autem olim Mazarinæo, in quo a pag. 18 usque ad pag. 34 versam extenditur, hunc præfert titulum: περι τοῦ ἀπελπισθέντος ἐπάρχου, id est, De desperato praefecto. Quam porro nominatim fidem in hoc Joannes Thessalonicensis mereatur, statues ex iis, quæ Commentarii prævii num 75 in medium adduxi.

c Nihil alibi, quo perfectum hunc notiozem reddam, invenire quivi.

d Aliquid hic in textu Græco vel redundat vel deest; sensus tamen aut hanc aut certe non multum absimilem interpretationem requirere videtur.

e Hoc miraculum apud Mabillonium tom. 1 Analectorum pag. 71 et seq. compendio dumtaxat Octobris Tomus IV.

18a cat

A. JOANNE
THESSAL.
CHIEF.

*cal traditur, nec hic, quod fastidiosa prolixitate labore, integrum dedissem, nisi, ut id facerem, D
me impulsisset tum auctoris, qui, ut dictum, Joannes Thessalonicensis est, auctoritas, tum receptus
apud nos monumenta antiqua, dum commode fieri id potest, ipsis auctorum verbis, qualiacumque
etiam hæc sint, exhibendi mos.*

CAPUT II.

De militiae praefecto, ab immedicabili sanguinis fluxu per Sanctum
sanato a.

praefectus,
sanguinis
fluxu labo-
rans, ad
Sancti tem-
plum jussu
suo

Vir quidam genere illustris, fide autem illustrior, spectabile eorum, qui sub praefecti Illyrici principatu erant, agmen gubernans **b**, intolerabilem ex ventre sanguinis fluxum patiebatur: cum autem viro, quod et omnibus esset affabilis moribusque suavis, universa pene civitas condoleret, omnisque in eum ars scientiaque medica esset exhausta, effectusque expers, quod nihil omnino remitteret sanguinis fluxus, maneret, ita ut, viribus morbi vehementia extenuatis, in extremis tandem vir jaceret, inexpectato sublatis paulatim oculis, servis suis dixit: Ad domum civitatis nostrae protectoris sublatum me ferte. Illi autem cum timore respondentes dicunt ei: Ad cujus protectoris domum jubes nos te ferre? Dicit eis, Primi; aiunt illi, cujusnam primi? Die nobis nomen, here. Ille vero eos intuitus dicit: Esto: ego ob morbum minus sapiam, quomodo et vos, recte valentes, desipitis? Nescitisne, multos apud Deum protectores civitatem habere, unum autem per Christum obtinuisse eorum primum **c**, qui animose semper atque alacriter pro ea pugnat; quem ut murum inexpugnabilem non solum civitas, sed et omnis regio sortita est?

delatus, ubi-
dem a malo
quod nulla
arte pelli
poterat, pro-
digiosa sa-
natur.

25 Me igitur ad domum ejus deferte. Vel enim visitans miserebitur mei, vel certe cum ibidem obiero, animam meam suscipiet et in futura horrendi tribunalis Christi praesentia intercedens aeterno me eripiet supplicio. Illi, hisce auditis, de gloriosissimi martyris Demetrii templo, in quo dona a Sancto solebant conferri, loqui eum intellexerunt, celerimeque sublatum eo detulerunt. Qualis modo lingua, Christi amantes fratres, miraculi magnitudinem explicare poterit? Quae vere mens, vel cogitando etiam, multum misericordem Martyris virtutem dignis laudibus poterit efferre? Quem enim non divitiarum, non genus, non medicamina, non artis medicae, non, ut vocari solent, amuletorum (neque enim consanguinei, qui omnia in eo experiebantur, hisce etiam, ut rem prohibitam sese facere noscentes, ob sanandi morbi difficultatem desperationemque pepercere) multitudo vel minimum etiam juvare potuit, hunc Domini sui imitator, civitatis vere servator, Christique certaminum victor brevissimo temporis spatium, non solum secundum corpus, sed etiam secundum animam sanum ac salvum, viribusque restitutum reddidit.

acceptoque
beneficio le-
tus in Dei
laudes pro-
liza,

26 Ita quippe intellectu per Martyris gratiam vir repletus, omnibus percussis et quodammodo praespectata sanatione hujusque celeritate extra se raptis, ore aperto laudem Deo, rerum omnium Domino, alacriter attribuens dixit adstantibus: Domini virtutes,

Aνὴρ τις τῶν ἐν γένει λαμπρῶς, τῇ δὲ πίστει λαμπρότερος, τὴν ἐντιμὴν στρατείαν τῶν ὑπὸ τῆν τοῦ Ἰλλυρικῆς ἑπαρχοῦ ἀρχῆν διαίκων, ὅσον αἵματος διὰ γαστρὸς ἔπασχεν ἀφόρητον· εἶτα δὲ πάσης σχεδὸν τῆς πόλεως ὑπεραλγούσης τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὸ πᾶσαν εἶναι εὐπροσθήγρον, καὶ καταθύμιον τοῖς τρόποις, καὶ πάσης μηχανῆς καὶ ἐπιστήμης ἱατρικῆς εἰς αὐτὸν ἐγγυμασθείσης, καὶ ἀπράκτου μεινῶσης διὰ τὸ μὴδὲδως ὑπευθῶσαι τὴν φορὰν τοῦ αἵματος, ὡς λοιπὸν ἐν ταῖς τελευταῖαις κείσθαι τὸν ἀνδρα πνοαῖς τῆς τοῦ πάθους σφοδρότητος καταγαλωσάσης τὴν δύναμιν, ἄφρονι τοῖς ὀφθαλμοῖς διάρως ἡρέμα λέγει τοῖς ἰδίοις· βασιτάσαντες ἀπαγάγετέ με εἰς τὸν οἶκον τοῦ προστάτου τῆς πόλεως ἡμῶν. Οἱ δὲ μετὰ φόβου ἀποκοιθέντες λέγουσιν αὐτῷ· εἰς ποῦν προστάτου οἴκου κειλεύσεις ἡμῖν ἀπαγάγει σε; λέγει αὐτοῖς· τοῦ πρώτου· οἱ δὲ φασίν, πρώτου τίνου; εἰπέ ἡμῖν τὸ ὄνομα, δέσποτα. Ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς λέγει· ἔστω ἐγὼ διὰ τὴν νόσον ἔλαττον φρονῶ, πῶς καὶ ὑμεῖς ὑγιαίνοντες ἀφρονεῖτε; οἱ αὖτε, ὅτι πολλοὺς μὲν ἔχει προστάτας ἡ πόλις παρὰ Θεῶν; εἶτα δὲ τὸν πρώτον αὐτῶν διὰ Χριστοῦ ἐκλήρωσάτο, τὸν καὶ ἐκθύμιος καὶ σερμῶδες ὑπερμαχούσα αὐτῆς εἰς αἶν, ὅν ὡς τεῖχος ἀκαταμάχῃτον, οὐ μόνον ἡ πόλις, ἀλλὰ καὶ ἡ πᾶσα χώρα κεκλήρωται.

25 Ἀπαγάγετέ με· ἵνα ἵσθαι εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἡ γὰρ ἐπισκεψάμενος ἐλεῆ με, ἡ καὶ τελευταῖος μου ἐκείσε ἀποδέξεται μου τὴν πρόθεσιν, καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ παραστάσει τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ πρεσβεύσας ἐξελεύεται με τῆς αἰωνίου κολάσεως. Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, συνήκαν ὅτι περὶ τοῦ ἀγιοδώρου ναοῦ λέγει τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ τὴν ταχίστην ἄραντες ἀπήγαγον αὐτὸν ἐκείσε. Ποῖα τοῦτον γλώσσα, φιλόχριστοι ἀδελφοί, ἐξισχύει τὸ μέγεθος διασαφῆσαι τοῦ θαύματος; ποῖος δὲ νοῦς ὄλωσ συνεπαρθῆναι καὶ ταις ἐνοιαῖς δυνήσεται τῇ πολυσπλάγγῃ μεγαλοφῶνι τοῦ μάρτυρος; Ὅν γὰρ οὐ πλοῦτος, οὐ γένος, οὐ βοηθημάτων, οὐκ ἱατρικῆς ἐπιστήμης ἱαμασφόροι ἐπινοαί, οὐχὶ τῶν λεγομένων περιαιμάτων πλήθους ὀφελῆσαι καὶ τὴν βραχυτάτου ἰσχυρῶν, οὐ δὲ γὰρ τοῦτον ἐφείσαντο πᾶσαν πείραν προσάγοντες αὐτῷ οἱ πρὸς γένος διὰ τὴν ἀπορίαν, καὶ ἀπόγνωσιν τοῦ νοσήματος, καίτοι γνωσκούτες ὡς ἀπυγρονομένην πρόγματι ἐγχειροῦσιν, τοῦτον ὁ μιμητὴς τοῦ οἰκεῖου δεσπότη, ὁ σωζοπολίτης ὄντως καὶ ὑπερένδοξος ἀθλόφορος Χριστοῦ ἐν ἐλιγίστῃ πάνυ χαίρου διασπῆματι ὑγιῆ καὶ αἰωνῶ, καὶ ἔρρωμένον παρέστησεν, οὐ μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ ψυχικῶς.

26 Οὕτως καὶ συνέσεως πλησθεὶς ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς τοῦ μάρτυρος χάριτος, πάντων ἐκπεπληγμένον, καὶ τρόπου τινὰ ἐξεστηκένον ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίῃ αὐτοῦ ὑγιᾶ, καὶ τῷ τάχει αὐτῆς, εἶπεν πρὸς τοὺς παρεστώτας, ἀναίξας τὸ στόμα εὐσταθῶς ἐξομολογούμενος τῶ τῶν ὄλων δεσπότη Θεῶν· Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, φιλόθεοι

A φιλόθεοι καὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί· ἢ τίς ἀκούσας ποιήσει πάσας τὰς αἰτήσεις αὐτοῦ; τίς γὰρ ὡς κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆ, ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίῳ μέγας καὶ φοβερός ἐστίν; Ὅντως ἐν βουλῇ εὐθέου καὶ συναγωγῇ μεγάλα τὰ ἔργα Κυρίου, ἔπαισι, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἰάσαντο. Ἐξάνεις ἐξ ἀναγκῶν ἐξέλκεται σε, εἶπεν τις τῷ Ἰωβ. ἐμὲ δὲ μυριάκις ἐκ πλημμελημάτων εἰς ἀφύκτους ἀνάγκας ἐπιπεποκότα καὶ περιστάσεις, διὰ τοὺς ἀφάτους αὐτοῦ καὶ ἀνυπερβλήτους οὐκείρους ἐξέλετο· ἐν δὲ τῷ ἔβδωμῳ, φησὶν, οὐ μὴ ἀληταί σου κακόν, τοῦτέστι ἐν τῷ κεφαλαίῳ, ἦγον τῷ πληρώματι τῆς ψυχῆς διορθώσεως. Πολλὰ τῆ περιφορᾷ τοῦ βίου πλέων ὁ ἄνθρωπος καὶ συγχωρούμενος ὑπὸ τῆς θείας προνοίας περιβάλλεσθαι διὰ τοῦ ἐχθροῦ περιστάσασιν, καὶ ἀνάγκας εἰς ἐπιστροφήν αὐτοῦ καὶ ὠφέλειαν.

27 Οὐδὲν γὰρ τῶν ὑπὸ Θεοῦ γινόμενων, ἢ συγχωρούμενων γίνεσθαι πέφυκεν ἀνοφέλις· εἴτα τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν γνωστούσης αὐτῆς θείας τῆς προνοίας καὶ ἀντιλαμβανομένης, καὶ κορυφώσης, καὶ ἐξαυρουμένης τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν ἀναγκῶν, ὡς προεῖρηται, φυσικῇ πῶς ἀκολουθία καταναγκασιθήσεται ἡ νήφουσα ψυχὴ τὰ ἐαυτῆς πταίσματα λογιζομένη, καὶ τὸ πλήμυρον τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ εἰς διόρθωσιν βεβαῖαι, καὶ τὸν κτιστὴν διὰ πολιτείας σωφρονῶς ἀποθεραπεύσαι, ὅπερ ἐστίν, ὡς ἀνωτέρω λέλεκται, ὅτι ἐν τῷ ἔβδωμῳ οὐ μὴ ἀληταί σου κακόν· λοιπὸν γὰρ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἐπίγνωσιν τρεπόμενος καὶ ἐπιστροφήν ἐκ τῆς ἀφάτου εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ σωφρονισθεὶς, καὶ πολιτευόμενος ὀρθῶς καὶ φιλοχρίστως· ἐνδύεται σχεδὸν εἰπεῖν αἰσθητῶς τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἦγον τὴν αὐτοῦ ἐπιστάσαν, ὅτι καὶ ἡ ἁγία Τριάς ἐπιφοιτῶσα Πατὴρ, καὶ Υἱός, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, μόνῃ παρ' αὐτοῦ ποιῆται. ὡς μηκέτι ἀπτεσθαι αὐτοῦ κακῶν φρουρούμενος θεοπροπῶς.

28 Ἐγὼ οὖν ὁ τάλας οὐχ ἐξάνεις τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ καὶ πολλὰ πλεονάκις πέπωκα δι' ἁμαρτιῶν ἐν ἀνάγκαις, εἴτα ἐβρόσθη τοῦ ἀμετροῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ ὑπερβλήσαντος καὶ κατακλύσαντός μου τὰς ἁμαρτίας· ἢ δὲ οὖν περὶ ἐμὲ γεγεννημένη διὰ τοῦ ἀσλοφόρου ἐπίσκεψις οὐχ ὑπέλειπετο περιστάσιν μείζονα προγενομένην, οἶμαι δὲ οὔτε μέλλουσαν ἔσεσθαι· τίς γὰρ μείζονα ἀνάγκη τοῦ εἰς πυθμένα με ἄδου κατελθεῖν καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, λέγω δὴ καὶ ἁμαρτίας καὶ ἀνιάτω νοσήματι, ὡς ἀνελθόντα με ἀπροσδοκίως κράζειν ἐμφανῶς τὰ τοῦ ἁγίου Δαυὶδ τῷ Θεῷ, ὅτι ἐβρύσω τὴν ψυχὴν μου ἐξ ἄδου κατοικητότου· καὶ πάλιν μετὰ τοῦ βασιλέως Ἐζεκίου, ὅτι εἶλω μου τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀπώληται, καὶ ἀπέρριψας ὅπως μου πάσας τὰς ἁμαρτίας μου.

29 Πιστεύω γὰρ τῷ θαυματουργῆσαντι Θεῷ· διὰ τοῦ ἀσλοφόρου αὐτοῦ εἰς ἐμὲ, ὅτι ὡς τὴν ἀπλησιμένην νόσον τοῦ σώματος ἐφυγάδευσεν, οὕτως καὶ τῆς ψυχῆς τὰ τραύματα θεραπεύσει, καὶ οὐ μόνον θεραπεύσει, ἀλλὰ καὶ φυλάξει τῆς εἰς τὸ πάλιν τοῦτον ἐπανόδου· φιλοπόστρατα* γὰρ τὰ τοιαῦτα νοσήματα τοῖς μὴ διὰ προσευχῆς καὶ πολιτείας ἀγνῆς τὴν ὑπὸ τοῦ κρείττουτος φυλακὴν κεκτμένους· καὶ ταῦτα εἶπόν, εὐζήμενος καθ' αὐτὸν ἐπὶ πολλὴ μετὰ θακρῶν, ἐξῆλθεν σὺν τοῖς αὐτοῦ χείρων καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ μεσίτῃ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ ἁγίῳ καὶ πανενδόξῳ μάρ-

Dei amantes ac dilecti fratres, quis loquetur? Vel quis omnes ejus laudes faciet auditas? Quis enim sicut Dominus Deus noster, qui in excelsis habitans humilia et in caelis et in terra respicit, qui honorificatus in concilio Sanctorum magnus et terribilis est? Vere in consilio et congregatione justorum magna opera Domini: percussit et manus ejus sanaverunt. Sexies te ex angustiis eripiet d. dicebat quidam e Job; me autem saepissime in angustias aërumnasque inevitabiles peccatis prolapsam per ineffabiles suas incredibilesque miserationes liberavit. In septimo autem, dicit, non te tanget malum f, hoc est, in capite seu emendationis spiritualis complemento. Saepè homo, qui in vitæ fluctibus navigat, ærumnis etiam atque angustiis ab inimico circumdari in sui conversionem atque utilitatem a divina providentia permittitur.

27 Nihil enim eorum, quæ a Deo fiunt aut conceduntur, irritum esse consuevit. Enimvero infirmitatem nostram noscentem eadem divina providentia, hominemque juvenile ac erigente, atque, ut ante dictum est, ex angustiis eripiente sapiens anima, delicta sua perpendens, naturali quodammodo congruentia cogetur et Dei misericordiam abundantiam in emendationem vertere, et conditorem recta vivendi ratione colere; quod est, ut supra dictum est, quia malum te in septimo non tanget. Tandem enim homo, ad agnitionem adductus, atque ex ineffabili Dei benignitate sapere, quæ conversionis sunt, edoctus, ac recte vivens, et Christi charitate sensibiliter etiam fere, ut ita dicam, Spiritus sancti gratia, seu hujus obumbratione induitur, quando et accedens sancta Trinitas, Pater et Filius et Spiritus sanctus, mansionem apud eum facit, ne deinceps illum, a Deo convenienter custoditum, malum tangat.

28 Ego igitur miser, qui non sexies numero, sed et multo saepius per peccata in angustias incidi, postea, Dei infinita misericordia peccata mea excedente cooperientique, liberatus sum; quæ vero circa me facta nunc est, certaminum Victoris visitatio incertum haud relinquit, majorem, quæ hanc prævit, angustiam antea haud evenisse, existimoque nec eventuram. Quæ enim major sit angustia, quam corpore et anima, peccatis dico atque immedicabili morbo, in inferorum profundum me descendere, ita ut, cum inexpectato ascenderem, palam illa sancti David ad Deum clamarem, quia animam meam e profundissimo inferno liberasti g; et rursus cum rege Ezechia, quia animam meam, ne periret, rapuisti, omniaque peccata mea post tergum meum adjecisti h.

29 Credo enim, Deum, uti per miraculum, quod in me per suum certaminum Victorem operatus est, morbum corporis desperatum fugavit, ita etiam animæ vulnera curaturum, nec tantum curaturum, sed eorum etiam reditum impediturum. His enim, qui per orationem rectumque vitæ institutum a Deo haud protegentur, redire solent morbi hujusmodi i. Atque cum hæc, cum lacrymis intra se ferventissime orans, dixisset, cum suis exivit gaudens, gratiasque agens Deo, beneficiique sibi

A. JOANNE
THISSAL. AR-
CHIEP.

d
e

f

quæ hic in
medium

E

adducitur.
oratione ex-
currit,

F

g

h
eique et S.
Demetrio
gratias agit.

i

* col. Ma-
zaria, me-
lius philo-
póstrona

A. JOANNE
THESSAL. AR
CHIEP.

sibi collati conciliatori, sancto et gloriosissimo martyri Demetrio; quia illum decet omnis gloria, honor et adoratio nunc et semper etc.

τυρι Δημητρίῳ. Ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή, καὶ προσκύνησις νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ANNOTATA.

a *Caput hoc, seu potius, quod in eo narratur, miraculum sequentem hunc in codice Ms. olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi, in quo a fol. 35 usque ad fol. 39 excurrit, præfert titulum: Ἐπεὶ τοῦ τῆν αἰμώρονων ἔχοντος ἐπάγου, id est, De præfecto, sanguinis fluxum passo. Porro quod miraculum illud non e laudato olim Mazarinæo, sed e bibliothecæ Vaticanæ codice Ms. 821 excerptum habemus, idcirco id hic editur e posteriori isthoc litterario monumento, in quo licet Joannis Thessalonicensis nomine non signetur, illustri tamen huic scriptori a nobis attribuitur ob rationes, quas in Annotatis, cap. præcedenti ad lit. a subnexis, adduci.*

b *Fuerit ergo præfectus, de quo hic agitur, militum, ut apparet, per Illyricum magister; quale autem id fuerit officium, apud Pancirolum in concinnato in imperii Orientalis Notitiam Commentario cap. 30 et 54 expositum invenies colligesque etiam ex iis, quæ horum capp. priori is scriptor affert, præfectum seu magistrum militum, de quo hic, præfecto prætorii Illyrici non paruisse, contra ac non nemo forte existimet, quod spectabile eorum, qui sub præfecti Illyrici principatu erant, agmen gubernasse, hic dicatur. Nec propterea tamen putandum est, cum Pancirolus Joannem Thessalonicensem hic pugnare; ita enim posterior hic scriptor potest intelligi ut milites, quorum agmini præfectum a se memoratum præfuisse ait, sub præfecti prætorii Illyrici principatu, non parendo, sed commorando dumtaxat, fuisse, significatum voluerit.*

c *Hinc collige, jam inde a Joannis Thessalonicensis ætate seu seculo septimo verosimillimeque etiam aliquanto citius, ac proin jam inde saltem a seculo sexto pro primario civitatis Thessalonicensis patrono habitum fuisse S. Demetrium, qui proinde etiam jam tum cultu ecclesiastico plane insigni fuerit indubie ibidem gavisus.*

d *Jobi cap. 5, v. 19 Græcis hæc, Ἐξάντις ἐξ ἀναγκῶν σε ἐξελεῖται, textus sacri verbis, quæ ego hic, verbum verbo reddens, interpretatus sum, sexies ex angustiis te eripiet, sequentia isthæc in vulgata respondent: In sex tribulationibus liberabit te.*

e *Eliphaz nempe.*

f *Græcis verbis, mox ad lit. d recitatis, proxime hæc loco ibidem citato in Textu sacro subduntur: ἐν δὲ τῷ ἔθῳ οὐ μὴ ἔλθῃαι σου κακόν, iis autem in Vulgata isthæc respondent: Et in septima non tanget te malum; Et sane cum ad feminini generis substantivum præcedens Tribulatio adjectivum numerale Septimus referendum videatur, Vulgata omnino hic standum apparet. Verum licet pariter feminini generis in textu Græco sit substantivum, ad quod adjectivum numerale ἔθῳ referendum videtur, hoc tamen in Græco sacræ Scripturæ textu, quod propterea et a me hic factum, masculino genere affertur, itaque acceptum discursui, quem Joannes hic subdit, materiam subministravit.*

g *Hæc ipsa Latine a me hic reddita Joannis Thessalonicensis verba ἐξῆςτο etc in Græco sacræ Scripturæ textu Psalmo 85, v. 13 habentur, iisque in Vulgata respondent hæc: Eruiisti animam meam ex inferno inferiori.*

h *Ita fere Isaia 38, v. 17.*

i *Proliam hanc orationem a præfecto, de quo hic, cum sanitati fuisset prodigiose restitutus, prolatam fuisse, verisimile haud apparet. Quare via dubitandum est, quin huic illam Joannes, oratorum more loquens, pro arbitrio affinxerit. Apud Mabilonium, apud quem tom. I Analect. Vet. miraculum, hoc cap. relatum, pag. 73 et seq. ab Anastasio bibliothec. etiam refertur, nihil simile occurrit.*

CAPUT III.

C De gesta a Sancto prodigiosa pro Thessalonicensibus in peste cura a. F

Thessalonicenses, qui Sancti operis in morbis fuerit experti,

Marium arenam, dilecti fratres, pluvieque, secundum quod scriptum est, guttas numerare, aut facta in corporum morbis a Victoriis decorato gloriosissimoque martyre Demetrio miracula exponere, perinde est: nec de iis loquor, quæ antiquis aut etiam antiquissimis temporibus manifestata sunt, sed nec de iis, quæ sub nobis ipsis, utut peccatoribus, per ineffabilem ipsius patriumque erga cives amorem sunt gesta. Ad alia sermonem convertam, cum memoraro miraculum, nuper gestum, quod audientes omnes fere, recte novi, agnoscetis, testimoniumque simul veritati præbebitis. Ante annos enim paucissimos evenit, nec ullius ex omnibus, opinor, auditum fugit; multi autem etiam experientia Martyris in visitando misericordiam cognovere vel ipsimet beneficium experti, vel domesticos habentes, qui inexpectato mortem evasere. Quid vero moror,

Ἰσον, ἀδελφοὶ ἀγαπῆτοι, καθέστηεν, ἄμιον θαλασσῶν καὶ σταγῶνας ὑετοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον ἀριθμεῖν, ἢ τὰς θαυματουργίας ἐν σωματικαῖς νόσοις γεγενημένας ἐπιθεσθαι τοῦ καλλινοῦ καὶ ὑπερευδύου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ οὐδέποτε λέγω τὰς πάλαι ἢ πρόπαλαι κατὰ καιροὺς ἐμφανισθείσας, ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν, κατὰ ἀμαρτωλῶν ὄντων ἐπιτελεσθείσας διὰ τὴν ἄφρατον αὐτοῦ καὶ πατρικὴν πρὸς τοὺς πολίτας φιλοστοργίαν. Τούτου καὶ τοῦ ἐναγχοῦ γεγενημένου θαυματουργήματος ἐπιμνησθεὶς ἐφ' ἕτερα τρέψω τὸν λόγον, ὅπερ ἀκούσαντες, εὐ εἶδα ὅτι σχεδὸν οἱ πάντες ἐπιγνώσθε, καὶ συμμαρτυρήσετε τῇ ἀληθείᾳ. Πρὸ γὰρ λίαν ὀλιγοστώτων ἐτῶν γεγένηται, καὶ οὐδενὸς τῶν πάντων οἰμῶν τὴν ἀκοὴν διαπέφευγεν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πείρα τὴν ἐπισκεπτικὴν τοῦ μάρτυρος φιλαυθοπῆται ἐπέγνωσαν, ἢ αὐτοὶ τῆς εὐεργεσίας αἰσθόμενοι, ἢ οἰκείους ἐχόντες τοὺς ἐξ ἀπροσδοκῆτου διαφυγόντας τὸν θάνατον· τί δὲ μέλλω καὶ οὐ ποῦδ' ἐπισημῶς καταφανὲς τὸ λεγόμενον, μάλιστα καὶ τὸ θαρρεῖν ἔχων ὡς οὐκ ἀπιστήσομαι πρὸς εἰδοτάς διαλεγόμενος;

A *Ἰστέ δῆπου, ἀγαπητοί, τὴν πρὸ τῶν ὀλιγο-*

στοῦ χρόνου Σεήλατου ἐπελθούσαν τῇ πόλει ὄργην, οὐ
τῇ πόλει δὲ μόνου, ἀλλὰ καὶ τῇ χόρᾳ πάση, λέγω
δὴ τὸν λοιπὸν ἐκείνου τὸν παμφόρον καὶ παντοφόρον
καὶ υπερμέτρον, τὸν υπερβάντα μὲν μεγέθει κακοῦ τὰς
ἐκ Θεοῦ παιδείας τοῖς πόποτε καταπεμφθείσας, ἡττη-
θέντα δὲ μόνους τοῖς τῶν ἡμετέρων πράξεων παροργισ-
μοῖς... Ἀπὸ γὰρ βραχυτέρου μαστίγιον ἀρξάμενος,
εἶτα καὶ εἰς τὰς μέσας ἐπαναβάς ὡς ἤδη ἡμῶν τὰ
τραύματα τῆς ψυχῆς σκληρώσαντα καὶ ἀπεσκληρώτα,
καὶ μὴ δὲ καταδέσμοις ἢ μαλάγμασι εἰκοντα κατὰ τὸν
Ἰσαίαν ἀναγκάσιως ὡς ἀριστος τῶν ἀπληπισμένων ἰα-
τρὸς καὶ τῶν ἀθεάτων γνώστης ἀκριβῆς, ἐπὶ τὰς ἄρας
δορυκεν ἐπάγωγας ἄπρωτον μὲν γὰρ χειραγωγία Θεο-
πρεπεῖ παιδεύων ἡμᾶς ὡς πατὴρ, οὐχ ἡμῶν, ἀλλὰ τοῖς
ἐν γῆς καρποῖς, εἶτα καὶ τοῖς κτήνεσι ἡμῶν ἐπελθεῖν
ἀφῆσι τὴν φθοράν.

nec narratione, quod dico, manifestum facio, maxime, cum verba ad eos, qui rem noscunt, faciens, fore confidam, ut fides mihi haud de- negetur?

A. JOANNE THESSAL. AR- CHIEP.

in dirissima etiam peste, a Deo in ipsos,

B *Ὡς δὲ μὴδὲν κρεῖττον ἡμᾶς γεγενημένους εἶρα,*

τοῖς ὑπομαστίοις καὶ τοῖς κομιδῇ παισὶν ἐκανεβίβασε
τὴν πληγὴν. Ὡς δὲ καὶ ταύτῃ τῇ τομῇ μὴ ὑπεκινῶν
διέγνω τὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν οἶδημα, τότε τὸν μέγαν
καὶ δριμύν καὶ ἀλύπιστον τοῦ λοιποῦ καυτήρα δι' ἀγ-
γέλων ἔντος πονηρῶν ἐπαχθῆναι τῇ πάσῃ συνεχώρησε
πόλει... πάντες ἀρδὴν ἀπὸ νηπιῶν μέχρι ἀνδρῶν ἀνῆρ-
πάζοντο, μόνου τῶν ἐν γῆρα βαθεῖ πεπεδημένων. Ἴνα
μὴ τις εἴποι, φυσικὴν τινα γενομένην τοῦ ἀέρος δυσ-
κρασίαν τὴν φθοράν τοῖς ζώων ἐπενεγκεῖν, καὶ ὡς
οὐχὶ Κυρίως ἐποίησε ταῦτα πάντα, τούτου χάριν τὸ
νεῦν καὶ ἀνοῦθον τῆς ἡλικίας ἐφθείρετο, τὸ δὲ παλαιῶν
καὶ ἐγγύς ἀφανισμοῦ διετρεῖτο....

32 Ut vero nos nihilo meliores factos vidit, pueris adhuc lactentibus, iisque, qui valde adhuc juvenes erant, plagam indidit. Ut autem nec huic incisioni cedere animarum nostrarum tumorem cognovit, tunc magnum et acrem et intolerabilem pestis cauterem per angelos vere malos supra totam civitatem induci permisit d. . . . Omnes prorsus, incipiendo ab iis, qui pueri adhuc erant, usque ad eos, qui virilis ætatis erant, rapiebantur, solis, qui senectutis provectæ facti jam erant, remanentibus. Ne enim quis diceret, naturalem quampiam, quæ obvenisset, aëris intemperiem viventibus luem attulisse, nec Dominum hæc omnia fecisse, ideo, qui in ætatis juventute ac flore erant, peribant; qui vero senes mortique vicini erant, servabantur e. . . .

cum levioribus parvis nihilo meliores essent effecti, immisso,

d

33 Ἐπεὶ οὖν τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἔνοχοι νοση-

μάτων εἰς τὸν ὑγιδωρον γὰρ τοῦ πασέπου κατέ-
φυγον, ὡς εἰρηται, Μάρτυρος, τότε καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ
φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος, καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἀβλο-
φόρου δυνάμειος τὸ κηδεμονικὸν ἐπεδείκνυτο. Ὅσους
γὰρ αὐτὸς ἐπ' ἐκάστης νυκτὸς, ὡς φιλόπαις πατὴρ,
ἐπισκέπτετο, εὐθὺς εἶδεν οὗτοι καὶ τροφῆς μετελάμ-
θαι, καὶ ποσὶν οἰκείαις εἰς τούτο κατέσπευδον ὅτι
πρὶν βρομάτων ἀνύρενται, καὶ πάντων δυσάρεστοι, καὶ
πάντη ἀκίνητοι τῷ μεγέθει τῶν νοσημάτων ὀρῶμενοι,
καὶ ὀλιγοσπῶν ἐντὸς ἡμερῶν ὑγιεῖς καὶ ἀρτίφρονες ἀ-
τεχνῶς τοῖς ἰατρῶν οἴκοις ἀπέτρεχον, ἀφοβοὶ ἐχέγγων
ἀσφάλειαν ἔχοντες τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἀλλοτρίαι παθήμασι
τὸ παρὰ τοῦ πανενδόξου Μάρτυρος τούτους ἀπολελύσθαι.
Ὅσους δὲ κατὰ τὰς νύκτας ἐπισκεπτόμενος υπερέβαι-
νε, τούτους ἢ παραχρῆμα ὁ θάναθος ὑπεδέχετο, ἢ μα-
κρονόσια κάμνοντας μέλις ὀψέποτε διὰ χρόνου ἢ ἀπαλ-
λαγῇ τοῦ νοσήματος ἔσθαι, μάλλον δὲ οὐδὲ διὰ χρόνου,
εἰ μὴ σπλαγγισθεῖς ὁ Μάρτυς εὐμενῶς ἐπειδὴ τὸν
κάμνοντα.

33 Posquam igitur his atque hujusmodi morbis restricti ad venerandi quam maxime, ut dictum est, Martyris templum, sanationes donare solitum, confugerunt, tunc et Dei misericordiæ magnitudinem et efficacis certaminum Victoris potentie curam sunt experti. Quoscumque enim ipse, ut filiorum amans pater, noctibus singulis visitabat, ii ipsi statim mane et cibum capiebant, et propriis preterea pedibus incedebant: qui prius nutrimenta fastidientes, pessimeque affecti ac penitus præ morborum magnitudine immoti apparuerant, paucissimos etiam intra dies sani mentique restituti domos suas absque metu facile repeiebant, securitatem, quod a Martyre liberati essent, fide dignam habentes, fore, ut iisdem morbis non corripenter. Quoscumque vero, cum noctu visitaret, præteribat, illos statim vel mors rapiebat, vel mali diuturnitate laborantes vix tandem per tempus quidem, nisi Martyr, misericordia motus, ægrotantem benigne respiceret, morbi remissio occupabat.

sanitati fuerunt, cum ad Demetrii templum confugissent,

F

34 Ἄλλ' ὀλιγοστοὶ μὲν ἦσαν οἱ αὐτῶν ὡς ἀνεπί-

σκοποὶ τελευτήσαντες, ὀλίγη δὲ πλείους τούτων οἱ πολ-
υχρούσαντες τοῖς παθήμασι. Εἶτα ἐπισκεφθέντες εἰς
ἕσπερον, οἱ δὲ ταχὺ ὑγίαιας τυγχάνοντες ἀριθμὸν
υπερέβαινον. Ἀλλὰ μὴ τις ἀδυναμία ἢ ἀσπλαγγίας
ἢ προσοποληθίας ἀσέβως τοῦ ἐπισηφαιμένου καταψη-
Octoberis Tomus IV.

34 Verum paucissimi illic, velut haud visitati, mortui sunt, multo autem pauciores, qui morborum diuturnitate confictati fuerunt. Qui poro visitati sanitatem postea statim obtinebant, numerum excessere. Verum ne quis impotentie vel immisericordiæ vel personarum exceptionis

magno numero restituti: id autem Sancti patrocinitio,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

exceptionis Martyrem visitantem impie damnet, eorum, qui tunc passi sunt atque ad illius templum confugere, actiones mente expendens, eaque, quæ germano Dei servo conveniunt ac congruunt, pie recogitans, invenies omnino, recte, atque ut Dei Providentiam decet, et illos, qui morbis statim liberati fuerunt, sanatos fuisse, et eos, qui, morbo diu protracto passi sunt, convenienter in hisce punitos fuisse, et eos, qui celerrime vitam amisere, fuisse id, quemadmodum decebat, passos, ut Martyris potentia efficacia et providentia et misericordia ubique innotesceret. Unde, aiunt, nobis, persuades, hæc fecisse gloriosissimum Demetrium? Eum enim magnum quidem et potentem apud Deum et civitatis amantem esse, fatemur et nos ipsi, neminem autem tunc ibidem decumbentium, sanitate tributa, eum visitasse, suspicamur, quod id, quod in civitate gestum, Dei in hanc vindicta, cum ei, si isthanc immississet, actionum nostrarum Defensor adversaturus haud fuisset, minime exstiterit.

non casu, factum, Joannes Thessalonicensis hic contentus,

35 Et qui, o boni atque dilecti, sanitatem intus decumbentium plures inexpectato sint consecuti, pauciores autem numero cum morbis conflictati diu fuerint, longeque etiam pauciores animam casu posuerint, factumque etiam sit, ut immissus morbus vel agrotantis virtute vinceretur? Verum primo quidem casu dicere fortuito bonorum quidquam factum esse, non Christianorum est, sed atheorum, qui administratricem unius Dei providentiam negant, omniaque absque alieno impulsu atque ut casus fert, evenire opinantur. Deinde vero mihi dicite, quomodo illi, qui extra sanctum templum in propriis domibus ægotarunt, omnes fere, paucis exceptis, mortui sint, ita ut, quemadmodum dictum est, multi manerent insepulti. illi vero, qui ad venerandum Martyris templum fugere, omnes fere, exceptis, qui poenæ a Providentia fuere subjecti, paucis, fuerint servati? Oportebat enim et hic, nisi congruam ille attulisset opem, savientem in civitatem pestem plurimos absumere paucissimosque facere residuos.

C
visioneque qua Sanctus agros visitare fuit conceptus, in medium adducta,

36 Id autem illis, qui in foris et domibus suis erant, factum esse, solis vero illis, qui in sanctissimo Martyris templo erant, non illud, sed etiam contrarium, obvenisse, argumentum est luculentum, illum domus Domini misericordis potentia suæ specimen dedisse. Ut porro nunc omnes etiam credamus, universa evenire Dei providentia, nec bonorum quidquam, uti aliqui nugantur, sponte sua progigni, Deus, hujusmodi malevoli suggestiones ex ipsis cordis nostri stirpibus volens excindere, unius ex ibidem tunc decumbentibus mentis oculos aperuit, noctisque tempore velut in ecstasi hic factus Sanctum chlamyde indutum, roseamque ac venustam faciem præferentem vidit, ut in populum, non ac consul quidam, accepta ab imperatoribus potestate, beneficia distribueret, advenientem, omnesque quidem, qui periclitabantur, respicientem, quibusdam vero manum impo-nentem, crucemque imprimere satagentem; quosdam autem subtristi etiam vultu dumtaxat intuentem, paucissimos vero multo dolore ac mœstitia prætereuntem, ita

φίσηται Μάρτυρος, τῶν δὲ τῆνικαῦτα πασχόντων καὶ D τῶ τούτου κατὰ προσφευγόντων τὰς πράξεις ἀναθρήσας τῶ νῆ, καὶ τὰ προσήκοντα, καὶ ἀρμόδια δούλω γησιφ Θεοῦ φιλευσεῖως λογισάμενος, εὐρήσει πάντως ἐπιφελῶς καὶ ὡς προνοία πρέπει Θεοῦ καὶ τοῖς εὐθὺς ἐλευθερωθέντας τῶν νοσημάτων ὑγιασθῆναι, καὶ τοὺς παρασπύριτας ἐν τούτοις οἰκονομικῶς παιδευθῆναι, καὶ τοὺς τάχιστα τὸν βίον ἀποπλιπόντας συμφερόντως τούτο παθεῖν, ὡς πενταχθῆεν φαίνεσθαι τῆς ἐνεργείας τοῦ Μάρτυρος τὸ δυνατὸν καὶ προσωπικὸν καὶ φιλόφρονον. Πόθεν, φασί, ταῦτα πείθει ἡμᾶς τὸν υπερἐνδοξον πεπραχέναι Δημήτριον; Ὅτι μὲν γὰρ μέγας παρά Θεοῦ καὶ δυνατὸς, καὶ φιλόπολις, ἐμολογοῦμεν καὶ αὐτοί, ὑποποσάζομεν δὲ μηδένα τῆνικαῦτα τῶν ἐκείσε κειμένων λαμπρικῶς αὐτὸν ἐπισκέψασθαι, διὰ τὸ μὴ Θεομηρίαν ἄντικρυς εἶναι τὸ κατὰ τὴν πλῆριν γινόμενον, καὶ τῶ μὴ προσκρούσαι τῶ ταύτην ἐκπεπομφότε Θεῶ τῶν ἡμετέρων πράξεων τιμῶρον.

35 Καὶ πῶς, ὦ ἀγαθοὶ καὶ ἀγαπῆτοί, τῆς ὑγείας ἐντὸς πλείους τῶν ἀνακειμένων ἀπροσδοκῆτως ἐγένοντο, E λίαν δὲ βραχείως τῶ ἀριθμῷ παρεστῆσαν τοῖς νοσήμασι, πολλῶ δὲ τούτων ἥττους οἱ τὴν ψυχὴν ἀπορρήξαντες ἐκ τοῦ παρατυχόντος, καὶ ὡς ἂν συνέβη τὸ ἐνσκήψαν πάθος ἢ κατακρατηθῆναι τῆ δυνάμει τοῦ κειμένου; Ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ ἐκ τοῦ παρατυχόντος λέγειν τι γίνεσθαι τῶν καλῶν, οὐδὲ Χριστιανῶν ἐστίν, ἀλλὰ τῶν ἀθέων καὶ τὴν δικαιοκηνὴν τοῦ μόνου Θεοῦ πρόνοιαν ἀρνούμενων, καὶ αὐτομάτως, καὶ ὡς ἐτυχε, τὰ πάντα διεξοδεύεσθαι δόξαζόντων. Βίτα δὲ πῶς, εἰπατέ μοι, οἱ μὲν ἐξω τοῦ ἁγίου ναοῦ κατὰ τοὺς ἰδίους οἴκους νοσήσαντες, ὁ πάντες σχεδὸν διεφθάρησαν πλὴν ὀλίγων, ὡς καὶ ἀτάφους, ὡς εἶρηται, μείναι τοὺς πολλοὺς, ὁ δὲ τῶ πανσπύρι τεμένει τοῦ Μάρτυρος προσφευγόντες ἅπαντες σχεδὸν διεσώθησαν, πλὴν ὀλίγων τῶν ἐκ προνοίας παιδεύθῆναι; Ἐθεὶ γὰρ κἀταῦτα, ἐπερ οὐκ αὐτὸ ἐξοθήσει καταλλήλως τῆ πόλει, τὸν λοιμὸν ἐπισηκῆσαντα τούτων πλείους ἀπαλλάξαι, βραχυτάτους δὲ καταλιπεῖν.

36 Τὸ δὲ κατὰ μὲν τὰς ἀγορὰς καὶ τοὺς οἴκους F οὕτως γενέσθαι, μόνους δὲ τοῖς ἐν τῶ παναγίῳ τεμένει τοῦ Μάρτυρος μὴ τούτο συμβεῖναι, ἀλλὰ καὶ τουναντίον, ἐναργῆς ἀπόδειξις, τούτου δεσπότῃν τοῦ οἴκου τὴν αὐτοῦ φιλόφρονον ἐνεργεῖαν ἐπιδείξασθαι. Ἴνα δὲ καὶ νῦν πιστεύομεν ἅπαντες, ὡς προνοία Θεοῦ τὰ πάντα διαπιπτῆναι, καὶ οὐδὲν τῶν καλῶν ἑξαυτομάτου γίνεσθαι, ὡς τινεὶ ληρωδοῦσι, τὰς τοιαύτας τοῦ πονηροῦ ἐνοίας ἐκ πρέμων αὐτῶν τῆς ἡμῶν καρδίας ὁ Θεὸς ἐκκόψαι βουλόμενος, ἠνοιξεν ἐνὸς τῶν ἐκείσε τῆνικαῦτα κειμένων τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νοῦ, καὶ κατὰ νίκτα ὡς ἐν ἐστάσει γινόμενος εἶρα τὸν Ἁγίον χλαμύδα ἡμφεσμένον καὶ εὐροδὸν καὶ χάριεν τὸ πρόσωπον ἔχοντα, ὡς τῶν ἵππων παρά βασιλείας ἐξουσίαν λαθόντα διανεῖμαι τῶ δήμῳ τὰς χάριτας ἐρχόμενον καὶ πάντας μὲν ἐπιβλέποντα τοὺς κινδυνεύοντας, τισὶ δὲ τὴν χεῖρα ἐπιτιθέντα, καὶ τὸν σταυρὸν κατασημαίνειν περὶφρονον. Τινὰς δὲ στυγρῶ πρόσωπον καὶ μόνον προσελέποντα, ὀλίγους δὲ πανὸν μετὰ πολλῆς κατηφείας καὶ συνθηρωπότητος ὑπερβαίνοντα, ὡς μὴ δὲ ἐνορᾶν αὐτοὺς εἶλεναι διὰ τὸ πολὺ τῆς πρὸς αὐτοὺς λύπης.

A

37 Οἱτοὶ μὲν οὖν ἔωθεν ἡ μετὰ βραχὺ πάντη καὶ πάντως ἀπέδυσαν, οἱ δὲ καὶ στυγρῶ προσώπων, ὅμως δὲ καταξιαθέντες τῆς τοῦ Μάρτυρος σωτηριώδους εἰσεδέψεως, οὐ διεφθέροντο μὲν, ἐν δὲ τῷ πάθει ἐχρόνιζον, ἀλλ' εὐέλπιδες ἦσαν ἀκούσαντες παρὰ τοῦ ἰερακίτου, ὅτι ὅλως καὶ μετὰ λύπης ἐπισκοπῆς ἠξιώθησαν· ἐπίστευον δὲ τῷ λόγοντι ταῦτα ἐκ τοῦ τοῦς λεγομένου μὴ ἐπισκεφθῆναι παραχρῆμα τελευτῶν, καὶ πάλιν τοῦς ὑποδεικνυμένους ἐν ἰλαρότητι κατασπαργισθῆναι, ἔωθεν ἐνδὴ τὰ τῆς ὑγείας ἐπιφέρεισθαι σήμακτρα, ὡς μὴ δὲ τοῦς ἰατροῦς τολμᾶν τοῦς τοιοῦτους λοιπὸν προσεγγίζειν δεδιότας μετὰ τὴν σφραγίδα τοῦ Μάρτυρος ἀνθρωπίνης τέχνης προσαγγεῖν ἐσθνήματα.

B

38 Ἄυτος δὲ, ὁ ταῦτα καταξιαθεὶς ἰδεῖν, εἰς τὴν τῶν χρονισάντων ἐν τῷ νοσήματι, καὶ τὰς ἐκάστου τῶν εἰρημένων πραγμάτων ἐδέσσειε ἑώρα. Τοῖστε γὰρ εὐθὺς ἀπροσδοκῆτως ῥωννυμένοι συνέχαρι, τοῦστε παρ' εὐθὺ τὸν βίον ἀπολιμπάνοντας, εἰκαὶ ὀλίγοι τινὲς οἱ τοιοῦτοι ἦσαν διὰ τὸ τοῦ Μάρτυρος εὐμενῆς, ὅμως κατὰ τὸ πρῶτον τῆ φύσει ἐδάκρυσε, τοῦστε σὺν αὐτῷ τοῦς πάθει ἐχρόνιζοντας τοῦς λόγους παρεμβέτο, τὴν ὑπομονὴν ἐντιθεὶς καὶ ἅμα σὺν αὐτοῦ κατακειμένος ἀξιοπιστάτους ἐφάνετο σύμβουλος, τοῦ δὲν μετ' εὐχαριστίας τὰ ἐπαγόμενα φέρειν· ἔλεγε γὰρ τοῦς συγκατακειμένους αὐτῷ· θαρρεῖτε, ἀδελφοί, πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ, ὅτι καὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμᾶς ἐλευθεροῖ διὰ τοῦ χρονισμοῦ τῶν νοσημάτων, καὶ βλέπων ὡς εὐχαρίστως καὶ μετὰ προθυμίας τὴν παιδείαν αὐτοῦ δεχόμεθα καὶ ἀγογγασί, οὐ βραδύνει τοῦ ἀναλαβεῖν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, καὶ βασιτάσαι τὰς νόσους ἡμῶν. Διατί οὖν, ἔχεις εἰπεῖν, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἐνεχρόνισε τῆ νόσῳ καὶ μέχρι πολλοῦ διέμεινε κατακειμένος ἐν τῷ πασέπτῳ καὶ, ὁ τοιοῦτος θεοπτίας ἄξιός φανεί, καὶ προφητείας σχεδὸν εἰπεῖν δεχόμενος χάρισμα; οὐδὲ γὰρ, εἰ ἀμαρτίας οὐτως ἐπεφύρτιστο, τοῦ πανευδόξου Μάρτυρος ἐγένετο θεωρός.

C

39 Οὐ μέμνη τῶν εἰρημένων, ἀγαπητέ, ὡς οὐδὲν τῶν δεόντων ἐξ αὐτομάτου καθίσταται, ἀλλὰ προνοία Θεοῦ διοικεῖται τὸ πᾶν; Ἴνα οὖν, ὡς ἐφημὲν εἰπόντες, μὴ νομίσειεν τις, ὡς ἔτυχε, γεγενῆσθαι τὰ προειρημένα, λέγω δὴ τοῦστε διαφθέροντας ἑαττων θανεῖν, καὶ τοῦς ἰαθέντας εὐθὺς ἀναστήναι, καὶ τοῦς ἐχρόνιζοντας ταῖς νόσοις βασανισθῆναι τῷ διαστήματι, καὶ μὴ διὰ τῆς τοῦ Μάρτυρος ἐν διακρίσει ἐπισκοπῆς θεαρίστῳ οἰκονομηθῆναι τῆνικαῦτα τὰ ἐκείσε γεγόμενα, τοῦτου χάριν ὁ λεγθεὶς ἀνὴρ ἐφυλάχθη τῆ νόσῳ, ἵνα τῆ παραμονῇ τὸ πᾶν θεωρήσας ἐξηγήσεται τοῦς μετ' ἐπειτα. Τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐχρόνιζον τῆ νόσῳ ἑδαύμαζε, πῶς τοῦτο πάσχει καὶ τοῦ σφραγιζόμενος ὑπο τῆς παναγίας ἐκείνης χείρας· μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν κἀκείνων αἰθωρῶν ὑγιαίνοντων, αὐτὸς ἔτι τῷ πάθει συνέχετο· οὐδὲ γὰρ ἰάσεως ἔτυχεν, εἰ μὴ πάντων εἶδε τὸ τέλος τῶντε ῥωννυμένων, τῶντε παραπεμπομένων εἰς θάνατον. Τίνα οὖν αἶνον δόμεν τῷ κηδεμόνι μετὰ θεοῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν τῶ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς δεδοξασμένῳ Μάρτυρι Δημητρίῳ, τῷ πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, τοῦς περιλειπεῖσιν ἐν τῇ πόλει καὶ διαφυγοῦσι τὴν δεήλατον ἐκείνην ὄργην αἰτίῳ τῆς σωτηρίας γεγεννημένῳ;

ut illos præ magno de iisdem mæore intueri haud vellet.

37 Hi igitur mane quidem aut brevi post omnino ac certo moriebantur, illi vero, qui subtristi quamvis vultu, salvifico tamen Martyris intuitu fuerant honorati, non interibant quidem, morbo tamen diu cruciabantur; verum, cum sese visitatione, utut cum mæore, conventos omnino fuisse, ex illo, qui visionem habuerat, intellexissent, spem bonam concepere; fidem autem hæc dicenti adhibuerunt ex eo, quod quos visitatos haud fuisse assereret, illico morerentur, rursumque quod quos in hilaritate signatos fuisse, mōneret, statim mane sanationis signa præferrent, ita ut ad tales accedere deinceps medici non auderent, timentes post impressum a martyre signum artis humanæ medelam adhibere.

38 Ille autem, qui videre ista dignus habitus fuerat, eorum, qui morbo diu cruciabantur, unus erat, atque uniuscujusque e prædictis rebus eventus videbat. Iis enim statim, qui sanitati inexpectato restituebantur, congaudebat, eosque, qui extemplo vita excedebant, etsi pauci quidam per Martyris benignitatem essent hujusmodi, naturæ tamen ut congruum erat, deplorabat, atque illos, qui secum morbi diuturnitate premebantur, sermonibus consolabatur patientiam suadens, cumque una cum illis decumberet, fide dignus videbatur, dum cum gratiarum actione ferenda esse immissa, suadebat. Iis enim, qui secum decumbebant, dicebat: Confidite, fratres; credo enim, fore ut Deus per morbi diuturnitatem peccatis nos liberet, vidensque, qui cum gratiarum actione animique alacritate ac sine murmuratione castigationem ejus accipiamus, infirmitates nostras sistere, morbosque auferre non tardabit. Ut quid igitur, repones, vir hujusmodi, qui talis visionis dignus apparuerat, donumque, ut ita dicam, prophetiæ acceperat, morbo diu fuit excruciat, atque ad longum tempus (neque enim, si peccatus fuisset onustus, gloriosissimum Martyrem vidisset) in templo maxime venerando mansit decumbens?

39 Dictorumne, dilecte, meministi, nihil scilicet eorum, quæ sunt, a seipsis esse, sed Dei providentia omnia gubernari? Ne igitur, ut supra diximus, quisquam existimet, facta esse, ut sors tulit, quæ supra exposuimus, illos, dico, qui mortui sunt, celerius discessisse, illosque, qui sanati sunt, statim surrexisse, et qui morbis immorabantur, per intervallum disruciatos fuisse, nec per Martyris discretam e Dei voluntate visitationem, quæ ibidem tunc evenere, ordinata fuisse; ideo vir prædictus morbo servatus fuit superstes, ut omnia conspicatus, posteris in vivis manens superstes narraret. Etenim etiam ipsemet, qui morbo diu immorabatur, stupebat, qui id, utut a sanctissima illa manu signatus, pateretur, ipseque adhuc, multis etiam illorum aliis illico sanatis, morbo detineretur. Sanitatem enim consecutus non est, nisi cum omnium et sanitati restitutorum et morte sublatoꝝ finem vidisset. Quam igitur laudem demus animarum nostrarum post Deum curatori, in cælis et in terra glorificato martyri Demetrio, qui omnibus, ut ita dicam, qui in civitate manserunt superstes, illamque

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.
ac nonnullis
tam in hanc,

tum in vi-
rum, cui ea
fuit oblata,

E

observatis,
probare etiam
nisi tunc bre-
vique in San-
cti laudes, in-
de præcipue

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

petitas, ex-
cursionem
narrationem
claudit.

illamque a Deo immissam castigationem vitarunt, salutis causa exstitit f?

40 Neque enim loco vel tempore visitationem suam unquam circumscripsit, sed eorum etiam, qui patiuntur, domos adiens, sanitati illos, quibus id convenit, semper restituit, eosque, qui ad suum maxime venerandum templum cum fiducia accedunt, lætantes fideque adhuc magis quam corpore roboratos domesticis restituit. Sibi enim creditum a Deo doctrinæ talentum recte usque nunc, velut prudens ac fidelis servus administrans corporum sanatione animarum studet utilitati. Corpus enim sanans facit, ut beneficium anima sentiat, hincque moveatur, ut haud perfunctorie inquireat, quæ sit beneficium conferens potentia, experientiaque, solum Deum opere complere sui intercessionem Martyris, edoctam parat, ut naturaliter ad Dei cognitionis confessionem tandem trahatur; quod est animarum sanatio, e justitiæ illius solis, secundum quod scriptum est, alis emissa a Deo, quia ejus est gloria etc.

40 Οὐδὲ γὰρ τόπος ἢ χρόνος τὴν ἰαλίαν ἐπίσχεψιν περιόρισε ποτε, ἀλλὰ καὶ κατ' ἑκαστὴν τῶν πασχόντων ἐπιφοιτῶν, τοὺς χρεῖαν ἔχοντας ἰάται, διαπαντός καὶ τοὺς ἐν τῇ πανσίπῳ αὐτοῦ καθ' ἑκάστην πίστει παρρηγομένους χαίροντας καὶ ῥωσυνόμενους τῇ πίστει μᾶλλον ὑπὲρ τὰ σώματα τοῖς οἰκείοις ἀποδίδωσι· τὸ γὰρ πιστεῦσθαι αὐτῷ παρὰ Θεοῦ τῆς διδασκαλίας τάλαντον, ὡς εὐχόμενον καὶ διαπυρῶς θούλας, μέχρι νῦν καλῶς ἐργαζόμενος τῶν ψυχῶν τῇ ὀφείλειαν διὰ τῆς τῶν σώματων ἰάσεως πραγματεύεται· ἀναξιοπυρῶν γὰρ τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν ἀισθάνεσθαι ποιεῖ τῆς εὐεργεσίας, κἀντεῦθεν ἐκζητεῖν ἀνευδότης τρέπεσθαι, τίς ἢ δύναμις ἢ ἐνεργός, καὶ πέρα μαθοῦσα, ὡς ὁ μόνος Θεὸς ἐπίσταται ὁ τὰς τοῦ Μάρτυρος αὐτοῦ πρεσβείας ἔργῳ περατῶν, φυσικῶς ἔλκεσθαι λοιπὸν πρὸς τὴν Θεογνωσίαν λογισμὸν παρασκευάζει, ἕπερ ἐστὶν ἰαμα ψυχῶν ἐκ τῶν περὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ἡλίου κατὰ τὸ γέγραμμένον ἀκτιναβολούμενον θεοπροπίως, ὅτε αὐτοῦ ἐστὶν ἡ δόξα etc.

B

ANNOTATA.

E

a Hoc miraculum, aut, si mavis, caput præsens, quo id continetur, unum est ex iis, quorum dumtaxat (adi Commentarium prævium num. 19.) Fragmenta aliquot e codice olim Mazarinæo Græce descripta habemus; hæc adeo saltem, ut fidem in Commentario prævio loco mox cit. datam liberemus, Græce simul et Latine hic damus, narrationem reliquam, quæ locis, punctorum interpositione hic distinctis, in codice Mazarinæo Græce reperitur, in Annotata, cap. huic subjecta, compendio Latino, prout apud nos exstat, rejicientes, aut certe, quid illa contineatur, ibidem indicantes. Porro idem caput seu narratio, hoc contenta, in codice Mazarinæo a fol. 39 verso usque ad fol. 51. versum extenditur, sequentemque hunc præfert titulum: Περὶ τοῦ λοιμοῦ, id est, De peste.

b Cum auctor ad Thessalonicenses, uti ex orationis contextu satis liquet, sermonem dirigat, civitatem certe non aliam, quam Thessalonicensem, hic designat.

c Hic modo Joannes verbis Græcis in codice olim Mazarinæo de prava Thessalonicensium vita, gravissimæque, quæ ob hanc tandem illis obvenerit, meritisque tamen minor fuerit, divini Numinis vindicta nonnulla disserit, ac deinde, ut in illis puniendis Dei misericordiam mirandam simul ac laudandam ostendat, ea statim, quæ hic Græce punctorum interpositionem mox excipiunt, subjungit.

d Joannes hoc loco, punctis distincto, quam multas strages Thessalonicæ pestis miserandum in modum inflaxerit, quam innumera funera attulerit, fuse simul ac graphice exponit; ut autem plagam illam, non e causa naturali, sed e divina vindicta Thessalonicensibus obvenisse, ostendat, verbis prolucis, quibus illud facit, ea etiam, quæ punctis interpositis mox hic subduntur, interserit.

C

e Qui non morbis tantum, sed spectris etiam territi Thessalonicenses ad Sanctorum templa, ac præcipue ad ædem, S. Demetrio, sacram, e domibus suis fugerint, Joannes modo, nonnullis adhuc, quibus pestis gravitatem describere pergit, præmissis, hic explanat, ac deinde, qui illis tandem a Sancto fuerit succursus, per verba, quæ punctorum interpositionem mox hic excipiunt, enarrat.

f Ut Thessalonicensibus non paucis, peste correptis, sanitatem fuisse, sancto Demetrio pro iis apud Deum intercedente, prodigiose restitutam, ostendat, multum enimvero toto fere hoc capite huc usque laborat Joannes Thessalonicensis. Verum an sal felici successu? Erit sane, cur ita appareat, maxime si, quod sanationibus prodigiosis, ab illustri hoc scriptore assertis, fundamentum præcipuum præbet, quodque ego tamquam certo falsum rejicere non ausim, locum habuerit, nec vana, quod absit ut asseverem, illusio exstiterit, narrata abs illo nocturna apparitio, qua visitare ægros, prospero sanationis eventu visitationem proxime excipiente, viro cuidam probo Demetrius fuerit conspectus.

F

A. JOANNE
THISSAL-AR-
CHIEF.

CAPUT IV

De energumenis sancti patrociniio sanatis a.

Οὗ σωματων δὲ μόνου ἰάμασιν ὁ καλλίνικος οὗτος ἐναμφλύνηται Μάρτυς, ἀλλὰ καὶ δαίμονιν κταυμένας ψυχὰς, καὶ φρενῶν ἀλλοτριὰς εἰς τὸ κατὰ φύσιν τῆ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεῇ καὶ πολλὰς καὶ πολλὰς ἀνεκαλέσασα, οὕτως ὡς μὴ δὲ τομῶν ρή-
ται φωνὴν τὰ δαιμόνια, τούτων τῶν σφοδρότητα κατ' αὐτῶν ἐξελαστικὴν ἢ τοῦ ἀλλοφρόου χάρις ἀποστίλβει. Καὶ γὰρ ὡσερ ξίφος ἐξαστράπτου καὶ τομῶς ἠκονη-
μένον τῆ σφοδρότητι τοῦ φόβου περισκοτώσαν τὸν κα-
τάριτον μέλλοντα κρούεσθαι, οὐδὲ τὰς εἰσθυσίας ἰκη-
τερίας τῶν ἐν ἀνάγκαις ἐνδίδωσιν αὐτῷ ἀναπεμφα-
σθαι, οὕτως ἢ τοῦ Μάρτυρος οὐρανοποιῶτος χάρις ὑπερ-
λάμπουσα πνευματικῶς καὶ τῶν σελασφρόων ἡλιακῶν ἀκτίων τὰς σφώδεις τοῦ διαβόλου δυνάμεις ἐτίφλω-
σεν, ὡς προαιρέσει τὴν σκότῳ ἐκληξαμένας, καὶ τοῦ θεικοῦ φωτὸς ἀποικισθείσας μακρότερον.

Non solum hic pulchris victoriis condecoratus Martyr corporum sanationibus effulsit, sed animas etiam, a demonibus obsessas atque a mente alienas et multas et sæpe ad naturalem statum Spiritus sancti gratia revocavit, ita ut nec verbum mutire demonia auderent; tantam expultricem adversus eos vim certaminum Victoris gratia emittebat. Uti enim etiam gladius fulgens acutusque ad scindendum redditus damnatum, qui ferendus est, præ metus vehementia caligine occupans, neque ut solitas in angustiis supplicationes faciat, permittit, ita etiam calitus accepta Martyris gratia spiritualiter effulgens solarium, qui lucem afferunt, radiorum adinstar luminis quamdam speciem præferentes diaboli potentias, veluti tenebras ex instituto diligentes, longiusque a divino lumine remotas, caligine involvit.

Sanctus, qui nec paucos demoniacos nec raro sanavit.

B

41 Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλὰ, καὶ σχεδὸν εἰπεῖν, ἀναρίθμητα τῶν ἰαθέντων τὰ πρόσωπα, οἷς ὁ νοῦς ἐσωφρόνησεν, ἐλευθερωθεὶς τῆς τῶν δαιμόνων κατακρατήσεως ὑπὸ τῆς τοῦ παμμακαρίστου καὶ θεοφόρου Μάρτυρος ἀοράτου ἐπιστασίας, διὰ τὸ προσκορὸς τοῦ λόγου ταῦτα παρέλθωμεν, ἐπ' ἐτίσαν κατασκευαστικῶν διήγησιν σπεύδοντες· ἵνα δὲ μὴ πάντῃ τῆς τοιαύτης θαυματουργίας καταστῶμεν ἀμνήμονες, φέρε, τὸ νεωστὶ γεγονὸς εἰς μέσον ἀγάγωμεν, ὡς ἐξ ἄκρου τῆς ὥρας τὴν ὅλην τῆς κρήνης ὑπόστασιν τῆς ἀλλοφροῦνης παριστάωντες δυνάμει-
ως. Πλείους τινὲς στρατιῶται γενναίους καὶ ἀνδρείου ἐνα-
τινὰ τῆς αὐτῆς λεγόνους κατέγοντες ἀπὸ δύο μὲν ἐ-
κίστην χεῖρα τοῦ πάσχοντος ἐγκρατῶς περισφίγγον-
τες, δύο δὲ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς ἀντελημμένοι τὸ δάκνειν αὐτοὺς καθ' ὅσον οἴοιτο ἦσαν ἀπειργοντες, ἄλλοι δὲ τῶν μέσων ἀπρὶν λαβόντες καὶ συναδούοντες βραδίῃ ἐνάγκη-
ζου τὴν ἐπὶ τὸν ναῦν τοῦ πανεδῶδου Μάρτυρος ἀγον-
τες οὐκ εἰδὸτα ποῦ φέροιο, οὐδὲ τοὺς ὠδούοντας γνωρί-
ζοντα, καίτοι λίαν οὐκίσιος τυγχάνοντα, οὐδ' ὁλῶς τῶν φρενῶν ἔχοντά τῃ υγιεί.

41 Sed cum personæ, quibus mens, a dæmonum possessione per invisibilem beatissimi, divini- que Martyris curam liberata, rediit, multæ sint atque fere, ut ita dicam, innumeræ, eas, ne sermo fastidium creet, prætereamus, ad aliam, quæ animos magis movere nata sit, narrationem proferantes. Ne tamen prodigiorum hujusmodi omnino fiamus immemores, age, quod recens factum est, in medium, tamquam in superiori veste universum, quod intra latet, certaminum victicis potentie argumentum exhibentes, adducamus. Milites quidam, numero plures, generosique ac fortes, e legione sua quempiam apprehensum, bini quidem ambas patientis manus constringentes, bini autem, capite ejus correpto, tantum, quantum poterant, ne eos morderet, impediens, alii vero, medium tenaciter tenentes trudentesque, ad gloriosissimi Martyris templum ire compulerunt, ducentes eum, qui nec, quo ferretur, sciebat, nec trudentes, utut sibi quam maxime familiares, noscebat, nec quidquam omnino sanæ mentis habebat.

unum plane insigne, in xdem sibi sciam

C

42 Οὕτως γὰρ ἢ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἐνοικη-
σις τὸν δειλιανὸν ἔστησε φροῦδον τοῦ λογισμοῦ, ὡς τοσοῦτον ὑπερφέρειν αὐτοῦ τὰ ζῶα τὰ ἄλογα ταῖς αἰσθητικαῖς ὁρμαῖς τὴν λογικὴν ἐκείνου νύκτα περιφορᾶν, ὅσον οἱ σώφρονες ἄνδρες τῆ λογικῆ κυβερνήσει τὰς τῶν ἀλό-
γων ζῶων ἀσυγκρίτη διαίτης ὑπερβαλλοῦση καλλονῇ· ἀγχοῖς δὲ μόλις καὶ ἀνάγκη πολλῇ τῶν ὀδούντων ὁ δει-
λαιος ἐπὶ τὸν ναῦν, οὐ συνεχωρεῖτο εἰσέρχεσθαι, τῶν δαιμονίων ἐνισχυσάντων οὕτως αὐτῶν τῇ μανίᾳ, ὡς ἅπαντας τοὺς ἐμπεπληγμένους αὐτῷ στρατιώτας πρηνεῖς πρὸ τοῦ πυλῶνος σὺν ἑαυτῷ καταστρέψασθαι. Θεορύ-
βου δὲ γενομένου καὶ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ ἁγίου τεμένων σὺν ἄλλοις πλείοσι συνθεδραμικῶσιν, βίᾳ πολλῇ δια-
βασάσαντες εἰσω φέρουσι, καὶ ρίπτουσι ἐπὶ τῆς ἐτοι-
μασθείσης αὐτῷ χαμαιστρώτου εὐνῆς πλείους ἢ ὀκτὼ πάλιν αὐτῶν περισφίγγοντες.

42 Ita enim malevolorum spirituum inhabitatio ratione destitutum effecerat miserum, ut animalia irrationalia, profectis a sentiendi facultate motibus rationalem ipsius sese circumagendi rationem vincencia, tantum illum superarent, quantum viri, mentis compotes, inordinatam animalium irrationalium vivendi rationem rationali gubernatione exsuperant. Cum autem vix nec nisi magna trudentium vi ad templum miser ductus fuisset, id ei ingredi non dabatur, demonibus insania sua ita invalescentibus, ut ab eo milites omnes percussi ante portam una cum eo proni in terram caderent. Cum autem factum esset murmur, sacrique templi famuli cum aliis pluribus accurrissent, multa vi sublatum intro ferunt, atque in humi stratum, qui paratus ei erat, lectum conjiciunt, a pluribus iterum, quam ab octo, constrictum.

videlatum, qui dire a demonibus vexabatur.

44 Τί τοίνυν ἀπετεύθεν Σαυμάσω, τί δὲ δοξά-
σω τοῦ Μάρτυρος; Τὸ φιλόξενον; Ἄλλὰ τὸ ἀπλῶς φι-

44 Quid igitur hinc mirabor, aut quid Martyris laudabo? An hospitalitatem? An simplici-

liberum abs hisce

A. JONNE
THESAL.
CHRIST.

citer humanitatem? An promptam in exaudiendis, a quibus cum fide invocatur, facilitatem, seu potius neque etiam invocatum erga eos, qui in angustiis sunt, misericordiam? Hic enim ipse, de quo nunc sermo, neque, si voluisset, opem implorare poterat, quod lingua a morbo esset ligata seu potius quod præter rationem etiam ipsum velle a malevolis spiritibus ei erat sublatum. Verum ut Deus, Moysæ etiam, dum Israël et mare et Ægyptiorum exercitus in medio tenebant inclusum, silente, respondit tamen dicens ad eum: Quid clamas ad me?

nec a misericordie invocatus

45 Sua enim, quæ corda novit, potentia conspexit prophætæ animam cælos versus volentem atque ante ipsum præ orta ex mari et inimicis desperatione in spiritu incidit. Ita ille, qui cognoscendi, quæ ad Deum spectant, gratiam proprio martyrii sui sanguine juste emit, silentes etiam audit, nec audiens spernit. Pro eorum enim impotentia sensuumve defectu animæ ipsi summet supplicat misericordia, quod et in nova illa legionis officina est factum. Nihil enim, quod deprecationem sonet, energumeno (cum posse enim, ut dictum est, etiam velle, quod mens ei sana non esset, amiserat) loquente, ipse Sanctus intra breve admodum tempus suis sanum militem restituit.

B cunctis, qui aderant,

46 Dæmonibus sic, ut dictum est, ex eo ejectis, ita ut nec, quemadmodum ab aliis fieri soluerat, in exeundo strepitum, nec clamorem ullum, eximia certaminis Victoris virtute id impediende, osque quodammodo iis præ immenso timore occultente, ediderint, mane iterum de more in patientem familiares, manus ejus et humeros et caput et genua constringentes, irruerant: hic autem illos, non cruento, ut ante, turbatoque vultu, sed tranquillo admodum, animæque pacem manifestante intuitus, stuporem gaudii mixtum iis iniecit, adeo ut, cum maxima ex sibi in illo oblato spectaculo voluptate accepta, quidquam, quo eum interrogarent, proferre, solo etiam visu animos sufficienter oblectantes obliviscerentur, ipse prius illos Romana lingua inexpectato interrogavit.

C obstupefactibus, prodigiose effectis.

47 Quid, inquit, me invadere, nec aliter, quam qui præ algoris vehementia in lecto contorti jacent, corporibusve in demoniaco spiritu distorquentur, continere conamini? Illi vero, interrogatione, utpote quæ sanæ esset mentis, obstupefacti, rei que veritatem dicere erubescerent, hunc responderunt in modum: Detinemus te, ut surgens vestiaris atque abeamus in domum tuam. Hic autem illis reponit: Ut quid vero, cum nec dies festus sit, nec aliud quidquam urgeat, huc nos (ita enim prius, ut dictum est, a mente alienatus erat, ut neque, quo, sese ægrotare, cognosceret, interstitium haberet) advenimus? Illi autem, qui prope illum erant, morbi vehementia obstupefacti, misericordemque, quæ divinum quid præferret, Martyris virtutem supra modum admirantes dixerunt ad eum: Quam quidem ob causam huc veneris, non oportet, te scire modo; gratias autem age Deo, sanctumque ejus Martyrem lauda, quod te, cur huc veneris, non noscentem, domum modo redire noscentem, dimittat deus. Deo nostro gloria etc.

λάθροπον, ἀλλὰ τὸ ταχὺ ἵκοντο πρὸς τοὺς ἐπικαλουμένους ἐν πίστει; Ἡ μᾶλλον τὸ μὴ δὲ καλοῦμενον εἰλεῖν τοὺς ἐν ἀνάγκῃ; Οὕτως γὰρ δὴ οὗτος ὁ νῦν προκείμενος τῷ λόγῳ οὐδὲ βουλούμενος ἐπιμαλεῖσθαι ἐδύνατο διὰ τὸ δεδέσθαι τὴν γλῶτταν ὑπὸ τοῦ πάθους, μᾶλλον δὲ πρὸ τοῦ λόγου, καὶ αὐτὸ τὸ βούλεσθαι ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἀφηρημένος· ἀλλ' ὡς περ ὁ Θεὸς καὶ σιωπῶντος τοῦ Μωϋσέως, ὅτε τὸν Ἰσραὴλ ἤτε θάλασσα καὶ ὁ στρατὸς τῶν Ἀγυπτίων εἰς μέσον συνέκλειον, ὁμοίως ἀπεκρίθη λέγων πρὸς αὐτὸν, τί βοᾷς πρὸς με.

45 Ἐβλεπε γὰρ τῇ καρδιογνωτικῇ αὐτοῦ δυνάμει τὴν τοῦ προφήτου ψυχὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνιπαμένην καὶ προσπίπτουσαν αὐτῷ νοερώς διὰ τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πολεμίων ἀπόγνωσιν. Οὕτως ὁ τὴν ἐκ Θεοῦ γνωστικὴν χάριν τῷ οὐκείῳ τῆς μαρτυρίας αἵματι δικαίως ἐμπορευσάμενος καὶ σιωπῶντων ἀκούει, καὶ ἀκούων οὐ καταμελεῖ· ὑπὲρ γὰρ τῆς ἐκείνων ἀδυναμίας ἡ ἀναίσθησις ἢ φιλανθρωπία τὴν ἑαυτοῦ καθιέτευσεν ψυχὴν, ὃ δὲ καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ νέῳ τοῦ λεγεώματος ἐργαστηρίῳ γεγένηται· μὴδὲν γὰρ τοῦ δαιμονιώδους πρεσβευτικῶν φθεγγαμένου μετὰ γὰρ τοῦ δύνασθαι, ὡς εἴρηται, ἀφήρητο καὶ τὸ βούλεσθαι διὰ τὸ μὴ σῶμα εἶναι τὴν ἔννοιαν αὐτὸς ὁ ἅγιος εἰσω βραχυτάτου λίαν καιροῦ σῶον τὸν στρατιωτῶν τοῖς ἰδίοις ἀπέδωκεν.

46 Οὕτως, ὡς εἴρηται, τῶν δαιμόνων ἀπελαθέντων αὐτοῦ, ὡς μὴ δὲ φόβον ἐν τῷ ἐξίεναι, μὴδὲ κραυγὴν τινα πεποικημένοι, καθάπερ ἄλλοις εἰώθεισαν, τοῦτο τῆς ὑπερβαλλούσης δυνάμεως τοῦ ἀλοφύρου ἐμπονησάσης, ὡς περ αὐτὰ τῷ ἀμέτρῳ φόβῳ· πρῶτῃ καὶ πάλιν ἐπέπιπτον κατὰ τὸ εἰωθὸς οἱ οἰκείοι τῷ πάσχοντι, χεῖρας αὐτοῦ καὶ ὤμους καὶ κεφαλὴν καὶ τὰ γόνατα περισφιγγόντες· ὃ δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰσβλέψας, οὐχ' αἰματώδεις, καθὼς ἔμπροσθεν καὶ τεταραγμένῳ τῷ βλέματι, ἀλλ' εὐσταθεῖ λίαν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς γαλήνην ἐμφανίοντι, ἐκπλήξιν αὐτοῖς ἐνοεοῖε χαρμονῇ μεμυγμένην· ὡς διέπιπλόν· καθυδυνόμενοι τῇ θεῶ τῇ πρὸς αὐτὸν, τοῦ φθιγγασθαι τὴν πνευματικὴν ἐπελάθοντο αὐτάρακως τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς διὰ τῆς ὁράσεως καὶ μόνως εὐφραίνοντες, ἔσθασεν αὐτὸς τῷ ῥωμαϊκῇ γλῶττῃ ἐρωτῶν αὐτοὺς ἀπροσδοκῶς.

47 Τί, φησὶ, ἐπιπίπτει ἐπιχειρεῖτέ μοι καὶ κατέχει, ὡς περ τοὺς ἐν ψυχῇ σφοδρῶ φρεσυνουμένους ὑπὲρ τὴν κλίην, ἢ τοὺς ἐν πνεύματι δαιμονίῳ στρεβλουμένους τὰ σώματα; Οἱ δὲ καὶ τὴν ἐρώτησιν καταπλαγέντες ὡς σώφρονα καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν εἰπεῖν ἀσχυρῶνται ἀπεκρίθησαν οὕτως· κατέχομεν σε ὅπως ἀναστὰς ἐνδύσης, καὶ ἀπέλωμεν εἰς τὸν οἶκόν σου· ὃ δὲ πρὸς αὐτοὺς· τίνας γὰρ χάριν ἐνταῦθα παρεγενόμεθα, μήτε ἐορτῆς οὔσης, μήτε ἄλλου τινοῦ κατεπήγοντος· οὕτως γὰρ, ὡς εἴρηται, ἠλλοιωμένος ἐτύγχανε τὰς φρένας τὸ πρότερον, ὡς μὴ δὲ διάλειμμα ἔχοντα διὰ γνῶναι κἂν ὅτι νοσεῖ. Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἐκπλαγέντες τὴν σφοδρότητα τοῦ πάθους καὶ ὑπερθεαμάσαντες τὴν θεοφόρον ἐνέργειαν τοῦ Μάρτυρος φιλάθροπον, εἶπον πρὸς αὐτὸν· διὰ τί μὲν ἡλθεῖς ἐνταῦθα, οὐ χρεὶ σε νῦν μαθεῖν, εὐχαρίστητε δὲ τῷ Θεῷ καὶ ὁμοίως τὸν ἅγιον αὐτοῦ Μάρτυρα, ὅτι σὲ μὴ γνῶντα διὰ τὴν ἡλθεῖς ἐνταῦθα, νῦν ἀποστέλλει γινώσκοντα τὴν εἰς τὸν οἶκόν ἐπάνοδον. Τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν ὁ δῶκε etc.

ANNOTATA.

a *Caput hoc e Ms., e quo et hic id damus, codice olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi, integrum descriptum habemus; in hoc autem a pag. 52 usque ad pag. 55 extenditur, sequentemque hunc præfert titulum: Περὶ τῶν δαιμονίωντων, id est, De dæmoniis seu possessis a dæmone.*

b *Cum miraculum, hic relatum, haud dudum tunc, cum hæc scriberet, accidisse, Joannes Thessalonicensis supra num. 42 indicet, non est sane, cur id revocetur in dubium, nec etiam ambigendum videtur, quin S. Demetrii virtute, uti idem scriptor asseverat, fuerit patratum.*

CAPUT V.

Qui Sancti reliquias postularit, easque tamen haud impetravit imperator
Mauritius a.

A γαρητοί, ἔλθομεν, εἰ δοκεῖ, τὰ πολλὰ παραδρα-
μόντες, καὶ εἰς ὄψασις τοῦ μεγάλου καὶ Θεο-
φάνου Μάρτυρος, δεκνόντες καὶ δι' αὐτῶν τὴν ὑπερ-
μεγέθη δόξαν τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνεκ-
φράστου δυνάμεως· ἐπειδὴ γὰρ φιλομάρτυρες ἀκριβεῖς τε
καὶ ἀσφαλίστατοι ἄει μὲν, μάλιστα δὲ οἱ κατὰ τὸν τῆς
εἰδωλομανίας καιρῶν, τὴν Θεοφιλή ταύτην Θεσσαλονί-
κην οἰκούντες Χριστιανοὶ καθεστῆκεσαν καὶ δεῖ τοῦ μὴ
τὰ τίμα σώματα τῶν μαρτυροῦντων ἁγίων τοῖς τῶν
εἰδωλοκρατῶν προδοῦναι θυμοῖς, ἐγεμνῶς ταῦτα καὶ
μυστηριωδῶς ἐν γῆ κατετίθεσαν, ὡς μὴ δὲ μέχρι νῦν
τηλευγῶς μηδενὸς τῶν ἐν αὐτῇ μαρτυροῦντων ἁγιο-
δόχου Σήκας γνωσθῆναι, ὅποι τυγχάνουσι ἀποκείμενα
πλὴν τῆς σεμινοτάτης καὶ παναγίας παρθένου Ματρῶνης.

B 48 Ταῦτα μαθὼν ὁ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως Μαυρίκιος
ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦτο μὲν τὴν τῶν πολιτῶν περὶ τοὺς
μάρτυρας βουμένην ἀκριβεῖαν πειράσαι βουλόμενος, εἰ
πέφυκεν ἀληθῆς, τοῦτο δὲ καὶ Σεία ἐρωτῆ ἠληθελὸς τοῦ
πανευδόξου μάρτυρος Δημητρίου διὰ τὸ ἀκούειν κατα-
γεγραμμένα πολλὰ περὶ αὐτοῦ, ὡς φιλευσεβῆς βασιλεὺς
ἠτήσατο Σείας χρησάμενος κεραλαίαις πρὸς τὸν τρικαῦτα
τῶν χριστιανῶν λαὸν τῆς Θεσσαλονικέως ποιμαίνοντα
πόλεως, ὥστε πεμφθῆναι αὐτῷ λειψάνον τι τοῦ Χρι-
στοφόρου μάρτυρος Δημητρίου πιστεῖ τὴν ἐξ αὐτοῦ
C συμμαχίαν βουλομένην καρπώσασθαι· πρὸς δὲ ὁ μα-
κάριος ἀρχιερατεύσας Εὐσεβίος (αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ τὴν
προλεχθεῖσαν τοῦ βασιλέως δεξάμενος αἴτησιν) τοιοσδε
τίσιν ἐχρήσατο γράμμασιν.

49 Οὐχ' οὕτως, ὦ βασιλεῦ, τῆς Θεοφιλοῦς Θεσσα-
λονικῆς τὰ θείματα, καθάπερ ἀμείλι κἀν ταῖς ἄλ-
λαις χώραις εἰδῆσαι τῶν μαρτυροῦντων ἁγίων ἀναφαν-
δῶν τίθεναι τὰ σώματα, ὡς ἀναισθητῶς καὶ συνεχῶς
τῇ θεᾷ τούτων καὶ τῇ ἀφῆ πρὸς εἰσέβειαν τὰς ψυχὰς
διεγείρωσιν· ἐκ δὲ τούναντιοῦ τὴν πίστιν νοερώς ἐν ταῖς
ἐαυτῶν καρδίαις ἰδρύσαντες, καὶ τὴν αἰσθητὴν τῶν τοιοῦ-
των θεῶν δι' ὑπερβάλλουσαν εὐλάβειαν ὀρθῶδοντες, ἀρ-
κεῖν μὲν αὐτοῖς εἰς Θεωρέσειαν τὸ εὐκρινὲς ἐνομήσθη
τῆς πίστεως· τὰ δὲ τῶν μαρτύρων λείψανα κατοκνήψαι
δεῖν ὠψῆσαν οὕτως, ὡς μηδενὶ τῶν πάντων τὸν τόπον
γνωσέσθαι, πλὴν ἐκείνων αὐτῶν τῶν τῆς ἁγίας κοινο-
νησάντων ταφῆς.

50 Ἀρέλει, βασιλεῦ, καὶ ὁ τῆς θείας λήξεως αυτοκράτωρ
ἡμῶν γενοῦντος Ἰουστινιανῶς ταῖς ὁμοίαις ἐχρήσατο συλλα-

Dilecti, ad magni etiam, si placet deiferique
Martyris, prætermisissis iis, quæ vulgaria sunt,
apparitiones, eximiam etiam per eas magnificæ
illius ineffabilisque potentie gloriam ostendentes,
veniamus. Quoniam enim semper quidem, maxi-
me autem idololatriæ tempore, qui civitatem hanc
Deo dilectam incoluerunt, Christiani accurati con-
stantissimique Martyrum amatores fuerint, præ-
metu, ne Sanctorum, martyrio coronatorum, cor-
pora idololatrarum furori committerentur, tacite
illa ac mysteriose in terra absconderunt, adeo ut
usque in præsens tempus ex iis, qui martyrium
in hac subierunt, nullius prorsus, præterquam
celeberrimæ ac sanctissimæ virginis Matronæ b,
sacrum conditorium, quo depositi fuerunt, certo
noscatur.

48 Cum hæc piæ memoriæ Mauritius impera-
tor c didicisset, ac partim quidem, verane esset,
quæ celebrabatur, civium erga Martyres sollici-
tudo, experiri vellet, partim autem divino glorio-
sissimi martyris Demetrii, quod multa de eo
scripta esse audivisset, amore esset correptus, ad
eum, qui tunc civitatis Thessalonicensis populum
pastor moderabatur, sacris usus apicibus, tanquam
pius imperator, petit, ut e Christiferi martyris
Demetrii reliquiis aliquid sibi, auxilium inde per
fidem in bello obtinere desideranti, mitteretur; ad
quem, qui archiepiscopalem cathedram feliciter
occupabat, Eusebius d (ipse enim prædictam im-
peratoris petitionem acceperat) hujusmodi usus
est litteris.

49 Non ita, imperator, quemadmodum certe in
aliis regionibus usuvenit, Deo dilectæ Thessalo-
nicæ alumni Sanctorum, qui martyrium subie-
runt, corpora palam, ut eorum aspectu et tactu
insensibiliter ac continuo ad pietatem animas ex-
citant, solent exponere; sed contra fidem in cor-
dibus suis intellectualiter servantes, rerumque
hujusmodi aspectum præ pietate eximia metuen-
tes, eis, ut Deo placeant, fidei sinceritas sufficere
existimata est; Martyrum autem ipsana ita sese
abscondere debere putarunt, ut nulli omnino præ-
terquam iis ipsis, qui sacræ sepulturæ participes
fuissent, locus, quo essent reconditæ, esset cogni-
tus.

50 Sane, imperator, beatæ recordationis Ju-
stinianus e, qui et ipse imperator noster fuit,
tales

Magna Thes-
salonicensium
in custodi-
dit Martyrum
corporibus
cura.

E

Hac audita,
Mauritius
imperator
Demetrii re-
liquias postu-
lat.

Asi sese datis
ad eum litte-
ris Eusebius
archiepisco-
pus Thessalo-
nicensium
consuetudi-
nem

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

terribilen-
que, quæ, quo-
minis Non-
cti reliquæ
e terra ex-
traherentur,
sub Justinia-
no obstitit

tales etiam, quales modo ad nos potentia vestra, litteras misit ad eos, qui summi sacerdotii thronum tunc moderabantur. Ille enim etiam, æque ac vos, divino valde atque incenso erga gloriosissimum certaminum victorem amore ferebatur. Atque illi, cum imperatoriam Deoque placentem supplicationem revereri vellent, in quodam, in quo et sacras sese inventuros reliquias existimabant, venerandi templi loco fodientes, in terram, hymnis et canticis et lampadibus et thymiambibus utentes, descendebant, secum etiam aliis sacerdotibus Deo gratis assumptis. Cum autem illi fossæ partem absolvissent, alacriusque ingredi conarentur, ignem subito e locis anterioribus exeuntem ac contra se venientem vident. Audiverunt et vocem: Desistite ulterius tentare f.

f
visionem
causatus, ab
implenda
Mauritii vo-
luntate ex-
cusat.

51 Illi vero, metu ac tremore correpti, statim retrocessere; præ fidei autem præstantia, atque, ut imperatori suam obedientiam reique periculum probarent, sese inclinantes, in terra, antequam ignis adveniret, quantum potuerunt, accipere pulverem, qui ignis nidorem una cum fragrantia ineffabili contraxerat; quem et in magna nostræ ecclesiæ loco, sacris vasis custodiendis destinato, decenter deposuerunt, partem ejusdem ad illum, qui pie postularat, mittentes, eaque, quæ acciderant, significantes: quam is, non secus atque si ipsum Martyris accepisset corpus, cum omni lætitia suscepit. Et nos igitur exigui vobis, secundum imperium æqualibus, secundum pietatem autem majores superantibus, ex eodem benedicto sancti pulveris munere partem misimus. Amplius enim quid post tale etiam, ut predictum est, divinitus editum signum tentare, non solum inconsultum, sed et periculosum esse, cognovimus. Deo autem nostro gloria etc.

βαίς πρὸς τοὺς τηλικαῦτα τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον ἐνταῦθα διέποντας, αἷς καὶ νῦν πρὸς ἡμᾶς τὸ ὑμῖν κρείττον ἐπιπέσει· ἐπαμύλλας γὰρ ὑμῖν κἀκείνος πρὸς τὸν ὑπερένδοξον ἀθλοφόρον θεῖον κομιδῆ καὶ διαπύρην κατέχευτο ἔρωτι. Ὅτι καὶ βουλευθέντες τὴν βασιλικὴν καὶ θεάρεστον ἀποθεραπεύσαι ἱεραρχίαν ἐν τινὶ τοῦ πανσέπτου αὐτοῦ ναοῦ διαρρύζαντες τόπων, ἐν ᾧ καὶ τὸ πανόργιον εὐρίσκειν ὄντο λείψανον, ὑμῖνοι χρόμενοι καὶ λαμπάκι καὶ θυμιάμασι κατέισαν συμπαραλαβόντες καὶ ἄλλους ἱερεῖς ἀξιοθέτους. Ὡς δὲ μέρος ὅτι τοῦ διορύγματος ἦνυσαν καὶ προθυμότερον ἐπεχείρουν εἰσερχέσθαι, ἄρῳ πῦρ ἐν τῶν ἐμπροσθεν ὀρώσων ἐξῆν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτοὺς· ἤκουσαν δὲ καὶ φωνῆς· παύσασθε περαιτέρω πειράζοντες.

51 Οἱ δὲ φόβῳ καὶ τρόμῳ ληθόντες ὑπέστρεψαν ἐν τάχει· πίστει δὲ ὑπερβολῇ τοῦ παραστήσαι τῇ βασιλεῖ τήν τε οἰκίαν ὑπακοῆν καὶ τοῦ πράγματος τὸ ἐπικινδύνον, κύψαντες, τὸν ἐν γῆ χεῖν πρὸ τοῦ φθάσαι τὸ πῦρ, ὅσον οἶόντε γεγόνασιν, ἀνεδέξαντο τοῦ πυρὸς τὴν ὄσμήν μετ' εὐωδίας ἀράτου συνεφελέκμενον, ὃν καὶ ἐν τῇ ἀγίῳ σκευοφυλακίᾳ τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐκκλησίας θεόντως ἀπέθεντο, μέρος ἕξ αὐτοῦ στείλαντες τῇ εὐσεβῶς αἰτησαμένῳ, καὶ τὰ συμβεβηκότα μηνύσαντες, ὅπερ πάσης ἀπέλαβε χάριτος, ὡς αὐτὸ τοῦ Μάρτυρος τὸ σῶμα δεξιόμενος· καὶ ἡμεῖς οὖν οἱ βραχέεις τοῖς κατὰ τὴν βασιλείαν ἴσοις, κατὰ δὲ τὴν εὐσίβειαν ὑπερβάλλουσι τοὺς προγόνους ἐστείλαμεν ὑμῖν ἐκ τῆς αὐτῆς τοῦ ἀγίου χοῦς εὐλογίας· πειράσαι γὰρ τι πλέον καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην, ὡς προλέλεκται, θεοσημεῖαν, οὐ μόνον ἄβουλον, ἀλλὰ καὶ κινδυνώδες ἐγνώκαμεν. Τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα.

ANNOTATA.

a Quod hoc capite narratur, aut, si mavis, hoc ipsum caput e Ms. pariter codice olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi, in quo a pag. 55 seu potius (his enim hæc per errorem in illo notatur) a pag. 56 usque ad. pag. 58 extenditur, integrum penes nos exstat exscriptum, sequenti in capite, quem et in dicto codice præfert, titulo insignitum: Περὶ τῆς αἰτίσεως τῶν λειψάνων τοῦ Μάρτυρος, De postulatione reliquiarum Martyris.

C b De hac sancta Martyre ad diem xv Martii, quo exstat Martyrologio Romano inscripta, actum apud nos jam est, ibidemque, virginem eam non fuisse, a Bollandi in historica, quam de eadem contexit. Sylloge tamquam probabilitus num. 8 fuit propositum; quod, nescio, an ab eo Operis nostri conditore factum fuisset, si luculentissimum, quod pro sanctæ illius virginitate hic occurrit, Joannis, Thessalonicensis seculo septimo archiepiscopi, testimonium habuisset perspectum.

c Hic ab anno 582 ad annum usque 602, uti inter eruditos modo convenit, imperii habenas moderatus est; ut, quod hic mox de postulatis per eum S. Demetrii reliquiis narratur, nec citius quam anno 582, nec serius quam anno 602 accidisse, necesse sit.

d Nihil usquam, quo aditæ ab hoc Thessalonicensis cathedræ annum determinem, invenire hactenus licuit; hanc tamen illum, Mauritio imperante seu eo tempore, quod ab anno 582 ad annum usque 602 excurrit, re ipsa, uti hic Joannis narratio exigit, tenuisse, vel ex eo liquet, quod scripta ad illum, jam Thessalonicensem archiepiscopum, Gregorii Magni (adi Labbeum tom. 5 Concil. col. 1293) exstat epistola, Indictione 1 notata, quæ, ut calculos ineunti patebit, annum 598 designat.

e Cum hic, uti ex contextu liquet, de Justiniano, qui ante Mauritium imperavit, sermo sit, Justinianus, hujus nominis primus, indubie designatur: quare, cum hic ab anno 527 ad annum usque 565 imperio Romano præfuerit, consecrarium est, ut, quod hic de postulatis pariter per illum S. Demetrii reliquiis, prodigioque, quod ne has consequeretur, obstitit, mox subiungitur, certo inter annum 526 et annum 566 acciderit.

f Refert pariter in Ms., supra in Comment. prævio sæpius laudato, qui penes nos exstat, codice † Ms. 193 idem isthoc prodigium Joannes Stauracius, Thessalonicensis chartophylax; verum id scriptor iste auget adjunctis, e quibus consequitur, ut jam tum, cum illud accideret, e Thessalonicensi Sancti nostri tumulo unguentum seu oleum, morbis sanandis prodigiōse salutare, stillarit; qua de re quid censendum sit, in Commentario prævio § VIII invenies.

CAPUT

A

A. JOANNE
THISSAL. AR-
CHIEP.

CAPUT VI.

De argenteo, quem Sanctus ciborio suo exusto instaurando destrui
noluit, throno a.

Tού φιλαληθοῦς τούτου ἀρχιερέως ἀκηκόαμεν καὶ
τοῦτο διηγουμένου διὰ μεγίστην τοῦ ἀδελφοῦ προ-
νοίαν, καὶ κηδημονίαν τῆς πόλεως, ἣν Θεοῦ ἐουλήσει ἐν
τοῖς κατόπιν ἡμεῖς διασαφηνίσει σπουδάσομεν. Συνέ-
βη, φησὶν, τὸ ἐν τῷ παναγίῳ αὐτοῦ τεμένει κιβώριον,
ὅλον ὑπάρχον ἐξ ἀργύρου λελαμψυμένον, ἐμπροσθη-
ναι νυκτὸς ὡς διαλυθῆναι πάντα τὸν ἀργυρὸν, καὶ τι μέρ-
ος αὐτοῦ μανθῆναι. Ὁ γούν εἰρημένος ἀρχιεπίσκο-
πος ὁσίωτατος σπεύδων ἐν καινῆς κατασκευᾷ τὸ
προλεχθέν ἅγιον κιβώριον, καὶ μὴ εὐρίσκων ἀναλογού-
σαν τὴν ὄλην τοῦ χωνευθέντος ἀργύρου πρὸς τὴν τοῦ
παντός ἔργου συμπλήρωσιν, ἐβουλεύετο τὸν ἐν τῷ αὐ-
τῷ πανσέπτῳ ναῷ ἀργύρου θρόνον λύσαι, καὶ ἀποτε-
λέσαι ὡς ἀναγκαιότεραν τὴν τοῦ λεχθέντος κιβωρίου κα-
τασκευήν, οὕτω καὶ τὸ ἡγιασμένον μνημεῖον τοῦ μάρ-
τυρος λέγεται περιεῖναι, ἄλλως δὲ καὶ τοῦ παντός οἴκου
ἐτιγγαχεν ὡς ἀληθῶς μεγίστη εὐπρέπεια.

B

53 Καὶ δὴ ταύτην αὐτοῦ στήσαντος παρ' ἑαυτῷ,
μηδενὸς ἄλλου εἰδότες τὴν βουλήν (οὐδὲ γὰρ ἄλλη
πρόφασις ὑπῆν, ἔβεν τὸ λοιπὸν τοῦ ἀργύρου τὴν ἀνα-
πλήρωσιν δεῖξαι) φαίνεται κατ' ἕναρ ὁ πάντων ἡμῶν
ἀρωγός, ὁ μέγας τοῦ Χριστοῦ μάρτυς Δημήτριος ἀνδρί-
τιν καλλίστῳ τὸν βίον, καὶ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου κατηξιω-
μένη τιμῆ, τὸνομα Δημητρίῳ, λέγων· ἔπελθε, λά-
λησον τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, μὴ τομῆσαι λύσαι τὸν
θρόνον τοῦ οἴκου μου· καὶ δὴ τοῦτο πράξαντος τοῦ πρε-
σβυτέρου, πρώτον μὲν ὁ ἀρχιερεὺς καταπλήρη, διὰ
τὸ φανερωθῆναι αὐτοῦ τὴν ἐνδύμνησιν· οὐδεὶς γὰρ, ὡς
εἶπεν, ἄλλος ἠπίστατο τὸ κρυπτῶς αὐτῷ βεβουλευμέ-
νον· εἶτα δὲ, δόξας κατὰ τινα ὑπόνοιαν ταῦτα τὸν
πρεσβύτερον πλάσασθαι· ἐτυγχανεν γὰρ καὶ διοικητῆς
τοῦ εἰρημένου πανσέπτου ναοῦ· ἀπέλυσεν αὐτὸν μικρὰ,
πῶς καὶ λελυπημένοις ῥήμασιν φάσας, τί γὰρ ἤκουσας
ἔνδοξοι μοι, ἀδελφεῖ.

C

54 Πάλιν δὲ μεθ' ἡμέρας τινὰς πολλὰς ἐρευνησας,
καὶ μηδεμίαν εὐρίων, ἐξ ἧς τὸ λοιπὸν τοῦ ἔργου γενήσεται,
τῇ αὐτῇ συνεσχέθη βουλή τῇ περὶ τοῦ θρόνου, καὶ ὡς
ἐκέλευσεν κληθῆναι τὸν ἀργυροῦργον ἐπὶ τὸ ἐντεῖλασθαι
αὐτῷ λαβεῖν τὸν θρόνον, αὐθόρῳ ἐμήνυσέ τις λέγων·
Δημήτριος ὁ πρεσβύτερος εἰσελθεῖν ἀξίῳ πρὸς τὴν
ἀγῶσύνην σου, ὅς εἰσελθὼν εἶπεν αὐτῷ· ὁ σέπων ἡμᾶς
ἀδελφοί· ὡφειδὴ μοι πάλιν τῷ ἀμαρτωλῷ ἐν ἕτην
τρόπον τινα καὶ συνδρωπῇ τῷ προσώπῳ, καὶ προσέτα-
ξεν ἀναγγεῖλαι τῇ μακαριώτητι σου αὐταῖς λέξαι ταῦ-
τα, διὰ τὴν ἀγάπην μὴ λυπήσῃς με τῇ ἀφαιρέσει
τοῦ θρόνου. Ὅδε ἀκούσας, ἠχθίστη μὲν πρὸς τὸν πρε-
σβύτερον· ἰδοὺ γὰρ αὐτὸν πλάττεσθαι· ἀπέλυσεν δὲ
αὐτὸν αὐστηρώτερον, φανερώσας λοιπὸν, καὶ τὸν σκαπὸν
αὐτοῦ εἶπον· Καὶ πῶθεν κελεύεις δοθῆναι τὸ ἔλλειπον
τῇ ὄληϊ τοῦ ἀργύρου; Οἶδας ἔτι ὑπῆσται ἄλλος τρόπος;
εἰπέ· εἰ δὲ οὐ λέγεις, μὴ κατὰκρῖναι προπετῶς φιλο-
σοφῶν εἰς τὰς ἀλλοτρίας θλυψεί.

55 Ὁ δὲ ἀνήρ συγκεχυμένος ἐξῆλθεν· οὕτω γὰρ
ἦν αὐτῷ λαλήσας ὁ ἅγιος τὸ τί δεῖ γενέσθαι, ἀλλὰ
μόνον τὸ λυθῆναι τὸν θρόνον ἀπέτρεπεν· κἀντεῦθεν ὁ
Octobris Tomus IV.

Illum veritatis amantem archiepiscopum δ
Ietiam hoc de maxima certaminum Victoris
providentia civitatisque curatione, quam, Deo vo-
lente, in subsequentibus exponere conabimur c,
narrantem audivimus. Contigit, inquit, ut, quod
in sanctissimo ipsius templo erat, ciborium, to-
tum ex argento splendidum existens, noctu in-
cenderetur, ita ut omne dissolveretur argentum,
ac pars quedam ejusdem corrumperetur. Cum
ergo predictus sanctissimus archiepiscopus d de
novo extruere praefatum sacrum ciborium valde
cuperet, nec argenti fusi pondus, operi toti
perficiendo respondens, inveniret, thronum e ar-
genteum, qui in eodem templo maxime vene- E
rando est, solvere, dictique ciborii structuram,
utpote, quod id et sacramum Martyris monumen-
tum complecti dicitur, et maximum alioquin
totius domus ornamentum vere sit, necessariam
magis, perficere volebat.

Dam instau-
rando, quod
exustum erat,
ciborio de
throno Sancti
argenteo de-
struendo co-
gitatur,
b
c
d
e

53 Cum vero id apud se, nemine alio (neque
enim alterius, unde argenti reliquum supplere-
tur, materiae veniebat in mentem) consilium
noscente, statuisset, viro cuidam, vita probissi-
mo presbyterique dignitate digno habito, cui
Demetrio nomen erat, nostrum omnium auxiliar-
ium, magnus Christi martyr Demetrius, in somno
apparet dicens : Abi, dic civitatis episcopo,
ne domus mea thronum solvere audeas. Atque
id faciente presbytero, primum quidem archie-
piscopus, quod cogitatio sua manifesta (neque
enim, ut dicebat, de quo apud semetipsum
occulte deliberasset, ullus alius norat) facta
esset, obstupuit ; deinde vero presbyterum
(predicti enim venerandi templi administrator
erat) e suspitione quapiam ista fluxisse ratus,
statim ipsum dimisit, verbis etiam quodammo-
do iratis dicens : Quid enim ex me audivisti,
frater ?

is, ne id fiat,
per appariti-
onem, qua
esse presbyte-
ro cuidam
senel.

54 Rursus autem post aliquot dies, cum mul-
ta esset scrutatus consilia, nec ullum, quo reli-
quum operis conficeretur, invenisset. in eodem, F
quod de throno habuerat, est confirmatus, cum-
que fabrum argentarium, quo ei, ut thronum
tolleret, in mandatis daret, advocari jussisset,
ea ipsa hora aliquis renunciavit dicens : Deme-
trius presbyter ad sanctitatem tuam ingredi de-
siderat : qui ingressus dixit ei : Certaminum Vic-
tor, qui nos tuetur, rursus mihi peccatori in
sommis vultu quodammodo tristi visus est, praec-
epitque, ut beatitudini tuae istaec nunciarem
verbis hisce : Propter charitatem ne throni
ademptione me contristes. Ille audiens presbyte-
ro quidem (eum enim fingere existimabat) suc-
censuit ; ipsum autem austerius dimisit, tandem
etiam, intentione sua declarata, dicens : Et unde,
quod ponderi argenti deest, dari facias ?
Aliumne modum subesse nosti ? Dic : Si autem
non subesse reponas, ne temere, in alienas tri-
bulationes philosophatus, judicium feras.

iterum,
F
ac tertio spe-
ctandum pra-
bet,

55 Vir autem confusus exivit : necdum enim,
quid fieri oporteret, Sanctus ei dixerat, sed
tantum thronum destrui prohibuerat, atque
20 hinc

A. JOANNE
THESSAL.
ARCHIEP.

hinc presbyter suasor censebatur fide indignus. Sanctum enim, ne thronus e loco tolleretur, imperare dicebat; unde autem ciborium perficeretur, dicere non habebat. Cum autem mensium circiter decem et octo dilatio in re facta fuisset, nec modus alius, qui suppleret quod deerat, apparet, archiepiscopus apud se tandem id, de quo deliberarat, omnino exsequi, nec totum templum ex eo, quod, quas ad id illius ornamentum spectarent, perfectionis defectus obscuraret, ita indecorum cernere, constituit. Tunc autem Dei benevolentia gloriosissimus etiam certaminum Victor manum abundantem aperuit, tertioque presbytero apparuit dicens: Abiens dic episcopo: Ne animum despondeas, magis mihi, quam tibi, domus mea et civitas cura est, nulla de re sis sollicitus.

impedimento
est, itaque
tandem

56 Hæc cum presbyter audisset, celeri simul cursu et multa letitia, cum archiepiscopo renunciatus fuisset, ei exposuit, edixitque, ut absque cura maneret. Lacrymans igitur archiepiscopus ac talem certaminum Victoris demissionem et curam admirans, totoque ex corde promissioni ejus, quam prius, ut majori, puto, animam nostram anxietate probarentur, palam haud fecerat, fidem adhibens, presbytero paulum egresso brevique tempore elapso, praesentibus, qui verba, a presbytero tunc dicta, audiverant, dixit: Expectemus paulisper, fratres; vera enim est certaminum Victoris promissio. Necdum autem fere sermonem absolverat, atque aliquis e domesticis ejus ait: Dominus Mennas infra stat, vestraque vestigia vult amplecti, affirmans, sese vobis sua quaedam velle offerre; ideo enim praesenti tempore (erat autem diei hora quinta) sese venisse.

e donis argenteis, sponte a nonnullis, agente Sancto,

57 Qui, cum ascendisset, dixit archiepiscopo: Cum gloriosissimo martyri Demetrio, qui me saepe ex periculis atque ipsa morte eripuit, multa debeam, modicum quid e datis mihi a Deo facultatibus templo ejus quam maxime venerando offerre saepe desideravi, atque aliquem velut ad animam, quoniam tempus opportunum non est, mihi dicentem sensi; hodie vero, beatissime pater, a mane usque ad hanc horam cogitationes me impellunt dicentes: quæ saepe certaminum Victoris promisisti, quia nunc tempus acceptabile est, fer, donumque tuum in argento, nec in auro sit. Oro igitur sanctitatem tuam, ne avertas servum tuum, sed ut duos viduæ obolos, quod a me allatum est, accipe, nostraque post Deum civitatis Domini ciborio applica; id enim Martyri placere, omnino persuasum habeo. Atque, advocato famulo, septuaginta quinque argenti libras detulit, dicens: Sit tibi adversus Deum res, nisi ea illic impendas.

oblatis, novum pulcherrimi operis ciborium exstruitur.

58 Ille vero Dei providentiam diligentissimamque certaminum Victoris curam cognoscens respondit dicens: Dominus, fili, tibi benedicat, ita faciam, ut petisti; eumque dimisit. Cum autem brevi quodam tempore expectasset parumque, ut abiret, esset progressus, quemdam, qui alloquium petebat, Joannem antiquorum illustri Thessalonice causidicorum unum, similibus iis, quibus dominus Mennas usus erat, verbis utentem ac pro eadem sacri ciborii causa quadraginta argenti libras offerentem excipit; atque alii, quorum Deus spiritum excitavit, clam, nec, nisi ar-

presbyteros ἀναξίστως ἐδοκιμάζετο σύμβουλος. Τὸ δὲ μὲν γὰρ μὴ ἀρθῆναι τὸν θρόνον ἐκ τοῦ τόπου, ἐλεγε κελδεῖν τὸν ἅγιον πόθεν δὴ ἡ τοῦ κιβωρίου συμπλήρωσις γίνηται, οὐκ εἶχεν λέγειν: ὡς δὲ περίπου μηνῶν δέκα καὶ ὀκτὼ ὑπέροισι ἐν τῷ πράγματι γέγονεν, καὶ τρόπος ἄλλος οὐκ ἀνεφαίνετο ἀναπληρῶν τὸ ἔλλειπον, ἐστησεν λοιπὸν ὁ ἀρχιερεὺς παρ' ἑαυτῷ πάντως τὸ βεβουλευμένον ποιῆσαι, καὶ μὴ παραβλέπειν οὕτως ἀσχημον εἶναι τὸν ναόν, διὰ τὸ εἶναι τὰ τῆς αὐτοῦ εὐκοσμίας ἀπλήρωτον. Τότε δὲ λοιπὸν εὐδοκίᾳ Θεοῦ καὶ ὁ πανένδοξος ἀσλοφόρος ἤνοιξε τὴν χεῖρα τὴν ἀφθονοῦν, καὶ ὀπτεύεται τὸ τρίτον τῷ presbyterῷ λέγων: Ἄπελθὼν λάλησον τῷ ἐπισκόπῳ, μὴ ἐλιγώρει, πλεον σου μέλει μοι περὶ τοῦ οἴκου μου καὶ τῆς πόλεως, μηδὲν μεριμνήσης.

56 Ταῦτα ὁ presbyterος ἀκούσας, δρόμῳ τάχει σὺν πολλῇ χαρᾷ μνησθεὶς, τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀνήγγειλεν αὐτῷ, καὶ εὐηγγελίστα ἀμέριμον αὐτὸν διαμένειν διακρίσας οὖν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ καταπλαγείς τὴν τρικαύτην τοῦ Ἀσλοφόρου συγκράτησιν τε καὶ πρόνοιαν, καὶ πιστεύσας ἐξ ὅλης καρδίας τῇ ὑποσχέσει αὐτοῦ, ἣν πρότερον οὐκ ἐφάνηρον, διὰ τὸ μείζονι οἰμα ἀγωνία τὰς ψυχὰς ἡμῶν δοκιμάζεσθαι βραχὺ τι τοῦ presbyterοῦ ὑπέελθόντων, καὶ μικρὰς ὥρας περιπελευσάσης, λέγει τοῖς πλησίον ἀκούσασιν τῶν τρικαύτων ῥηθέντων παρὰ τοῦ presbyterοῦ ῥημάτων: Μείνωμεν ὄλιγον ἀδελφοί, ἀφειδῆς γὰρ ἡ τοῦ Ἀσλοφόρου ὑπόσχεσις: οὕτω δὲ σχεδὸν τὸ ῥῆμα πεπληρώκει, καὶ τις τῶν αὐτοῦ ῥησίν: ὁ κύριος Μηνᾶς ἵσταται κάτω, καὶ τὰ ὑπετέρα ἵγνη καταπάσασθαι βούλεται, φάσκον ἰδία φελεῖν προανοίσει ἡμῖν τινα: διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῷ παρόντι καιρῷ ἐληλυθέναι, ἣν δὲ ὥρα πέμπτη τῆς ἡμέρας.

57 Ὁ δὲ ἀνελθὼν, λέγει τῷ ἀρχιεπισκόπῳ, ἐπειδὴ πολλὰ χρεῖστώ τῷ πανένδοξῳ μαρτυρῷ Δημητρίῳ, πολλὰκις με ἐκινδύνων, καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου ῥυσσάμενῳ, πλεονάκις ὄρησα ἐκ τῆς ὑπὸ Θεοῦ δομηθείσης μοι περιουσίας μέτριον τί προσάγαμι τῷ πανσέπτῳ αὐτοῦ ναῷ, καὶ ἠσθανόμην κατὰ ψυχὴν ὡσπερ τινα συλλυπούντα μοι, ἐτι ἀνάμεινον οὐκ ἔστιν καιρὸς σήμερον δὲ, παμμακάριστε πάτερ, ἀπὸ προῦ μέχρι ταύτης τῆς ὥρας οἱ λογισμοὶ με συνωθοῦσιν λέγοντες, ἐτι προσάγαμι ἅ πολλὰκις ἐπηγγείλω τῷ ἀσλοφόρῳ, ὃ τι νῦν καιρὸς εἰσπρόσθετος, καὶ τὸ δῶρον ἐν ἀργύρῳ ἦτο, καὶ μὴ ἐν χρυσῷ: δέομαι οὖν τῆς ἀγισμότητος σου, μὴ ἀποστρέψῃς τὸν παιδᾶ σου, ἀλλ' ὡς τὸ δωδύβολον τῆς χάριτος πρόσδεξιαι τὸ νομισθὲν παρ' ἐμοῦ, καὶ εἰς τὸ κιβώριον τοῦ μετὰ Θεοῦ δεσπότη τοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν πράμμενον. Τοῦτο γὰρ ἀκριβῶς πέπεισμαι θεραπεύειν τὸν μάρτυρα, καὶ φωνήσας τὸν παιδᾶ προσήγαγεν ἐβδομήκοντα πέντε λίτρας ἀργυροῦ φήσας, ἔστω σοι πρὸς τὸν Θεόν, ἐὰν μὴ ἐκεῖ αὐτὰ δαπανήσης.

58 Ὁ δὲ γνοὺς τὴν οικονομίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν τοῦ ἀσλοφόρου ταχίστην πρόνοιαν, ἀπεκρίνατο λέγων: ὁ κύριος, τέκνον, εὐλογῆσαι σε, οὕτως ποιήσω καθὼς ἤλθω, καὶ ἀπέλυσε αὐτὸν βραχὺ δὲ τι μεταλάθων τῆς ὥρας ἐγούσης, καὶ μικρὸν διαστήσας πρὸ τοῦ ἐλθεῖν, δέχεται μηνιούτῃ τινα Ἰωάννην, ἕνα τῶν παλαιῶν διωλῶγων τῆς περιφανοῦς Θεσσαλονίκης τυγχάνοντα, παραπλησίως τῷ κυρίῳ Μηνᾷ ῥήματιν κερχημένον, καὶ προσάχροντα ὑπὲρ τῆς αὐτῆς τοῦ ἡγιασμένου κιβωρίου αἰτίας ἀργύρου λίτρας τεσσαρακοντα, καὶ ἄλλοι δὲ ὡν ὁ Θεὸς ἤγειρεν τὸ πνεῦμα λεληθότως προσήγαγον, μὴ δὲ γνωσθέντες πλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ἐξ ὧν παραχρῆμα κατασκευάσθη τὸ περικαλλὲς τοῦτο καὶ νῦν φαινόμενον ἔργον

A ἔργον ὡς διαφημισθῆναι λοιπὸν κατὰ πάσης τῆς πόλεως τὴν ποικίλην τοῦ Ἀδελφοῦ κηδεμονίαν, καὶ τὴν Σεβέρστον πρόνοιαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. Ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀθανάτῳ πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

chiepiscopo, noti obtulerunt, ex quibus statim pulcherrimum illud, quod hodieque cernitur, opus fuit exstructum, ita ut tandem per omnem civitatem divulgaretur diversa certaminum Victoris cura providentiaque, Deo accepta in Christo Jesu domino nostro. Quia eidem convenit gloria, honor et adoratio cum Patre immortali et sanctissimo vivificanteque Spiritu nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

ANNOTATA.

a Quæ hoc capite continentur, hicque e solo bibliothecæ Vaticanæ codice 821, quod e codice Ms, olim Mazarinæo, descripta penes nos non existit, traduntur, a folio 58 usque ad fol. 63 in litterario istoc monumento occurrunt, sequenti istoc, Ἐπὶ τοῦ ἀργυρίου θρόνου, de throno argenteo, titulo eis præfixo; hunc porro ego in alium, hic positum, qui, quid in subjecta narratione memoriæ prodatur, nonnihil distinctius exponat, mutavi, quod et ante pleræque alia, quæ conscriptos de Sancti miraculis libros constituunt, capita faciendum eodem ex fine duxi.

b Cum ex antecedentibus omnibus capp., eodem, quo in codice olim Mazarinæo, ordine hic a nobis exhibitis, unicum proxime præcedens archiepiscopi cuiuspiam meminerit, in eoque non de alio, quam de Eusebio, cathedram Thessalonicensem, Mauritio imperante, seu ante annum 602, quo hic obiit, moderato, sermo instituitur, consecrarium fit, ut per archiepiscopum illum, e quo quæ hic narrat, sese audivisse, Joannes ait, non alium, quam eundem Eusebium, Thessalonicensem archiepiscopum intelligat, licet interim id e nostro, in quo e dicto bibliothecæ Vaticanæ codice caput præsens descriptum tantummodo habemus, codice † Ms. 193 palam esse haud possit, quod hic nec omnia, quæ codex Mazarinæus, suppeditet, nec cum hoc conveniat in ordine, quo, quæ suppeditat, proponit.

c Altarium tegmina, quatuor columnis innixa atque in fastigiatam formam educta, sub quibus et Sanctorum corpora (adi Cangium in Glossario mediæ et infimæ Latinitatis ad vocabulum ciborium) recondi solerent, communiter quidem olim ciboria fuerunt; verum quale, quod in Thessalonicensi Sancti nostri templo erat exstructum, ciborium existit, infra a Joanne cap. 10 graphice exponitur.

d Eusebius nempe, Mauritio imperante, Thessalonicensis archiepiscopus; neque enim de alio archiepiscopo antea locutus fuit Joannes.

e Per hoc vocabulum verosimillime hic intelligitur sedes seu cathedra, quam Thessalonicensis archiepiscopi, cum ædem, S. Demetrio Thessalonicæ sacram, adirent, occupare in hac solerent.

f Quidquid huc usque cap. præsentis Joannes narrat, totum id apud Mabillonium tom. 1 Veterum Analectorum pag. 74 et binis seqq. paulo contractius expositum invenies. Ut porro et de tempore, quo id evenerit, aliquid dicam, sub Eusebio, qui Thessalonicensem cathedram, Mauritio imperante, moderatus est, evenisse, ex iis, quæ mox ad litt. b et d annotari, manifestum est; ut proinde seculo secto senescente verosimillime evenerit.

CAPUT VII.

Qui Onesiphorus templi custos in Sanctum peccarit, ab eoque idcirco fuerit punitus a.

C **A**λλ' οὐδ' ἐκεῖνο παραλεῖψαι χρεὶν ὑπὸ τοῦ προμνημονευθέντος δαιωτάτου ἀρχιερέως ἐπ' αὐτῆς ἀληθείας ἀφηγηθῆναι ἐνάγει γὰρ τὰς ψυχὰς τῶν μετὰ συνέσεως καὶ φόβου Θεοῦ κατακονούντων εἰς τὰ ἀνω φρονεῖν, καὶ μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ὥστε καὶ τὴν ἄφατον τοῦ πανευδόξου Ἀδελφοῦ κηδεμονίαν παρτίστησι, πῶς ποικίλως ἐργάζεται τὴν τῶν αὐτῶ δουλεύοντων σωτηρίαν δι' ἄκρας τῶν ἔργων παραφυλακῆς, μὴ δὲ τοῦλάχιστον προσκίπτειν αὐτοῖς συγχωρῶν. Ὀνησιφόρος ἐτίγχανεν παραμονάριος τοῦ ναοῦ τοῦ καλλινοῦ μάρτυρος Δημητρίου· οὗτος δὲ γίγμα τῆς εὐλαβείας αὐτοῦ καὶ τοῦτο ἐκέκτητο, τὸ φίλον εἶναι γνήσιον τοῦ προλεχθέντος δαιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, τῆνικαῦτα δὲ ἀναγνώστου τυγχάνοντος.

60 Μᾶλλον τῶν ἡμερῶν πορευθεὶς εἰς τὸν πανάγιον οἶκον τοῦ πανσέπτου Ἀδελφοῦ, εἶπεν τὸν εἰρημένον ἐμπροσθεν τῶν ἀργυρέων θυρῶν τοῦ ἐκείσε λεγομένου κιβωρίου, ἀγαθὴ καὶ σχεδὸν ἄπνου, καὶ τῶν νεκραθέντων

Sed nec illud, quodj a prædicto beatissimo Sarchiepiscopo in ipsa veritate narratum est, præteriri oportet b. Audientium enim cum intellectu Deique timore animas incitat, ut ea, quæ sursum sunt, et non quæ supra terram, sapiant. Cum vero etiam ineffabilem gloriosissimi certaminum Victoris curam commonstret, varie eorum, qui eidem serviunt, salutem, summa in opera animadversione proposita, certo modo operatur, ne minimum quidem eos offendere permittens. Onesiphorus quidam templi Demetrii martyris, pulchris victoriis decorati, erat custos. Hic pietatis suæ et illud habuerat signum, quod germanus prædicti beatissimi archiepiscopi, tunc autem lectoris, esset amicus.

60 Una igitur dierum, cum in sanctissimam certaminum Victoris, maxime venerandi, domum hic esset ingressus, prædictum invenit ante argenteas ibidem existentis, ut vocatur

F
Templi S. Demetrii custos, cum lectore, postea archiepiscopo, amicitia conjunctus, b

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

cum ab hoc
fere exanimis in eodem templo aliquando fuisset re-
pertus,

casum hunc,
quod in S.
Demetrium
peccasset,

monitusque
ab eo in somnis, ut sese

emendaret,
in peccatum nihilominus fuisset relapsus,

sibi obvenerat, eidem le-
ctori, postea archiepiscopo, narra-
vit.

tur, ciborii januas mutum ac fere exanimem nihilque a mortuis differentem. Cum autem vir, amici commiserescens, deque re, quæ acciderat, dolens, esset turbatus, ægre admodum post plures horas Onesiphorus ad se reversus, lectoremque, ut genuinum amicum lamentantem lacrymisque fœdatum conspicatus dixit ad eum: Ob idne, quod mihi accidit, mi domine Eusebi, lacrymaris? Eidem autem capite (neque enim præ dolore loqui poterat) annuente dixit: Lacrymari haud debes, sed, si me ames, sepulcrum fode, vivumque me sepeli.

61 Illo vero per mirum sermonem turbato tristisque vultu dicente: Cujusnam rei gratia, frater? Is respondit: Quia in delictum, quali mentem nec juveni aliquando fuisse conspurcatam credas, prolapsus sum, quo etiam certaminum Victorem magnopere irritavi, adeo ut frontem, quo templi ejus vestibulum aspiciam, nedum sanctum ejusdem ac sacratum ciborium attingam, de cetero haud habeam. Cum autem lector, magna ejus dejectione animi conturbationeque mitibus suis adhortatorisque verbis B tunc repressa, ei etiam, ut, quod acciderat, narraret, suavisset, ita dicere incepit: Consuetudinemne, amantissime, quia sacratum illud ciborium cereis intro illuminari oportet, nosti?

62 Novi, ait. Nec illud, dixit Onesiphorus, ignoras, ut quisque, secundum quod habuerit propositum, parvos vel magnos cereos isthic offerat? Ac lector: Et illud verum est. Ego igitur, inquit, ut templi custos, utilius quid et Sancto et mihi (vera enim, cum et Deo cuncta sint nota, predicabo) comparaturum me, ratus, majores quidem cereorum oblatorum statim extinxi, eorum autem loco tenues et parvos comburendos defixi. Mihi igitur peccatori Sanctus in somnis est visus, dulcique immensæ ejus demissionis voce dixit: Onesiphore frater, non placet mihi, quod operaris: neque enim, ut unius animæ salus, infinita auri pondera mihi placent; nescisne, rem, quæ offertur, quantum ministerio suo fungens visuique objecta manet, tantum Sanctos, ut pro eo, qui illam obtulit, intercedant, movere C?

63 Cereos igitur, qui offeruntur, ardere sinas, donec alius accedat. Ego autem miser expurgatus meaque peccata recogitans, vanam me vidisse imaginem existimabam. Sanctus enim, aiunt, peccatori haud apparet. Postquam autem bis ac ter similem denunciationem in somno accepi, observare eam studui, quod et faciens usque in hodiernum diem mansi; nocte autem illa quispiam advenit maximos etiam afferens cereos; cum autem orasset, discessissetque vir, cereis, ut Achar Dei donario D, inhivi, cumque, ut eos tollerem ac exstinguerem minoresque eorumdem loco accenderem, gressum moverem, ipsemet Sanctus e sacro conditorio vocem quam maximam emisit, ita clamans ad me: Iterumne eadem?

64 Ego autem miser vocis timore ita de terra ex agitatione sum levatus, ut extra fores fuerim conjectus, ubi et veniens me exanimem et mutum nullumque vitæ indicium habentem invenisti. Hæc quidem sese et vidisse et audivisse, beatus noster et pater et archiepiscopus narravit E; nos autem attendere debemus, quia iis, quæ Dei voluntate a Sanctis ejus precipiuntur, morem gerere nos oportet; si autem id non facimus, eos in propriam nostram jactu-

οὐδὲν διαφέροντα: ὡς δὲ τεθορύβητο περὶ τοῦ φίλου D ὁ ἀνὴρ συμπάσχων καὶ πενθῶν ἐπὶ τῷ συμβάντι, μάλᾳ μάλιστα μετὰ πλείονος ὄρας εἰς ἑαυτὸν ἔλθων ὁ Ὀνησιφόρος, καὶ γνωρίσας τὸν ἀναγνώστην ὡς φίλον γνήσιον πυνθόντα, καὶ περιφρονῶν τοῖς δάκρυσιν, λέγει πρὸς αὐτὸν, διὰ τὸ συμβᾶν μοι, κύριε μου Εὐσεβίε, δακρύεις; τοῦ δὲ κατανεύσαντος οὐ δὲ γὰρ λαλῆσαι διὰ τὴν λύπην ἐξίσχυεν, λέγει αὐτῷ, οὐκ ὀφείλεις δακρύνειν, ἀλλ' εἰ ἀγαπᾷς με, θρύξον μνηστῆρον, καὶ ζῶντά με κατέχασσον.

61 Τοῦ δὲ διαταραχθέντος ἐπὶ τῷ παραδέξῳ τοῦ λόγου, καὶ συνθροπῶς ἐρηκτός, τίνας χάριν, ἀδελφεῖ; Ἐκείντος ἀπεκρίνατο, ὅτι περίεπτα σφάλματι, οἷον μὴ δὲ μετράειν δὴ τοῦ περιπεπωκέναι ποτὲ πιστεύεις ἂν, ὡς ὁ καὶ μεγάλως τὸν Ἀδελφόν σου παρέξοντα, ὡς μὴ δὲ πρόσποτον με τοῦ λοιποῦ ἔχειν τὰ πρόπυλα τοῦ ναοῦ αὐτοῦ θεωρήσει, μήτιγε τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ καὶ ἡγιασμένῳ κιβωρίῳ προσφάσαι. Τοῦ δὲ ἀναγνώστου τηλικαῦτα καταστειλαντος τὴν πολλὴν αὐτοῦ ἄθυμiam καὶ σύγχυσιν διὰ τῶν πράξεων καὶ παρανευτικῶν αὐτοῦ ῥημάτων, καὶ πείσας ἀφηγήσασθαι τὸ συμβᾶν, οὕτως ἤρξατο λέγειν Οἰδα, προσφιλιστάτε, τὴν συνήθειαν, ὅπως δεῖ πάντως κηρῶς καταλάμπειν αὐτὸ ἔνδον τοῦ ἡγιασμένου σου κιβωρίου; E

62 Οἶδα, φησὶν· καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἀγνοεῖς, ὁ Ὀνησιφόρος ἔφη, ὡς ἕκαστος καθ' ὃ ἂν ἔχει πρόθεσιν, μικροῦς ἢ μεγάλους αὐτότι προσφέρει κηρούς. Καὶ ὁ ἀναγνώστης, ἀληθὲς καὶ τοῦτο· ἐγὼ οὖν, φησὶν, ὡς παραμονὴς νομίσας χρηματικώτερον περιποεῖν τι καὶ τῷ ἁγίῳ καὶ ἑμαυτῷ, τὰ ἀληθῆ γὰρ εἰρῶ, ἔπει καὶ ἅπαντα γνωστὰ τῷ Θεῷ, τοὺς μὲν μεγάλους τῶν προσφερομένων κηρῶν παραχρῆμα ἐσβέννυν, λεπτοὺς δὲ ἀντὶ αὐτῶν, καὶ μικροὺς ἐπίγρυν καίεσθαι. Ὡφθη μοι οὖν ἐν ὕπνῳ ὁ ἅγιος τῷ ἀμαρτωλῷ καὶ φησὶν τῇ γλυκείᾳ φωνῇ τῆς ἀμείνου αὐτοῦ συγκραταβάσεως, ἀδελφεῖ Ὀνησιφόρε, οὐκ ἀρέσκει μοι ὁ ἐργάσις· οὐ δὲ γὰρ μυρίαὶ λήτρας χρυσοῦ θεραπεύομαι, ὡς μιάς ψυχῆς σωτηρία· ἢ οὐκ οἶδας ὅτι τὸ προσφερόμενον πράγμα, ὅσον ἐπιμένει λειτουργοῦ καὶ φαινόμενον τοσοῦτον παρορμᾷ τοὺς ἁγίους πρεσβεῖν ὑπὲρ τοῦ προσενέγκαντος. F

63 Ἐὰ οὖν τὰ προσφερόμενα τῶν κηρῶν καίεσθαι ἀρχὴς ἂν ἄλλος προαιγάγοι· ἐγὼ δὲ ὁ τάλας δι-
υπνισθείς, καὶ λογισμένος τὰς ἑμαυτοῦ ἀμαρτίας, ἐνόμισα φαντασίαν ἐφορᾶναι, ἀμαρτωλῷ γὰρ φασιν, ἅγιος οὐ κατοπτάνεται: ἐπεὶ δὲ καὶ δις καὶ τρίς τὴν τοιαύτην παραγγελίαν καθ' ὕπνου ἐδεξάμην, ἔσπευσα ταύτην παραφυλάσσειν, ὃ καὶ ποῖον μεμνημένα μέχρι τῆς σήμερον: τῇ δὲ νυκτὶ ταύτῃ ἦν τις, καὶ μεγίστους λίαν προαίγων κηρούς: μετὰ δὲ τὸ εὐχάσθαι καὶ ἀναχωρήσει τὸν ἄνδρα ἐνεδυμνήτην τῶν κηρῶν, ὡς ὁ Ἄχαρ τοῦ ἀναδήματος, καὶ δὴ ὀρμήσαντός μου τοῦ ἐπάραι καὶ σβῆσαι αὐτούς, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀψαι μικροτέρους, αὐτὸς ὁ ἅγιος ἐκ τοῦ ἁγίου σιμιπποδὸς φωνῆν ἀφήκεν πᾶν μεγίστην, οὕτως βοήσας πρὸς με: Πάλιν αὐτὰ;

64 Ἐγὼ δὲ ὁ ἔσθλιος φῆρα τῆς φωνῆς οὕτως ὑψώ-
σθη ἐκ τῆς γῆς τῷ παλμῷ, ὡς ἔξω τῶν θυρῶν ἐκρηφῆναι με, ἐνθα καὶ ἔλθων εὐρέε με ἄπνουν καὶ ἀχαρῆν, καὶ μηδὲ μιάς ζωῆς ἕμψασιν ἔχοντα. Ταῦτα μὲν ἐξηγήσατο ἰδεῖν τε καὶ ἀκηκοῖναι ὁ μακάριος ἡμῶν πατὴρ τε, καὶ ἀρχιεπίσκοπος· ἡμεῖς δὲ προσέγειν ὀφείλομεν, ὅτι δεῖ παιδαργεῖν τοῖς εὐδοκίᾳ Θεοῦ παρὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ προσταττομένοις, εἰ δὲ μήγε, λυπούμεν αὐτούς ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν ἄλλεθρῷ· ὁράτε γὰρ εἰς οἶαν ἔξαψιν ἐκίνησαν τὸ πράγμα τὸν ἅγιον, ὡς καὶ ἀναφανδὸν πράξει φωνῇ αἰσθητῇ

A αἰσθητῆ παρασταμένη τῷ παροργίσαντι; ἡμεῖς δὲ ὡς ἔσται ἡ ἀγαθὴ αὐτοῦ ὑπηρεσία καθιστάσα πάντοτε τοῖς αὐτοῦ φιλανθρώποις θελήμασιν, ἐν Χρῆ Ἰῷ τῷ Κυρίῳ, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ram contristamus. Videtis enim, ad qualem sensum res Sanctum commoverit; ut etiam voce sensibili ad offendentem, cum praesens adstaret, manifeste clamaret; nobis autem propitia erit ejus bonitas, obediens nos omni ex parte faciens benignis ejus voluntatibus in Christo Jesu Domino, quia eum decet gloria, honor et virtus in secula seculorum. Amen.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

ANNOTATA.

a Caput hoc in codice olim Mazarinæ a fol. 63 usque ad fol. versum 66 suppeditatur sub brevi hoc titulo: Περὶ Ὀνησιφόρου τοῦ παραμοναρίου, De Onesiphoro, templi custode; hic autem titulo paulo prolixiori insignitum e bibliothecæ Vaticanæ codice 821 a nobis exhibetur ob rationem, in Annotatis, cap. præcedenti ad lit. a subnexis, adductam.

b Non alium hic, qui, cum præsentis cap. narrata evenere, lector dumtaxat esset, archiepiscopum, quam Eusebium, in Annotatis cap. præcedenti subnexis memoratum, designari, facile ex ibidem dictis colliges, uti et ex narrationis serie hic subjecta, utpote in qua is ab Onesiphoro diserte appellatur Eusebius. Jam vero, cum res ita habeat, hinc certe ante seculi sexti finem ad sedem Thessalonicensem fuerit eVectus, ante ejusdem pariter seculi finem, quod hic de Onesiphoro refertur, evenisse necesse est.

c In magnis Græcorum Menæis, in quibus, quæ hic de Onesiphoro etiam narrantur, loco huic respondentia, quæ una cum adornata a me versione Latina huc transfero, sequentia ad XXXVI Octobris leguntur: Ἐπὶ πολὺ καὶ τῶν λαμπάδων ἡμέμων, ἐπὶ πλέον ἰλεοῦται καὶ τὸ θεῖον τῷ προσάγοντι. Θαττον δὲ ἀφαιρουμένων, ὑπομένεται... ἐκείνου τὸν ἔλαιον* τὸ πρᾶγμα. Multis lampadibus accensis, Deus copiosius illi, qui eas offert, fit propitius; celerius autem ablatis, illius misericordiæ opus succiditur; Raderus autem in adornata a sese, quæ penes nos Ms. exstat, Latina Menæorum versione ita in hunc illorum locum, nec immerito, in margine observat: Non videtur hoc ex fide dictum. Deus enim acceptat oblata, prout ab offerentibus fiunt, quibus aliena malitia nihil potest nocere, etiamsi dona furto subducantur. Hinc, quid de Joannis textu, cujus occasione hæc observo, statuendum sit, facile colliges.

d Achar seu, ut communius scribitur, Acham e spoliis Jerichuntinis (adi libri Josue caput VII) contra Dei præceptum, qui et Jericho et quæcumque in ea fuerant, anathemate devotenda jusserat, nonnulla surripuit, hincque gravissime, mandante Deo, fuit punitus.

e Quidquid ad hunc usque cap. præsentis locum narratur, apud Mabillonium tom. I veterum Analectorum pag. 77 et binis seqq. narratione nonnihil contractiori etiam suppeditatur. Ceterum, cum ob cæcos, qui in S. Demetrii honorem accensi fuissent, extinctos atque ablatis punitus fuisse Onesiphorus hic narretur, idque certe, uti ex mox ad lit. b notatis liquet, ante seculi sexti finem acciderit, consecrarium et ex hoc de Sancti miraculis capite est, ut magno is in honore apud Thessalonicenses jam inde ab eodem seculo sexto exstiterit.

E

* ἂν ἦν
τοῦ ἔλαιου?

CAPUT VIII.

De magna, qua Thessalonicensibus famis tempore Sanctus prodigiose succurrit, sollicitudine ac cura a.

C Ὅτι δὲ οὐ μόνον ἰδίᾳ πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ περὶ πᾶσαν ἡμῶν τὴν αὐτοῦ πόλιν τε καὶ χώραν ἐν διαφόροις καιροῖς ἀμετρον ἐν φιλοστοργίᾳ τὴν προστασίαν αὐτοῦ καὶ πρόνοιαν ὁ πανένδοξος Ἀβλοφῆρος Χριστοῦ ἐπέδειξεν, τὸ καὶ πάλιν ἐνδείκνυται. οὐδὲ γὰρ λήγει ποτὲ ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ εὐπλαγχνία, ὡς οὐδὲ ὁ πρὸς τοὺς μετανοῦντας ἁμαρτωλοὺς ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Διὰ βραχέων σαφηνίσω τῆς ἀληθείας ἔχων ἔτι μάρτυρας συνήλικας πολλοὺς βαρβαριστοῦ γὰρ ἰδόνους ἀπάτου ποτὲ τῷ πλήθει τῆ θεοφυλάκτου ταύτης τῶν Θεσσαλονικαίων ἐπιβρίσαντος πόλει, περὶ οὗ σὺν Θεῷ φωνα εὐκαίρως ἐν τοῖς κατόπι διαληψόμεθα. κἀντεῦθεν μετὰ τὴν ἐκείνου ἀναχώρησιν ἀδρόου λιμοῦ τὴν πόλιν ἅμα καὶ τὴν ὅλην χώραν συνέχοντος διὰ τὸ πρῶτον μὲν τὴν ἰσόψακτον ἐκείνην τῶν βαρβαρῶν πληθὺν ἅπαντα τὰ ἐκτὸς τῆς πόλεως καταδηκέναι, ὡς καὶ τὸν γόνυ ἐλῆξαι τῆς γῆς κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἔπειτα δὲ καὶ φημισθέντος ἀπανταχοῦ, ὡς ἡ πόλις ἔλλω, μηδὲνα τῶν ἐν πόλει εἰμπορευμένων ἐνταῦθα κατάραι, κίνδυνος ἰσοπαλῆς τῷ πόλεμῳ μετὰ τὴν ἐκείνου διάσωσιν αὐδὲς ἐπήρητο, πάντων ὁ-

F Non solum enimvero privatim multis, sed et omni in commune suæ simul et civitati et regioni diversis temporibus suum ex charitate patrociniū providentiamque gloriosissimū certaminum Christi Victorem supra modum exhibuisse, illud, quod hic iterum (neque enim ejus aliquando erga nos, uti nec erga peccatores pœnitentes Dei misericordia, cessat benignitas) narandum occurrit, specimen præbet. Cum multos adhuc veritatis testes æquales habeam, paucis rem declarabo. Postquam in hanc custoditam a Deo Thessalonicensium civitatem impetum aliquando, qua de re, dante Deo, in subsequentibus suo tempore dicere instituemus, gens barbara, multitudine infinita fecisset ὁ; hincque post eorum discessum fames valida civitatem simul ac totam regionem premeret, primum quidem quod illa barbarorum multitudo, arenæ similis, quæ extra civitatem erant, omnia, ita ut nec terræ pulverem secundum quod scriptum est intactum

F
Sanctus
Thessalonicæ,
same post
bellum pres-
sæ.

A. JOANNE
TITUSAL. AR-
CHIEP.

intactum reliquerit, devastasset, deinde vero, quod, cum ubique, civitatem captam esse, esset divulgatum, nemo eorum, qui navigiis mercaturam faciunt, huc respiceret, periculum bello æquale post obtentam ex hoc incolumitatem, omnibus simul fame et domi et publice fere pereuntibus, rursus impendebat.

per Step-
hanum nau-
clerum, cum
frumento,
quod vehe-
bat, Thessa-
lonicam

66 Verum, qui civitatis amans et misericors et omni bonitate plenus est, gloriosissimus certaminum Victor calamitati haud indormivit, nec nos servos suos, ut ut ob multitudinem eorum, quæ a nobis erant peccata, venia et commiseratione indignos, neglexit, ac Stephano cuidam nauclero, qui maximum frumenti onus vehebat, civitatumque reginam *c* versus navigabat, ad insulam Chii plagam *d*, habitu, quo in imaginibus pingitur, assumpto, clare in die apparet, cum is dextrum navis velum levaturus, Byzantiumque versus, ut dictum est, navigaturus esset. Adstans igitur in navi dicit Stephano: Audi me

B

et sinistrum leva velum, tranquilleque et velociter Thessalonicam naviga.

navigare in
apparitione,
qua et sese
spectandum
præbet jus-
sum,

67 Frumento enim indiget, facileque id facere potes, eo me simul præcedente te. Cum autem is mira Martyris visione veluti extra se raptus esset, ægreque illi dixisset, audivimus, Domine, civitatem illam a barbaris captam esse, et qui eo ire me jubes, certaminum Victor respondit: Vere apud homines capta est, at non apud Deum. Omnia enim Deo sunt possibilia. Illuc ergo naviga navibusque tibi occurrentibus nuncia, Thessalonicam Dei misericordia salvatam esse. Atque, his dictis, e navi in mare descendit, supra aquam dum ambulat, Stephano dicens: Ecce, eadem, qua me præeuntem vides, via naviga.

aliosque,
quos, ut idem
faciunt, e
Sancti præ-
cepto Step-
hanus movet,
succurrit.

68 Atque Stephanus statim surgens aliud navis velum levavit Thessalonicamque navigavit, gloriosissimum Martyrem diu supra mare euntem cernens. Sed et alios præternavigantes cum Stephanus vidisset, Thessalonicam Dei auxilio esse salvatam, iis secundum certaminum Victoris præceptum clamavit, utque ad illam, converso cursu, appellerent, suasit. Hæc ille, cum ante omnes advenisset, multis civitatis narravit, juramento ipsisque operibus narrationi fidem faciens *e*. Statim enim gloriosissimus Martyr benignissima sua cura civitatis luctum in gaudium convertit, multis intra paucos dies mercatoribus adnavigantibus, qui diversos afferebant cibos, legatorumque civitatis, qui ob famis calamitatem ad imperatorem iverant, reditum preveniebant. Unde et in vobis id recogitantes discite, quanta fuerit vehementia mali, ob quod etiam imperatoris aures per legationem civitas tunc turbarit. Deo nostro gloria etc.

C

μὴ τῷ λιμῷ σχεδὸν φθειρομένων οἴκοι τε καὶ δημοσίαι. D

66 Ἄλλ' ὁ φιλόπολις καὶ φιλόανθρωπος καὶ πάσης ἐμπλεὴς ἀγαθότητος ὁ ὑπερένδοξος ἀλλοφύρος οἶμα ἐνστάξεν ἐπὶ τῇ συμφορᾷ. οὐδὲ κατημέλησε τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ τοὶ ἀναξίων ἔντων ἡμῶν διὰ τὸ πλῆθος τῶν πεπληρῆμενων ἡμῶν φειδοῦς, καὶ συμπαθείας, καὶ δὴ Στεφάνῳ τινὶ ναυκλήρῳ, φρόνον ἐπιφερομένῳ σίτου καὶ λίαν πολὺν καὶ ἐπὶ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων πλέουσι ὁπτάναται κατὰ τὸ μέρος Χίου τῆς νήσου ἐν ἡμέρᾳ τηλαυγίᾳ, ἐν ᾗ καὶ γράφεται σχήματι ἐν ταῖς εἰκόσι, μέλλοντι τὴν δεξιάν τῆς νῆος ὁ Θεὸς ἀνέλκειν καὶ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ὡς εἴρηται, πομπορεῖν. Παραστάς οὖν ἐν τῷ πλοίῳ φησὶ τῷ Στεφάνῳ ἄκουσόν μου καὶ τὸ ἀριστερὸν ὕψωσον ἄρμενον, καὶ πλεύσον εἰς Θεσσαλονικὴν ἀρχιμαύστως καὶ διὰ τάχους. E

67 Χρῆζει γὰρ τοῦ εἶδους καὶ καλῶς ἔχεις πράξει, ἅμα κήρῳ προλαμβάνοντός σε ἐκεῖ. Τοῦ δὲ ὡς ἐν ἐκστάσει γενομένου διὰ τὸ παράδοξον τῆς θείας τοῦ Μάρτυρος, καὶ μόλις πρὸς αὐτὸν φθειρομένου, ὅτι ἠκούσαμεν, δεσποτα, τὴν πόλιν ἐκείνην ὑπὸ βαρβάρων κατασχεθῆναι, καὶ πῶς ἐκεῖ με κτελεῖς γενέσθαι. ὁ ἀλλοφύρος ἀπεκρίνατο ἀληθῶς παρὰ ἀνθρώποις ἐλήφθη, ἀλλ' οὐ παρὰ Θεοῦ. Πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ Θεῷ ἐκεῖ οὖν πλεύσον, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ὑπαντάσαις σοι μῆνυσον, ὅτι ταῖς εὐκτιρμοῖς τοῦ Θεοῦ Θεσσαλονικὴ σῶσεται· καὶ ταῦτα εἰπὼν κατήλθεν ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὴν θάλασσαν περιπατῶν ἐπὶ τοῦ ὕδατος λέγων τῷ Στεφάνῳ· ἰδοὺ ταύτην πλεύσον, ὡς ὅρας με προπορευόμενόν σου.

68 Καὶ δὴ παραχρῆμα ὁ Στέφανος διαναστάς τῆς ἄλλης ὀδῆν τοῦ πλοίου ἀνέλιυσε, καὶ ἐπλευσεν ἐπὶ Θεσσαλονικὴν μέχρι πολλοῦ θεόμενος τὸν πανένδοξον Μάρτυρα κατὰ τοῦ πλάγους ὀδεύοντα. Ἄλλα καὶ ἄλλους πλείστους ἀναπλέοντας ὁ Στέφανος θεασάμενος ἔκραξεν αὐτοῖς κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ ἀλλοφύρου, ὡς ἡ πόλις συμμαχίᾳ Θεοῦ διασώσεται, καὶ ἔπειθε μεταστρέψαντας εἰς αὐτὴν καταῖται. Αὐτὸς πρὸ πάντων ἐλθὼν ταῦτα πολλοῖς τῶν τῆς πόλεως ἐξηγήσατο, ὅρου καὶ αὐταῖς ἔργοις πιστευσάμενος τὸ διήγημα· εὐδὲς γὰρ ὁ πανένδοξος Μάρτυς τῇ φιλανθρωποπατῆρ αὐτοῦ κηδεμονίᾳ ἐστρεψε τὸν κοπιτὸν τῆς πόλεως εἰς χάραν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν πολλῶν προσπλευσάντων ἐμπόρων, φερόντων εἶδη διάφορα, καὶ προσφασάντων τὴν ἐπάνοδον τῶν πρὸς βασιλεῖα τῆς πόλεως πρεσβυτέρων περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ λιμοῦ φοιτησάντων. Ὅθεν καὶ συμβαλόντες ἐν αὐτοῖς καταμαρτυρεῖ, πόση ἡ σφοδρότης ἐτύγχανε τοῦ κακοῦ, ὅτι καὶ βασιλεὺς ἀκούσῃ ἡ πόλις τότε διὰ πρεσβείας ἠνυχλήσει. Τῷ δὲ Θεῷ ἡ δόξα, κ. τ. λ.

ANNOTATA.

a Eadem, quæ hic, in codice olim Mazarinæo, supra sæpissime laudato, u fol. verso 66 usque ad fol. 69 narrantur, brevemque hunc sequentem, cui paulo auctiorem ob rationes, in Annotatis, quæ duobus proxime prægressis capp. subnexui, adductas, hic substitui, titulum habent sibi præfixum: Περὶ τῆς ἐν λιμῷ πρόνοιαι τοῦ Μεγαλομάρτυρος. De magni Martyris in fame providentia.

b Dubitandum non apparet, quin hic Joannes de Avarum contra Thessalonicenses expeditione, de qua infra cap. 13 ex instituto tractat, sermonem faciat; quare, cum hæc, Mauritio imperante

A rante seu inter annum 582 et annum 603, uti in Annotatis cap. isti subdendis docebo, evenerit, quo tempore circiter, quæ hic mox narrantur dictamque expeditionem proxime exceperere, acciderint, quisque haud difficulter statuet.

A. JOANNE
THESSL. AR-
CHIEP.

c Per civitatum reginam apud scriptores Græcos Constantinopolis non raro intelligitur, idque hic nominatim apud Joannem fieri, ea eis, quæ mox subduntur, manifestum est.

d Insula hæc in mari Egeo, hodie Archipelago, haud procul ab Ionia sinuque Smyrnæo sila est, ita ut, qui inde Constantinopolim cogitat, dextram versus, qui vero Thessalonicam navigat, sinistram versus cursum debeat dirigere, quemadmodum Geographice insularum Archipelagi tabulis inspectis patescet. Hæc ad eorum, quæ mox hic subduntur, intelligentiam.

e Et hæc, quæ huc usque cap. præsentis narrantur, apud Mabilionium tom. i Analectorum Vele- rum pag. 79 et binis seqq. compendio ab Anastasio Bibliothecario exposita invenies.

CAPUT IX.

Qui Sanctus alio adhuc tempore Thessalonicæ fame pressæ prodigiose succurrerit a.

B **Α**λλὰ πῶς ἔχομεν ἀπαρῶμεν τοῦ Μάρτυρος ἐπισημῶς εὐεργετίας! Πῶς δὲ χρόνος ἀρκέσει τοῦ συγγράφειν τὰ τοιαῦτα δορήματα; Οὐκ οὖν μόνον τὸ πῶς βραχίως ἀρετὴ γενόμενος διηγήσομαι, ἀλλὰ καὶ ὑπάρχει ἐναργῶς παραστήσει τοῖς νήφουσι τῆς θεοφάνου προνοίας τοῦ Μάρτυρος τὸ ἀέναντον. Ἀπαντες ἴστε τὴν πρὸ βραχίως λίαν καιροῦ γενομένην τοῦ σίτου σπάνην, οὐ κατὰ ταύτην μόνον τὴν θεωροῦμενον πόλιν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ σκεδὴν, ὡς καὶ εἰς αὐτὴν φθάσαι τὸ κακὸν τὴν βασιλῆα τῶν πόλεων, ὅπως πάντες ἐν ἀδυναμίᾳ δεινῇ κατετήκοντο, πάντων ἅμα καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν συνακολουθησάντων ὡς περ τῶ ὁμοιωμάτι τῆς τοῦ σίτου στενωπίας: ἔπερ καὶ κυρίως ἡμῶν οἱ ἀκαρβίστεροι ἰσχυρίζονται. Ὅτι ἂν γὰρ, τὸ βαρὺ καὶ τραχὺ τῆς τοῦ σίτου σπάνους ἑτέραν εἰδῶν, ὡς εἰκὴς, ὑπέκταν, δυνατὸν εἶη κατὰ τὰς ἀγοράς μεταδύσασθαι, οὐκ εἶναι ἡμῶν τῶν τοιοῦτον τελεσπικιστῶν οἱ ἐχέροντες: εἰ δὲ μὴ εὐποροῦν ἔδοιτο, ὅτιν ἢ περὶ τῶν οἴκων ἀνὰ μετὰ τὸν τοῦ δόξει διοικονομεῖσθαι κατὰ τοὺς δῆμους, τότε τὸ ἀκαρβίον τοῦ μηδὲν ὑπεῖναι ἔργῳ καὶ δόματι κυρίως τῶν ἡμῶν ἀνεργάζεσθαι.

C **70** Τοιαύτη κακία τότε τῆς Θεσσαλονικίαν πιεζομένης μεγαλόπολεως, καὶ μείζον κακὸν τοῦ παρόντος τότε ἡμῶν τὴν προσδοκωμένην ταραχὴν κατορθωδούτων ἄπαντων, ὁ καινὸς τῆς χώρας ἀπάσης παρὰ Θεοῦ προσευχῆς ὁ φιλόπολις καὶ τῶν ἀκαρβίων ἡμῶν ἀνὴρ ὁ τότε ἀπάτους δικητοῦς τοῦ πολὺ εὐσπλάγγχου Θεοῦ καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ νοητῶς ἐκμαζώνων καὶ στήθη νοερά τῆς αὐτοῦ φιλοανθρωπίας ἐναργῶς δεικνύμενος πᾶσι ὁ πανένδοξος Μάρτυς Δημήτριος νύμφῃ δειῶ ἐκ πλείστον καὶ διαφόρων γαστῶν ἰλιάδας ὑπερφερῶς μεματωμένος τῇ βραβυμένη ἀπίστευτε πικαίῳ καρπῶν ὕργων καὶ ξηρῶν καὶ πάσης πρὸς ἀνδροπίην διαίταν ἀγαθωσύνης, ὡς εὐδὲ τὴν ἐλπίδα μὲν τῶν ὅσων οὕτω προσδοκωμένων Σιβηρίων διαβύλασθαι, καίτοι χειμερίῳ καιροῦ πλησιάζοντος: εἰς ὕμνους δὲ Θεοῦ τραπῆναι τὴν πόλιν, ὡς οὐκ ἀνδροπίην προνοία διασωθεῖσθαι, μόνῃ δὲ κηδεμονίᾳ καὶ χάριτι πλείστη τοῦ Μάρτυρος.

71 Ἄλλὰ καὶ, φῆς, τὸ πρᾶγμα γεγενῆσθαι; φαίμεν. οὐ γὰρ ἄπερ ὀφθαλμοῖς εἶδον, δυνάμεθα μὴ ὁμολογεῖν πῶς δὲ πισθόμεν προνοίᾳ τοῦ ἀλλοφῶρου ταῦτα γεγενῆσθαι, μηδὲν τῶν τνηκίαιτα προσπλευσάντων

Quot alia similia Martyris beneficia enumeranda habemus! Quantum vero, ut hujusmodi munera litteris consignentur, tempus sufficiat? Solum igitur, nuper modo factum, quod per se, ut sanæ mentis hominibus jugem deiferi Martyris curam manifesto commonstret, sufficiens est, narrabo. Nostis omnes frumenti penuriam, quæ brevissimum ante tempus non solum in hac custodita a Deo civitate, sed et ubique fere fuit b, adeo ut et ad ipsam civitatum reginam malum sit progressum, utque omnes præ gravi animi dejectione contabescerent, aliis simul omnibus cibis veluti penuriæ in frumento similitudinem consecantibus; quod et sagaciores famem proprie appellant. Quando enim, gravem animosque tabefacientem frumenti penuriam cibis aliis, ut par est, supplementibus, necessaria emere c in foris possibile est, famem proprie tunc non esse, cordati judicaverunt. Quod si autem in promptu haud fuerit, unde frumenti angustię methodo quadam in populis occurrı videatur, tunc ipsum illud nihil esse in promptu, quo id fiat, et opere et nomine proprie famem facit.

Fame proprie dicitur, cujus hic notitiam dat auctor, E

70 Cum malo hujusmodi magna premeretur Thessalonicensium civitas, expectatumque, quod præsentı tunc fame majus malum erat, tumultum omnes timerent, communis regionis totius apud Deum intercessor, civitatis amans peccatorumque nostrorum immemor, qui ineffabiles misericordissimi Dei ac servatoris nostri Jesu Christi misericordias commiseratione exprimit, intellectualemque misericordię suæ pectus dilucide omnibus ostendit, gloriosissimus martyr Demetrius nutu divino e plurimis ac variis regionibus naves, diversis fructibus, et humidis et siccis, reque omni, quæ ad victum humanum conducit, præstanter repletas, civitati altrici d submitit, adeo ut tantum non expectatis afflictionibus spes quidem major, utut tempore hiemali instante, efficeretur statim, ad Dei autem laudes civitas, veluti non humana providentia, sola autem Martyris cura maximaque charitate servata, converteretur.

Thessalonicæ rursus pressonustas commentus naves submitisse Sanctus narratur, F

71 Itane vero, ais, res facta fuerit? Ita affirmamus: non enim, quæ oculis vidimus, possumus non confiteri. Quomodo autem certaminum Victoris providentia, cum mercatorum,

idque vere ab eo prodigiose factum, ex oblata viro cuidam torum,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

torum, qui tunc adnavigarunt, nemo, dum huc appulit, visionem sibi a Martyre fuisse oblatam, agnorit, facta esse illa, inducamus in animum? Verum, etsi quidem, ut dixisti, mercatoribus adnavigantibus dilucide sese Martyr spectandum haud dederit, in cordibus eorum intellectualiter loquens diviniore obumbratione, ut ad nos navigarent, suasit, reique, quod tunc omni cum veritate factum est, fidelem auditum convinct. Vir fidelis, qui magno Abydi e inserviebat comiti, Chiumque f insulam hujus jussu moderandam acceperat, de navium digressionem moraque dolens, ac animum ob navigantium raritatem despondens, in somno visionem habuit ac deinde etiam vigilans audivit vocem, quae visioni respondebat, haec ad illum dicentem.

visione, ener-
gumenorum

72 Dic, quid animum despondes, doloreque consumeris? Certo scito, Demetrium naves omnes, datis arhhis, praeferere Thessalonicamque mittere. Ille autem surgens, seque ad Isidori martyris g, pulchris victoriis decorati, aedem conferens, cum ab indigenis, quis iste esset Demetrius, exactius dicere vellet, simul autem et dicto sancto martyri cum laerymis supplicaret, ut sibi, ne ab eo, qui illum misisset, reprobis ac villis astimaretur, accuratam rei veritatem aperiret, audivit id rursus ex iis, qui ibidem a potentia majori patiebantur, loquentibus per eos daemionibus, inviteque veritatem ei manifestantibus. Exclamabant enim, Demetrium illum (exprobatum autem ei violentam, quam hasta subierat, necem, uti etiam olim sancto praecursori ac Baptistae Christi Joanni capitis abscissionem objiciebant, eum magno ac fidei imperatori Theodosio, contra Eugenium tyrannum bellum gerenti, auxillator fuisset h) illum igitur, ut dictum est, exclamabant, lancea confossum vique occisum, prolato etiam sancto Martyris nomine, naves omnes in Thessalonicam abduxisse.

dicitis, alii-
que, quae hic

73 Cum autem vir haec una cum eis, qui ei aderant, audivisset, firmius quidem, somnium suum vocemque, quam audiverat, vera esse existimabat; veritatem autem non discernens, sed, Illyrici praefectos hominem suum, Demetrium, ut verosimile erat, nominatum, qui mercatores omnes occurrentes suasionem suam, vel etiam necessitate Thessalonicam proficisci cogere, misisse suspicatus, statim ad illum, qui tunc erat praefecti munere Illyrici principatum administrans, litteras dedit, injustitiam inclamans, nomenque illius, Demetrii nimirum, qui ab eo, ut naves cogere, missus erat, adiciens. Nec hic quievit, sed et ad illum, qui eum in Chium miserat, Abydique principatum obtinebat, litteras, quibus Thessalonicae praesides criminabatur, scripsit, ei etiam, quae ad astum et nomen missi Demetrii spectarent, nota faciens, quo is, ira commotus, imperatori ista significaret, rursusque imperator Christi amans increpatoria de iis mandata praesidibus daret.

in medium
adducti,

74 Tantum autem e Dei ordinatione hac in re fuit turbatum, ut Deo placens gloriosissimi certaminum victoris providentia misericorsque cura in finibus vulgaretur, universaque terra nosceret, neque parentem, filiorum amantem, ita aliquando genuinos filios curasse, ut multum misericors Deumque imitans Martyris clementia nobis peccatoribus ejusque servis post Deum prospexit, periculoque hujusmodi nec cogitantes evulsit. Haec ipsi nobis multisque aliis narra-

D
ἐμπόρων ὀπτασίαν τὰ κατὰ τοῦ Μάρτυρος αὐτοῦ γεγονημένην ὁμολογήσαντος ἐπὶ τῷ τὰ ἐνθάδε καταλαβείν. Ἄλλ' εἰ καὶ μὴ τοῖς προσπλεύσαντι, ὡς ἔφη, ἐμπόροις τῆλαυγῶς ὁ Μάρτυς ἑαυτὸν ἐνεφάνισεν, ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν νοητῶς συλλαλήσας θεοτερεῖ ἐπισκιάσει πρὸς ἡμᾶς ἐπίσειν στείλασθαι, καὶ τοῦτο πληροπορήσει τὴν πιστὴν ἀκοὴν τὸ γεγονός τότε σὺν ἀληθείᾳ πάσῃ. Ἄνθρω γὰρ πιστὸς τῷ κατὰ τὴν Ἄβυδου μεγαλοπρεπῆ ἐξυπηρετούμενος κήμητι, καὶ τὴν Χίον νῆσον αὐτοῦ κελύσει καταλαβών, ἐπὶ τῷ πλοῖον προτροπῇ τε ἅμα καὶ κατεπίξει ἀσφάλλων καὶ λίαν ἀθυρῶν ἐπὶ τῷ σπᾶνι νῶν ἀναπλεύοντων, ὄρᾳ καὶ ὕπνου, ἔπειτα καὶ ἐργηγῆρος φωνῆν ἀκούει παρακλησίαν τοῖς θνείφασαι, τοιαύτη πρὸς αὐτὸν φεγγημένην.

72 Τί, φησὶ ἀθυμῆσαι καὶ ὀδύνη; ἀκριβῶς ἴσθι, ὡς ὁ Δημήτριος κἀκεῖται προσήλαβονίζόμενος τὰς νῆσας ἑκάστας καὶ πέμπων εἰς Θεσσαλονικίην· ὁ δὲ διαναστάς καὶ πορευθεὶς ἐπὶ τὸ μαρτύριον τοῦ καλλινίκου μάρτυρος Ἰσιδώρου, ὁρεῖλων ἀκριβέστερον καταμαθεῖν ἀπὸ τῶν ἐγγχωρίων τίς ὁ Δημήτριος οὗτος· ἅμα δὲ καὶ τῷ κριτῶς λεχθέντι ἄγιω μάρτυρι μετὰ θαυμάσιον εὐξέμενος φανερωθῆναι αὐτῷ τὸ πρᾶγμα τὴν ἀκριβείαν, ἵνα μὴ ἀδόκιμος παρὰ τῷ στείλαντι αὐτὸν δοκιμασθῆ καὶ ἀπίσθητος, ἀκούει πάλιν παρὰ τῶν ἐκείσε πασχόντων ὑπὸ τῆς κριτῆτος δυνάμεως διαλεγόμενων τῶν ἐν αὐτοῖς θαυμάσιον, καὶ ἀκουσῶς φανερούμενων αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν· ἐκράνυζον γάρ, ὅτι ὁ Δημήτριος ἐκεῖνος, ὠνειδίξον δὲ αὐτῷ καὶ τὸν διὰ λόγους βίαιον θάνατον, ὥσπερ καὶ ποτε τῷ ἁγίῳ προδρόμῳ καὶ βαπτιστῇ τοῦ Χριστοῦ Ἰωάννῃ τὴν ἀποκρίτην τῆς κεφαλῆς ἐπετάθαι, ἐπὶ βοήτῃ ἐγενήθη τῷ μεγάλῳ καὶ πιστῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ κα'. Εὐγενίου τοῦ τυράννου στρατευσαμένη πρὸς πόλεμον, κἀνταῦθα τοῖνον ἐβόων, ὡς εἴρηται, ὅτι ὁ λοχὸπλόκος καὶ βιαιοθάνατος ἐκεῖνος, προσβέντες καὶ τὸ ἄγιον τοῦ μάρτυρος ὄνομα, ἐκεῖνος, φασί, ἀπαντα τὰ πλοῖα εἰς Θεσσαλονικίην ἀπέστρεψεν.

73 Ὁ δὲ ἀνθρωπότητων ἀκούσας μετὰ καὶ τῶν συνόντων αὐτῷ ἐπισφράγισεν μὲν, ὡς ἀληθῆ τὸν νεῖρον αὐτοῦ καὶ ἠήκουσε φωνῆν, μὴ διακρίνας δὲ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ὑποποθῆσας τοὺς ὑπάρχοντες τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἀνθρωποῖδον στείλαι Δημητρίου ὡς εἰκὸς ὀνομαζόμενον, τοὺς προστυγχάνοντας ἐμπόρους πειθεῖ καὶ καὶ ἀνάγκη τὴν ἐπὶ Θεσσαλονικίην στείλασθαι βιαζόμενον, γράμματα παραχρῆμα κέχρηται πρὸς τὸν τῆνικαῦθα τὴν ἐπαρχὸν ἐγγειμισμένον ἀρχὴν τοῦ Ἰλλυρικοῦ καταβῶν τὴν ἀδικίαν, προσδεῖ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πεμφθέντος δῆθεν παρ' αὐτοῦ Δημητρίου ἐπὶ τῶν πλοίων ἀναγκαστικῇ προτροπῇ· οὐκ ἠμέλησεν δὲ, ἀλλὰ καὶ τῷ στείλαντι αὐτὸν ἐν Χίῳ, καὶ τῆς Ἄβυδου προκατημένην γεγραμμένη διαβέβηλον τοὺς ἐπάρχους Θεσσαλονικίης, γνωρίζας αὐτῷ τὰ κατὰ λεπτόν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πεμφθέντος Δημητρίου, ὡς ἐκεῖνον κινήθητα θυμῷ βασιλεῖ ταῦτα προσανοίξει, καὶ βασιλεῖα πάλιν τὸν φιλόχριστον ἐπιπληκτικαῖς πρὸς τοὺς ἐπαρχοὺς κελύσει χρίσασθαι περὶ τούτων.

74 Ταῦτα δὲ ἐξ αἰκονομίας Θεοῦ ταραχὴν τοσαύτην ἐδέξαντο, ἵνα ἡ θεᾶρετος πρόνοια καὶ φιλόανθρωπος κημεμονία τοῦ πανενδόξου Ἀελοφῆρου κηρυχθῆ ἐν τοῖς πέρασιν, καὶ γνώσῃ ἅσα ἡ οἰκουμένη, ὅτι οὐδὲ τοκεὺς φιλόπαις τῶν γνησίων υἱὸν ἐπιμελήσατο οὕτως ποτὲ, ὡς ἡ πόλις πλάγχθος καὶ χριστομίμητος τοῦ Μάρτυρος φιλανθρωπία τῶν ἀμαρτωλῶν ἡμῶν καὶ δούλων αὐτοῦ μετὰ Θεοῦ προσένησε καὶ τηλοκίτου κινδύνου, μηδὲν ἡμῶν μεριμνησάντων ἀπέσπασεν αὐτοὶ ἡμῖν ταῦτα καὶ ἐτέροις πολλοῖς οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοι διηφίσαντο πει-
σαντες

A πάντες μεθ' ὄρων, ἡμᾶς μὲν αὐτοψεί, τὸν δὲ ἐν Χίῳ ἄνδρα διὰ γραμμάτων, καὶ αὐτὸν δὲ βασιλέα δι' ἀναφοράς προέουσης, ὡς εἴρηται, καὶ ἐνωμότου, ὡς οὐδεὶς πίμπησι τινὰ ἐπὶ τούτῳ, πλὴν ἐν μόνῃ Σικελίᾳ κατὰ κίλευσιν βασιλικήν· ὅς οὐδὲ ὑπέστρεψεν ἐτι, ἔφρασαν, Ἄλλ' οὐδὲ ὅλως ἔχει ἄνθρωπον αὐτῷ ἐξυπηρετούμενον Δημήτριον προσνομαζόμενον.

runt gloriosissimi præfecti juramento asseverantes, nobis quidem coram, viro autem, in insula Chio constituto, per litteras ipsique porro imperatori convenienti jurataque, ut dictum est, relatione, a nullo ad istud quemquam, præterquam in solam Siciliam, qui nec adhuc, dicebant, reversus esset, sed nec omnino hominem, sibi ministrantem, qui Demetrius appellatus esset, haberet, e mandato imperatoris missum fuisse.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

73 Ἄλλ' ἔτι ὁ δεσπότης μετὰ Θεοῦ τῆς πόλεως Θεσσαλονικῆς ὁ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Δημήτριος ὁ πάνθενος αὐτὸς λεηλατούμενην λιμῶ τὴν αὐτοῦ πόλιν Θεσσαλίαν κατηλέυσεν, καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ μὴ πάντας ἄρῃν ἀποθανεῖν ἐποιήσατο. Ἄλλὰ τί περὶ τὰ μέγιστα σπεύδοντες τοῖς ἐλαχίστοις τοῖς ἐνδιατρίβουσι; Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ταῦτα μεγάλα, καὶ θαυμαστά, προσάνε. Πῶς γὰρ οὐ μεγάλα τὸ κινδύνου καὶ θανάτου αὐτῶν ἀπροσδοκίως οὐκ ἔπαξ, οὐδὲ θίς, ἀλλὰ καὶ πάλιν καὶ πολλὰκις ῥυθῆναι πόλιν τε, καὶ χῶρον ἔθνος σὺν Θεῷ φάναι τοσούτου; Ἄλλὰ πρὸς τὰ μέλλοντα λέγεσθαι συγγραφομένην ταῦτα, λίαν ἐξευτέλλειν τὴν ὑπερφῶ δόξαν τοῦ μάρτυρος νομισθήσονται, ὅθεν δύο τινῶν κεφαλαίων ἐπιδρομάδην μνησθεῖς B ἐπὶ τὰ ἐπιγγελεμένα τρέψω τὸν λόγον ἐν Χῷ Ἰῶ τῷ Κῷ ἡμῶν, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ κ. τ. λ.

75 Ast ipsum civitatis Thessalonicensis post Deum dominum, gloriosissimum Christi martyrem Demetrium, cum civitatem suam fame afflictam vidisset, illius fuisse misertum, curaque sua, ne omnes penitus morerentur, effecisse i. Verum quid ad majora properantes minimis hisce inhæremus? Esse enimvero et illa magna et mira, manifestum est. Quomodo enim, periculis ipsaque morte inexpectato non semel, neque bis, sed et iteratis vicibus et sæpe civitatemque et tam numerosam gentis regionem fuisse, Deo dante, liberatam, magna haud dicamus k? Verum si ad ea, quæ dicenda sunt, comparentur, nimium attenuare eximiam Martyris gloriam videbuntur: quare, cum duo adhuc quæpiam capita cursim memoraro, ad ea, quæ promisi l, convertam sermonem in Christo Jesu Domino nostro, quia ipsi convenit gloria et honor etc.

Joannes con-
tendit.

E

F

ANNOTATA.

a Caput hoc in codice olim Mazarinæo, e quo hic editur, pag. 69 et quinque seqq. recensetur, contractiori isthoc titulo insignitum: "Ἐτερον περὶ τῆς ἐν λιμῶ προνοίας τοῦ Μάρτυρος, Aliud, (miraculum nimirum) de Martyris in fame cura. Apud Mabillonium porro tom. i Veterum Analectorum pag. 81 et seq. exhibetur etiam compendio, per Anastasium Bibliothecarium concinnato.

b Licet ordinem, quo quæque gesta sunt, Joannes Thessalonicensis in narrando non accurate ubique observet, serius tamen, quæ hoc, quam quæ præcedenti cap. refert, accidisse reor, quod illa, at non item hæc, brevi admodum tempore, antequam ab eo litteris consignarentur, evenisse, tradat.

c Cum tam verbum Δεῦστα quam Δείστα egere seu necessariis carere significet, verbum Μεταδέεσται, quod frustra in Lexicis quæsi, idem hic, quod necessaria emere, seu comparare, verosimillime significare, modove certe haud multum absimili exponendum, spectato sensu, existimo.

d Cum Sanctus, uti in Commentario prævio § III docui, Thessalonice educatus fuerit, Græcumque verbum Ἐρέρειν idem, quod Latinum Educare seu alere, significet, adeo hic deductum ab hoc verbo aoristi primi participium medium ὁρψαμέν, in dativo positum, quod ei præterea vocem πόλι C subintellectam putem, Civitati altrici interpretatus sum.

e Hoc nomine olim fuit distincta, quæ hodie Δεο, Turcis Aidos, dicitur, urbs Thraciæ, in ora Bosphori Thracii sita, arceque valida, quæ una ex Dardanellis est, munita. Adi ad vocabulum Abydus Baudrandum in Dictionario geographico.

f Pro hujus insulæ quaticumque notitia videsis Annotata, cap. præcedenti ad lit. d subneta.

g De S. Isidoro, martyre in insula Chio, ad xxv Maii diem, quo in Martyrologio Romano annuntiat, actum apud nos est; is autem, uti ex ibidem in medium adductis liquet, ecclesiam nomini suo sacram in insula Chio habuit, ut certe hic ipse sanctus Isidorus martyr apud Joannem Thessalonicensem hoc loco memoretur. Verum num ecclesia mox dicta, alterave, in insula Chio pariter existens, ei simul et S. Victori martyri fuit sacrata? Est sane, cur ita ex Anastasii Bibliothecarii apud Mabillonium loco proxime citato existimes; ibi enim Anastasius, quæ Græcis hisce, Ὁ δὲ διαναστᾶς καὶ πορευθεὶς ἐπὶ τὸ μαρτύριον τοῦ καλλινοῦ μάρτυρος Ἰσιδώρου, Joannis verbis respondens, sequentia Latina suppeditat: Qui surgens perrexit ad ecclesiam sanctorum Victoris et Isidori; verum prava interpretatione usus hic est Anastasius. Adi Commentarium prævium num. 79.

h Ad xxiv Junii diem, quo S. Joannis Baptistæ nativitas in Martyrologio Romano celebratur, actum apud nos de hoc sancto præcursore Domini jam est; ex iis autem, quæ ibidem in concinnato de eo Commentario historico num. 106 et binis seqq. e Sozomene in medium adducta sunt, confirmantur, quæ hic apud Joannem narrantur de jactis a dæmone in Joannem Baptistam convitiis, quod hic Theodosius imperatori, adversus Eugenium tyrannum, quod anno 394 evenit, bellum gerenti, esset auxilio.

i Multum enimvero Joannes Thessalonicensis, ut prodigiose a Sancto Thessalonicensibus fame pressis iterum fuisse succursum, ostendat, hoc pariter capite ad hunc usque locum laborat, nec, ut apparet, infelici prorsus successu.

Octobris Tomus IV.

A. JOANNE
THESSAL. AB-
CHIEF.

k *Suppeditatus hoc loco a Joanne textus Græcus paulo videtur obscurior; ei tamen, quam hic videtur, interpretationem adaptandam, e sensus contextu existimavi; si quis interim meliorem attulerit, eam ego libenter amplectar.*

l *Sese in subsequentibus de bello, a gente barbara, multitudine infinita, adversus Thessalonicam gesto, acturum, Joannes supra cap. 8 sub initium promisit, reque ipsa infra, duobus adhuc, quibus res aliæ tractantur, præmissis capitibus, de eo agit; ut adeo, dum, duobus memoratis capitibus, sermonem ad promissa sese conversurum, hic dicit, de bello illo loqui existimandus sit.*

CAPUT X.

Qui Sanctus in bello intestino populique seditioibus Thessalonicæ etiam succurrerit a.

Thessalonicæ
bello populi-
que seditio-
nibus

Non solum in peste et fame sæpissime etiam usque diem misericordiam erga regionem efficaciter exhibuit, sed et intestinorum bellorum, popularisque tempestatis fluctus diversis temporibus in ea dissipavit, commotorum animorum æstus b fiducia in Deum irrorans.

B Unum autem dumtaxat et de his singulim memorabo, corda vestra ad Dei laudem Martyrisque gloriam accendens; recta enim magnum ejus descriptionem promptaque commemoratione spiritualem vestram sitim excitare non desinam.

post Mauri-
tium imperium
misere, que-
madmodum
et aliis

77 Sub imperio, quod piæ recordationis Mauritium exceperit, omnes prope scitis, quanto in civitate tumultus diabolus excitarit c, charitatem refrigerans, mutuumque per Orientem universum, et Ciliciam et Asiam et Palestinam et omnes, quæ circa partes illas sitæ sunt, regiones ad ipsam usque urbium regionem odium disseminans, adeo ut populis contribulium sanguine in foro inebriari non solum non sufficeret, sed jam etiam in aedes mutuas irruerent, atque eos quidem, qui ibidem erant, miserabiliter occiderent, vel in altioribus domuum tabulatis viventes adhuc mulieresque et pueros et senes et juvenes, ut conjicere licet, infirmos, qui præ corporum imbecillitate cædem ascendendum effugere non poterant, in pavementum dejecerent; barbarorum autem in morem contubernales suos et notos, et, ut credere fas est, cognatos expolierent, præterque hæc omnia ipsas domos incenderent, ut, quemadmodum conjicere licet, neque illi, qui attriti fuissent, victum etiam mendicando quærentes, lateret.

locis evenit,

78 Erant igitur, ut dictum est, omnia in tractibus illis loca dæmoniis illis credibus direptionibusque plena, et secundum quod scriptum est, speluncæ latronum. Uti autem loco quopiam incenso flammaque adversus eos, qui aqua ei resistunt, prævalente, ipsæ etiam domus circumjectæ, fumi vehementia calefactæ, titionis adinstar nigrescunt, atque, ut parva etiam quopiam causa eaque haud inexpectata actæ accendantur, paratissimæ evadunt, ita etiam omnes in Illyricæ civitates pervadens malorum Orientalium fuma aliquas quidem avaritiæ cupiditatibus obtenebravit, intestinasque in ipsis tribuum virgultis flammæ accendit, deinde vero et custoditam a Martyribus Thessalonicensium metropolim finitimorum facinora rumorum auris circumdabant, charitatisque fulgor,

Oὁ γὰρ μόνος ἐν λοιμοῖς καὶ λιμοῖς μυριάσις ὁ φιλόπολις οὗτος καὶ ὑπερένδοξος ἀδελφός ἐν παλαιῶν καὶ μέχρι τοῦ νῦν τῶ περι τὴν χώραν εὐστολαχρον πρακτικῶς ἐπέδειξαι, ἀλλὰ καὶ ἐμφυλίου πολέμου, καὶ δημόσιου ἐλλείψεως ἀναριθμητὰ κύματα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐν αὐτῇ διεσκέδασεν τῇ πρὸς Θεὸν παρρησίᾳ τὰς βαينوμένων θυμῶν φλυκτῆρας ἐπιπροσέξων. Ἐκάστο τε ἐνὸς δὲ κατὰ τούτων καὶ μόνου μνησθήσομαι διηγῆματος ἀνακωπευθῶν τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς ἕμνον Θεοῦ, καὶ δόξαν τοῦ Μάρτυρος· τῷ γὰρ εὐπεριγράπτῳ, καὶ ταχυγράφῳ τῶν μεγαλίων αὐτοῦ τὴν πνευματικὴν ὑμῶν ἀναφλέγων δίδαξαι οὐ παύσομαι.

77 Ἐπὶ τῆς μετὰ Μαυρικίων τῶν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως βασιλείας, ἴσθη σχεδὸν ἅπαντες, οὓς κατὰ πᾶν ἡγεῖν κωνορτοῦς ὁ διάβολος, φέξας τὴν ἀγάπην, καὶ μισαλληλίαν σπείρας κατὰ τὴν ἀνατολὴν πᾶσαν, καὶ Κιλικίαν, καὶ Ἀσίαν, καὶ Παλαιστίνην, καὶ πᾶσας τὰς ἀμφὶ τὰ ἐκείσε μέρη πατρίδας ἕως καὶ αὐτῆς τῆς βασιλείας τῶν πόλεων, οὕτως ὡς μὴ μόνον ἐξαργεῖν τοῖς ὄμοις τὸ κατ' ἀγορὰν αἵμασι ἐμφυλίου μεθυσκεσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς τὰς ἀλλήλων οἰκίας ἐπεισθῆναι, καὶ τοὺς αὐτοὶ μὲν ἀποσφάττειν ἐλεεινῶς, ἢ καὶ διὰ τῶν ὑψηλοτέρων δομάτων ἐπιζώντας ἀκούττειν ἐπὶ τὸ ἔδαφος γυναικὰ τε, καὶ παιδᾶς καὶ γέροντας, καὶ νέους ὡς εἰκὸς ἀσθενεῖς, ὅσοι διὰ ἀδρανίαν σαμάτων ἐκφυγεῖν τὰς τῶν ἀειθούτων μικρονομίας οἰκὸν ἴσχυσαν, λεηλατεῖν δὲ βαρβάρων δίκην τοὺς ἀνοδίαιτους, καὶ γροθίρους, καὶ ὡς εἰκὸς συγγενεῖς, καὶ καθάπαντα ταῦτα καὶ τὰς οἰκίας αὐτὰς πυροπολεῖν, ἵνα μὴ δὲ οἱ τριβέντες ὡς εἰκὸς, καὶ ἐν πτωχείᾳ τὴν ζωὴν περιζόμενοι διαλάθωσι.

78 Ἦσαν μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, πάντες οἱ κατ' ἐκείνα τὰ κλίματα χώροι τῆς δαιμονικῆς ταύτης ἀνδροκτασίας, καὶ λεηλασίας ἀνάπλευσι, καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον σπήλαια ληστῶν ὁσπερ δὲ τινος πυροποληθέντος τοῦ, καὶ τῆς φλόγης κατακρατοῦσης τῶν ἀπομαχόμενων τῷ ὕδατι αἱ περὶ οἰκίας τῆ σφοδρότητι θερμαίνονται τοῦ καπνοῦ, αὐταὶ τε μελαινονται θαλοῦ δίκην, καὶ πρὸς ἀναψὴν ἐτοιμότερα γίνονται, μιᾶς τινος, καὶ βραχείας προσφάσεως, καὶ ταύτης προσδοκασίμου δρασαμέναι, οὕτως καὶ τὰς περὶ τὸ Ἰλλυρικὸν ἅπασας πόλεις ἢ τῶν ἀνατολικῶν σήμῃ διανεμηθεῖσα κακῶν. Τῶς μὲν κατέζωφονε τοῖς τῆς φιλαργυρίας θυμοῖς καὶ τὰς ἐμφυλίου φλόγας ἐν αὐταῖς τοῖς φυνικίοις σφυγμένοις ἀνέψεν· ἤδη δὲ καὶ τὴν μαρτυροφύλακτον τῶν Θεσσαλονικαίων μητροπολιν ἀνεκλύουσαν ταῖς αἰῶνας τὰ τῶν πλησιωγῶν δραματουργήματα, καὶ τὸ τῆς ἀγάπης αὐτῶν τὴν λαυγῆ, ὁ καὶ ὁ Ἀπόστολος δι' ἐπιστολῶν ἐμακάριστεν, τῇ τοῦ φθόνου περαιοῦσιν.

A παρεισδύσει κατακρατηθῆν ἐμελαίνετο.

79 Ἦν τε βλέπειν ἑλεεινῶς τρικυαυτα, τὴν τῆς ἁμοφροσύνης μητρόπολιν Σάλασσαν διχονοίας γεγενημένην· οὐδεὶς λοιπὸν ὑγιᾶς τῷ πλησίον προσέβλεπεν, ὃ τοῦ ἀπροσδοκίτου κακοῦ! Ὅν δὲ συγγενικῶς δεσμῶς τὴν ἐπισκήψασαν νόσον λατρεῖν ἐξίσχρων. Ἄλλ' ὥσπερ ἐν ἀχίρων σωρεία φλόξ κεκρυμμένη, μόνη διασπύγεται τῷ καπνῷ τυφρμένη, καὶ μικρὰς ἐπιθυμῆς διασκαλεύσας τῶν ἐπικριμίων ἀχίρων, εἰς τὴν αὐτῆς παμφῶρον ὁρμὴν διεγείντασαν, πάντα διακαύσαι, καὶ κατατεφρώσαι τὰ περιεμμένα, οὕτως ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ δαιμόνου ὑποκίτος οὕτως ὄδινον τὴν κατ' ἀλλήλων διαφθορὰν καὶ μικρὰς ὡς ἐπὶ τοῦ παραδειγματος τῶν ἀχίρων εἶδετο προσάσας εἰς τὸ ἀνατίσσειν, καὶ κατὰ πάντων ἀστρέφειν τὴν ἀλλήλοφθορον μάχισαν.

80 Ἄλλ' οὖν οὕτως κακοῦ διακειμένης τῆς πόλεως, οὐδὲν τῶν ἐλπίζομένων γενέσθαι ὁ πανένδοξος ἀδλοφόρος τοῦ Χριστοῦ συνεχώρησεν, ἀλλ' οὕτως ἐν τῷ βουλευέσθαι τὰ κατὰ τοὺς ὄληρους συνεσκέδησαν οἱ θυμοί. Ἰκανὸν μὲν οὖν καὶ τὸ ἀπρόν τῆς ἀπροσδοκίτου τῶν ὄρων καταπαύσεως τοῖς νόον ἔχουσι παραστήσει, ὡς Β εἶτα τις πρόνοια, καὶ ἅγιον ἄρρητος ἐπιστοίας τὸ κοινοῦτον κατόρθωσεν. Ὁ γὰρ πλάσας καταυβνας τὰς καρδίας, τρέπει ταύτας ὡς ὕδωρ ὅπου καὶ βούλεται. Ἴνα δὲ μὴ διαμφοδίζῃ τῶν περὶ ταῦτα βουλευομένων ὁ νοῦς, ἀκούσατε τὸ γεγόμενον, ἀκούσατε, παρακαλῶ, καὶ μὴ μόνον ἕως τοῦ θανάτου, καὶ δοξολογήσαι τὸν μάρτυρα, τὴν διάνοιαν διαγείρητε· ἀλλὰ τὸ αἰσθῆν, καὶ φίλον τῷ ἀδλοφόρῳ κατασκοπήσαντες ἀκριβῶς, αὐτὸ καὶ ὑμεῖς ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ δυνάμει κατὰ τὴν ἔννοιαν περισφίξαντες, ὑψήσοι ἀκριβεῖς, καὶ διὰ τοῦτο γνήσιοι φίλοι τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ ἀναδείξῃτε.

81 Ἴνα γὰρ μὴ ἀμφοδίζῃ, ὡς εἴρηται, τῶν περὶ ταῦτα βουλευομένων ὁ νοῦς, πῆτερον αὐτομάτως ἢ τῶν τληκούτων κακῶν φορὰ, ὅσον οὕτω προσδοκωμένη, κατεκοιμήσθῃ, ἢ τίνος προνοία τοῦτο γεγῆναι. Καὶ πάλιν, ἵνα μὴ διαμφοδίζῃται τῇ τίνος προσβία ἡ πόλις ἐκ τῶν πλῶν τοῦ θανάτου ἀνεσπύσθῃ, ὡσπὴν τὴν καὶ ὑπὸν νεωστὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος τῆ Θεσσαλονίκῃ ἐπιδημήσαντι, ἀνδρὶ κοσμήτῃ, καὶ τῶν τρικυαυτα τοῦ Ἰλλυρικῆς ἐπαρχοῦ συγγενεῖ, πρώτος τῇ πόλει, προσπλέσαντι, καὶ μὴδὲ τὰ κινούμενα ἐν αὐτῇ καὶ λαλούμενα ἀπογνώσκοντι, τοιαύτη τις ἔβρις ὄνειρων. Ἴδεν ἑαυτὸν ἀναβαίνοντα ἐπὶ τὴν πηγὴν τῶν ἰαμάτων, λέγου δὴ τὸ τοῦ ἀδλοφόρου πάσπετον τέμενος, ἐσθλάδι νόμῳ τῶν προσπλέοντων τῇ πόλει, ἅτε δὴ καὶ αὐτὸς πρώτος εἰσβαλὼν αὐτῇ.

82 εἶτα εἰσελθὼν ὄψεν ἐν τῷ ναφ, καὶ προσευξάμενος, ὅρα τὸ ἱερόσκενον ἐκεῖνο, καὶ περικαλλῆς δημοσύρημα κατὰ μέσον τοῦ ναοῦ πρὸς τοὺς λαίους πλευροῖς ἐφιδρομένον ἑξαγώνῳ σχήματι, κίονιν ἐξ καὶ τοίχους ἰσαρίθμους, ἐξ ἀργύρου δοκίμου καὶ διαγεγλυμμένου μεμορφωμένον, καὶ τὴν ὄροφὴν ὡσαύτως, ἀπὸ τῶν ἑξαγώνων πλευρῶν κυκλοφορικῶς ἀνίσχουσαν καὶ εἰς μίαν στρογγύλην ὡς ἐκ ποδῶ ἀπολήγουσαν σύνδεσιν, σφαίραν τε ἀργύρεαν μεγέθους οὐ μικροῦ φέρουσαν ἀνασθεν, ὑφ' ἧν ὡς κρίνον βλαστοὶ θανάτου περὶέχονται, ὡν πάντων ἐπάνω τὸ κατὰ τοῦ θανάτου πεπηγὸς τρέπαιον ἀκτινοβολεῖ, τῷ μὲν ἀργυρέῳ δημοσυργήματι τὰς τοῦ σώματος ὕψεις παρασκευάζον ἐκπλήττεσθαι τῇ δὲ τοῦ Χριστοῦ νοήσει τοὺς τῆς διανοίας, ὀφθαλμοῦς τοῖς οὐρανίοις καταναγάζον χάρισμασιν ὁ ζωοποιός, φημι, καὶ τίμιος τοῦ Θεοῦ καὶ σωτήρως

quem Apostolus in Epistolis beatum vocavit, invidiis ingressu repressus nigrescebat.

79 Miserandum in modum videre erat concordiae metropolim dissensionis mare tunc factam. Nemo in posterum amico vultu (o malum inexpectatum!) proximum intuebatur; morbum autem, qui irruerat, lux congenita sanare haud poterat. Verum quemadmodum abscondita in palearum acervo flamma solo praepedita fumo iners manet, parvaque palearum incumbentium, ut omnivora vis ejus excitata omnia adjacentia comburat atque in cinerem redigat, motione indiget, ita civitas, sub daemone abdita, mutuum interitum sic parturiebat, ut etiam ad palearum exemplum parva, quo caedes mutuas suscicaret, enseque, qui interitum utrimque afferret, adversus omnes emitteret, causa indigeret.

80 At vero, civitate ita male affecta, quod speratum haud fuerat, fieri gloriosissimum certaminum Christi Victor concessit, itaque dum mala molirentur populi, irae extinctae sunt. Cum itaque inexpectata irarum sedationis celorem adventum iis, qui mentis forent composites, comparare esset sufficiens, non secus ac divina quaedam providentia ineffabilisque Sanctorum obumbratio, id fecit. Qui enim solus corda creavit, eo, ut aquam, quo voluerit, inflectit. Ne vero eorum, qui de hisce consilia conferunt, dubius haereat animus, audite, quod factum est, audite, admoneo, nec solum ad admirandum, sed et ad laudandum usque Martyrem cogitationem excitate; quin imo quid gratum et acceptum certaminum Victori sit, diligenter examinantes, id ipsum et vos ex tota anima virtuteque amplectentes, ad amissum obediens germanique per id bonitatis ejus amici apparatus.

81 Ne enim, ut dictum est, eorum, qui de iis deliberant, dubius haereat animus, malorum hujusmodi cursus, qui tantum non exspectatus obvenit, sponte sua, an cujuspiam providentia acciderit; ac denno ne dubitet, eujusnam intercessione e mortis portis civitas fuerit educta, cuidam in somno, qui Thessaloniam e Graecia recens advenerat, viro modesto eorumque, qui tunc Illyrici praefecti erant, cognato, cum primum ad civitatem appulisset, nec quae in ea turbata essent ac dicta, perspecta haberet, hujusmodi somniorum visio apparuit. Seipsum in curatorium fontem, dico autem in venerandum maxime certaminum Victoris templum, ex more eorum, qui civitati adnavigant, ingredientem (erat enim et ipse primum in hanc veniens) conspexit.

82 Deinde vero, cum in templum esset ingressus, orassetque, vidit sacrum illud pulcherrimumque opus, in medio templi ad sinistram figura sexangulari erectum, columnis sex totidemque lateribus e probato sculptoque argento formatum, similiterque et fastigium, sexangularibus in circuitu lateribus suffultum, et quasi a basi in rotundam colligaturam desinens, argenteamque magnitudinis haud parvae sphaeram superius ferens, sub qua mira, velut cucurbitae, germina continentur, supra quae omnia defixum adversus mortem tropaeum, vivifica, dico, ac veneranda Dei et Servatoris nostri crux, radios ejaculatur, argentea quidem structura corporis oculos percelli faciens, Christi autem consideratio

A. JOANNE THESSAL. ARCHIEP.

pax subito, dante Deo, rediit.

F

idque Sancti intercessione factum, e viro cuidam oblata.

F

qua is, De-metrii tem-plum ingres-sus,

ne

A. JOANNE
THESSAL.
ARCHIEP.
in ciborio,
sub quo iac
jacere cre-
debatur,

ne caelestibus gratis mentis oculos illumi-
nans.

83 Hoc autem divinitus datum artis opus,
quod sacrum apud nos ciborium vocatur, vir
in templo cum vidisset, eos, qui prope erant,
rogabat, quid illud, fratres, novum miran-
dum opus ad mediam templi (neque enim,
nisi magna causa subesset, locum illum ac-
cepisset) longitudinem est exstructum? Illis au-
tem dicentibus, quia ibidem gloriosissimum
certaminum victorem Demetrium, ut Sanctum
decet, jacere, e majoribus audivimus; deside-
rem, dixit vir, quae intra sunt, videre. Illi
autem famulum, qui ante argenteas januas
stabat, ei ostenderunt, quamquam ea, quae in-
tro sunt, obtinere absque illo posse negantes;
ad quem etiam vir accedens, sibi, adorare
praestitae a Deo monumenti gratia sanctificari
volenti, aperiri petebat.

sibi aperto
mulierem
Sancto assi-
dentem,

B

84 Cum autem is januas aperisset, vir
nondum ingressus vidit quidem, qui et a no-
bis visus fuit, quasi lectulum argenteum in
medio exstructum, hujus ad eam, quae ad
caput est, partem thronum quempiam, auro
splendidum, preciosisque e lapidibus paratum,
ac gloriosissimum certaminum Christi victo-
rem Demetrium tali, quali in imaginibus de-
pingitur, habitu sedentem; ad eam autem,
quae ad lectuli pedes est, partem thronum al-
terum, splendidum quidem et illum, totum
autem ex argento solidum, in quo mulierem
quampiam decentissimam, visuque pulchram,
splendide nec superflue vestitam, sedentem
videbat fixisque oculis in Martyrem intuen-
tem. Vir haec conspicatus ingredi quodammo-
do timuit, Martyrem nimirum cum pia qua-
dam nobilique femina solitarium ibidem degere
suspiciatus.

atque ab eo,
ne civitatem
relinqueret,
retineri, vi-
disset, hanc-
que simul
Dei rectam

C

85 Cum autem ille, in animi consterna-
tione extra stans, maneret, mulieris Marty-
risque decore obstupefactus, loco surgens mul-
lier exire e ciborio conabatur, impetu autem
maximo surgens et martyri manu illam retinuit
retractamque in throno suo rursus loca-
vit, dicens: Per Dominum ne hinc ex eas re-
linquasque civitatem; ei enim semper quidem,
maxime autem praesenti tempore necessaria es.
Cum autem haec vir audivisset, mulieremque
in throno suo rursus sedentem, similiterque
gloriosissimum certaminum Victorem in thro-
no aureo vidisset, exire vel quid proloqui au-
sus non est, sed, foris reverentia exhibita,
abivit, hoc solum ab adstante nimirum famu-
lo sciscitatus: Dic mihi per Deum: quoniam
illa mulier sola cum Sancto sedens? Ille au-
tem respondit: Tunc solus eam ignoras? Omnis
civitas eam novit, semperque etiam eandem
cum Martyre versari. Ille autem reponit: Ve-
rum ego, peregrinus cum sim, id ignoro. Pro-
pter charitatem ne invidias, sed et nomen mihi
edissere.

rerum or-
dinationem,
quam Deme-
trius e civi-
tate exire
non permit-
teret, esse
intellexisset,
d

86 Famulus autem respondit: Haec est recta
rerum per Dominum ordinatio d, quam Deus a
multo tempore certaminum Victori coramisit.
Hic autem illam custodit, nullo modo eam
hinc exire sinens, quemadmodum et tu vidi-
sti. Haec famulo nimirum loquente, expergef-
ctus est vir; eorum autem, quae sibi visa fue-
rant, quod quae in civitate mota essent, utpo-
te peregrinus existens, non nosset, nihil intel-
ligens, praefecto, qui sanguine ei, ut dictum
est, conjunctus erat, narravit. Cum autem nec

hμών σταυρός.

D

83 Τοῦτο δὴ τὸ Θεοδώρητον τέχνασμα κατὰ τοὺς
Ἕλληνας ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ ναῷ θεασάμενος τὸ παρ' ἡμῶν
καλούμενον ἀγιασμένον κιβώριον, ἐπιπρώτα δὴδεν τοὺς
πλησίον, τί τοῦτο, ἀδελφοί, τὸ καινοπαύμαστον ποίημα,
κατὰ τὸ μήκος τοῦ ναοῦ μέσον ἐφιδρυται; οὐ γὰρ αὖ
ταύτην εἰλήφει τὴν κίβραν, εἰ μὴ μεγάλης τιμῆς ἤξια
τοῦ τῆς προφάσεως τῶν δὲ φησάντων, ὡς ἐκείσε παρὰ
τῶν πατέρων ἠκούσαμεν κείσθαι θεοπροπέως τὴν ὑπε-
ρένδοξον ἀσλοφόρον Δημήτριον, ἐπεθύμου, ἔφη, ὁ ἀνὴρ,
τῆς κατὰ τὸ ἔνδον ὁράσεως· οἱ δὲ ὑπεδείκνυσαν αὐτῷ
τὸν πρὸς ταῖς ἀργυρέας, θύρας ἰστάμενον ὑπὸ τῆν μὴ
ἀνευ τούτου φάσκοντες, οἷόν τε εἶναι τινὰ τῶν ἔνδον τυ-
χεῖν. ὃ καὶ προσελθὼν ὁ ἀνὴρ, ἤξιος ἀνοιγθῆναι [αὐ-
τῷ], προσκυνῆσαι βουλομένη καὶ ἀγιασθῆναι τῇ Θεοπα-
ρχῷ τοῦ μνηματος χάριτι.

84 Τοῦ δὲ διανοήσαντος τὰς θύρας, μήπω εἰσελ-
θὼν ὁ ἀνὴρ, ἶδεν μὲν τὸ καὶ ἡμῶν ὀφθαλμοῖν ἀργύ-
ρειον κατὰ τὸ μέσον ἰδρυμένον ὡς περ σιμπίδιον, οὐ
κατὰ τὸ πρὸς κεφαλῆς μέρος θρόνον τινὰ λαμπρὸν
ἐκ χρυσοῦ, καὶ λίθων πολυτελοῦ κατασκευασμένον,
καὶ τὸν πανένδοξον ἀσλοφόρον τοῦ Χριστοῦ Δημήτριον ἰφα-
ζόμενον, οὕτως ὁποῖα σχήματι κατὰ τὰς εἰκόνας
εγγράφεται, κατὰ δὲ τὸ πρὸς τοὺς ποσὶν τοῦ κρα-
βάττου μέρος ἔταρον θρόνον λαμπρὸν μὲν καὶ αὐτὸν,
ἐξ ἀργύρου δὲ πάντα συγκείμενον, ἐφ' ᾧ καθέζομένη
ἦν ὄρα γυναῖκα τινὰ εὐπροπεστάτην, καὶ κοσμίαν
ἰδέσθαι, σεμνοφανῆ καὶ ἀπερίττω ἡμφιεσμένην, καὶ
ἀτινὲς ποῖς τὸν μάρτυρα βλέπουσαν. Ταῦτα ἰδὼν ὁ
ἀνὴρ ἠλαβήθη ὡς περ εἰσελθεῖν ὑποτοπήσας τὸν μάρ-
τυρα μετὰ τιος δίδεν θεοσεβούς καὶ λαμπρᾶς γυναι-
κὸς ἰδιάζειν.

E

85 Ὡς δὲ μεμνηκεν ἐν ἐκπλήξει ἐκείνος ἔξω
ἰστάμενος, τῇ εὐπροπέια τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ μάρτυρος
ἐκθαμβούμενος, ἀναστάσα δίδεν ἡ γυνὴ ἐπιπρώτα ἐξί-
ναι τοῦ κιβωρίου. Ὁρμῇ δὲ μεγίστη διαναστάς καὶ ὁ μάρτυς
κατέσχευ αὐτὴν τῆς χειρὸς, καὶ ἐλκύσας πάλιν ἐπὶ τὸν
θρόνον αὐτῆς καθέζει αὐτὴν εἰπὼν, διὰ τὸν Κύριον μὴ
ἐξέλθῃς ἔνθεν, μὴδὲ ἀφῆς τὴν πόλιν, χρεια γὰρ
σοῦ ἐστὶν αἰετὸν μάλιστα δὲ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ. Ὁ
δὲ ἀνὴρ ταῦτα ἀκούσας καὶ θεασάμενος καθέσθαι
πάλιν τὴν γυναῖκα ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς, καὶ τὸν πανέν-
δοξον ἀσλοφόρον ὁμοίως ἐν τῷ χρυσοῦ θρόνῳ, οὐκ
ἐτόλμησεν ἐξελθεῖν, ἢ φθέγγασθαι τι, ἀλλ' ἔξωθεν
προσκυνῆσας ἀνεχώρει, τοῦτο μόνον ἐρωτήσας τὸν ἐπι-
στάμενον δίδεν ὑπὸ τῆν. Ἐπέ μοι πρὸς τὸ Θεοῦ τίς
ἡ γυνὴ ἢ μετὰ τοῦ ἁγίου μόνη καθέζομένη; Ὁ δὲ ἀπεκρί-
θη· σύ μόνος ἀγνοεῖς αὐτήν; Πᾶσα ἡ πόλις αὐτήν
ἐπίσταται, καὶ οἱ αἰετὸν μάρτυρι συνδιόγει· ὁ δὲ φη-
σιν, ἀλλ' ἐγὼ ξένος ὑπάρχων ἀγνοῶ. Διὰ τὴν ἀγά-
πην οὖν μὴ φθονέσῃς, ἀλλὰ κἄν τὸ ὄνομα φρά-
σον μοι.

F

86 Ὁ δὲ ὑπὸ τῆν ἀπεκρίθη, αὕτη ἐστὶν ἡ κυρία
Εὐταλία, ἣν ὁ Θεὸς πρὸ πολλοῦ τῷ ἀσλοφόρῳ πα-
ρακατέθετο· αὐτὸς δὲ ταύτην διατηρεῖ, μὴ εἶναι αὐ-
τὴν ἔνθεν ἐξελθεῖν τὸ σύνολον, ὡς περ καὶ σύ εἰδέσθαι.
Ταῦτα τοῦ ὑπὸ τῆν δίδεν λαλήσαντος, ὁ ἀνὴρ ἔξω-
νος γέγονεν· οὐδὲν δὲ συνέεις τῶν ὀφθέντων αὐτῷ,
διὰ τὸ μὴδὲ τὰ ἐν τῇ πόλει τινικαῦτα κινούμενα
γινώσκων, ἔτε ξένος τυγχάνων, διηγήσατο ταῦτα
τῷ ἐπαρχῷ συγγενεῖ αὐτοῦ καθέσθαι, ὡς εἰρηται· ὁ
δὲ μὴδὲ αὐτὸς ἀκριβῶς κατανοήσας τὸ ὄραδεν, λα-
βὼν αὐτὸν τὸν ἀνδρα τὸν θεασάμενον, ἀνεῖναι εἰς τινὰ

A μοναχὸν εὐλαβῆ συνήδη αὐτῷ τυγχάνοντα, καὶ δι-
γεῖται αὐτῷ τὰ τῷ ἀνδρὶ ἀποκαλυφθέντα, καὶ πρὸς
μεῖζονα τῆς ἀληθείας πίστιν, αὐτὸν τὸν ἰδὼντα ἐνωμῶτος
ὁμολογούντα παρίστηεν. Λέγει αὐτοῖς ὁ μοναχὸς: Ἐυ-
λογητὸς ὁ Θεὸς καὶ ὁ δωρηθεὶς ἡμῖν παρ' αὐτοῦ πρε-
σβυτέρης καὶ κηδεμῶν ὁ πανάγιος μάρτυς Δημήτριος.

87 Πιστεύω γὰρ αὐτῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ τῷ κυρίῳ
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅτι οὐκ ἔτι φοβηθήσεται ἡ πόλις
τὸν ἐπιηρτήμενον τούτου, καὶ προσδεκόμενον τῆς ἐμφυλίου
στάσεως κινδύνου τοῦ ἀλλοφύρου τὴν κυρίαν Ἐυταξίαν
παρ' ἑαυτῷ κατασχόντος αὐτῇ τὸν ναὸν αὐτοῦ ἐξελθεῖν μὴ
δὲ τὴν πόλιν καταλιπεῖν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἐπαρχος,
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνήσαν καλῶς διακριθέντα τὸν θυερον,
καὶ διεφύμισαν τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ πόλει, καὶ τῇ χάριτι
τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τοῦ πανευδόξου μάρτυρος Δημη-
τρίου ἀπειραστος ἡ πόλις τοῦ τοιαύτου κινδύνου μεμένη-
κεν, καίτοι ἐπὶ ἐτέρους δύο ἐνιαυτοὺς μυριάς ὄσας
προφάσεις ἀνασκαλεύσαντος (*) τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῇ τὴν
εὐταξίαν διακόνῃ τῆς πόλεως, ἥτις διέμενεν ἐρριζω-
μένη διὰ Χριστοῦ, ὡς ὑπὸ τῆς τοῦ μάρτυρος δεξιᾶς φυ-
λαττομένη τῇ πόλει. Τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα καὶ τὸ
κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

hic, quod visum fuerat, recte perciperet, ipsomet,
qui id viderat, vitam assumptum ad pium quem-
dam, qui familiaris ei erat, monachum adducit,
huicque, quæ viro revelata fuissent, exponit
atque ad majorem veritatis fidem, ut ipsemet,
qui visionem habuerat, jurejurando hanc confi-
teretur, effecit. Dicit eis monachus: Benedictus
sit Deus, datusque ab eo nobis intercessor ac curator
Sanctissimus martyr Demetrius.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

87 Etenim, ut civitas, certaminum victore
rectam Dei ordinationem, ut nec templo suo
exeat nec civitatem relinquat, apud se reti-
nente, intestinis illud, quod impendit formida-
tumque fuit, seditionis periculum haud am-
plius timeat, futurum esse, ipsi veraci Deo,
domino nostro Jesu Christo credo. Præfatus,
cum hæc audiret, iique, qui cum eo erant, recte
esse expositum somnium, intellexerunt, remque
in civitate divulgant, Christique et Dei glo-
riosissimi martyris Demetrii charitate civitas peri-
culo hujusmodi, utut duobus annis aliis infinitas
prope, quo rectam Dei ordinationem, quæ civitati,
veluti per Martyris dextram custodita, irradiata
per Christum inhæsit, civitate expelleret, occasiones
inimico suscitante, intentata permansit e. Deo no-
stro sit gloria et virtus in secula seculorum.
Amen.

visione Joan-
nes Thes-
salonicensis
probare hic
studet.

* cod. Ma-
zarin.
ἀνακινῶ-
σαντος

B

ANNOTATA.

a *Caput hoc, quod e bibliothecæ Vaticanæ codice 821 descriptum hic damus, in codice olim Mazarinæo a fol. verso 55 usque ad fol. versum 58 excurrit, tituloque sequenti afficitur: Περὶ τῆς κυρίαρχης Ἐυταξίας De recta rerum per Deum ordinatione; ego autem, quod is, quæ capite subjecto continentur, non satis exponat, alium iterum, quem hic vides, substitui.*

b *Ita substantivum Græcum φυλακία, quod in nullis prorsus Leacis invenire licuit, interpretatus hic sum, tum quod id exigere sensus videatur, tum quod illud hic adhiberi videatur pro substantivo φυλακία, quod cum a verbo Græco φυλεῖν, idem etiam significante, quod Latine fervere seu bullire, deductum videri queat, non omnino, ut apparet, ineptie ad significandum idem, quod Latine æstus, adhiberi potest.*

c *Orientalis imperium, cum id, occiso imperatore Mauritio, Phocas anno 602 invasisset, miserrime internis etiam bellis seditionibusque, uti e Nicephoro Callisto, Cedreno aliisque Græcorum historicis, passim obvius, videre licet, ad annum usque 610, quo et ipse dictus Phocas interit, fuit afflictum; Joannes autem, uti ea ipsis ejus verbis hic occurrentibus satis liquet, et hoc loco et in subsequentibus de misero illo imperii statu loquitur; quod cum ita sit, statuque rerum, de quo sermone facit, durante, visionem, cujus infra meminit, viro cuidam fuisse oblatam, haud obscure tradat, oportet sane, ut hæc non serius, quam anno 610 evenerit.*

d *Ἐυταξία Græce idem est, quod Latine rectus ordo; quare ego duas hasce voces Græcas Κυρίαρχη Ἐυταξία, periphrasi etiam quapiam claritatis ergo usus, Latine interpretatus sum Recta rerum per Dominum ordinatio.*

e *Hæc omnia Joannes, ut Thessalonicam intestinis etiam motibus Sancti patrocinio evasisse liberam, suadeat; verum cum omnia, quæ hunc in finem afferi, uni fere innitantur visioni, viro cuidam oblatæ, fierique queat, ut hæc, non vera apparitio, sed illusio dumtaxat, fuerit, studiosus lector, quidquid etiam hac in parte statuerit, haud facile me refragantem habebit.*

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

CAPUT XI.

De Illyrici praefecto, qui Sanctum blasphemavit atque ab eo idcirco fuit punitus a.

Egre a se
ultum, quem
Sanctus pun-
ierit, fuisse
inventum.

b

c

Cum sane Petrus et Paulus, Apostolorum principes, non solum beneficiendo sanandoque, sed et castigatione dignos numenque spernentes, ut Ananiam quidem et Saphiram et Simonem Petrus b, Elymam autem magnum aliosque plures Paulus c, puniendo, Spiritus, quae eis inerat, gratiam manifestarint, age, num et a maxime genuino Apostolorum alumno, gloriosissimo, inquam, Martyre, simile quid gestum sit, videamus. Etenim propter ineffabilem suam malorum tolerantiam, atque qua Deum imitatur, bonitatem simile quid de eo reperire nobis quaerentibus fuit difficile, cum multa omnibus, ut Deus mundo, delicta condonet.

B
Sanctorum-
que longani-
mitatem
contumelia
haud offi-
ciendam,
auctor pro-
fatus,

89 Verum cum quisque pro talentorum animi quantitate sibi credita et operatione a Deo rogetur, ac si implicioribus quidem venia ut plurimum concedatur, astutioribus autem in criminis deprehensione etiam vindicta quam saepissime obveniat, merito in virum, qui maximam mentis vim habere existimabatur, puerorum autem more peccabat, vindicta unica, hacque aegre, a certaminum victore fuisse animadversum, perdiscere valentes, piis vestris id auribus proponemus, hortantes simul atque admonentes, ne Sanctorum benignitate lactati, eorumdem, quae Deum imitatur, longanimitatem contumelia afficiamus, sed omni, secundum quod scriptum est, custodia servemus, primum quidem corda nostra; sin minus, ne ore saltem blasphemum quod insipiensve verbum proferamus.

90 Audite enim, ad quam irae magnitudinem gloriosissimum Martyrem dementiae verbum commoverit, ut statim, ingentia velut clementiae oblitus, ei, qui peccarat, vindictam infixisset. Vir quidam (quid enim quod nomen ei, in aeterno opprobrio manent, fuerit, dicere oporteat?) praefectorum gentis Illyricae principatum tenens, nihilominus quidem maxima sese pollere intelligentia glorians, supraque propinquos, veluti supra superfeturae partus, sese (id enim, cum et tentationes ut plurimum per superbiam nostram induci didicerimus, ei, opinor, et dementem in ore blasphemiam posuit) efferens, quibusdam ex iis, qui celebris civitatis administrationi praerant, arcessitis, postulavit, ut quaedam ab iis ordinatio fieret.

C
praefectum
Illyrici, a
quo

91 Illis autem de praeepti gravitate dolentibus, seque id facere non posse cum lachrymis ad genua contestantibus, nullo modo is cessit, impossibilitatem ipsos, re facili, si vellent, existente, fingere asseverans. Illis autem dicentibus: Certe modus alius, ut magnificentiae tuae, nobis volentibus potentiam non suppetere, suadeamus, haud superest, nisi per terribilem incomparabilemque gloriosissimi martyris Demetrii potentiam praelarum thronum vestrum veritatis convincamus, inimicus per illum (neque enim ipse enormem blasphemiam, verbis expressam, proferre velim) vocem emisit: illis enim, veluti in verenda rei per juramentum

blasphemis
verbis pro-
latis irrita-
tus fuerat,

Eπειδὴ δὲ Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ τῶν ἀποστόλων ἀρχότατοι οὐκ εὐργετοῦντες μόνον καὶ ἰώμενοι τὴν ἐν αὐτοῖς ἐνεργήσαν χάριν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τιμωροῦμενοι τοὺς ἀξίους κολάσεως, καὶ καταφροντικῶς περὶ τοῦ θεοῦ διαγιγνομένου, ὡς Πέτρος μετὰ Ἀνανίαν καὶ Σάφειραν καὶ Σίμωνα, Ἐλύμαν δὲ Παῦλος τὸν μάγον καὶ πλείονας ἄλλοις, κῆρι τοῦ τῶν ἀποστόλων γρησιωτάτου θρέμματος, τοῦ πανενδόξου λέγω μάρτυρος ἰδόμεν, εἰ γέγονται τι ταυτοῦ διὰ γὰρ τὴν ἀφατον αὐτοῦ ἀνεξικακίαν καὶ τὴν θεομίμητον ἀγαθότητα δυσχερὲς ἡμῖν γέγονεν ὁμοιότροπον τὴν ζητήσασι περὶ αὐτὸν ἐξευρεῖν, πάντων αὐτοῦ συγχωροῦντος, ὡς ὁ Θεὸς τῷ κόσμῳ, τὰ πολλὰ παραπτώματα.

89 Ἄλλ' ἵπὲρ ἑκάστος πρὸς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῶ τῶν τῆς διανοίας ταλάντων ποσότητα, καὶ τὴν ἐργασίαν ἀπαιτεῖται παρὰ Θεοῦ, καὶ τοῖς μὲν ἀκρασιτέροις συγγνώμη πλείστη παρέχεται, τοῖς δὲ παροργιστέροις ἐπ' αὐτοφθόρῃ τῆς πλημμελείας ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἡ ἐπεθέλευσις γίνεται, εἰκότως ἐπ' ἀνδρὶ μεγίστην ἔχει τῶν φρενῶν νομιζομένην τὴν δύναμιν, παραπλησίως δὲ νηπίος σφαλκετι, μίαν καὶ ταύτην μόλις παρὰ τοῦ ἀλλοφθόρου γενομένην ἐκδίκησιν δύνηντες καταμαθεῖν, ταῖς εὐλαβέσι ὑμῶν ἀκοαῖς παραδύσασμεν, προτρέποντες ἅμα καὶ παρεγγράντες, μὴ τῇ ἀγαθότητι τῶν ἁγίων ἐουκαλουμένους κατορχεῖσθαι τῆς αὐτῶν θεομίμητον μακροθυμίας ἀλλὰ πάση φυλακῇ τηρεῖν κατὰ τὸ γεγραμμένον, πρῶτον μὲν τὰς ἐκείνων καρδίας, εἰ δὲ μὴ καυχῶν τὸ διὰ γλώσσης ἐξεργεῖν τι βῆμα βλασφημίας ἢ ἀφροσύνης ἐχόμενον.

90 Ἀκούσατε γὰρ εἰς ὅσην ὑπερβολὴν θυμοῦ τὸν ὑπερῆδοξον μάρτυρα λόγος παραφροσύνης ἐκίνησεν, ὡς καὶ τῆς ἐμφύτου ἡμερότητας ὥσπερ ἐκλαβόμενον παραχρῆμα τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἡμαρτητικῶν προστρέψασθαι τὴν γὰρ τῶν ὑπάρχοντων τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνους ἀρχὴν διὰ χειρὸς ἔχον ἀνὴρ τις, τί γὰρ καὶ τοῖντομα λέγειν ἐπονειδισμῶ ἀιωνίζοντι; πλὴν ἀλλὰ γούν φρόνησιν μεγίστην ἔχειν καυχώμενος, καὶ τῶν πέλας ὥσπερ ἐπικνωδάλων καταπαυρόμενος, τοῦτο γὰρ οἶμαι αὐτῶ, καὶ τῆς ἀφροσύνης ἐν γλώττῃ τὴν βλασφημίαν ἀπέτεκεν, ἐπεὶ καὶ τοὺς πειρασμοὺς ὡς τὰ πολλὰ διὰ τὴν ὑπερηφανίαν ἡμῶν ἐπάγεσθαι μεμαθήκαμεν, τινὰς τῶν τῆς πόλεως ρητῆς πραγματείας προϊσταμένων μεταστατελλόμενος ἀπῆτι τινὰ παρ' αὐτῶν γενέσθαι διοίκησιν.

91 Τῶν δὲ τὸ φορτικὸν τοῦ ἐπιτάγματος ἀποδυρομένων, καὶ μὴ ὄντων εἶναι τοῦτο πράττειν μετὰ θαυμάσιον γουνοπετούντων, οὐδ' ὅτι οὐν ἐκεῖνος ἐνεδίδου φάσκων πλάττεσθαι αὐτοὺς τὸ ἀδύνατον, εὐχεροῦς τοῦ πράγματος καθεστηκότος, εἴπερ ἐθέλοιεν. Τῶν δὲ φησάντων, ὡς οὐκ ἔστιν ἑτεροῦς πεισθῆναι ὑμῶν τὴν ἐνδοξότητα, ὅτι περ οὐ θέλουσιν ἡμῖν τὸ δύνασθαι πρόσσειν, εἰ μὴ πληροφροῦντων ἡμῶν τὸν ἐπὶ ἡμετέροις ὑμῶν θρόνον ἐπὶ τῆς φρικτῆς καὶ ἀπαραβλήτου δυνάμεως τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, ὁ ἔχθρὸς δὲ αὐτοῦ φωνὴν ἀφῆκεν οὐ γὰρ ἔχω λέγειν αὐτὸς ἄμτρον τὴν βλασφημίαν ἡμαρτησικῆν ἐκείνων γὰρ, ὡς ἐν ὑπερβαλλούσῃ ὀκει πληροφορία, τὸ φοβερόν τοῦ ἀλλοφθόρου παραγαγόντων εἰς μέσον, οὕτως ὁ ἑπαρχὸς ἀπεκρίνατο (ἀλλ' ὁλεῶ μοι

A **Μ**αι γενού, φιλανθρωπώτατε Μάρτυρ Χριστού, οὐ φέρω γάρ, οὐ λέγω τοῖς χεῖλεσιν, ἀλλ' οὐδὲ γράμμασιν ἐγχαράξαι τῆς βλασφημίας τὸ μέγεθος· ἑτέρως δὲ πᾶς περιφράσαι δηλώσω τὴν ἔνοιαν;) Ἐλεγει γάρ συμπατριάν τινά τοῖς πολιταῖς αὐτοῦ συνεργεῖν τὸν ὑπερένδοξον μάρτυρα, κατ' αὐτοῦ πληροφοροῖν βουλομένοις τοῦ προστυγχάνοντος. Οἱ δὲ, τὸ ἄκρον τῆς βλασφημίας οὐχ ὑπομείναντες, βύσαντες τὰ ὄτα ἐξέησαν.

92 Μετὰ δὲ ἡμέρας δύο, τάχα δὲ οὐδὲ πλήρεις δύο, τὸ πᾶν σῶμα τοῦ ἀνδρός ἀπάνωθεν ὤμων ἕως ἄκρων ποδῶν νόσῳ δεινотάτῃ κατεσχέθη οὕτως, ὡς μὴδὲ διαγνωσθῆναι τὸ νόσημα παρὰ τῶν τῆς ἱατρικῆς ἐμπείρων καὶ μῆνας περίπου ἄκτῶ ἐν τῷ προλεχθέντι παμφάγῳ διατελέσας νόσῳ, τέλος πολλῶν ὄσων γενομένων, καὶ ῥῶον ὡσπερ ἐσχηκός αὐτοῦ, εἰς τοῦτο κατέληξε τὰ τῆς ὀργῆς, ὡς τὸ ἡμίση μέρος τοῦ θλου σώματος παρεστῆναι, ὡς ἔχειν μὲν αὐτὸν τῆ θεία πάντα τὰ μέλη, τῆ δὲ ἐνεργείᾳ μίαν χεῖρα, καὶ ὤμον ἕνα, καὶ στήθος καὶ κοιλίας τὸ ἥμισυ, καὶ μῆρον ὡσαύτως ἕνα, καὶ γόνυ καὶ πόδα. Καὶ διαμεμενῆς οὕτως ἐπὶ B **Μ**ήνας ἑτέρους τέσσαρας, ὡς πληρωθῆναι αὐτῷ τὸν ἐναυτὸν, οὐ πρότερον ἐπισκέψας τοῦ Ἀθλοφόρου κατηξιῶθη, καίτοι φιλανθρωπώτατος ὑπάρχοντος, πρὶν ἢ μετὰ θαυρῶν πολλῶν ἐν τῷ αὐτοῦ πανσέπτῳ ναφί πάσῃ δυνάμει ἐξωμολογήσατο ἑπτακίνας καὶ συνθήκας θῆναι πρὸς αὐτὸν· ἐπερωκίνας μὲν τὴν αὐτοῦ ἀκαταφρόνιτον δύναμιν, μὴ τολμᾶσαι δὲ τὸ λοιπὸν ἀφροσύνης ῥῆμα τοιοῦτον, μὴ δὲ κἄν διὰ γλιώττης, ἐξενεγκέιν, τῷ δὲ Θεῷ, κ. τ. λ.

probatione, certaminum Victoris, timorem in medium adducentibus, ita praefectus respondit: (verum, misericordissime Christi Martyr, propitius mihi sis; blasphemia enim magnitudinem, non dico labiis, sed nec litteris exprimi fero; aliter autem qui circumloquens cogitationem aperiatur?) Fraudem enim quamdam esse, dixit, gloriosissimum Martyrem civibus suis, per eum certam rei occurrentis fidem facere volentibus, adminiculari. Illi vero, blasphemiae magnitudinem non ferentes, obturatis auribus, exierunt.

92 Post duos vero dies, forte autem nec duos plenos, totum viri corpus ab humeris ad pedum usque extremitatem morbo gravissimo est correptum, ita ut nec ab artis medicae peritis morbus cognosceretur; cumque menses circiter octo in praedicto morbo omnivoro perdurasset, tandem, adhibitis quibuscumque medelis, meliusque ipso quodammodo habente, desit in id pena, ut media totius corporis parte esset debilitatus, ita ut specie quidem omnia membra, effectu autem manum unam et humerum unum, pectorisque et ventris dimidium, similiter et femur unum et genu et pedem dumtaxat haberet; cum porro quatuor menses alios, quo ei impleteretur annus, ita mansisset, non prius certaminum Victoris, utut misericordissimi, visitatione dignus est habitus, quam multis lacrymis in venerando quam maxime illius templo mente tota esset confessus, sese peccasse eique spondere, fore ut illius quidem non contemnendam potentiam agnosceret, insanum autem verbum hujusmodi deinceps, nec ore etiam, proferre auderet. Deo etc.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

punitum ab
illo fuisse re-
fert.

ANNOTATA.

a *Caput hoc, quod hic, prout apud nos e codice olim Mazarinæo descriptum exstat, lectoris oculis subjicimus, a fol. 82 usque ad fol. versum 85 in monumento isto litterario recensetur, sequenti isthoc paulo breviori, quam hic noster sit, titulo affectum: Περὶ τοῦ βλασφημῆσαντος ἐπάργου, De praefecto, qui blasphemavit; exstat porro et apud Mabillonium tom. 1 Veterum Analect. pag. 82 et seq., per Anastasium Bibliothecarium compendio relatum.*

b *Actus Apostolorum cap. 5 et 8.*

c *Vide eosdem Actus cap. 13.*

C

F

CAPUT XII.

Qui excitato ciborii incendio hostibus fuerit Thessalonica per Sancti providentiam liberata a.

Ἄλλ' ὁ πᾶς ἡμῶν χρόνος τὰ τοῦ μάρτυρος οὐκ ἐπαρκέσει διηγουμένοις θαύματα, καὶ δέδοικα μὴ τὸν φιλομάρτυρα πόδων ἡμῶν σπειδῶν ἀνάπτειν τοῖς διηγήμασι, τῷ πλήθει τῆς γραφῆς τὸν κέρον ἐπέξωμαι, καὶ παραδώσω τὴν πρόδουμον ἀκοὴν ἀκυβερνήτῃ ναυτικῶν. Πάντα γάρ, ὡς λόγος, ὑποῖσι ἀνδρώπου φύσει, κέρον δὲ οὐδαμῶς. Εἰ καὶ οὗτοι κέρος τῶν θείων διηγημάτων οὐδεὶς τοῖς ἐχέφροσι διὰ τὸ μάλλον τὴν διψᾶν τοῦ ἐγεμονικοῦ διακαίεσθαι, τῶν χανδῶν δι' ἀκοῆς τὰ τοιαῦτα ἐκπεποκτότων, πλὴν καὶ μὴ τιναν τὴν ἀπιστίαν ἐξαμαρτάνειν, φειδόμενοι δείξωμεν τῶν ἀμέτρων θαυματουργημάτων τοῦ μάρτυρος, καὶ τὸν κολοφῶνα τούτων ἑαυτοὺς ἀνατείναντες, τὰς ἐν πολέμοις αὐτοῦ προνοίας, καὶ βοηθείας συγγράψω-

Enimvero nobis, Sancti mirabilia narrantis, nec omne tempus sufficere, timeoque, ne vestrum erga Martyrem affectum narrando accendere student scripturae multitudine satietatem inducam auditumque alacrem nauseae immoderate tradam. Omnia enim, ut aiunt, natura humana sufferet, satietatem autem nequaquam. Etsi vero iis, qui sane mentis sunt, earum, quae de rebus sacris sunt, narrationum, quod animi sitim potius, avide talia, qui capaces sunt, per auditum imbibentibus, accendant, satietas nulla sit, tamen, ne etiam quorundam incredulitatem peccare faciamus, Martyris absque numero miracula parce commemoremus nosque

Auctor praeteritis, quae adhuc restant, Sancti miraculis,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

duo tantum
adhuc, quæ
ad bellum
spectant, ca-
pitulum, quo
narraturum,
præfatur.

nosque ad horum finem extendentes, ejusdem in bellis curas, præstitaque auxilia conscribamus.

94 Verum si hæc rursus, quæ novimus atque audivimus, memorare institerimus, prolixitatem immodicam scriptioni tribuemus. Dum enim præterita ordine exponimus, gesta diebus singulis facinora occurrunt, seu potius, quæ gesta aliquando fuerunt, occurrere non desinent, etiamsi per vitam omnem nosque et qui post nos venturi sunt, scribere aggrediamur. Duobus igitur, iisque solis auxiliis, in bello lati, capitibus propositis, silebimus *b*. Narrationi enim inherentes propositum terminare haud possemus. Gaudeo autem, dilecti, quod grandia vobis gloriosissimi certaminum Victoris facta proponens, ipsos eorum, quæ gesta sunt, auditores testesque (spectatores enim illorum plurimi fuistis) nactus sim, ita ut, etiamsi eorum, quæ dicentur, magnitudo omnino et auditum et mentem percursura sit, laborare mihi, quo vobis audientibus fidem faciam, opus futurum non sit.

B
Sancti ciborium, fuso omni, quo splendebat, argento, comburitur, cumque, quo id acciderat,

95 Decorati illius pulchris victoriis civitatemque amantis martyris Demetrii festivitatem vigesima sexta Octobris die, ut consuevit, regio tota celebrabat, cumque omnes, utpote Domino servorum suorum desiderium implente gaudioque Martyris ampla in pace illos dignante, nec ullo tunc insonante in loco voce barbarica, spiritualiter lætarentur, secunda festivitatis die *c* subito nocte media e certaminum Victoris (ita enim me loqui rei exitus suasit) dispensatione sacrum illius argenteum ciborium, cujus superius sæpe meminimus *d*, igne incensum est. Hoc autem brevi per totam civitatem audito, omnes præcipue ætate juvenes, sommo expeditate per vigorem excusio, congregati sunt, adeo ut numero tam multi fuerint, ut templum maxime venerandum obstrueretur. Argentum omne, igne liquefactum, in pavimento, ut aqua, jacebat; fluminis autem in modum id circumluebat amphorarum multitudo, quibus et Dei providentia flammæ periculum superatum est.

incendium a turbis accurrentibus fuisse extinctum, luxque deinde a templo abire nollent.

96 Non enim animi dejectione in consilii inopiam ciborii incendium tantum immergebat, quantum metus, ne flamma ad templi lacunar progrediretur, spectantium corda torquebat. Quod cum etiam (timor enim, quem timuerant, super eos, ut scriptum est, irruit) ex eo, quod, appensa e ciborii vertice catena ferrea, e qua quidam multum lucens argenteusque crater tunc dependebat, ignis per hunc smilacis in modum diffusus lacunar attigisset, redigereque in cinerem calathos ita dietos inceperat, factum fuisset, continuo tunc quidam per aera vasis pluribus aquiferis bene instructi in trabes currentes ignem, Deo cooperante, superarunt. Post hæc igitur, cum turbarum multitudo non exiret, sed intro maneret, iique, qui eam abigebant aut etiam per noctem intempestam discedere jubebant, suadere id populo non possent, quosdam templi maxime venerandi curatores, ne aliqui, quod et populi frequentia et nox adesset, haud noti argentum, non tantum, quod igne combustum erat, sed et omne, quod ob festivitatis decorem erat appensum, surripere studerent, timor subiit.

μεν.

94 Ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάλιν, ὧν ἔγνωμεν καὶ ἠκούσαμεν, μνημονεῖσαι προδόμεθα, μικροῦ ἀφαιτοῦ τῆ γραφῆ περιδύσομεν. Ἐν ᾧ γὰρ τὰ παρελθόντα συντάττομεν, καταλαμβάνουσιν ἐφ' ἐκάστης ἀνδραγαθίματα, καὶ μᾶλλον οὐ λήξουσιν ποτε προσγινομένα, εἰ καὶ διὰ τοῦ παντός ἡμεῖς τε καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς συγγράφειν ἐλοιμέθα. Ὅμοιον δὲ καὶ μόνον κεφάλαιον πολεμικῆς ἐπιχειρίας προδέντες συγίσομεν. Ἦν διηγήσει γὰρ ἐπιμένοντες περατῶσαι τὸν σκοπὸν οὐκ ἰσχύσομεν. Καίρω δέ, ἀγαπητοί, παρ' ἡμῶν τὰ τοῦ πανενδόξου ἀδελφοῦ προτιθεῖς κατορθώματα, τοὺς αὐτοὺς ἀκρατὰς τῶν γενομένων, καὶ μάρτυρας κεκτημένους, ὡς μὴ κόποι μοι δεῖν περὶ τὴν πεῖθω τῶν ἀκούοντων ἡμῶν (θεαταὶ γὰρ τούτων οἱ πλείστοι γέγονατε) εἰ καὶ τὸ μέγεθος τῶν ῥηθησομένων ἐκπλήξει πάντως καὶ τὴν ἀκοήν, καὶ τὴν ἔνοιαν.

95 Τοῦ καλλινίκου τούτου καὶ φιλοπόλιδος μάρτυρος Δημητρίου ἡγὸν ἑορτὴν ἡ χώρα πᾶσα, καθὼς εἰδῶται, τῇ τοῦ ὁκτωβρίου μηνὸς εἰκαδὶ ἑκτῆ ἡμέρᾳ· καὶ δὴ πάντων εὐφαινομένων πνευματικῶς, ὡς πληρώσαντος τοῦ Κυρίου τὴν εὐχὴν τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ ἀξιόσαντος αὐτοὺς τῆς χαρᾶς τοῦ μάρτυρος ἐν εἰρήρῃ πλατείᾳ, καὶ βαρβαρικῆς ὁμοφῆς μηδύλας μηδαμῶς τήνκαυτα κατχορυσμένης, τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς ἄφρονι μέσῃς νυκτὸς κατ' οἰκονομίαν τοῦ Ἀδελφοῦ (αὐτοὶ γὰρ με λέγειν τὸ πέρας τοῦ πράγματος ἐπίσειεν) ἀνήφθη πυρὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ κιβώριον τὸ ἀργύρεον, περὶ οὗ πολλὰκις ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν. Τούτου δὲ κατὰ πάσης τῆς πόλεως ἐν βραχείᾳ καιρῷ διακουθέντος, συνήχθη πᾶν τὸ νέον ὡς μάλιστα τῆς ἡλικίας, τὸ καὶ τὸν ἵππον εὐχερῶς δι' εὐσπένειαν ἀπόβαλλον, ὡς δὲ τοσοῦτοι γέγονασιν, ὡς ἀποβυσθῆναι τῷ πλήθει τὸ πανάγιον τέμνος. Ὁ μὲν ἀργύρεος αὐτοῦ τῷ πυρὶ ἦν ἄπας ἐπὶ ἐδάφους ὡς ὕδωρ, τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀμφορέων περιέκλυσε τούτου ποταμίδιον, ὅφ' ὧν καὶ προνοίᾳ Θεοῦ νεκίητο τὸ τῆς φλογὸς ἐπικίνδυνον.

96 Οἱ τοσοῦτοι γὰρ τῇ ἀδύμῳ πάντας εἰς ἀμνηχανίαν ἐβάπτισεν ἡ τοῦ κιβωρίου πυρπόλησις, ὅσον ἡ προσδοκία τοῦ φθανεῖν τὴν φλόγα παρὰ τὴν ὄρσην τοῦ ναοῦ τὰς καρτίας τῶν Θεομένων ἐξέτηκεν· ὅπερ καὶ γενομένου (φόβος γὰρ, ὅν ἐδεδοίκασαν, ἐπέληθεν αὐτοῖς κατὰ τὴν γέγραπται) ἐκ τοῦ διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ κιβωρίου κρεμαμένης ἀλύσεως σιδήρα, ἔξ ἧς πολὺν τῶς τις ἀπεωρεῖτο καὶ ἀργύρεος τήνκαυτα κρατήρ, δι' οὗ δίκην σμίλακος τὸ πῦρ ἀνανεμῆθεν φθάσει τὴν ὄρσην καὶ τοὺς κλινομένους καλῶς ἀρξασθαι περὶ τῶν κατὰ τὴν ὄρσην καὶ τὸν ναὸν ἐπιπέσειεν, ἀεροδρομήσαντες εὐσκέλιτος κατὰ τῶν δοκῶν σὺν ἀγγείαις πλείσιν ὑδατοφόροις, Θεοῦ συνεργείᾳ περιγεγόνοντο τοῦ φλογίου. Μετὰ γούν ταῦτα, τὸ πλῆθος τῶν ὄχλων οὐ διεκχωροῦντος, ἀλλ' ἐπιμένοντος ἔνδον, καὶ τῶν ἀποσπορόντων, ἡ καὶ ὑποχωρεῖν διὰ τὸ ἄσπον τῆς νυκτὸς κελαινόντων, οὐκ ἰσχυρόντων πεῖσαι τὴν πλῆθύν, θεὸς ὑπεσπῆλθε τινας τῶν κηρομένων τοῦ πανσέπου ναοῦ, μὴ τινας ἀγνώτες διᾶτε τὸ πλῆθος τοῦ ὄχλου, διᾶτε τὸ νύκτα τυγχάνειν, ἐπιχειρήσειεν εἰς ἄρπαγὴν τοῦ ἀργύρου, οὐ τοῦ καταφλεχθέντος μόνου τῷ πυρὶ, ἀλλὰ καὶ παντὸς τοῦ κρεμαμένου πρὸς εὐκοσμίαν τῆς ἑορτῆς.

97 Καὶ δὴ βουλευσάμενος τὰς ἀξιωμακλήτους ἀνὴρ, καὶ τὴν ἐντιμὸν στρατιάν τοῦ Δακικοῦ καλουμένου σκορπίου τῶν ὑπερλάμπρων ὑπάρχων τοῦ Ἰλλυρικοῦ στρατεύμενος, ὡς οὐκ ἔσται τρόπος ὁ δυνάμενος ἀλύπει, καὶ εὐπροσασίτως ἐξωδήσει τὸν ὄχλον ἐκ τοῦ ναοῦ, εἰ μὴ προσασίτοι τὰς ὀρμηδῶν βαρβάρων ἐπιδρομῆν, τοῦ ἀλλοφόρου τὴν ἐκείνου καρδίαν εἰς τοῦτο κινήσαντος, ἤρξατο βοᾶν, Βάρβαροι περὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἀνδρες πολῖται, ἀπροσδοκίως ἐβάνθησαν, ἀλλὰ σὺν ὅπλοις ἅπαντες ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὀρμήσατε· καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνος δῆθεν ἔδωκεν πλαττούμενος, καὶ μόνον γενόμενος τοῦ ἐξαγαγεῖν τοὺς ὄχλους ἐκ τοῦ ναοῦ, καὶ κατασφαιλίσαι τοὺς πύλους, ὡς ἂν μετ' ἡσυχίας ἡ συλλογὴ τοῦ γενουδέντος ἀργύρου προσένηται. τὸ δὲ προμηθεῖα καθεστῆκει τοῦ πανενδόξου Μάρτυρος εἰς τὸ μὴ νυκτῶν ὑπ' ἀγνοίας κινδυνεύσαι τὴν πόλιν· ὁ γὰρ δῆμος ἅπας, τῆς ἀπροσδοκίτης ταύτης βοῆς κατακούσαστες, ἔδραμον εἰς οἴκους, καὶ ὀπλισθέντες ἐπὶ τὰ τεῖχη ἀνήσαν.

98 Εἶτα καθορῶσιν ἐπὶ τὸ πεδίον τοῦ σεβασμίου ναοῦ τῆς Χριστοφόρου μάρτυρος Μαρτῶνης πληθύν βαρβαρικῆν οὐκ ἄγαν μὲν πολλὴν (ἄγρι γὰρ πεντηκλιῶδων παρ' ἡμῖν ἐλογίσθησαν) σφοδρὰν δὲ τῆ ἰσχύϊ διὰ τὸ ἐπιλείτους τε ἅπαντας, καὶ ἐμπεριπολιέμενος καθεστῆκναι οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀδρᾶ πόλει τηλικαύτη προσέβαλλον, εἰ μὴ βίωμῃ καὶ θάρσει τῶν πόσι τε καὶ αὐτοῖς στρατευσαμένοις διενηροχότες ἐτίγγανον. Ὡς δὲ ἀνέκραζεν ἀπὸ τοῦ τεύχους ἡ πόλις αὐτοῦ τὸς ἀντιπύλους εἰσδέψασα (ἄρραρος γὰρ λοιπὸν ἦν, καὶ τὰ τῆς ἡμέρας ἐπέρωσκεν) οἱ πλείστοι κατεβδόντες, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαντες, ἔβη τὴν συμπολὴν πρὸς ἐκείνους, τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀλλοφόρου αὐτοὺς ἐναρχίσαντος, ἐποίησαντο ἤδη λοιπὸν φράσαστας τῆ μανίᾳ τῆς θηριωδίας αὐτῶν καὶ μῆτρι τοῦ σεβασμίου τεμένους τῶν τριῶν ἁγίων μαρτύρων Χιόνης, Ἐιρήνης, καὶ Ἀγάπης, ὅπερ, ὡς ἴσται, βραχυτάτῃ διαστήματι τοῦ τῆς πόλεως τεύχους ἀφίστηεν.

99 Καὶ δὴ μέχρι πολλοῦ τῆς ἡμέρας σφῆρηγνυμένων ἀμοστέραν ἀλλήλους, καὶ τὰς διώξεις καὶ τὰς ὑφέσεις ἐκινδυνύοντες οἱ τοῦ ἀλλοφόρου στρατοποισάμενοι διὰ τὸ πάντας τοῦ τῶν Σκλαβίνων ἔθνους τὸ ἐπίλεκτον ἄνθος, ὡς εἰρηται, τοὺς ἀντιπαρτασσάμενους καθεστῆκναι, τέλος αὐτῆς τοῦ μάρτυρος τῆς ἐπιστάσεως ἐπιφανείσης, ἀπεδιώχθη τὸ βαρβαρικὸν αὐτῆς ἡμέρας, τῶν τῆδε μέρων οὐ παρ' ὀλίγους ὑποχωρήσαν, ἤπερ εἰσέβαλεν· καὶ τὰ μὲν τῆς τότε γεγεννημένης ἀπροσδοκίτης, καὶ τῆς ῥιόδους ἐπιδρομῆς οὕτω συνετελέσθη· ἐπανάλθωμεν δὲ τῆς λόγῳ πρὸς τὸν καιρὸν τῆς νυκτός, ὅτε τὸ πλῆθος ἅπαν τῆς πόλεως, τὸ ἅγιον τίμενος τοῦ πανενδόξου μάρτυρος, κατακλιπὸν ὄρμησεν ἐπὶ τὰ τεῖχη, τῷ κράξαντι πιστεύσαντες, ὡς οἱ βάρβαροι παρεγένοντο. Ἢ γὰρ ἀκολούθια τοῦ διηγήματος, καὶ τὴν τοῦ ἀλλοφόρου περὶ ἡμᾶς τοῦ ἀμαρτωλοῦς κηδεμονίαν ἀποδείξειεν, ἀναντίρροπον, καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς εἰς τὸν αὐτοῦ πόθον ἀναφλέξειεν τῆς πατρικῆς ὡς περ ἀντιλήψεως ἀναμνησκουμένη ἐκείστω.

100 Ὁ γὰρ λαμπρὸς καὶ φιλομάχτος ἐκείνος ἀνὴρ ὁ βοήσας ἐν τῷ ναῷ, καὶ τὴν τῶν βαρβάρων δῆθεν πλασσάμενος ἀφίεν, ὡς ἶδεν ἅπαντας ἐσφρηγίσαντας, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἀλλοφόρου καθησυχάζαντα, μόνον τῶν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἔθων ἀπομεινάντων, καὶ τινῶν ὀλίγων, καὶ γνησίων φίλων τοῦ προλεχθέντος ἀνδρός οὓς αὐτὸς ἐκοντὶ παρακατέσγεν, ὡς εἰδὸς τὸ γενόμενον, εἶπεν τοῖς ἐν τῷ ναῷ παραμένουσιν. Ἰδοὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ βοηθήσαντος, καὶ τοῦ πανενδόξου μάρτυρος συνεργήσαντος, καὶ τὸ πῦρ ἐσέσθη, καὶ οὐδὲν τῶν ἐντεῦθεν

97 Ac vir quidem aliquis memorari dignus, spectabilique, quo Dacico, ut vocatur, perillustrum Illyrici praefectorum scrinio praerat, munere fungens e, cum modum, quo absque animi aegritudine molestiaque, nisi quis subitanam barbarorum incursionem pratexeret, e templo expelli turba posset, non suppetere consideraret, vociferari, certaminum Victore cor ejus ad hoc incitante, incepit, Barbari ad muros, o viri cives, inexpectato apparuerunt, sed omnes cum armis pro patria erumpite. Atque haec quidem fingens ille, tantumque e templo turbas exigere, portasque, quo fusi argenti quiete fieret collectio, firmiter occludere intendens, clamabat; id autem, nec noctium errore civitas periclitaretur, gloriosissimi Martyris providentia erat. Omnis enim populus, cum vocem hanc inexpectatam audivisset, ad aedes suas cucurrit, assumptisque armis, muros conscendit.

98 Tum in Christiferae martyris Matronae venerandi templi g area barbarum videt multitudinem, non admodum quidem (quinque enim millium dumtaxat apud nos existimati sunt) numerosam; robore autem, quod omnes essent et selecti et bellicae (neque enim, nisi robore animique audacia omnibus, qui cum eis umquam bellarant, praestitissent, civitatem tantam ita confestim invasissent) artis periti, vehementem. Ut porro, e muris sese suismet oculis (aurora enim tandem advenerat diesque illucescebat) inimicos conspicatam, civitas succlamavit, pluri descendentibus portasque aperientes foris adversus eos, jam tandem feritatis suae furore usque ad venerandum etiam, quod quemadmodum nostis, brevissimo intervallo a civitatis muro distat, trium sanctarum martyrum Chiones, Irenes et Agapes templum progressos h, conflictum, Christo ac certaminum Victore illos corroborante, commisere.

99 Cum vero et per magnam diei partem conflictu mutuo sese ambo attrivissent, iique, qui certaminum Victoris erant, majori cum periculo, quod qui adversus eos pugnabant, totius Sclavinorum gentis i selectus, ut dictum est, flos esset, et in inimicos irruerent, et eorum impetum exciperent, tandem ipsa Martyris sese manifestante cura, barbarorum exercitus, non paucis ea ipsa, qua irruerant, parte retrocedentibus, eadem die fuit fugatus. Atque ita quidem tunc inexpectata feraque, quae eventum, terminata fuit incursio; sermone autem ad noctis tempus, quando omnis civitatis multitudo, sacrum gloriosissimi Martyris templum relinquens, ad moenia, fide ei, qui barbaros advenisse clamabat, adhibita, cucurrit, revertamur. Narrationis enim ordo et manifesto certaminum Victoris de nobis peccatoribus curam ostendere, et paterni veluti subsidii memoriam frequenter reducens animas nostras ipsius amore incendere potest.

100 Praeclarus enim Martyrisque amans vir ille, qui, barbarorum nempe adventum simulans, in templo clamavit, cum omnes egrossos, certaminumque Victoris templum, solis iis, qui e ministerio ejus erant, paucisque etiam quibusdam predicti viri, quos ultro hic retinuerat, genuinis amicis intro remanentibus, quietum videret, iis, qui in templo supererant, utpote rem, quae acciderat, perspectam habens, dixit: Ecce, Christo ac Deo juvante gloriosissimoque

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.
a viro quo-
dam, ut id
faciant, con-
ficto ad mu-
ros barbaro-
rum accessu
inducuntur:

ast id, quod
is confusa-
rot, verum
comperitur:

hincque plu-
rimi, civitate
egressi, ma-
nus cum ho-
stibus conse-
runt.

cosque tan-
dem, Sancto
juvante, in
fugam ver-
tunt,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

simoque Martyre cooperante, et ignis exstinctus est, et nihil eorum, quæ ad locum hunc spectant, interit. Templi igitur portas claudentes quiete argentum, quod fustum est, colligite. Iterum enim, recte novi, loci hujus decor per sanctum Martyrem excitabitur; cum autem illi, obseratis portis, et argentum colligerent et ab exustione purgarent, barbarorum phalangis, civitatisque exercitus tumultuarie congregientium clamor gravis et qui procul audiretur, excitatus est.

quod cum
is, qui hos-
tium adven-
tum confide-
ret, ideo-
que hunc
non credens,

101 Cum vero, qui in templo erant, clamore essent turbati, eaque, quæ præ manibus habebant, negligerent, mirabilis vir ille dixit eis: Vos, fratres, opus vestrum facite, nullumque de barbaris sermonem habete. Ex eo enim, quod ego illud divulgarim, turbatum auditum habetis, editumque modo clamorem, qui unde factus sit, nescitis, barbarorum similiter esse, e præconcepta opinione existimatis. Non ita autem, non ita est. Ego enim, suggerente Martyre, barbarorum famam, ut hinc turbam abigerem, vosque, quæ ad templi cultum securitatemque spectarent, tranquille curaretis, confinxī. Sacre autem ædis ministri, virique, qui hæc dixerat, amici uno veluti ore dixerunt: Deus sancti gloriosissimique martyris Demetrii benedicat et in bonis producat vitam tuam, primum quidem quod sacra vasa templeque securitatem ut genuinus Christianus sedulo curaris, deinde vero quod animas nostras, fictione tua ex vero manifestata, veluti ex inferno ad lumen reduxeris.

ne si, qui
cum eo in
templo man-
serant, au-
dito clamore
turbarentur,
monestur,

102 Cum enim, vera te de barbaris clamare, existimarem, oculis (testis sit veritas) neque ea, quæ præ manibus erant, tota mente, quæ ad bellum existimatum spectabant, videbamus: nunc autem omnes iis, quibus studemus, manum alacriter admovebimus. Dum vero cum templi ministri et hi, qui cum eo erant, juvenes fida alacritate ad ea, quæ adusta erant, purganda, eaque, quæ in carbones redacta erant, efferenda operam suam conferrent, belli clamorem apertius percepere quædamque per assuetum auditum barbaricæ vociferationis signa cognovere. Ille autem, cum hos rursus turbatos videret, quid, ait, amentes statis, operis nullam curam habentes? Dixi vobis, templum curate nullumque de bello sermonem habete. Illud ego, ut ante dixi, fictione ultro, ut ædem a populo deseri facerem, abhibita, divulgavi; nunc igitur nihil solliciti, quæ præ manibus sunt, veluti certaminum Victoris servi, curate.

e certis tan-
dem aucto-
ribus audi-
visset,

103 Cum porro iterum verbis illis animum recipientes, quæ ad templum spectarent, colligere et purgare et comportare, aquaque pavementum mundare cœpissent, venerunt quidam, gratia Christi Dei nostri inimicos, qui in portas irrumpere ausi fuerant, esse fugatos, annunciantes; certaminum autem Victoris auxilium idque solum ad felicem exitum bellum perduxisse, primum quidem quod ad templum suum civitatis incolas, excitato incendio (non enim, nisi eos veneratio erga templum, cum consternatione conjuncta, excitasset, importuno noctis tempore festinanter e lectis surrexissent) coegerit; deinde vero, quod, cum eos veluti ad confictum congregasset parassetque, audacia impletos per unam hominis vocem more insolito e portis egredi fecerit, servosque suos, ab aurora nunc usque bis ter-

ἀπόλωτο· κλείσαντες οὖν τοῦ ναοῦ τὰς θύρας, μεθ' ἡσυχίας τὸν χωνευθέντα συλλέξατε ἀργυρὸν· πάλιν γὰρ εὐοδα εἶη ἡ εὐπρέπεια τοῦ τόπου τούτου διὰ τοῦ ἁγίου μάρτυρος ἀναστήσεται· τῶν δὲ ἀσφαλισμένων τὰς θύρας, καὶ συλλεγόντων τὸν ἀργυρὸν, καὶ τὰ τῆς πυρκαϊᾶς διακαταϊρόντων, ἠγείρεται δεινὴ βοή καὶ μακράκουστος τῆς τῶν βαρβάρων φάλαγγος καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς πόλεως ἑξαυτοσχεδίου συρρήγνυμένων.

101 Ὡς δὲ κατεβουβήθησαν οἱ ἐν τῷ ναῷ τῇ βοῇ καὶ τῶν ἐν χερσίν κατημέλησεν, λέγει αὐτοῖς ὁ θεομάρτυς ἐκεῖνος ἀνὴρ· Ὑμεῖς, ἀδελφοί, τὸ ἔργον ὑμῶν ποιεῖτε, καὶ μηδένα λόγον ἔχετε περὶ βαρβάρων· ἐκ γὰρ τοῦ ἐμὲ τούτο διαβοῆσαι τετραραγμένῳ ἔχετε τὴν ἀκοήν, καὶ τὴν νῦν βοήν οὐκ οἴδατ' ἔδει γεννημένην εἰκότως διὰ τὴν πρόληψιν βαρβάρων εἶναι νομίζετε· οὐκ ἔστιν δὲ οὕτως, οὐκ ἔστιν ἐγὼ γὰρ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος ὑποβαλόντος, τὴν τῶν βαρβάρων φήμην ἀνεπίκαστην, ὡς ἂν διασκεδάσω τὸν ὄχλον ἐντεύθεν, καὶ μεθ' ἡσυχίας ὑμεῖς τὰ περὶ τὴν κοσμησὴν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ναοῦ μεριμνήσητε· οἱ δὲ τοῦ ἁγίου οἴκου λειτουργοί, καὶ οἱ φίλοι τοῦ ταῦτα εἰρηκότος ἀνδρὸς ὡς ἐξ ἐνδὸς στόματος εἶπον, ὁ θεὸς τοῦ ἁγίου καὶ πανευδόξου μάρτυρος Δημητρίου εὐλογήσαι καὶ πληθύναι τὴν ζωὴν σου ἐν ἀγαθοῖς· πρῶτον μὲν ὅτι τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ναοῦ ὡς τέλειος Χριστιανὸς μεγάλως ἐφρόντισας, εἶτα δὲ ὅτι καὶ τὰς ἡμετέρας νῦν ψυχὰς ὡς ἐξ ἄδου εἰς φῶς ἀνέκώγησας, μνησθῶν κατ' ἀληθείαν τῆς σῆς προσποιήσεως.

102 Νομίσαντες γὰρ ἀψευδῶς σε περὶ τῶν βαρβάρων διαβοῆσαι, μάρτυς ἡ ἀλήθεια, οὐδὲ τὰ ἐν χερσίν ἐωρῶμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὅλη τῇ νοί τὰ περὶ τὸν πόλεμον φαναζόμενον· καὶ νῦν δὲ μετὰ προθυμίας ἅπαντες τῶν ἐσπουδασμένων ἀντιληψόμεθα. ὡς δὲ σὺν τοῖς ὑπερέταις τοῦ ναοῦ καὶ οἱ μετ' ἐκείνου νεώτεροι πιστῇ προθυμίᾳ περὶ τὴν καθάρσιν τῶν κεικωμένων, καὶ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἀπυθρακωμένων ἐπεσθῆθον, μειζόνως ἠσθάνοντο τῆς βοῆς τοῦ πολέμου, καὶ τινα τῆς βαρβαρικῆς κραυγῆς σημεῖα διὰ τῆς ἐξόδου ἀκοῆς ἐπεγίνωσκον· ὁ δὲ καὶ πάλιν αὐτοὺς δορυβομένους ἰδὼν, τί φησίν, ἴστασθε τοῦ ἔργου καὶ ταμελήσαντες ἐνεοί, εἰπον ὑμῖν, τοῦ ναοῦ φροντίσατε, καὶ περὶ τοῦ πολέμου μηδένα λόγον ἔχετε· ἐγὼ τούτου, ὡς προείρηκα, διεψήμησα, πλάσματος ἐκοντὶ διὰ τὸ ἠρεμῆσαι τοῦ ὄχλου τὸν οἶκον· νῦν οὖν ἀμεριμνοῦντες τῶν ἐν χερσίν ὡς δούλου τοῦ Ἀθλοφόρου φροντίσατε.

103 Ὡς δὲ ἤρξαντο πάλιν ἀναθαρσῆσαντες τοῦτοις τοῖς ῥήμασιν τὰ περὶ τὸν ναὸν συλλέγειν, καὶ καθαίρειν καὶ διασπάζειν, καὶ τὴν μεθ' ὕδατος γῆν διασαροῦν, ἦκουσιν τινες ἀναγγέλλοντες, ὡς χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐδιωχθήσαν οἱ πόλεμοι, τῶν πύλων καταθραυσθέντες ἐπιθραμῆσιν, ἡ δὲ συμμαχία τοῦ ἀθλοφόρου καὶ μόνῃ τῷ πᾶν τοῦ πολέμου κατέρβησεν, πρῶτον μὲν ὡς τὸν ναὸν αὐτοῦ συνάξασα τοὺς τῆς πόλεως, προβαλλομένη τὸν ἐμπρησμόν, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως μετὰ σπουδῆς ἄκρι νικητὴς ἐκ τῶν κλιῶν διηγέροντο, εἰ μὴ τὸ περὶ τὸν ναὸν σέβας μετ' ἐκπλήσεως αὐτοὺς διανέστησεν· εἶτα τε ὡς περὶ εἰς παράταξιν τούτους ἀθροίσασα τε, καὶ συσκεύασσα, ἐμπλήσασα θάρσους διὰ μιᾶς ἀνθρώπου φωνῆς ἔξω πύλων ὀρμήσας καισπορεπῶς παρεσκεύασεν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπ' εἰσοφύρου δις καὶ τρίς καὶ πλεονάκις συγκρούσαντας νικητὰς διὰ τῆς μνήμης αὐτοῦ τῆς νῦν παρ' ἡμῖν ἐπιτελούμενης τοὺς ἰδίους δούλους ἀνεδείξεν.

A

104 Ὡς δὲ ταῦτα οἱ ἐξηκούμενοι αὐτοῖσι θεάσα-
σθαι διεμαρτύρουν τότε, καὶ διόμνυον, τὸν γὰρ ἐκόντι
ψευδόμενον ἄλλως οὐκ ἔπειθον, ὁ Σαυμάσιος ἐκείνος
ἀνὴρ, οὗ ἡ καρδία ἐψεύδετο, καὶ τὸ σῶμα τὴν ἀλήθειαν
ἀπεφθέγγετο, δι' οὗ ὁ Θεός, ἐκείνου ἄλλα προσηγορι-
αῖς, ἕτερα τῆ πόλει σωτηρία ἐχαρίζετο, ὁ νέος Ἀ-
βραάμ ὁ ψευδόμενος τῆ πόλει τοὺς βαρβάρους, τὴν
δὲ σωτηρίαν ἔκων αὐτῆ προξενήσων διὰ τοῦ μάρτυρος
ὡς ἐκείνος τοὺς παῖδας ἐψεύδετο μετὰ τοῦ Ἰσαάκ ὑπο-
στρέφειν εὐδὴς ὑποσχόμενος, τῆ δὲ γλώττῃ αὐτοῦ χω-
ρὶς συνδύσεως τὸ γεννησόμενον προσεφθέτει, οὗτος δὲ
ὁ ἀνὴρ ἀκούσας τὰ συμβάντα τῆ πόλει ἤρπασεν τῷ
Θεῷ καὶ τῷ Ἀβραάμ σὺν τοῖς παροῦσιν αὐτοῖσι λέ-
γων· Κύριε ὁ Θεός ὁ προαιώνιος, ὁ παντοκράτωρ,
ὁ τῶν κρείσσων γινώσκων, καὶ τῶν ἀδύλων ἐπιστήμων, ὁ
ἀνεξιχνίαστος ἐν εὐεργεσίαις, ἀκατάληπτος ἐν φιλα-
νθρωπίαις, οὗ ἡ βουλή ἔργον, καὶ τὸ νεῦμα πράγματος
ἀποτελεσμα, σὺ καλεῖς, καὶ πάντα ὑπάκουσιν σοι τρό-
μα, διατι, ὅτι τὰ συμβάντα δοῦλα σά, ὁ καταμύ-
νας πλάσας τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ ποικίλων αὐ-
τὰς πρὸς ὁ χρῆ τοῦ προκειμένου χάριν.

B

105 Εἰ γὰρ καὶ τὸ αὐτεξούσιον ἐχαρίσω αὐτοῖς,
ἀλλ' ἐν ταῖς οἰκονομίαις τῶν εὐεργεσιῶν σου πηδάλιου-
χεις αὐτὰς πρὸς τὸ συμφέρον, ὅποιον καὶ νῦν ἐπ' ἐμοὶ
τῷ νεῷ βαλαάμ, δέσποτα μου, εἰργάσω ἁμαρταλῶ καὶ
ἀπεριμερίμω κατ' ἐκείνου ὑπάρχοντι, διὰ τὴν μνήμην τοῦ
πανενδόξου μάρτυρος οἰκτιρήσας τὴν ταπεινότητα ἡμῶν,
καὶ τὴν ὀλην διασώσας πόλιν ἐξ ἀπροσδοκίτου, καὶ ἀγνο-
ουμένης αἰχμαλωσίας· ὥσπερ γὰρ ἐκείνου ἄλλα προ-
φθέρειν διὰ γλώττης βουλόμενον ἕτερα προεύχασθαι καὶ
εὐλογεῖν τὸν λαόν σου διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος παρε-
κείσασας, ὅπως καμὲ τὸν ἀνάξιον δοῦλον σου, ἄλλα βου-
λευσόμενον διὰ τῆς φήμης τῶν ἀλλογενῶν διαπράξα-
σθαι, μίζονα καθ' ὑπερβολὴν τὴν εὐεργεσίαν τῆ πό-
λει μνηστεύσασθαι προενήσας· πού γὰρ ἴσον ἄργυρον
ῥητὸν μὴ ἀπολέσθαι, καὶ πάλιν τηλικαύτην ἐκ δουλείας
καὶ αὐτοῦ θανάτου ῥυθθῆναι;

C

106 Ὡς τῆς προσβείας τοῦ Ἀβραάμ σου καὶ τῆς ἀ-
υπερβλήτου σου, Κύριε, ἀγαθότητος! Ὁ νοῦς μου τὸν
ἄργυρον διεφύλαττεν καὶ ἡ γλῶσσα μου τὴν πόλιν διέσωσεν,
μία ἡ προσφορά τοῦ λόγου, καὶ τὰς ἐνεργείας, εἰς δύο
εὐεργεσίας ἡ σὴ φιλανθρωπία διέσκησεν ἐψευδόμεν ἔκων
διὰ τὸν ναόν σου, καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν λεγομένων, ἀγνούτος
ἐμοῦ, τὴν πόλιν διεφύλαξεν· ἐχαριστοῦμέν σοι, δέσποτα
ὁ Θεός, καὶ ἀξιόχρονόν τι προσενέγκαι σοι ἀπορούμεν
ἀλλ' ἐπειδὴ πάντων δεσπόζεις, καὶ οὐδὲν δέχῃ ὡς
καρδίας ἐν εὐδύτητι ἐχαριστοῦσας, ἰδοὺ ταύτας ἐκχέομεν
ἐνάπιόν σου κατὰ τὸ παράγγελμα τὸ ψαλμικὸν ἔπος
σὺ εἶ καὶ μάλλον οἰκτιρήσας διαφυλάττης ἡμᾶς, οὐ
μόνον ἐκ τῶν ἀνθρωπομόρφων θηρίων τούτων, ἀλλὰ
πολύ πρότερον ἀπὸ τῶν νοητῶν πολεμίων τῶν τὰς ψυχὰς
ἡμῶν ἀεὶ βουλομένων αἰχμαλωτίζειν, ὅτι καὶ τῶν νοητῶν
καὶ αἰσθητῶν ἀπάντων δεσπόζεις, ὡς τῶν ὄλων ποιητῆς,
καὶ σοῦ ἐστὶν τὸ κράτος, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ
πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰς τοὺς
αἰῶνας. Ἀμήν. Οὕτω δὲ τοῦ ἀνδρός τὰ ἐχαριστήρια τῷ
Θεῷ καὶ τῷ μεγάλῳ ἡμῶν προσβεβητῇ τῷ πανενδόξῳ
προσανμνήσασθαι μάρτυρι, ἅπαντες εἰς οἶκον τὸν Θεοῦ
δοξάζοντες ἀνεχώρησαν, ὅτι αὐτοῦ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ ἡ
τιμὴ καὶ τὸ βασιλεῖον νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους
αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

que ac sepe cum hoste congressos, victores in sua,
quae apud nos nunc agitur, commemoratione effe-
cerit.

104 Cum autem, qui ea narrabant, suis-
met oculis isthaec sese vidisse, tunc testaren-
tur, atque etiam (neque enim illum, qui stu-
dio fuerat mentitus, aliter convincebant) ju-
rarent, mirabilis vir ille, cujus cor mentiebat-
ur osque veritatem proferebat, per quem
Deus, alia illo meditante, alia civitati sa-
lutaria largiebatur, novus Abraham civitati
barbaros mentitus, ei autem per martyrem
salutem nec cogitans conciliaturus, uti ille,
sese statim cum Isaac reversurum promittens,
servos suos decipiebat, lingua autem, quod
futurum erat; nec sciens prophetabat, ille
itaque vir, cum quae civitati acciderant, audivisset,
una cum iis, qui ibidem aderant, Deum
certaminumque Victorem laudabat dicens: Do-
mine Deus, o aeterna, o omnipotens, o abscon-
ditorum cognitor occultorumque inspector, o in
beneficiis investigabilis, o in misericordia in-
comprehensibilis, cujus voluntas opus, nutus-
que rei effectus, tu vocas, omniaque tibi cum
tremore obediunt, propterea quod tibi, qui
solus creasti corda nostra eaque, prout fini
proposito convenit, immutas, omnia sint subje-
cta.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

credereque,
una cum eis,
qui ei aderant,
proliza,

E

105 Etsi enim et liberum arbitrium iis sis
largitus, in tuorum tamen beneficiorum dispen-
satione eos, prout expedit, moderaris, sicuti
et nunc, mi Domine, in me novo Balaam,
peccatore nec res ad ejus exemplar consideran-
te, humilitatis nostrae propter gloriosissimi
Martyris memoriam misertus, civitatemque to-
tam ex inexpectata incognitaque captivitate
liberans, fecisti; uti enim illum, alia proferre
lingua volentem, alia precari populumque
tuum per Spiritum Sanctum benedicere coegisti
mi, ita me indignum servum tuum, alia per
alienigenarum denunciationem facere meditan-
tem, beneficium supra modum majus civitati
comparare providisti. Ubi enim, dictum argen-
tum non periisse, insignemque adeo civitatem
e servitute atque ipsa morte esse ereptam, aequale
sit?

quae hic re-
ciatur,

oratione gra-
tias Deo san-
ctoque Deme-
trio agit.

106 O tui, certaminum Victoris intercessio,
tuaque, Domine, eximia benignitas! Animus
meus argentum custodiebat, lingua autem ci-
vitatem servabat, una erat verbi prolatio, ef-
fectusque in duo beneficia misericordia tua est
partita. De industria propter templum tuum
sum mentitus, dictorumque veritas civitatem,
ignorante me, servavit. Tibi, Domine Deus,
gratias agimus et quid tibi, quod donare di-
gnum sit, offeramus, dubii haeremus. Sed cum
rerum omnium dominus sis, nihilque, ut corda
debite grata, recipis, ecce, ea coram te se-
cundum quod in Psalmis praescribitur, effun-
dimus, ut tu, majori adhuc misericordia ex-
hibita, nos, non solum a feris illis, hominum
formam habentibus, sed multo potius a spiri-
tualibus hostibus, qui animas nostras in servi-
tutem redigere continuo student, custodias, quia
tu et spiritualium et sensibilibus omnium, utpo-
te cunctorum conditor, es dominus, atque ad
te virtus et potestas, nec non Patris et Filii
et Spiritus sancti regnum spectat in secula.
Amen n. Hunc in modum a viro actis Deo
magnoque nostro intercessori, gloriosissimo
Martyri, gratias, omnes, Deum laudantes
domum abierunt; quia ipsi convenit gloria et
honor

A. JOANNE THESALONICENSIS. honor et imperium nunc et in infinita secula seculorum. Amen.

D

ANNOTATA.

a *Caput hoc, quod hic, prout in codice nostro † Ms. 193 e bibliothecæ Vaticanæ codice Ms. 821 descriptum exstat, lectori proponimus, in codice olim Mazarinæo a fol. verso 85 usque ad fol. 96 exhibetur, sequentemque, cui ego hic ob rationem supra plus semel jam memoratam, alium substitui, titulum hunc in capite præfert: Ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ κιβωρίῳ γενομένου ἐμπρησμοῦ, De facto in ciborio incendio.*

b *Potuisset sane Joannes, prout jam mox indicavit, plura quam duo a se hic memorata, quorum alterum præsentī, alterum seq. cap. seu potius, uti ex Annotatis, cap. huic posteriori subjungendis intelliges, duobus seqq. suppeditat, spectantia ad bellum capita, auxilioque, Thessalonicensibus a S. Demetrio prodigiose allato, illustrata, commemorare. Res ex iis, quæ infra in Annotatis, libri hujus, a Joanne de Sancti miraculis conscripti, cap. 15 et ultimo subdendis, in medium adducam, patescet.*

c *Liquet ex hoc loco, Sancti festivitatem, cum ciborii Demetriani cap. præsentī memoratum incendium accidit, seu, quemadmodum ex iis, quæ ad lit. seq. notabo, patescet, seculo sexto senescente sequentisve initio, fuisse quotannis Thessalonicæ non per unum dumtaxat diem celebratam; ut Sanctum proinde jam tum in hac sua urbe natali insigni plane cultu gaudere contigerit. Adi Commentarium prævium § VIII.*

d *Nimirum cap. 7, 10 ac præsertim 6, quo etiam, ut dubitandum non apparet, de ciborii hujus eodem, de quo hic, incendio sermo fit; quare, cum hoc, uti in Annotatis, capiti isti subjectis, docui, seculo sexto senescente verosimillime, certeque sub Eusebio, qui Thessalonicensem cathedram forte etiam ad seculi usque sequentis initium moderatus est, evenerit, incendii, quod præsentī cap. memorat Joannes, epocha habetur sat prope comperta.*

e *Ut quo virum, de quo hic, apud Illyrici præfectos functum fuisse officio, intelligas, adi Pancirolium in suis in Imperii Orientalis Notitiarum Commentariis cap. 76 et aliquot seqq., uti etiam, ac præcipue quidem, cap. 23 et 93.*

f *Cum vir, qui barbaros, quo populum ad exeundum e templo induceret, ad civitatis muros inexpectato, uti mox subditur, advenisse, finxit, facere id absque mendacio haud potuerit, in fictione illa partem habuisse S. Demetrius non potest; ut hic benignè interpretatione Joannes Thessalonicensis indigeat, potiusque e populi, qui, Sancto agente, rem factam, crediderit, quam e sua opinione locutus esse existimandus sit.*

g *De hac sancta martyre videsis, quæ in Annotatis, cap. 5 subneaxis, ad lit. b observari.*

h *De tribus hisce sanctis martyribus ad tertiam Aprilis diem cum Martyrologio Romano jam egit Henschenius noster; templi tamen, hic memorati, quod Sanctæ istæ nomini suo sacratum prope Thessalonicam habuerunt, non meminit; quod indubie nihilominus fuisset factururus, si sacri illius ædificii in Joannis Thessalonicensis, quam modo edimus, lucubratione fieri mentionem, habuisset perspectum.*

i *Barbari ergo supra memorati, qui, cum incendium, de quo cap. præsentī tractatur, evenit, Thessalonicam inexpectato assultu occupare sunt mediati, Sclavi fuerunt: hæc autem natio certe non serius, quam seculo sexto, uti vel ex iis, quæ Procopius lib. 3 de Bello Gothico cap. 40 memoriæ prodit, manifestum fit, in Romani imperii ditones, trajecto Istro, irrupit: variis autem deinceps cladibus longissimo annorum spatio imperium, subinde etiam ad muros longos, qui Byzantio dumtaxat diei itinere paulo amplius distabant, armis prolatis, attrivit, a depopulandis regionibus nondum etiam tunc omnino abstinens, cum in imperii terris, ut temporis lapsu factum, sedes ab imperatoribus obtinuissent. Res ex iis, quæ tum, ad duo capp. proxime sequentia, tum ad secundi miraculorum libri cap. 3 annotanda erunt, elucescet.*

k *Tum scilicet, cum incendium hoc cap. memoratum evenit, seu seculo sexto senescente sequentisve initio Thessalonicam usque Sclavi non raro jam excurrerant, editisque pro more, apud barbaros illos recepto, clamore celeberrimæ illius civitatis incolæ terruerant.*

l *Adi librum Genesis cap. 22.*

m *Videsis librum Numer. cap. 23 et seq.*

n *Nemo est, qui non videat, hanc prolixam admodum orationem, qua, qui hostium ad muros Thessalonicenses inexpectatum adventum finxerat, gratias Deo ac S. Demetrio una cum sibi præsentibus egerit, pro arbitrio a Joanne Thessalonicensi, oratorum in morem hic loquente, esse confictam; Verum quid de facto, quod veluti virtute superiori patratum, cap. præsentī a Joanne proponitur, censendum? Cum nihil omnino, quod naturæ vires cursumve excedat, complectatur, est, sane, cur non nemo, Sanctusne ad id prodigiose concurrerit, in dubium revocet, etsi interim raris admodum adjunctis sit vestitum.*

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

CAPUT XIII

Qui Avaribus improvise Thessalonicam agredientibus Sanctus restiterit, hæc-
que nihilominus deinde abs illis obsessa ad summas angustias fuerit redacta a.

Καιρός δὴ λοιπὸν, καὶ τοῦ κεφαλαιοδεστάτου τῶν θαυ-
μάτων ἄσασθαι τοῦ πανόπιστου, καὶ φιλοπόλιδος
Μάρτυρος, λέγω δὴ τοῦ κατὰ τὸν μέγιστον τῶν πόποτε
γενομένου τῆ Θεσσαλονικῆ πολέμου περιφανῶς ἐπι-
λάμβαντος, καὶ τῆς κινδυνώδους ἐκείνης, καὶ ἀδιαφύ-
κτου πολιορκίας, ἀπροσδοκῆτος ἡμᾶς διασώσαντος,
καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἐκ νεκρῶν ἀναστήσαντος. Τοῦτο γὰρ
τὸ θαυμαστόν, καὶ ἀπιστοφανές, καὶ μέγα δῆγμα πα-
ραστήσει τῆ λαγωγῆς, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο προέλεκτο,
τοῦ Ἀσλοφῆρου τὴν ἀντιπέδλητον δύναμιν, καὶ τὸ
τῆς φιλευθραπίας αὐτοῦ Σερμίητον, καὶ τὸ περὶ τῆν
πόλιν κηδεμονικόν.

Tempus sane tandem est, et venerandi maxime
civitatisque amantis Martyris miraculorum,
quod longe est præcipuum reliquorumque veluti
summarium, tangendi, illud autem dico, quod
in bellorum, quæ Thessalonice umquam obve-
nere, maximo dilucide effulsit, nosque a pericu-
losa illa inevitabili obsidione inexpectato
liberavit, atque, ut ita dicam, a mortuis fere
resuscitavit. Miranda enim illa, incredibilisque
ac magna narratio, etiamsi nihil aliud esset præ-
missum, eximiam certaminum Victoris potentiam
et illius, qua Deum imitatur, misericordiam cu-
ramque pro civitate b iaculenter ostendet.

Magnitudi-
nem miracu-
li, quod nar-
raturus est,
deprecatur.

E

b
scoripmque
suum auctor
exponit.

108 Τοῦ δὲ γὰρ χαρῆν καὶ τελευταίου τῆς συγγρα-
φῆς αὐτῶ συντάξα, ὡς ἂν ἀπερισπάστου τῆς ἀκοῆς
ἡμῶν διαφυλαχθείσης, καὶ τῆ μελέτῃ τῶν εἰρημένων
τῆς μνήμης ταῖς διανοίαις ἡμῶν περισωθείσης*, παρα-
σκευάσω τὰς καρδίας πάντων ἀνεξελίπτους τὰς τῆς
εὐχαριστίας ὁμολογίας, οὐ μόνον ἐν σαρκί, ἀλλὰ καὶ
μετὰ τὴν ἕξοδον πρὸς τὸν ἀλεξίμανον, καὶ σωσίπα-
τρην Ἀσλοφῆρου διαφυλάττειν, ὅπως τε καρπώσα-
σθαι ἡμᾶς, μὴ τὴν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ προστασίαν
μόνον τοῦ μάρτυρος, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ φανερῷ βή-
ματι τοῦ Χριστοῦ προσεδείας ὑπὲρ ἡμῶν παρ' αὐτοῦ
πρὸς τὸν ἀπαρλόγιστον γενησομένης κριτῆς, τὸν φιλοῦν-
τα παρὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ αἰτεῖσθαι, καὶ τὰς αὐτῶν ἀ-
ξιώσεις δεσπερπῶς χαρίζεσθαι.

108 Hunc autem in finem et hoc tandem
scriptionis composui, ut, auditu vestro non di-
stracto, dictorumque memoria cogitationibus ves-
tris per meditationem impressa, corda omnium,
quo assiduas grati animi confessiones non solum
in carne, sed et post obitum erga clementem,
patriæque servantem certaminum Victorem con-
servetis, parata efficiam, itaque vos, non solum
in hac vita Martyris patrocinium, sed et facien-
das ab eo apud iudicem, decipi non valentem, a
Sanctis suis interpellari amantem, precibusque
eorum, ut Deum decet, annuentem, in terri-
bili Christi tribunali pro nobis intercessionem
obtineatis.

Avarum dux,
repulsus, quan-
in postulatis
apud Mauri-
tium impera-
torem passus
erat, iratus.

F

d

e
ingentem con-
gregat exer-
citium,

* cod. Ma-
zarin.
ἐνρίζωθει-
στος

* cod. Mazar.
δυνάμενος

109 Λέγεται περὶ τινος πράγματος ἤξικονείαι
τῶν τρικυατῶ τῶν Ἀβάρων ἠρώμενον στείλιαντα πρε-
βείας πρὸς τὸν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως, καὶ τα σῆπτερα τῆς
Ῥωμαίων ἀρχῆς κατέγοντα τότε Μαυρίου. Ὡς γὰρ
ἠστόχητο τῆς αἰτίας, ἀργῆ ἀκατασχετῶ φλεγμῆς καὶ
τῆ παρακινδυνάσει μὴδὲν ποιῆσαι δύναμιος*, τρόπον
ἐπινοεῖ, δι' οὗ μάλιστα αὐτῷ ὀδυνῆσαι τὰ μέγιστα ὑπε-
τόπαζεν, ἕπερ ἦν καὶ πανάληθες σκοπήσας γὰρ
ὡς ἀπάσης πόλεως κατὰ τε Θράκη, καὶ πᾶν τὸ Ἰλλυ-
ρικόν, ἢ θεωρούλατος τῶν Θεσσαλονικαίων μητρόπολις
C ὑπερβαλόντως ὑπερέχει πλοῦτον τε ποικίλῳ, καὶ ἐν-
δρώποις εὐδατέοις καὶ συνεταῖς, καὶ Χριστιανικωτάτοις,
καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν γνοῖς ὡς ἐν καρδίᾳ βασιλέως κείται
ἢ προλεχθεῖσα μητρόπολις διὰ τὸ λάμπειν ἅπαντα-
χόθεν τοῖς προτερήμασι, καὶ ὅτι ταύτης τῶν
ἀπροσδοκῆτων τι πάθος, οὐχ ἦττον τῆς τῶν τίκτων
σφαγῆς ὀδυνῆση τὸν τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐναστεμμέ-
νον, καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν τῶν Σκλα-
βικῶν θρησκείαν, καὶ Σθηριῶδη φυλὴν, ὑπέκειντο γὰρ
αὐτῷ τὸ ἔθνος ἅπαν, καὶ προσμίξας αὐτοῖς καὶ ἄλλο-
γενεῖς τινὰς βαρβάρους στρατεύσαι πάντας κατὰ τῆς
Σεοφρουρήτου Θεσσαλονικῆς παρεκλεύσατο.

110 Μέγιστος οὗτος στρατὸς τῶν κατὰ τοὺς ἡμετέ-
ρους χρόνους ὄφθη, ἀγαπητοί· οἱ μὲν γὰρ αὐτοὺς ὑπὲρ
τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ὀπλίτας ἀνδρας ἐδέξαζον· οἱ δὲ ὀλί-
γον ἦττος, ἄλλοι δὲ πολλῶ πλείους, τῆς γὰρ ἀληθείας
διὰ τὸ πλῆθος μὴ καταληθθείσης, αἱ δόξαι τῶν θεωμέ-
νων ἐσχίζοντο. Νέον Σέρρου στρατὸν ἢ τῶν Αἰθιωπῶν
καὶ Λιβύων κατὰ Ἰουδαίων τὸ πρὶν ὀπλισάμενον, ἴδμεν
τοῦτον· καὶ ποταμοὺς γὰρ καὶ πηγὰς ἐκλείψαι ἠκούσα-

110 Hic, dilecti, eorum, qui nostris tem-
poribus exstiterē f, maximus fuit exercitus; hi
enim, illos supra armatorum virorum cen-
tum millia, illi vero, paulo pauciores, alii
etiam (veritate enim ob multitudinem non
deprehensa, eorum, qui viderunt, opiniones
sunt divise) multo etiam plures exstitisse, exi-
stimabant. Illum, velut novum Xerxis Æthio-
pumve

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

g
cumque in
Thessaloni-
cam ex im-
provisio
educit.

h

i

B

Verum, fa-
cta in mu-
ros subita-
nea impres-
sione S. De-
metrii ei
resistit;

k

l

C

m
cum autem
deinde ar-
ctissima ni-
hilominus ni
obsideione

civitatem
cinzisset,

pumve aut Libyorum, qui adversus Judæos an-
tea pugnavit, exercitum, conspeximus. Nam et
fluvios et torrentes, ad quos castrametatus con-
sedidit, defecisse audivimus, regionemque omnem,
per quam transit, velut solitudinem deserti sec-
undum Prophetam *g* fecit.

111 Ac tanta multitudo tanta celeritate iter
absolvere jussa erat, ut non nisi uno die ante
eorum nos adventum noverimus. Illis enim vi-
gesima secunda, quæ Dominica erat, mensis Se-
ptembris die *h* annunciatis, civitatisque, num
vel post quatuor aut etiam quinque dies huc
adventuri essent, dubitantibus incolis, hincque
in illa custodienda negligentibus versantibus, ipsa
nocte sabbatorum secunda incipiente *i*, sine stre-
pitu ad muros accesserunt, ac gloriosissimi quid-
em martyris Demetrii in illis obcæcandis nocte
ista, ac prope pulchris victoriis decorata marty-
ris Matronæ castrum, id civitatem esse existiman-
tibus, horas sufficientes detinendis, prima solli-
citudine fuit versata; ut autem tandem aurora
illuxit, civitatemque prope esse, cognoverunt, un-
animiter in eam, ut leo rapiem et rugiens, move-
runt. Deinde vero cum et scalas (hæ enim para-
tæ abs illis ferebantur) ad murum (armigeri
enim eorum ascendere meditabantur) erexissent,
memorable illico magnumque sancti certaminum
Victoris factum est miraculum.

112 Non amplius enim spirituali obumbratione,
sed cadente sub aspectum actione militis armati
habitu in muro apparuit. Primum per scalas ascen-
dentem, qui in murum pedem dextrum jam in-
tulerat, hasta e duarum pinnarum medio percu-
tiens, versus partem exteriorum deturbavit
mortuum *k*; qui per scalas volutatus illos simul,
qui in eis erant, detraxit, ipse quidem mortuus
in terram cadens, sui autem sanguinis guttas inter
pinnas relinquens *l*, ut apparet, et quo descen-
disset et unde excidisset. Fuisse autem id certami-
num Victoris facinus, manifestum est ex eo,
quod nemo ad hoc usque tempus veritati con-
traire sit ausus, sibi que, fingendi licet e vanæ
gloriæ cupiditate studiosus, illatæ barbaro audaci
necis facinus, utut iis, qui tunc civitatem sub
potestate sua tenebant, multum quaerentibus, eum-
que, qui barbarum occiderat, honoraturos sese pro-
mittentibus, adscripsit *m*.

113 Nemo igitur solius certaminum Victoris tam
magnum facinus fuisse, credere formidet, primum
quidem ex eo, quod et omnes, qui ibidem suffi-
cienti multitudine adfuerunt, barbari, immodico
timore illico correpti procul a muro recesserint;
deinde vero quod nec aliquot nocte illa in muro
fuerint civitatis viri, paucis exceptis, qui et ipsi
citissime abeuntes, ad matutinum usque tempus,
quod, ut dictum est, post aliquot dumtaxat dies
barbarorum multitudinem adfuturam putarent,
domi quieverunt. Adhæc maximum confertæ mul-
titudinis tumultum, ita ut omnes fere armati ad
murus cucurrerint, in civitate factum fuisse, a
divino esse nutu Sanctorumque obumbrationis ef-
ficacia, quis ambigat? Cum porro dies tandem
factus esset, ferè illæ omnem in circuitu murum,
ita ut neque, quemadmodum dicitur, avem portis
exire vel foris in civitatem ingredi permetterent,
tuta custodia circumdedere.

114 Continuo tunc innumera multitudo di-
lucide fuit conspecta. Etenim a muri, ad mare
Orientalem versus plagam siti, extremitate us-

μέν, οἷς ἂν στρατοπεδεύσαντες παρεκλήθησαν, καὶ Ἰ
τὴν ὄλην γῆν, δι' ἧς παρῴδουσιν, ὡς πεδίου ἀρα-
νιμοῦ κατὰ τὸν προφήτην κατέστησαν.

111 Καὶ ἡ τοσαύτη πλὴθὺς τοσούτῳ τάχει τὴν
ὁδὸν διανύσαι προσετόχθησαν, ὡς μὴδὲ γνῶναι ἡ-
μᾶς τὴν ἔλευσιν αὐτῶν πλὴν πρὸ μιᾶς ἡμέρας·
κυριακῆ γὰρ ἡμέρα μνηστῆτων τούτων, τῆ εἰκαδι
δευτέρα τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, καὶ τῶν τῆς πόλεως
ἀμφιβάλλωσ ἔχόντων, ὡς μετὰ τέσσαρας, ἢ καὶ πρὸς πέντε
ἡμέρας μάλιστα τὰ ἐνθάδε καταλαμβάνουσιν, κἀντεῦ-
θεν ἀμελλέστερον περὶ τὴν αὐτῆς φυλακὴν διαμεινάν-
των, αὐτῇ τῇ νυκτὶ δευτέρᾳ σαββάτων ἐπιφροσκούσῃ
ἐπὶ τὰ τεῖχος τῆς πόλεως ἐφῆσσαν ἀψοφῆτι καὶ πρώτη
εὐθύς ἐπισιαισίας τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου,
γεγῆνηται ἐν τῷ ἀμικραστῆναι ἐκείνους τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ,
καὶ περὶ τοῦ φρουρίου τῆς καλλινίκου μάρτυρος Μα-
τρῶνης ὥραις ἰκαναῖς ἐνασχοληθῆναι, νομίσαντες ἐκεῖ-
νο τῇ πόλει * κατεστηκῆναι ὡς δὲ λοιπὸν εἰσφόρος δι-
νήγασεν, καὶ πλησίον οὖσαν τὴν πόλιν ἐγνώρισαν, ὁρ-
μήσαν ἐπ' αὐτὴν ὁμαζυμαθὸν ὡς λέων ἀρπάξων, καὶ
ὠρούμενος. Εἶτα καὶ τῷ τείχει τὰς κλίμακας ἀνορθώ-
σαντες, αὐτὰ γὰρ αὐτοῖς προκατασκευασμέναι διε-
βαστάζοντο· ὀπλοφόροι γὰρ αὐτῶν ἀνέναι παρεβουλεύ-
σαντο, τότε δὴ τότε τὸ ἐξάκουστον καὶ μέγα Σαῖμα τοῦ
ἀγίου Ἀθλοφόρου γεγῆνηται.

112 Οὐκ ἔτι γὰρ νοσητῆ ἐπισιαισίας, ἀλλ' ὁφ-
θαλμοφανῆ ἐνεργεῖα ἐν ὀπίτῳ σχήματι κατὰ
τὸ τεῖχος ὤφθη. Τὸν πρῶτον ἀνίοντα διὰ τῆς κλί-
μακος, ἦδη τὸν πόδα ἐπιβαλόντα τῷ τείχει τὸν
δεξιόν, λόγχῃ πλήξας κατὰ τὸ μέσον τῶν δύο ἐ-
πάλλεσσ ὤψισεν νεκρὸν ἐπὶ τὸ ἐκτός, ὡς διὰ τῆς
κλίμακος κυλινομένου τοῦσ μετ' αὐτῶν συνκατα-
πασεν αὐτὸς μὲν εἰς γῆν καταπέσον νεκρὸς ἀμ-
φι τὰς ἐπάλλεσσ καταλιπὼν, ἴνα δὴ φανοῖτο, ὅποτε
ἀνῆλθεν καὶ ὕδην ἐξέπεσεν· ἐτι δὲ τοῦ Ἀθλοφόρου γέ-
γονεν τὸ κατόρθωμα δῆλον ἐν τοῦ μηνῆνα μέχρι τοῦ
νῦν τολμησαι τῆς ἀληθείας κατέκαστηναι, καὶ κἂν ἐ-
ρίσασθαι φιλοδοξία τιμὴ πλάσασθαι τῆσ τοῦ τολμηροῦ βαρ-
βάρου σφαγῆσ, καίτοι τῶν τῆνακῆτα κρατοῦντων τῆσ πό-
λεως πολλὰ ἔτησσάντων, καὶ τιμῆσαι προεπεμῆνων τὸν
ἀνέλοντα τὸν βάρβαρον.

113 Μηδεὶς τοίνυν ἀπιστεῖται μόνου τοῦ Ἀθλοφόρου
τὸ τοιοῦτον γεγῆναι κατόρθωμα, πρῶτον μὲν ἐν τοῦ καὶ
πάντας τοὺς ἐκεῖσε παρατυχόντας βαρβάρους πλῆθος
ὄντας ἰκανὸν παραχρήμα δευλία ληφθέντας ἀμέτρητῳ
ἀποχωροῦσαι τοῦ τεύχους μακρὴν· εἶτα δὲ καὶ ἐτι οὐ
δὲ τῶν ἀνδρῶν τῆσ πόλεως ἦσαν τινες ἐπὶ τοῦ τεύχους *
πλὴν λίαν ὀλίγων, οἱ καὶ αὐτοὶ ταχύτερον κατα-
θέντες κατὰ τὸν ὄρθρον οἰκοιδι ἀναπαύοντο, διὰ τὸ
μετὰ τινας ἡμέρας, ὡς εἶρηται, τὴν πλὴθύν οἰεσθαι
τῶν βαρβάρων ἐρίσασθαι. Τὸ δὲ καὶ παραχρῆν ἀδρόνων
μεγίστην κατὰ τὴν πόλιν γενέσθαι, ὡς ἀπαντας ἀρ-
δῆν ὀπίτας ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναδραμῆν, τίς ἂν ἀμ-
φιβάλλοι τῆσ θείας εἶναι ῥοπῆσ, καὶ ἀγίον ἐπισιαισίας
τὴν ἐνεργεῖαν· ὡς δὲ ἡμέρα λοιπὸν ἐγεγῆνοι οἱ ἔθρες
ἐκείνοι τὸ τεῖχος ἔπαν κίλην περιέλειαν ἀσφαλῶσ,
ὡς μὴδὲ ὄρουσιν τὸ δὴ λεγόμενον συγχαροῦσαι τῶν πυ-
λῶν ἐξελεῖν ἢ ἐξῴδην εἰσελάσαι τῇ πόλει.

114 Τότε δὴ τότε ὤφθη τηλαυγῶσ τὸ ἀνα-
ρίθμητον πλῆθος· ἀπὸ γὰρ τῆσ ἀκρας τοῦ πρὸς
θάλασσαν τεύχους τοῦ πρὸς ἀνατολάσ μέχρι τοῦ πέρα-
τος

E
rod. M.
carin.
τὴν πόλιν

F

* in col.
Maurin.
additur
κατ' ἐπι-
νύκτα

A τος τοῦ δυτικοῦ πρὸς Σάλασσαν τείχους, ὡς περ στεφάνη θανατηφόρος περίεσχον τὴν πόλιν,* οὐδένος τόπου θεωρουμένου τῆς γῆς, ὃν ὁ βάρβαρος οὐκ ἐπάτει, ἀλλ' ἦν ἰδεῖν ἀντὶ γῆς, ἢ δένδρων, ἢ χλόης τὰς κεφαλὰς τῶν ἀντιπάλων, ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλων ἔτι καὶ στενοχωρούμενων, καὶ τὸν εἰς τὴν αἴριον ἡμῖν ἐπισεινόντων ἀφικτον θάνατον· καὶ τὸ δὴ θαυμαστόν ὅτι τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐ μόνον περὶ τὸ τεῖχος ἐκυκλουν ὡσεὶ ἄμιος τὴν Σάλασσαν, ἀλλὰ καὶ πλείστοι λίαν ἐξ αὐτῶν τὰ περὶ τὴν πόλιν φρουρίαι τε καὶ προάστεια κατέλαμβανον λειζόμενοι πάντα, καὶ κατεσθιόντες, καὶ λεπτινόντες, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τοῖς ποσὶ καταπατοῦντες· οὐκ ἔχρηζον τότε χάρακα βαλεῖν περὶ τὴν πόλιν, ἢ πρόσχωμα· χάραξ γὰρ αὐτοῖς ἢ τῶν ἀσπίδων, ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλων, καὶ ἀδιεξέδευτος συμπλοκῆ· πρόσχωμα δὲ τὸ ὑποκινῶν τῶν σωματῶν μμούμενα δίκτυα*.

* cod. Maz. habet ναστὸν μμούμενα δίκτυων

115 Τίς λόγος ἡμῖν ἀγαγεῖν ἐπ' ἔθνη δυσήσεται τὴν ἐργασίαν καταλαβοῦσαν ἡμᾶς τότε περίστασι, οὐκ ἐξ αὐτομάτου, ἀλλ' ἐξ ἡμετέρων ὄντος ἁμαρτιῶν· καλὸν γὰρ, ἀδελφοί, τὸ ὁμολογεῖν τὴν ἀλήθειαν. Ἰσως πίσειται καὶ νῦν ὁ ἔλεος ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου· ἐάν γὰρ ὁμολογῶμεν, φησί, τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφήσῃ ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας· τὸν δὲ ἄφατον φόβον τῆ πόλει τότε περιεποίησεν καὶ τὸ πρότως ἰδεῖν φάλαγγα βαρβαρικὴν, οὐδέπω γὰρ οὕτω πλησίον ὤφθησαν ποτὲ περικαθίσταντες οἱ πολεμιοὶ* τῶν πολιτῶν καὶ τῆς Σίας αὐτῶν, πλὴν τῶν ἐν στρατιωτικαῖς τεταγμένων καταλόγους. Ἦν οὖν ἡ καρδιά τότε καὶ τῶν ἀνδρειοτέρων καὶ τῶν δειλοτέρων μία γεγεννημένη· τῷ γὰρ ἀνεπίστω τῆς σωτηρίας ἢ διαφορά τοῦτον* ἐγνωρίζετο, πάντων δὲ τὰ δόκρυα ποταμῶν ἐρρέει, κατ' ἕνα τε δεινὴ, καὶ ἀλλοίωσις τοῖς πάντα ἠμαύρωσεν, ὡς πληροῦσθαι τότε τὸ προφητικὸν λόγιον τὸ φάσκον, πᾶν πρόσωπον ὡς πρὸς καύμα χύτρας.

* cod. Maz. addit: καὶ αὐτῶντες ἦσαν οἱ πολλοὶ * in cod. Maz. additur: οὐκ

116 Τῶν οὐκ ἐνδεχομένων γὰρ εἶναι πάντες ἐνόμιζον τὸ δύνασθαι διασωθῆναι τὴν πόλιν, πάσης παρὰ ἀνθρώπους ἀνεπίστιας περὶ αὐτὴν τότε θεωρουμένης, πρώτον μὲν διὰ τὸν λοιπὸν φεβρόν* κατασχεῖν αὐτὴν, καὶ ἀνοχῆς τινος ἐξ φιλανθρωπίας Θεοῦ εὐδύς καταφθάσαι τῶν βαρβάρων ἐκείνων τὴν ὄργην τὴν Σέγλατον, ὡς εὐρεθῆναι τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ βραχεῖς τῷ ἀριθμῷ καὶ νεκρωμένους τῇ προσφάτῳ λύπῃ τῶν τεθαμμένων· δεύτερον δὲ τὸ ἰσθλαμῶν ἐν ἀριθμῷ τῶν πολιορκούντων· εἰ γὰρ μὴ μόνον τοὺς Μακεδόνας ἔπαντας, ἀλλὰ καὶ Θεσσαλοὺς, καὶ Ἀχαιοὺς ὑποβιβάσειε σωρηδὸν ἐν Θεσσαλονικῇ τριηκῆντα συνθηροισμένους, οὐ δὲ τὸ πολοστὸν μέρος τῶν ἐξωθεν περιτοιχησάντων τὴν πόλιν ἐτύγγανον· τρίτον δὲ, ὃ καὶ πλεον ἁπάντων τὴν ἀμυχανίαν ἡμῖν ἐποίησεν, ἐκεῖνο ἦν, ὅτι καὶ αὐτοῦ τοῦ περιλειφθέντος ἐκ τοῦ λοιμοῦ παγανατικοῦ τε, καὶ στρατιωτικοῦ, ὀλιγοστὸν πᾶν μέρος ταχα καὶ ἀχρηστον ἐν τῇ πόλει τριηκῆντα ἐτύγγανεν, τῶν πολλῶν μὲν ἔσω ἐν ἀγροῖς ἀποκλεισθέντων καὶ μὴ δυσηθέντων εἰσβαλεῖν τῇ πόλει διὰ τὸ τρίτης εἶναι κείρου, καὶ ἀπρόως καὶ ἀπροσδοκίτως τοὺς πολεμίους ἐχέκολλα τῷ τείχει περικαθίστασι.

* cod. Maz. addit: τότε μέχρι τοῦ ἰουλίτου μηνός

que ad muri, ad mare Occidentalem versus plagam siti, terminum, non secus ac corona lethifera, civitatem circumdabat. Nullus terræ locus, quem barbarus non obambulet, aspicietur, quin terræ vel arborum vel herbæ loco inimicorum, et quidem sese invicem adhuc prementium nobisque necem inevitabilem, brevi inferendam, minantium, capita erat videre. Atque hoc jam etiam mirandum, eos die illa mœnia non tantum, ut arena mare, circumdedit, verum etiam quam plurimos ex iis, quæ circum civitatem sita erant, et castella et suburbia, prædantes absumentesque ac comminantes omnia, eaque, quæ residua erant, pedibus conculcantes, occupasse. Vallum tunc aut aggerem circum civitatem exstruere, opus non habebant; clypeorum enim invicem innoxorum mutua inextricabilisque conjunctio valli loco erat; aggeris autem densitatem retium imitans corporum frequentia.

A. JOANNE THESSAL. ARCHIEP.

115 Quis sermo vobis, quæ tunc nos, non casu, sed vere peccatis nostris re ipsa invasit, adversitatem ob oculos ponere poterit? Veritatem enim, fratres, fateri, pulchrum est. Fortassis et nunc coram Domino placebit nostrum commisseratio. Quod si enim, ait, peccata nostra confiteamur, fidelis est et justus, ut peccata nostra dimittat. Ineffabilem porro civitati metum tunc etiam incussit, quod primum (nondum enim civitatem aliquando circumsidentes inimici tam prope erant conspecti, nec ipse etiam horum aspectus civium vulgo, si eos, qui militaribus catalogis erant adlecti, exceperis, obtigerat) barbaricam phalangem intueretur. Erat igitur tunc et fortiorum et timidiorum cor factum unum. Horum enim præ salutis desperatione discrimen haud agnoscebatur, omnibus autem lacrymæ fluminis in modum effluebant, omnesque gravis mœror vultusque mutatio deformarat, ut tunc impleretur Prophetæ eloquium dicens: Omnis vultus quasi ad ardorem ollæ.

ad summas ilane.

116 E rebus enim, quæ evenire haud queunt, civitatem posse servari, universi existimabant, desperata apud homines hac omnino tunc apparente, primo quidem quod eam tunc pestis horrenda usque ad mensem Julium afflisset, aliquantulaque dierum circiter quinquaginta remissione e Dei misericordia potitam illorum statim barbarorum, ita ut in civitate numero pauci, iique ex præfato sepultorum mœnore viribus effecti invenirentur, immisus a Deo furor vigesima secunda, ut dictum est, mensis Septembris die invaserit; secundo autem, quod, qui civitatem obsidebant, multitudine arenarum numero (neque enim, si quis non tantum Macedones omnes, sed et Thessalos Achaïosque confertim tunc Thessalonice congregatos fuisse, adstruxerit, vel minima hi eorum, qui civitatem extrinsecus cingebant, pars fuissent) æquales extiterint; tertio autem, quod et omnium maxime consilii inopiam nobis attulit, illud erat, quod civium militumque, qui e peste supererant, pars longe minima, forteque etiam deterior in civitate tunc esset, multitudine interim, quod mensis tempus esset, inimicique confertim ac inexpectato mœnia custodia firma circumdedit, foris in agris exclusa, civitatemque ingredi haud valente.

paulo dumtaxat ante peste afflictam virisque fere.

A. JOANNE
THESSAL. AR
CHIEP.
a quibus de-
fenderetur,
varias ob
causas de-
stitutam.

117 Facilius enimvero, qui foras fugerent, quam qui civitatem repetere vellent, salvi evadebant. Pluribus autem et ex ipsis adolescentibus selectis, qui et ex ordine militari, et ex numero illorum, qui in praetorio maximo militabant, erant, una cum eo, qui praesidium praefecturam in manibus tunc habebat, in Graeciam publicorum negotiorum causa profectis, ipsorummet autem etiam reliquorum multitudo, qui et divitiis et prudentia et servis florebant, virisque belli peritis praestabant, praefectorumque Illyrici scripulis praerant o, versus civitatum reginam cum amicis multo pluribus omnique famulatio, quo acturi adversus eum, qui regionis hujus principatum tunc tenebat, imperatorem accederent, sese contulerant.

angustias
redigit.

118 Ita igitur modis diversis civitate ad viros paucos redacta, omnem salutis spem consilii inopia praeciderat. Ac ne quis me, periculi magnitudinem extollentem, carpat, magisque etiam, quam conveniat, rerum difficultatem (quis enim ita sufficiens, ut factorum magnitudini praedicandae par censeatur, sermo invenietur?) in altum sermonibus efferre arbitretur, certe ego, ne sermonis impotentia casus adversi acerbitatem extenuem, tempestivam etiam, quae praecipua sit, scriptionem formido. Utinam vero mihi ea esset verborum vis, linguaeque plures forent, ut iis, quae tunc gesta sunt, dicendis coequarer. Ita enim, calamitatis magnitudinem exhibente me, eximia etiam Dei misericordiae divitiae ostenderentur. Verum, etsi apud nos sermo deficiat, gratiarum actio apud vos invalescat, ac quanto minus periculorum illorum magnitudinem eloqui nos possumus, tanto magis Domini omnipotentiam vos credite, communemque patriae nostrae intercessorem laudate p.

117 Ἀριέλι μαλλον οἱ πρὸς τὰ ἔξω μέρη διαφυγόντες ἐσώθησαν, ἢ περὶ οἱ εἰς τὴν πόλιν καταφυγεῖν βουλόμενοι· πλείονον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιλέκτων νεανίων τότε στρατιωτικῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ μεγίστῃ στρατευομένων πραίτοριῳ ἅμα τῇ τρικαῦτα τὴν ἐπόχῃ μετὰ χειρᾶς ἔχοντι ἀρχὴν κατὰ τὴν ἑλλήνων χώραν δημοσίων ἔνεκα χρεῖων ἀποδεδημηκότων, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἀπομεινάντων τὸ πλῆθος, ὅσοι καὶ πλοῦτοί καὶ φρονήσαι, καὶ δούλοις ἀκμάζουσιν καὶ ἐμπειροπολέμοις ἐκλωπίζοντο, καὶ ἐν τοῖς σκηνίοις τῶν ὑπάρχων τοῦ Ἰλλυρικῶν πρώτοι ἐτιγγαζον, κατὰ τὴν βασιλίδι τῶν πόλεων ἀπαρταίτες ἦσαν σὺν φίλοις πολλῶν πλείοσι, καὶ τῇ θεραπείᾳ πάσῃ πρὸς ἔλευσιν βασιλεῖ κατὰ τοῦ τρικαῦδε τὴν ἀρχὴν δέοντος ποιησάμενοι.

118 Ὅστω γοῦν ἐξ ποικίλων τρόπων ὀλιγοδρωδεῖσθαι τῆς πόλεως ἢ ἀμνηστία πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας ἀπέκοπεν. Καὶ με μὴ τίς κομψήσεται μεγαλύνοντα τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος, μηδὲ λόγοις οἰσθη με πλεον τοῦ δέοντος τὴν ἀνάγκην ὑψοῦ ἐπαίρειν· ποῖος γὰρ λόγος οὕτως ἱκανῶς εὐρεθήσεται ὡς δοκίμασθῆναι αὐτὸν τοῦ τῶν γενημένων μεγέθους· ἐγὼ μὲν οὖν καὶ γραφὴν προπετείας εὐκαιροῦ δίδωμαι ὡς ἀδυναμία λόγου κατασφαιρῶν τὸ τῆς περιστάσεως ἄμετρον· εἶπε γὰρ ἦν μοι δύναμις ῥημάτων τοιαύτη, καὶ πλείονες γλώσσαι, ὡς τοῖς τότε γενημένοις συνεξισωθῆναι διαλεγόμενον· οὕτω γὰρ παραστήσαντός μου τῆς ἀνάγκης τὸ μέγεθος, συναπεδείκνυτο καὶ τὸ ὑπερβάλον πλοῦτος τῆς χρηστότητος τοῦ Θεοῦ· Ἄλλ' εἰ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ λόγος ἀτονεῖ, παρ' ὑμῖν ἡ εὐχαριστεία μεγαληρότα, καὶ ὅσον ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα τῶν κινδύνων ἐκείνων ἐκφράσαι τὸ μέγεθος, τοσούτου ὑμεῖς τὸ παντοδύναμον τοῦ Κυρίου πιστεύσατε, καὶ τὸν κοινὸν προσβεβητὴν τῆς ἡμῶν πατρίδος δοξάζσατε.

ANNOTATA.

a Caput hoc e codice nostro signato † Ms. 193, in quo e bibliotheca Vaticanae codice 197 descriptum exstat, lectori exhibemus; exstat et in codice olim Mazarinæo a fol. 96 usque ad fol. versum 104. Ambos hic hosce codices, quod, ni ratio, in Commentario prævio num. 28 allegata, obstilisset, quantum ad alia omnia jam data ac porro danda hujus a Joanne Thessalonicensi concinnatæ lucubrationis capita haud dubie fecissem, sedulo contuli, eosque comperi in lectionibus invicem non raro diversos. Harum notatu magis dignas vel in Annotatis hic sequentibus, si longiores sint, vel, si breviusculæ tantum, in paginarum margine ob oculos pono. Atque id ita præsto, ut, si codicis olim Mazarinæi lectiones, quod et plerumque sit, meliores sint, iis etiam versionem Latinam accommodem, Græco interim, qui huic respondet, codicis nostri † Ms. 193 textu, utut etiam subinde mendoso, integro relicto. Præsens porro caput in codice olim Mazarinæo, in quo, ut jam dixi, exstat, sequentem hunc brevem admodum præfert titulum: Περὶ τῆς πολιορκίας τῆς πόλεως, De civitatis obsidione; verum is, quid cap. subjecto memorie prodatur, haud satis, uti consideranti patebit, exponit, hincque ei alium, quem hic cernis, substituere est visum.

b Codex olim Mazarinæus hoc loco legit Καὶ τὸ τῆς περὶ τὴν πόλιν κηδεμονίας ἀσύγκριτον, adeo ut, cum verba hæc Latine sonent, Atque incomparabilem de civitate curam, Græco codicis nostri † Ms. 193 textui solummodo superaddat adjectivum ἀσύγκριτος, incomparabilis, constructione Græcis admodum familiari substantivæ acceptum, substantivo κηδεμονία, cura, quod abs eo afficitur, genitivi casu expresso.

c Cum Mauritius ab anno 582 ad annum usque 602, uti inter eruditos modo convenit, imperio præfuerit, consecrarium hinc simul et ex hoc capituli præsentis loco fit, ut Avarum, de qua hoc cap., contra Thessalonicam expedito, certo non serius quam anno 602, nec citius, quam anno 582 acciderit. Verum eventus illius epocham infra ad litt. h multo propius determinabimus.

d Etsi quidem Theophanes, Simocatta, Zonaras alique Græcorum Historici passim obvii ea in Mauritio suppeditent, ex quibus tunc Avarum duci seu regi, qui Chagani nomine, omnibus prorsus supremis gentis illius ducibus communi, distinguebatur, federatam fuisse, aut etiam ex parte subjectam Sclavorum nationem, non immerito colligas; hanc tamen totam ab Avarum

A *varum ducis imperio dependisse seu subditam ei tunc fuisse, nusquam edicunt; ut aucesi verosimilime hic usus sit Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus.*

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

e *Ab Avarum duce seu Chagano arma in Thessalonicam, Mauritio imperii habenas moderante, nota fuisse, nec apud Theophanem nec apud Zonaram aliosve ullos historicos memoriae proditum invenio; verum cum sub Mauritio Avars ac Sclavi frequentissime, uti apud eosdem historicos videre licet, in imperii terras irruerint, nec, quin plurima, quae abs illis tunc gesta fuer, silentio ab historicis omnibus sint praeterita, dubitandum sit, narrata hoc capite Avarum adversus Thessalonicam expeditio pro dubia commentitiave idcirco, quod a scriptoribus aliis haud commemoretur, haberi non debet, maxime cum dies septem, teste infra ipsomet Joanne, dumtaxat tenuerit, possitque adeo haud immerito accenseri momentaneis illis, ut vocantur, hostium incursionibus, quas apud historicos, majoris dumtaxat momenti res litteris commendare ut plurimum solitos, silentio invenias haud raro suppressas. Atque hinc etiam jam concludas, nec pro dubia commentitiave habendam esse, quae cap. praecedenti a solo etiam Joanne, silentibus reliquis scriptoribus omnibus, narratur, factam a Sclavis, cum S. Demetrii ciborium incendi accidit, subitanam atque inexpectatam in loca Thessalonicae adjacentia irruptionem. Ut sit, quo tum haec, tum Avarum, de qua hic potissimum, expeditio indubitate existimetur, sola mihi Joannis Thessalonicensis auctoris certo gravis, narratisque a se rebus, quemalmodum ex infra notandis ipsemet loco non uno indicat, praeterea synchroni, sufficit auctoritas.*

f *Fuit igitur Joannes Avarum, quam hoc cap. refert, expeditioni aequalis; verum id ex iis, quae cap. seq. litteris mandat, multo luculentius patescet.*

g *In codice olim Mazarinæo propheta hic vocatur Joël; non alia autem de causa ipsum hic citari existimo, quam quod Prophetiae suae cap. 2 v. 3 habeat Post eum solitudo deserti; Hisce enim verbis in Græco sacrae Scripturae textu sequentia isthaec respondent: Καὶ τὰ ὄρη αὐτοῦ ὄσει πάλιν ἀρκαίου.*

B *h Relatam cap. praesenti Avarum, aut, si mavis, horum ducis seu chagani expeditionem anno 597 esse illigandam, ex hoc Joannis loco liquet. Haec enim, uti ex mox ad lit. c Annotatis palam est, certo inter annum 581 et annum 603 evenit; ex annis autem, qui hunc inter et illum intercessere, solo dicto anno 597 vigesima secunda Septembris dies fuit Dominica, uti cuique calculos ineunt manifestum evadet.*

i *Id est, Dierum hebdomadae nocte secunda incipiente; quod enim Joannes mox hic subjungit, accidisse nocte, quae Dominicam proximam excepit, e narrationis contextu liquet; hebdomadae autem et a nocte, quae Dominicam praecedit, inchoari queunt, et singuli illarum dies Sabbati nomine distingui, uti liquet vel e solo S. Marci cap. 16, v. 2, ubi habetur: Et valde mane una Sabbatorum veniunt ad monumentum, orto jam sole.*

k *En insigne enimvero patrum in Thessalonicensium gratiam a S. Demetrio prodigium; sitne autem ei fides certa atque indubitata adhibenda, statuat studiosus lector ex iis, quae mox Joannes subdit.*

l *Sequentia isthaec, quae latinis hisce verbis, sui autem sanguinis guttas inter pinnas relinquens, respondent, Græca verba, Παιδας δὲ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῶν ἐπιπέδων κατὰ πύργων, in codice olim Mazarinæo leguntur, atque id quidem opportune admodum, cum codex noster † Ms. 193 hoc loco sit mutilus, sensumque dumtaxat imperfectum offerat, uti cuique linguae Græcae perito, rem consideranti, facile patescet.*

m *Post textus Græci, qui ultimæ huic periodo Latinae in codice nostro † Ms. 193 respondet, verbum Πλάσσει sequentia isthaec, Καὶ τὴν ἀνδραγαθίαν ἐαυτῶ περιήνησι, in codice olim Mazarinæo ponuntur, idque iterum quam maxime opportune, cum dictus codex noster, a quo ea absumt, non magis fere hic, quam loco ad lit. praeced. memorato, sensum perfectum suppeditet, uti iterum linguae Græcae perito, rem consideranti, perspicuum facillime evadet.*

n *Tribus istis, quibus haec Latina, E Dei misericordia, hic respondent, Græcicis codicis nostri † Ms. 193 sequentibus verbis, Ἐκ φιλανθρωπίας Θεοῦ, isthaec praeterea, Καταξωθεῖσθε ὡς ἡμερῶν ἀγχι πενήκοντα εὐθὺς τῆ εὐαγγελίου δευτέρου, ὡς εἰρηται, τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, in codice olim Mazarinæo adduntur, usque, quod auctoris sensui significatione sua magis congruere videantur, versionem Latinam accommodavi, licet interim dictus noster codex etiam absque illis sensum hoc loco generet omnino perfectum.*

o *Adi Pancirolium in suis in Imperii Orientalis Notitiam Commentariis cap. 23, ibique inveniens, praefectum praetorii Illyrici in Officio suo varios scriniarios habuisse; ut inde, quid hic per eos, qui inter scriniarios primi essent seu praefectorum Illyrici scriniis praessent, Joannes significatum velit, pronum sit eruere. Adi etiam Annotata, cap. 12 ad lit. e subnexa.*

p *Cum praesens caput De civitatis obsidione, ut jam supra docui, in codice, olim Mazarinæo inscribatur, potuisset illo, quæcumque gesta in hac sunt, et qui finem tandem acceperit, opportune Joannes narrare; verum id hic scriptor verosimillime non fecit, quod ea cap. seq., quo Thessalonicæ per Avars obsidionem, S. Demetrio prodigiose patrocinante, solutam fuisse, probare contendit, potissimum exponat, eademque bis lectori proponere, superracaneum esse, uti reipsa etiam fuisset, existimari.*

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

D

CAPUT XIV.

Visio Eusebio archiepiscopo Thessalonicensi oblata, argumentaque, quibus, memoratam cap. præced. Thessalonicae obsidionem, prodigiose patrocinate S. Demetrio, solutam fuisse, Joannes contendit a.

Eusebio
Thessaloni-
censi archie-
piscopo, quo
Deum offen-
sum placat,
ret,

Quam fuerit enimvero, quod civitatem tunc circumdedit, et magna et intolerabilis calamitas malorumque tragedia, audite, qualem in somnis visionem Eusebius, tunc archiepiscopus, viderit, audite, admonet, atque in pietatem moveamini, Deumque, omnium regem, ob providentiam diversam admiramini. Neque enim alia de causa visionem illas archiepiscopo tunc apparuisse reor, quam ut futurorum malorum magnitudinem prænosceret per certaminum Victorem precibus continuis Deum placaret; quod et fecit, ab eo tempore, quo visionem viderat, usque ad illud, quo nostri miseratus est Deus, nec in inimicorum manus tradidit, ejulans atque lamentans.

visionem ex-
lestem,

120 Octo enim aut decem diebus, antequam adversus nos barbarici nimbi streperent, archiepiscopus in somno seipsam, in civitatis theatro, magna hujus multitudinis presente, sedentem vidit, ac, cum ejus rei gratia in loco, dignitati suæ adeo inconvenienti, sederet, dubius esset, surgensque abiret meditaretur, vidit tragedum in theatri, ut vocatur, logion ingredientem, sibi que dicentem: Exspecta, quia te et filiam tuam lamentari debeo. Huic autem dixit ille: Ne labores; ego enim nec filiam habeo, nec in me quidquam, quod lamentaris, habes. Ille autem respondit: Vere filiam habes, eamque multorum filiorum matrem, ac te etiam propter illam lamentari oportet. Tunc archiepiscopus, civitatem ab eo filiam suam dici, intellexit. Cum autem ille lamentari incepturus, esset, surgens e throno suo archiepiscopus voce elata ad eum clamavit: Per rerum sublimium Deum neque me lamentaris, neque, quam vocas, filiam meam. Cum autem ille, quod nimirum, ne inciperet, impediretur, esset turbatus, dixit ipsi.

qua obsidio-
nem Thessa-
lonicensem
præsignavit,
fuisse oblatam, auctor
præmittit;

121 Nonne, ut et te et filiam tuam lamentari, convenit? Cumque iterum, sese incipere, simularet, archiepiscopus elatiori voce exclamavit dicens ipsi: Per Deum, qui ex intemerata Deipara propter nostram salutem secundum carnem natus est, neque me, neque filiam meam lamentaris, itaque multis horis reponit, illo instante, seque lamentari habere, asserente: cumque eum archiepiscopus, ne id faceret, adjuraret, subito e logio avulsus est, disparuitque tragedus, propter juramenta lamentari non valens civitatem archiepiscopumque, qui, cum expurgatus esset, magnarumque calamitatum presagia fuisse lamenta, dijudicaret, nocte et die Deo, ut caelestem, quæ civitati impendebat, pœnam misericorditer averteret, cum lacrymis supplicabat, ac post paucos, ut dixi, dies immanis illa numerumque excedens natio custoditam a Deo Thessalonicam circumdedit, statimque luctum hunc presagisse tragedum, cognovit b.

Ὅτι γὰρ μεγάλη ἡ συμφορὰ, καὶ ἀνύπιστος, καὶ τραγωδία κακῶν τὸ τηρικαῦτα τὴν πόλιν περιεστοίχισεν, ἀκούσατε ὡς ὅσα ἔπασαν καθ' ἑνὸς ὁ τότε ἀρχιερεὺς Ἐυσεβίος ἐθεόσατο, ἀκούσατε, παρακαλῶ, καὶ κατανύχθητε πρὸς εὐλάβειαν, καὶ τὸν παμβασιλεῦα Θεὸν τῆς παυκίλης προνοίας ὑπερβαυμάσατε· οὐδὲ γὰρ ἄλλου τοῦ χάριος τὰς ὕψεις ἐκείνας οἶμαι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τότε καταφανῆναι, ἢ τοῦ προηγουμένου τὸ μέγεθος τῶν ἐσομένων δεινῶν ἀδιαλείπτως προσευχῆς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ ἀβλοφῶρου ἐξιλεώσασθαι, ὑπερκαὶ πεποιθῆναι, κλαίον καὶ θυρῶμενος ἀπ' οὐ τὸν θυερον ἐωράκει, ἕως οὗ οἰκτιρήσεν ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ οὐ παρέδωκεν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν.

E

120 Πρὸ γὰρ ὀκτὴ ἢ δέκα ἡμερῶν τοῦ βραχύναι ἡμῖν τὰς βαρβαρικὰς ὑψάδας, ὅρα ἑαυτὸν καθ' ἑναρ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς πόλεως καθέζομενον, ἐχθρῶ συνόντος αὐτοῦ πολλοῦ, καὶ δὴ ὡς διηπόρει τίνος χάριος ἐν οὕτῳ ἀναρμοδίῳ τόπῳ τῆς ἀξίας αὐτοῦ καθέζεσθαι, καὶ βουλεύεται ἀναστῆναι ὑποχωρεῖν, ὅρα τραγωδῶν εἰσερχόμενον ἐπὶ τὸ καλούμενον τοῦ θεάτρου λόγιον καὶ λέγοντα αὐτῷ, μείνον ὅτι σὲ καὶ τὴν θυγατέρα σου ἔχω τραγωδήσαι· ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, μὴ κωπαδῆς, ἐγὼ γὰρ οὔτε θυγατέρα ἔχω, οὔτε δὲ εἰς ἐμὲ ἔχεις τί τραγωδήσαι· ἀποκρίνεται δὲ ἐκεῖνος, ἀληθῶς θυγατέρα ἔχεις, καὶ πολὺτεκνον, καὶ δεῖ μετ' αὐτὴν καὶ σὲ τραγωδήσαι. Τότε συνῆκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὅτι τὴν πόλιν λέγει αὐτοῦ θυγατέρα· ὡς δὲ ἤμελλον ἐκεῖνος ἀρχεσθαι τοῦ τραγωδεῖν, ἀναστῆς ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος κράζει αὐτῷ φωνῇ, τὸν Θεὸν τῶν ὑψιμάτων μῆτε ἐμὲ τραγωδήσεις, μῆτε τὴν λέγεις θυγατέρα μου· ὁ δὲ διακονηθεὶς ὡς ἐμποδισθεὶς δῆδεν τοῦ ἀρχεσθαι, λέγει αὐτῷ.

F

121 Οὐκ ἐνδέχεται μὴ τραγωδήσαι με καὶ σε, καὶ τὴν θυγατέρα σου; Καὶ ὡς πάλιν ἀποκρίνεται ἀρχεσθαι, ὁ ἀρχιεπίσκοπος γενοστέρα τῇ φωνῇ προέκραξεν λέγων αὐτῷ· τὸν Θεὸν τὸν τεχνίτην ἐκ τῆς ἀρχάντου Θεοτόκου σαρκὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν μῆτε ἐμὲ τραγωδήσεις, μῆτε τὴν θυγατέρα μου. Καὶ οὕτως ἐπὶ πολλὰς ψαῖς τὰς ὥρας, ἐκεῖνος ἐνσταμένους καὶ λέγοντος ὅτι τραγωδήσαι ἔχω, καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καταρριζόντος αὐτὸν μὴ τοῦτο ποιῆσαι, ἄφρων ἀνάσπαστος ἐκ τοῦ λόγιου γίνεται ὁ τραγωδῶν καὶ ἀφανῆς, μὴ ἰσχύσας διὰ τὰς ὄρους τραγωδήσαι τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ὅς ἐξηπνισθεὶς καὶ διακρίνας ὡς συμφορῶν μεγάλων μνημόματα οἱ τραγωδοὶ καθέστηκασιν, ἡμέρας καὶ νυκτὰς τὸν Θεὸν σὺν δάκρυσιν ἐλιτάνευεν, παρακαλεῖν φιλανθρώπως τὴν ἐπερχομένην τῇ πόλει θεήλατον μάστιγα, καὶ δὴ μετ' ὀλίγου, ὡς ἔφη, ἡμέρας τὸ θηριώδες ἐκεῖνο φύλλον καὶ ἀριδρὸν ὑπερβαίνον τὴν Σεφοφούρητον Θεσσαλονικὴν περιεκίχλωσαν, καὶ εὐθὺς ἐγὼ τοῦτον τὸν θρηνην μνημοῦσαι τὸν τραγωδῶν.

122 Πῶ:

A 122 Πώς οὐχ ὑπέμετρον κἀντεῦθεν εἶποιμι τὴν συμφορὰν, πῶς δὲ οὐκ ἀπειροπλάσιον τὸ παντοδύναμον τοῦ Θεοῦ; Ἡ γὰρ δύναμίς μου, φησὶν, ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· ὡς περ γὰρ ἐπὶ τοῦ Γεδεὼν μόνους τριακοσίους ἐνεκείλευσατο ὁ Θεὸς εἰς τὴν παράταξιν ἐμβαλεῖν πρὸς μυριοπλάσιον λαὸν τῶν ἀντιτεταγμένων, ἵνα τοῦ Κυρίου δείξῃ περιφανῶς ἡ νίκη, καὶ μὴ εἴπωσιν, ἡ γερὴ ἡμῶν ὑψηλὴ, καὶ οὐχὶ κύριος ἐποίησεν ταῦτα πάντα· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ πολέμου τούτου συνέβη κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ ἐκ τῶν προφητειῶν αἰτιῶν ἀλγυνοῦσθαι καταλειφθῆναι τὴν πόλιν, ἵνα μὴ διακριβῶσιν αὐτὴς ὡς οὐχὶ προσβείβαις τοῦ μετὰ Θεὸν δεσπότης αὐτῆς, λέγω δὲ τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, μόνος ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν ἐρρύσατο αὐτὴν ἐξ ἄδου κατωτάτου· οὕτε γὰρ ὄπλα, οὕτε χρήματα ὑπέχου αὐτῆ, ἀλλὰ πάντα αὐτῆ ἡ δεξιὰ τοῦ ὑψίστου ἐγένετο.

123 Ἐυθὺς γὰρ, τὸ μεμερισμένον τῶν ἀνδρῶν τῆς πόλεως τυχευάντων, ὄραν ἡμᾶς τὸ τεῖχος μεμεταμένον ἀγνώτων ἀνδρῶν, καὶ οὐδὲ οὐδεὶς πώποτε τῶν τῆς πόλεως εἰδέντων, πῶς οὐ θεϊκῆς ἐπιστολῆς εἴποι τις ἂν καὶ ἀντιλήψως τὸ κατάρδιον; Ἄρα δὲ ἡμεῖς μὴ ἐφραταζόμεθα τοῦτο βλέπειν, ἡ οὐχὶ καὶ τοῖς βαρβάρους τὸ αὐτὸ καταφαίνεται; πολλοὶ γὰρ αὐτῶν περὶ τὰς ὑστερον ἡμέρας ἀπελπίσαντες νικᾶν προσρύντες τοῖς ἀρχουσὶ τῆς πόλεως, οὐμολογῶν λέγοντες διεσπόμενος, ὅτι περ ἀπὸ πλείονος ἀκρίβως ὁ τῶν Ἀβάρων ἠσόμενος, ἴαν ἄλλους τὴν πόλιν ἔχειν τοὺς μαχητὰς διὰ τὸ καὶ λοιπὸν ἐνταῦθα πρὸ βραχέως γεγενῆσθαι καιροῦ, πέπομφεν ἡμᾶς φήσας, αὐθήμερον τὴν πόλιν ἐκπορεύειν, ἡμεῖς δὲ τοσοῦτους ἐν τῇ τεῖχει καὶ τοιοῦτους ἀπ' οὐ ἐληλύθαμεν, ἐορῶμεν τοὺς μαχητὰς, ὡς καὶ πλῆθει καὶ ἀνδρείᾳ πολὺ τὴν κατ' ἡμᾶς σταθεῖαν ὑπερβαίνειν, κἀντεῦθεν ἀπελπίσαντες ἡμεῖς τὴν ἡμῶν πόρῃσιν, μᾶλλον παρ' ἡμῶν γεγενῆσθαι ἡμῶν τὴν σωτηρίαν οὐκ ἀσκόπως ἐβουλεύσασθαι.

124 Καὶ ταῦτα μὲν γενέσθαι συνέβη εἰς ὑστερον, τότε δὲ αὐτῆς ἡμέρας ἐλθόντων ἡμῶν περὶ τὰ ἔξω ἀπασχολήθησαν συνάγοντες βρώματα, καὶ αἰχμαλώτους, καὶ χρήματα καὶ παμπόλου σίτου, καὶ ἄλλων καρπῶν ὑπ' αὐτῶν ληφθέντων· ἀπαντὰ γὰρ τότε τὰ γεωργηθέντα καὶ προτέρων ἐτῶν ἀπόδετα ἔξω ἐτήχωνον, καὶ μόλις αὐτοῖς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπήρκεσαν· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων καὶ τοὺς ὄπκιμας, καὶ τὰς ῥίζας αὐτῶν, καὶ τῶν λαχάνων ἀπάντων· εἶτα τὴν ἡμέραν χλόην, καὶ τὰς ἀγριουβλάστους βοτάνιας, καὶ τοὺς κλιουμένους χλωροὺς ἀκάνιας, καὶ τὸν χροὺν λοιπὸν τῆς γῆς κατέλειξαν, καὶ ἔτι ἐλίμωτον, οὐχ ὑπομένουσας τῆς γῆς τὸ βάρος αὐτῶν· αὕτη δὲ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς πρώτης αὐτῶν ἡμέρας κατεφρυγανήσαντο, καὶ ἤψαν περὶ τὴν πόλιν πυρᾶς, ὡς μιμῆσθαι τὸν ἐν τῇ Δανυὴλ πυρὸς ποταμῶν, περὶ οὗ ὁ Ἀμβρακούμῳ ἔλεγεν· Ποταμῶν βαρῆσεται γῆ· εἶτα σὺν τῇ πυρᾷ ἐκείνη τῇ φοβερᾷ ἀσφῆσαν φωνῆν ὁμοδυμαδῶν φοβερωτέρων τοῦ πυρὸς, περὶ ἧς, περὶ αὐτῆς ἐναργῶς λέγομεν, ὅτι ἡ γῆ ἐσεισθή, καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἐσταζῶσιν.

125 Εἶτα καὶ ψόφους κλυθῶντες ἠκούομεν δι' ὅλης νυκτός· καὶ τῇ ἐπαύριον κατασκευαζόντων αὐτῶν ἐλεπόλεις καὶ κρινοὺς σιδηροῦς, καὶ πετροβόλους ὑπερμεγεθείας καὶ τὰς καλουμένας χελῶνας, ἕστωνας σὺν τοῖς πετροβόλοις δέξιαισιν ἐπισκεπάσαντες ξηραῖς, μεταβουλεύσασθαι πάλιν διὰ τὸ μὴ ὑπὸ πυρὸς ἢ πίσης κοχλαζούσης ἀδικεῖσθαι, δέξιαισιν νεοσφαγῶν βοῶν καὶ καμῶν ἡμαγμῆνας ἐν τοῖς ὄργανοις ἐκείνοις ἐνήλω-

122 Qua ratione modo calamitatem haud immodicam, Dei vero omnipotentiam haud infinitam pronuntiem? Virtus enim mea, inquit, in infirmitate perficitur. Uti quippe Deus sub Gedeon contra numerosissimum instructorum ex adverso ad pugnam populum solos trecentos, ut Domini esse victoriam, luculenter apparet, ac ne, Manus nostra excelsa est, hæcque omnia Dominus haud fecit, dicerent, ad prælium procedere jussit e, ita et in hoc bello civitatem paucorum dumtaxat virorum presidio fuisse relictam, e Dei dispensatione ob causas prædictas evenit, ne quis istam illius, qui ei post Deum dominus est, gloriosissimi autem, dico, martyris Demetrii intercessionibus a solo Christo ac Deo nostro e profundissimo inferno liberatam fuisse, revocaret in dubium. Neque enim arma, neque divitiæ illi erant, sed omnium ei loco fuit dextra Altissimi.

123 Statim enim, civitatis viris in varias partes distractis, mœnia viris ignotis, et quos civitatis nullus umquam vidisset, repleta nos vidisse, qui haud divina esse curæ opulatio-nisque facinus quis dicat? Anne id visum a nobis, soli nos imaginati sumus, vel an non idem et barbaris apparuit? Horum certe multi, cum de referenda victoria postremis diebus desperarent, ad civitatis principes transfugientes, confessi sunt diserte dicentes: Avarum dux, cum e pluribus, paucissimos civitatem, quod et pestis in ea parvum ante tempus fuisset d, propugnatores habere didicisset, misit nos dicens, fore ut illico civitatem expugnaremus; non autem a tempore, quo advenimus, tot ac tales in mœnibus propugnatores vidimus, ut et numero et fortitudine nostrum exercitum longe exsuperarent: atque hinc de vestra expugnatione desperantes, salutem apud vos querere satius esse, haud inconsiderate existimavimus.

124 Atque hæc quidem postremo fieri contigit; ipsa autem, die, qua advenimus, tum in iis, quæ extra civitatem sunt, laborarunt, commeatum, captivos, frumentique quam plurimi atque aliorum, quos rapuerant, fructuum copiam colligentes. Omnia enim, quæ ex agricultura comparata anteriorumque annorum agris seposita, foris tunc existebant, vixque ipsis in diem sufficiebant. Post hæc autem arborum fructus, earumque ac omnium olerum radices, f herbam deinde cicurem sylvestriaque gramina, atque, ut vocantur, acanas videntes, ac terræ tandem arenam absumpserunt, atque adhuc, gravitatem ipsorum terra non ferente, esurierunt. Ipsa autem diei primæ, qua hæc acciderunt, vespera ex aridis lignis rogam circum civitatem extruxerunt atque accenderunt, ita ut memoratum in Danièle ignis fluvium imitaretur, de quo Abacuc dixit: Fluvio consergetur terra e. Adhæc cum terribili rogo illo unanimiter emisere vocem, rogo terribiliorem, qua (experientia clare edocti loquimur) terra mota est cælique stillarunt.

125 Adhæc per noctem totam fragores in circuitu audivimus, cumque ii postredie ob-ditionales machinas arietesque ferreos ac petrobolos f permagnos, atque, ut vocantur, testudines, quas juxta ac petrobolos siccis pellibus cum contextissent, mutatoque rursus, ne ab igne vel a pice ardente injuriam paterentur, consilio, cruentatas boum camelorumque recens occisorum

A. JOANNE
THYSSAL. AR-
CHIEP.
mox autem
hanc prodigi-
ose a S. De-
metrio solu-
tam fuisse,
contendit.

primum qui-
dem, quod in
civitate, pro-
pugnatoribus
fere destituta,
viri ignoti,
qui cum tu-
larentur, fue-
runt conspe-
ctis

E

d

deinde vero
quod, cum ci-
vitas, quam
circumcirca
populati erant
inimici,

F

e

e

e

vehementissi-
me ab hisce
oppugnare-
tur,

f

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

hincque inco-
la, Dei idcir-
co opem

precibus as-
siduis

unamiter in-
plorantes,
exaudiri que
ab eo

occisorum pelles, quas instrumentis illis clavo-
rum ope affixerunt, preparassent, haecque ita
proxime ad murum egisset, a die tertia ac citius
lapides, potius autem magnitudine existentes
tumulos, sagittasque tandem hiemalium nimbo-
rum in modum, ita ut nemo eorum, qui in
muro erant, absque periculo prominere, vel
quidquam eorum, quae foris gererentur, specu-
lari posset, sagittarii eorum ejaculati sunt,
quin et testudinibus *g* muro exteriori admotis
fundamenta ejus vectibus ac dolabris maxime
concuesserunt.

126 Cum haec autem fierent, quis sermo existi-
stentium in civitate, ante oculos metum, de-
sperationem, mortem vel certo, quod tamen
in malorum comparatione consolationem quam-
dam habebat, servitutem, captivitatem, eamque
apud immisericordes sanguinariisque ac, quod
maximum malum erat, Deum non cognoscentes
dominos, continuo ante oculos habentium, corda
possit describere? Verum humilibus parens,
percutiens atque iterum sanans, cognoscens homi-
num affectus Dominus Jesus Christus per sui
certaminum Victoris genuinique servi interces-
sionem ad corda invocantium eum respexit, vi-
densque ea ad caelum conversa, pedesque ipsius
velut domini complectentia, atque impotentiam,
conciliique inopiam, illiusque, quod impendebat,
inevitabilitatem ei commonstrantia, voceque, quae
a solo Deo auditur, clamantia; A vestigiis tuis,
misericordissime, donec nostri miseraris, non
surgemus.

127 In te enim, qui nos ab inferno liberasti
atque ab interitu secundum mirabilia tua nos
eripuisti, oculi omnium sperant, quia, si nos
salves, miraculorum tuorum, ab aeterno memo-
ratum, nulli miraculum praesens habebitur
secundum. Etsi enim ob peccata nostra digni
poena nos simus, multo magis tamen te ob
clementiam tuam misericordia decet. Quapropter
spes nostra ereximus. Domine, indignos nos
esse, qui intercessionem obtineamus, agnosci-
mus, verum id rogamus, ne pro nobis cer-
taminum Victoris (eum enim, utpote patronum
clementem, dirigere ad te pro nobis preces no-
vimus) supplicationes propter iniquitatum nostram
multitudinem absque effectu sint, sed ne id,
quod Jeremiae tum respondisti, Ne pro populo
isthoc ores, non enim exaudiam te, a te, Deus,
audiat, ne, caelestis Imperator, quia, etsi aliorum
omnium peccatorum rei simus, Deum tamen
alium extra te haud novimus, sed nomen tuum,
quod et invocatum est super nos, assidue appel-
lamus. Ne iniquitates nostrae tuam erga Marty-
rem benevolentiam exsuperent.

128 Ne eum, qui pro nomine tuo lanceis fuit
occisus, ob peccatorum nostrorum multitudinem
contristes, quia peccata finita, misericordiae tuae
fons infinitus, hacque majorem, quae et admiranda
sit, gratiam tuo certaminum Victori, quam civitate
ei, Christianorumque, qui in te peccarunt,
gente donata, dare non potes. Tunc magna
amicis gratia conceditur, non quando eorum,
qui misericordia digni sunt, miseretur, sed
quando ipse iudex jam condemnatos absolvit.
Propterea, Christe Domine nos ipsi da, idque
dumtaxat semel, ut, salute, quae apud homi-
nes impossibilis est, divinitus obtenta, in tem-
plo ejus stantes laudis confessionisque vocem ei,

σαν, και οὕτω ταῦτα πλησίον τοῦ τείχους προσαγα-
D
γόντες ἀπὸ τρίτης ἡμέρας καὶ ἐπέκεινα ἔβαλον λίθους,
μαῖλλον δὲ βουνοῖς τῆ μεγέθει τυγχάνουσιν, καὶ βέλειον
λοιπὸν οἱ τοῖσται αὐτῶν νυφάδας μιμούμενοι χειμε-
ριώκας, ὡς μὴ τινα τῶν ἐν τῷ τείχει δύνασθαι προκύ-
ψαι ἀκινδύνως, καὶ τι τῶν ἐξωθεν θεάσασθαι, ἀλλὰ καὶ
τὰς χελώνας τῆ ἕξω τείχει προσφύσαντες, μοχλοῖς
καὶ ἀξίναις ἀμέτρως περιέτρουν αὐτοὶ τὰ θεμέλια.

126 Τοῦτον δὲ γινόμενον, τίς λόγος τὰς καρδίας
τῶν ἐν τῇ πόλει διαγράψαι δύνησεται, τὸν φόβον, τὸν
ἀπελπισμὸν, τὸν κατ' ὀφθαλμοῦς ὀρόμενον θάνατον,
ἢ τῶγε καὶ βραχέϊαν ἔχον παραμυθίαν ἐν συγχρίσει
κακῶν, δουλείαν πάντως, αἰχμαλωσίαν, καὶ ταύτην
ἀνημέρον δεσποτίαν, καὶ ὠμοβόρρον, καὶ τὸ μέγιστον
θεῶν μὴ εἰδῶτον τὸν Θεόν. Ἄλλ' ὁ ἐλεῶν τοὺς ταπει-
νοὺς, ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἰώμενος, ὁ γινώσκων τοὺς
διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς
διὰ τῆς προσβείας τοῦ ἀθλοφόρου αὐτοῦ καὶ γνησίου Σερά-
ποντος ἐπέβλεψεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐπικαλουμένων
αὐτὸν, καὶ ἰδὲν αὐτὰς ἀλλομέναις εἰς οὐρανόν, καὶ κα-
τεργούσας νοητῶς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς δεσπότου, καὶ τὴν
ἀδυναμίαν, καὶ ἀμηχανίαν ἐμφανίζούσας αὐτῆ, καὶ τὸ
ἄφικτον τοῦ ἐπηρητημένου, καὶ βροῦσας φωνῇ τῆ Θεοῦ
μόνη ἀκουομένη, οὐκ ἀνιστάμεθα τῶν ἡγῶν σου, φιλάυθρω-
πε, ἕως οὗ οἰκτερήσεις ἡμᾶς. E

127 Οἱ ὀφθαλμοὶ γὰρ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσιν,
ὅς ἐλυτρώσω ἡμᾶς ἐξ ἁδου καὶ φθορᾶς ἐξελθὼ ἡμᾶς κα-
τὰ τὰ θαυμασιά σου, ὅτι ἐὰν σώσεις ἡμᾶς, οὐδένος
ἐν δευτέρῳ στήσεται τὸ παρὸν θαῦμα τῶν ἐξ αἰῶνος
σου μνημονευομένων θαυματουργημάτων· εἰ γὰρ καὶ
ἄξιοι ἡμεῖς τῆς τιμωρίας διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, ἀλλ'
πολυ πλεον ἄξιός σὺ τῆς φιλαυθρωπίας διὰ τὴν
εὐσπλαγγίαν σου· διὸ μὴ υπερίδης ἡμᾶς, ἀγαθὲ,
ὅτι καὶ πρὸς σὲ τὸν μόνον τὰς ἐλπίδας ὕψωσαμεν. Κύ-
ριε, εἶδαμεν, ἀναξίους ἡμᾶς ὄντας τῆς προεβείας τυχεῖν,
ἀλλὰ τοῦτο δέμεθα τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἰεσίας τοῦ ἀθλο-
φόρου σου μὴ γενέσθαι ἀπράκτους διὰ τὸ πλῆθος τῶν
ἡμετέρων παροξυσμῶν· εἶδαμεν γὰρ αὐτὸν ὡς εὐ-
σπλαγγῶν κηδεμόνα τὰς ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεις σοι ἀνα-
τείνοντα· ἀλλὰ μὴ ἀκούσῃ παρὰ σοῦ ὁ Θεός, ὅπερ
τῷ Ἰερεμίᾳ τότε ἀπεκρίθη, ὅτι μὴ προσεύχου περὶ
τοῦ λαοῦ τούτου, ὅς γὰρ εἰσακούσωμι... ἰ σου, μὴ βασιλεῦ
ἐπουράνι, ὅτι εἰ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις κακοῖς ἔνοχοι
καθεστήκαμεν, ὅμως ἐκτός σου Θεὸν ἄλλον οὐκ εἶδα-
μεν, ἀλλὰ τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν αἰεὶ, ὃ καὶ ἐπι-
κέκληται ἐφ' ἡμᾶς, μὴ νικήσωσι αἱ ἐνομίαι ἡμῶν
τὴν εἰς τὸν μάρτυρά σου εὐνοίαν. F

128 Μὴ λυπήσῃς τὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός σου λό-
γους σφραγίστα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων κακῶν,
ὅτι τὰ κακὰ μέτρον, ἢ δὲ πηγή τῆς φιλαυθρωπίας
σου ἀπειρος, καὶ μείζον ταύτης χάριν καὶ θαυμαστὴν
οὐκ ἔχεις δοῦναι τῷ ἀθλοφόρῳ σου, ἢ θαυρούμενος αὐ-
τῷ πόλιν καὶ ἔθνος Χριστιανῶν ἐπαιτιῶν σοι. Τότε
χάρις τοῖς φίλοις μεγάλη παρέχεται, οὐχ ὅταν ὑπὲρ
ἄξιων τοῦ ἐλεηθῆναι ποιεῖται τὴν δεήσιν, ἀλλ' ὅτε
ὁ κριτὴς αὐτὸς τοὺς ἦδη κατακεκριμένους ἐλευθερώ-
σας χαρίζεται. Διὰ τοῦτο χάριται ἡμᾶς αὐτῷ, δεσπο-
τα Χριστέ, καὶ τὸ ἀπαξ τοῦτο, ἵνα τῆς θεουργικῆς παρὰ
ἀνθρώπους ἀδυνάτου σωτηρίας τυγχόντες ὀρθομαθῶν
συστάντες ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, φωνὴν αἰνέσεως, καὶ ἔξο-
μολογήσεως ὕψωμεν τῷ παρορῶντι ἀνομίᾳ καὶ ὑ-
περβαίνοντι

A περιβαίνοντι ἀδικίας, καὶ θαυμαστά ποιοῦντι καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐνδοξά τε καὶ ἐξίστια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς.

129 Ταῦτα τῷ ἐνδιαιτῷ λόγῳ πάντες ἔκραζον· τὸ γὰρ προφορικῶν ἢ ἀνάγκη τῆς ἀμηχανίας ἀπέβουσε· ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας ἐπῆκουσεν τοῦ στεναγμοῦ τῶν πεπεδημένων, καὶ τὰς ἰκεσίας τοῦ ἀλλοφύρου δεξάμενος ἐπόμβρισε τῇ πόλει ὑπὲρ ἀγαθότητος. Ἄλλ' ἴσως ἐρεῖς, πόθεν ὄηλον; Τίς ἴδεν Θεοῦ, ἢ τίς ἤκουσεν αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν ὑποσχεμένον, ὅτι διαβεβραίουσαι τῇ πόλει δεσιθῆναι; Ἄκουσον, ἀγαπητὲ Θεοῦ οὐδεὶς ἐώρακεν πώποτε, ἀλλ' οὐδὲ φωνὴν Θεοῦ κατ' οὐσίαν ἀκήκουεν· ἐκ δὲ τῶν ἔργων αὐτοῦ τῶν τε κατὰ δίκαιαν ἡμῶν συνισταμένων, καὶ τῶν αἰσθητῶν δεικνυταὶ τοῖς φιλομαθέσι, καὶ συνετοῖς, ἥτε λεγομένη ὄρηγ' τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κατὰ φύσιν ἀγαθότης· παραστήσατε δὴ μοι τὰς ἀκούας ὑμῶν, παρακαλῶ, κίχρ' διεγγυῶμαι τοῖς πιστοῖς ἀνοραταῖς ἐναργῶς ἀποδείξει, καὶ μονουχί βρώοντα τὰ πράγματα ὡς ἀδρός τὸν ἔλεον ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἀνώμβρισε.

B 130 Εὐθύς γὰρ τοὺς νεκρωμένους ὄντας καὶ ψυχῇ, καὶ σώματι ἄπαντας ἐκ τῶν ὀρομένων, δεινῶν καὶ προσδοκωμένων χειρῶν, ἀπροσδοκίτως ἀναδαρσῆσαι περὶ τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς πολιορκίας, καὶ ἐπέκεινα ὡς καὶ γελᾶν, καὶ καταγελᾶν τῶν ὑπεραντιῶν, καὶ πολλοὺς αὐτῶν προερεπαιεῖς τὲ καὶ ὑποσχέσειν πείθειν τῇ πόλει προσχωρεῖν, ὡς μεμεστῶσθαι τὰ μὴ χρηματίζοντα δημόσια βαλανεῖα τῶν ἐκ τῆς βαρβαρικῆς πληθῆδος μεταχοροῦντων, καὶ ἐντεῦθεν πλείστην τοῖς τῆς πόλεως γαρμύνην καὶ εὐσέως ἐγγίνεσθαι, ὅρα τίς ἀμφιβέλλοι μὴ θεϊκῆς ἐνεργείας εἶναι ταῦτα κατορθώματα τῆς λύσεως τοῦ πεπεδημένου, καὶ ἀνορθώσεως τοῦ κατεβράχμηνου, ἀντικαταστικῆς δ' αὐτῶν τῶν ὑπερφάνων, καὶ διασκεδάσεως βουλᾶς ἑδῶν· Ἐγὼ μὲν οὖν ἐκεῖ μὴδὲν ἄλλο παύσασθαι προέβην ἔνδοξα τῆς ἐκ Θεοῦ τότε γεγενημένης τῇ πόλει βοήθης, ἀρκεῖν ἡγοῦμαι τοῖς ἐγγνώμοσι, ὡς κρίνουσι ταῦτα δεικνύοντα, μὴ ἄλλοθεν, ἢ Θεοῦ συμμαχίαν τὴν πόλιν τότε διασωθῆναι.

C 131 Τίς γὰρ νεκροὺς ἐγείρει, οὐχὶ μόνος ὁ Θεός; Τὶ δὲ νεκρῶν οἱ πολῖται τότε διέφερον; Οὐδὲ γὰρ ἀντιπολεμησάμενοι μόνον τὰς πρώτας δύο ἡμέρας οὐκ ἔδυναντο, ἀλλ' οὐδὲ ἀντιφθῆγγεσθαι, ὅλας τῷ πάγῳ τοῦ φόβου καταψυχθέντες, ἐξίσχουν· τοὺς οὖν τοιαύτους μεταβαλεῖν εἰς ἀνδρείαν, τίνος, εἰ μὴ Θεοῦ; Καὶ ὅρα τὴν οἰκονομίαν, ἀγαπήσατε, καὶ προσκύνει αὐτοῦ τὴν φιλόφρωνον πρόνοιαν· εἰ γὰρ εὐθύς τοῦ παραγενέσθαι τὸν ἐάμβραρον τὴν ἀνδρείαν ἐνέδυσεν τοῦς τῆς πόλεως, οὔτε τῷ Θεῷ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἐπέγραψον, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστων, καὶ ὑπερφάνων κατεδικάζοντο κρίματι· διὰ τοῦτο γοῦν τὰς πρώτας ἡμέρας ἀφῆκεν αὐτοὺς εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἢ πρόνοιαν, καὶ τότε τὴν ἀντίληψιν ἐπέδειξατο, ἵνα καὶ τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν αἰσθῶνται, καὶ τὸ ἄμετρον τῆς ἐπικειμένης ἀνάγκης δεῖσθῶνται, καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ὑψίστου τὴν ἐπισκιάσαν αὐτοὺς ἡμιλογίαν συνήρουν.

132 Ἄλλ' ἐπειδὴ τῶν πολλῶν ὁ νοῦς καὶ ἄλλων τιῶν γεγενημένων προτεθῆναι διήγησιν βούλεται τῶν συστησόντων, ὡς χειρὶ Θεοῦ, καὶ ταῖς τοῦ ἀλλοφύρου προσφείας τηλικαῦτα τὴν πόλιν σῶσθαι, οὐκ ἀπορούμεν ὑμῶν τὴν ἐπιθυμίαν πληρῶσαι, ἀλλὰ τὰ καθέκαστον λέγειν τὰ ἐν τοῖς ἀρκτέοις, καὶ τοῖς δυτικαῖς γεγενημένα τῆς πόλεως μέρεσι, καὶ τοῖς ἐκείσε τὰ σφοδρὰ, καὶ πολλὰ μηχανήματα παρὰ τῶν ἀντιπά-

qui iniquitates nostras præterit atque iniustitias condonat, mirabiliaque et investigabilia, gloriosaque et immensa, quorum non est numerus, facit, unanimiter offeramus.

129 Hæc omnes voce interna clamabant; ore enim proferre, rerum angustia impediēbat. Qui autem corda scrutatur, compeditorum gemitum exaudivit, certaminumque Victoris preces suscipiens benignitatis pluvia civitatem irrigavit. Ast forsā dices, unde id manifestum? Quis Deum vidit, vel quis eum, ut civitati pluisse asseveres, salutem pollicentem audivit? Audi, dilecte, Deum nullum umquam vidit, sed neque vocem Dei secundum substantiam audivit; ex operibus autem ipsius, et quæ mente cognoscimus, et quæ sensibus percipimus, studiosi discendi intelligentibusque innotescit et Dei, quæ dicta est, vindicta, et secundum naturam benignitas. Mihi proinde, moneo, aures vestras præbete, atque ego promitto, fidelibus auditoribus ostensurum me esse, res etiam propemodum clamare, supra civitatem confestim misericordie pluviam Deum effudisse.

E 130 Statim enim illos omnes, qui præ malis, quæ viderant, pejoribusque, quæ formidabant, et anima et corpore emortui erant, sub tertiam obsidionis diem ac citius animos, ut et riderent et iriderent inimicos, horumque etiam multis ad civitatem accessum, ita ut balnea publica, quæ usui haud erant, iis essent, qui a barbarica multitudine transfugiebant, impleta, maximeque hinc iis, qui civitatis erant, lætitia ac audacia accederet, monitisque et promissionibus persuaserint, inexpectato recepisse, quisquam, num divine hæc virtutis, compeditos solventis confractosque erigentis, contra autem superbis resistentis gentiumque consilia disturbantis, facinora existant, in dubium revocet? Ego enim vero, etiamsi aliud, quod afferrem, subsidii, quod civitati a Deo tunc obveniret, indicium haud suppeteret, hoc iis, qui sanæ mentis sunt, sufficere existimarem, ut iis judicarent ostensum, non aliunde, quam per auxilium, a Deo in bello latum, civitatem tunc fuisse servatam.

F 131 Quis enim, nisi solus Deus, mortuos resuscitat? Quid vero a mortuis cives tunc diferebant? Non tantum enim duobus primis diebus bellum ex adverso movere non poterant, sed nec quidquam omnino in contrarium eloqui metus algore frigidi valebant. Tales igitur ad fortitudinem transferre, cujusnam, nisi Dei? Et vide, dilecte, ordinationem, illiusque misericordem providentiam adora. Quod si enim, statim atque venisset barbarus, fortitudine eos, qui civitatis erant, induisset, et Deo salutem suam haud adscripsissent, ac ingratorum præterea superbiorumque condemnationi obnoxii fuissent. Idcirco igitur primis diebus naturæ suæ ipsos Providentia reliquit, tuncque subsidium exhibuit, ut et infirmitatem suam agnoscerent, incumbentisque necessitatis excessum viderent, dignitatisque Altissimi, quæ ipsos obumbrabat, præsentiam intelligerent.

132 Ast cum multorum animus et aliorum quorundam factorum, quæ Dei manu certaminumque Victoris precibus civitatem tunc fuisse servatam, ostendent, narrationem præmitti velit, ut desiderio vestro faciamus satis, haud laboramus; verum quæ in Septemtrionalibus Occidentalibusque civitatis partibus, iisque, quibus ibidem vehementes multasque machinas

humillime postulant.

E ad desperationem essent adacti, audacia continuo, animis receptis.

fuerint impleti; quo, Deo singulariter

F

adjuvante, factum, ut, cum civi uti

ab

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

ab inimicis, quos e barbaris fortiores, atque ad pug-
nandum ferociores exstitisse, probe novimus,
fuisse admotas, aiunt, gesta sint, uti et quando
ligneam latamque struem, quo hac in civitatis
portum irrupere valerent, mari imponere sunt
moliti, quique ea tracta in mare per machi-
nam, quam solus Deus, et non homo extru-
xisset, fuerit divulsa, singillatim edicere, longi
sermonis, multæque, et quæ præsentem conatu-
m excedat, narrationis exstiterit; quæ autem
meismet oculis vidi manibusque tetigi h in
Orientali civitatis parte et ab hostibus gesta et
a solo Deo dissipata, hæc singillatim, ne sermo-
nis prolixitate auditorum desiderium tædio affli-
ciam, sollicitus, enarrabo.

obsidionales
etiam ma-
chinas ap-
plicavissent,

133 Mihi enim dumtaxat est propositum, audi-
tui Deum amanti, salutem ex Deo, nec aliunde,
civitati tunc obvenisse, manifestum effice-
re, mentesque omnium ad divinam compunctio-
nem Deoque placentem confessionem ac conti-
nuam gratiarum actionem, certaminum Victori
faciendam, excitare. Prima ac secunda obsidio-
nis die ipsos inimicos victum collegisse et ad-
versus civitatem multa ac terribilia diversæque
speciei instrumenta preparasse, diximus; tertia
autem die, et ad septem usque (post hos enim
civitatem illos obsidere, gloriosissimus Martyr
haud concessit) dies tempore labente, muris
omnino omnia, et obsidionales machinas et
arietes et petropolos humique serpentes testudi-
num falces i applicuerunt; ac primo quidem
cum adversus portam, quæ Casandreotica di-
citur, vim suam direxissent, ut ex ea a civi-
tatis propugnatoribus harpagonem quemdam,
ferreum quidem, modicum autem ac velut puer-
orum terriculamentum suspensum viderunt,
machinæ hujusmodi, dico autem arietis, timore
correpti pedem retro, nulla re præstita, ad
tabernacula sua tulere, et hunc ei similes igni
dantes k.

propugnacu-
lumque suf-
fodere, tuti-
mici cepis-
sent,

134 Civitatisne id, an Dei omnino, quæ au-
daces, non secus ac infantes, terrore percu-
tere valet, potentia id effectit? Deinde vero
testudines serpentum in morem subeuntes dola-
bris, corio obtectis, vectibusque propugnacu-
lum, ut dictum est, a fundamentis subvertere
conabantur; quod utique, abs ipsis studiose
tentatum, executioni etiam mandatum fuisset,
nisi rursus Providentia cælestis, civibus illu-
cens, et fortitudinem corda eorum, ut lorica,
induisset, indidissetque, ut propugnaculo exi-
rent, eosque, qui in testudinibus erant, illud-
que fere totum (neque enim contra ipsos in-
troeuntes, atque a propugnaculo contactos nec
ab iis, qui sursum erant, conspectos, projici
e muro quidquam poterat) suffoderant, terrore
afficerent.

in fugam eos
conjecerint,
opusque ce-
ptum retin-
quere cogē-
runt.

135 Viri igitur armati, pauci numero, quo-
rum Deum alacritatem accendit, e porta, ad
quam cataracta l, ut vocatur, erat, demitti
quidem solita, tunc autem levata, exierunt,
cumque dumtaxat emersissent propugnacula,
trepidationem inimicis attulerunt, ita ut timore
ineffabili correpti omnia, quæ ab eis ad propu-
gnaculi suffossionem facta erant, instrumenta
reliquerint aufugerintque, etiamsi viris, qui
contra illos exierant, nihil in manibus præter
hastas et spicula habentibus, testudinibus, et
quidem, ut scitis; boum camelorumque recens
occisorum corio obtectis, neque lapidum eje-
ctorum propter munimen, neque ignis picisque

λων προσαχθῆναι φασίν, οὐς καὶ τοὺς ἀνδρειωτέρους, καὶ D
θηρωδέστατους τοὺς τῶν βαρβάρων στρατοπεδεύσαι ἰκτι-
ρωσάμεθα, ὅτε καὶ τῇ θαλάσῃ τὴν ἕλκινον γῆν, καὶ
πλατεῖαν ἐπιτιθέναι κατεμηχανήσαντο, ὡς ἂν δι' αὐ-
τῆς ἐπὶ τὸν λιμένα δυνήσων εἰσδύναι τῆς πόλεως, ὅπως
τὴ αὐτῇ διασπάσθῃ συρεῖσα διὰ μηχανῆς ἐπὶ τὸ πέ-
λαγος, ἢν μόνος Θεὸς ἐμηχανήσατο, καὶ οὐκ ἄνθρω-
πος, μακροῦ ἂν εἴη λόγος καὶ πολλοῦ διηγήματος,
καὶ τὴν παρούσαν ὁρμὴν ὑπερβαίνοντος· ἃ δὲ αὐτο-
ψὶ κατείδον, καὶ ταῖς χερσὶν ἐψηλάφησα κατὰ τὸ ἀ-
νατολικὸν τῆς πόλεως μέρος, ἐκ τε τῶν πολεμίων γεγε-
νημένα, καὶ ὑπὸ μόνου Θεοῦ διασκευασθέντα, καὶ ταῦτα
μερικῶς διηγήσομαι τῷ μὴ ἀποκνήσαι τῷ μήκει τοῦ λόγου
τὴν προθυμίαν τῶν ἀκοατῶν προμηθεύμενος.

133 Σκοπὸς γὰρ μοι μόνον παραστῆσαι τῇ φιλο-
θέῳ ἀκοῇ ὡς ἐκ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἄλλοθεν ἢ σωτηρία τῇ
πόλει τότε γεγένηται, καὶ διεγείρει τὰς διανοίας ἀ-
πάντων πρὸς Θεῖον κατάνυξιν, καὶ θεοσεβτον ἐξομολό-
γησιν, καὶ εὐχαριστίαν τοῦ ἀδολοφύρου διηγεῖται. Εἶπαμεν
ὡς τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς πολιορκίας καὶ τῇ δευτέρᾳ,
τὰς τροφὰς τε αὐτῶν συνήγαγον οἱ πολέμιοι, καὶ κατὰ
τῆς πόλεως πολλὰ καὶ φοβερὰ, καὶ διάφορα ἠτιρέ-
πισαν ὄργανα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ μέχρι τῶν E
ἑπτὰ· πέρα γὰρ τούτων πολιορκεῖν αὐτοὺς τὴν πό-
λιν ὁ πανένδοξος μάστις οὐ συνεχώρησεν· προσήγον
ἄρδην τοὺς τεῖχος ἅπαντα, τὰς ἐλεπίλους, καὶ τοὺς
κρούς, καὶ τοὺς πετροβόλους, καὶ τῶν χελωνῶν τὰ χα-
μερπῆ ῥαβδουργήματα· καὶ πρώτον μὲν κατὰ τῆς λε-
γομένης Κασανδρεωτικῆς πύλης προετραπέσαντες ὡς
εἶδον ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως ἀναρτηθέντων ἄρ-
παγα τινὰ σιδηρῶν μὲν, βραχὺ δὲ καὶ οἰκίαι μορμολύ-
κων νηπίων κρεμάμενον δειλία συσχεζόντες τοῦ τη-
λικούτου μηχανήματος, λέγων δὴ τοῦ κρού, καταπτύ-
σαντες, ἄπρακτοι ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὰς σικκὰς, καὶ
αὐτῶν καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτῶ κατακλύσαντες.

134 Ἄρα τοῦτο τῆς πόλεως ἡ δύναμις ἀπειργάσατο,
ἢ πάντως ἢ τοῦ Θεοῦ, ἢ καταπητήσῃν δυναμένη καὶ
τοὺς θρασείας ὡς τὰ νήπια; Ἴτα ταῖς σβυρσοφόροις
χελωνῶν ὑποδύντες ὡς ὅπως τὸ προτειγίσμα ἀξῖναι,
ὡς εἴρηται, καὶ μοχλοῖς ἐκ βάθρων ἀνασκευάζειν ἐπι-
χείρου, ὃ δὴ καὶ εἰς ἔργον αὐτοῖς ἠνέστο ὀήπου τὸ
σπουδαζόμενον, εἰ μὴ πάλιν ἡ οὐράνιος τοῖς πολιταῖς
ἐπιλάμψασα πρόνοια ἀνδρεία τε τὰς καρδίας αὐτῶν P
ἐδωράκισεν, καὶ ὑπέθετο κατὰ τὸ προτειγίσμα ἐξελ-
θεῖν, καὶ καταπτοῆσαι τοὺς διὰ τῶν χελωνῶν, μικροῦ
δὲ ἅπαν αὐτὸ κατασκάψοντας· οὐ δὲ γὰρ ἦν ἐκ τοῦ
τείχους ῥίψαι τῷ κατ' αὐτῶν ἔνδον εἰσδύνων, καὶ
ὑπὸ τοῦ προτειγίσματος σιεπομένον, καὶ μὴ δὲ ὀρο-
μένων τοῖς ἀνωθεν.

135 Ἄνδρες οὐκ ὀπλοφόροι βραχείας ἀριζμῶν, ἂν
ὁ Θεὸς ἀνῆκεν τὴν προθυμίαν, ἐξῆλθον διὰ τῆς πύ-
λης, ἐφ' ἧς καὶ ὁ λεγόμενος καταράτης κεχάλαστο μὲν,
ἀνεσπάσθη δὲ τότε, καὶ μόνον ἀναβάντες ἐπὶ τοῦ προτει-
γίσματος θάμβος ἐνεποίησαν τοῖς ὑπεναντίοις, ὡς
φῶβον συσχεζόντες ἀρήρητα καταλείπειν ἅπαντα τὰ
πρὸς ὀρυγὴν αὐτοῖς γεγεννημένα τοῦ προτειγίσματος
ἔργα καὶ ἀποδράσαι, καίτοι τῶν ἐξεληλυσθέντων ἐφ'
ἑαυτοῖς ἀνδρῶν μὴδὲν ἐν χερσὶν ἐχόντων ἢ δόρατα,
καὶ ἀσπίδας ταῖς χελωνῶν, ὡς ἴστε καὶ ταῦτα δέξασθαι
νεοσφαγῶν βοῶν, καὶ καμῆλων κατεστρασμαμένας, οὔτε
κύνων ἐπιβριμέντων διὰ τὴν ἐρμυνότητα, οὔτε πυρὸς
ἢ πίσης κοχλαζούσης ἐπίγυσαι διὰ τὸ τῶν δεβρίων κά-
δυγγον ἰδύνατο τι λυμήνασθαι, μήτις ἀνδρες εὐα-
ρίστμοι,

A ριζμητοι, και θόρασι μόνους, η τόξοις, ως εικός,
ώπλιμένους.

ardentis affusio per coriorum humiditatem nocere quidquam posset, nedum viri, pauci numero solisque hastis vel arcibus, ut verosimile est, armati.

A. JOANNE THESSAL. ARCHIEP.

136 Κρωάτω οὖν ὁ εὐγνώμων ἀκρατής, ἄξιοι ἄρα οἱ μετὰ λόγχης καὶ τόξου μόνον φανέντες ἐπὶ τοῦ προτειχίσματος βλάβαι τι τοὺς ὑπὸ τὰς χελώνας ὄντας, καὶ τοῖς μοχλοῖς διαρτίοντας, πόθεν καὶ τις αἰτίας τῆς τούτων σφαγῆς· δηλονότι ὁ τὸ θάρσος τοῖς Μακεδόσιν ἐνδεῖς· ἔνθα γὰρ ῥοπή Θεοῦ πάντως τὸ ἐναντίον βοήθειας γεγυμνωται. Καὶ ἡ τρικαστα δὲ τοῦ διαβόλου γενομένη ἐνέργεια δέδειχεν τὴν πόλιν θεϊκῆς προνοίας ἀξιώσθαι. Ἴστε γὰρ ὡς καὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ τὸν Ἰώβ, καὶ τοὺς Ἁγίους πάντας, ὀπρῆκα τῆς θείας ἐπιουραίας ἀξιοῦντες, κατεστοχάσατο παραχρῆμα κοινότης, καὶ κινδύνους, καὶ ἄλλ' ἐπ' ἀλλήλους ἑλίψεσι περιέβαλεν. Τοιγαροῦν καὶ τότε ἐπεὶ κατενόησαν διὰ τῶν γενομένων συμμάτων, ὡς αἱ πρῆβεται τοῦ πανενδόξου μάρτυρος ἐκλάμψασαι τὸν θεῖον ἔλεον ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπώμβρισαν, ἐμνημόνευστο ὁ χαριστικὸς, καὶ εὐφροδῶς δαίμων τὴν ἐκ τῆς ἡτῆς τῶν χελωνῶν καὶ βαρβάρων ἐγγυρομένην τῇ πόλει χαρὰν μεταστρέψαι εἰς πένθος.

136 Judicet igitur æquus auditor, cum ii, qui cum hasta arcuque dumtaxat in propugnaculo sese ostendere, quidquam nocendo iis, qui sub testudinibus erant, vectibusque terram movebant, fuerint inepti, undenam et quis caedis illorum causa exstiterit; is nimirum, qui audaciam Macedonibus indidit. Ibi enim Dei nutu, quidquid subsidii inimicis erat, denudatum fuit, tuncque etiam impensa diaboli vis, divina providentia civitatem servatam fuisse, ostendit. Scitis enim, qui et Adamum et Job et Sanctos omnes, cum divino auxilio digni habitii fuissent, squalidus ille statim impetierit et periculis et tribulationibus, invicem succedentibus, circumdederit. Igitur ei tunc, cum e factis miraculis, emicantes gloriosissimi Martyris intercessionibus divinæ misericordiæ pluviam supra civitatem effudisse, perspiceret, aliena calamitate gaudens invidusque dæmon lætitiæ, quæ e testudinum ac barbarorum strage civitati obvenerat, vertere in luctum est molitus.

Cum porro post, periculo prius, quod diaboli malitia induerat.

B 137 Ἐνεργήσας γὰρ τῇ οἰκίᾳ στρεβλότην τὸν προρρηθέντα τῆς πόλης καταράκην ὄντα μέγιστον, καὶ τῶν δύο πύλων τὸ ὕψος καὶ πλάτος ἐν ἑαυτῷ φέροντα, ἐκ μονοπλεύρου τὸ πλεῖον ἀνεκινεῖσθαι πεποίηκεν, ὡς μετὰ τὸ εἰσελθεῖν τοὺς ἐξελεῖσόντας, χαλασθέντος αὐτοῦ, μὴ κατέρχεσθαι διὰ τὸ τὴν μίαν πλευρὰν προσπεπῆχται τῷ ἰσθμῷ ὀρθωσάτην, καὶ δελησάουσαν ἀνεκύνσαι μετὰ πολλῆς συνδρομῆς, μὴ κατισχύειν ὄλωσάν βραχὺ τὴν ἄνω κορυφίσαι, διὰ τὸ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὀμίαν τῷ ἐτέρῳ πάλιν ὀρθωσάτῃ καταχρῆσθαι καὶ μήποτε πρὸς τὸ ἄνω τοῦτου ἀνοχλιζομένου, μὴ δὲ πρὸς τὸ κάτω κατεπιμένον πᾶσαν τὴν ἡμέραν, καὶ μέχρι πολλοῦ τῆς ἐπιουσίας νυκτὸς ἀνεωγμένη μεμνηκεν· ἀλλ' ὁ Θεὸς κατοικτειοήσας ἡμᾶς διὰ τὴν αὐτοῦ ἐσπλαγχνίαν, καὶ τὰ ἐκείσε τότε κρουσθὲν ἐκχυθέντα δάκρυα, κράξαντος ἐκ θείας ἐπιουσίας ἐνὸς τεχνίτου, Ὁ Χριστὸς μετ' ἡμῶν, ἠκύνθη τὴν ἄνω, καὶ ἰσθμὸς ἐχαλάσθη, καὶ λοιπὸν ἰσχύασαν αἱ καρδίαι τῶν διασάζοντων.

137 Etenim obliquitate sibi propria usus prædictæ portæ cataractam, quæ et maxima erat valvarumque duarum et altitudinem et latitudinem in se complectebatur, unum in latus magis incurvari fecit, ita ut, cum ii, qui exierant, essent ingressi, deorsum illa, cum demitteretur, propterea quod latus unum lapideæ orthostatæ m esset affixum, haud descenderet, multorumque concursu sursum attollere eam volentes, nulla omnino ratione, quod iterum dexterum ejus latus alteri orthostatæ esset annexum, facere id possent n. Atque illa adeo nec sursum levata, nec infra depressa, die tota magna que etiam noctis sequentis parte mansit aperta a. Verum Deus per suam misericordiam lacrymasque, ibidem tunc scatebræ in modum fusas, nostri misertus, artifice quodam et divina inspiratione, Christus nobiscum, inclamante, cataractam superne movit, æquataque demissa est, dubitantiumque tandem corda quieverunt.

E feliciter Dei misericordia depulso,

C 138 Ἐὖτε γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸ τῶν θακούων πλήθος κενήντο, τοῦ ἐχθροῦ ὑποβάλλοντος ἐνοίας ποιηρᾶς ὡς οἱ ὁ Θεὸς ἀλῶνα τὴν πόλιν βεβούληται, καὶ διὰ τοῦτο ἡ πόλις οὐ κλείεται. Καὶ ὅπερ αὐτὸς τῆς κακουργίας ἐμνημόνευστο, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ προσάπτειν ταῖς διανοίαις ὑπέβαλλεν· ἀλλὰ δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ, εἰς τέλος γὰρ αὐτοῦ ἡ δολιότης οὐκ ἴσχυσεν. Βούλεσθε τοὺς ἄλλας τοῦ Χριστοῦ θαυματουργίας γεγενημένας τότε; Προσῆσομαι οἰκ ἐλαττον τῶν ἄλλων θαυματουργῶν· ἐπειδὴ γὰρ τῇ θεῖᾳ ῥοπῇ τὰς χελώνας, καὶ τοὺς μοχλοὺς, καὶ τὰς δικέλλας καταλείψαντες, ἔαυρον, μηδενὸς δυνάκειας, οἱ πολέμοιοι, λοιπὸν ἐπὶ τῇ ἐξῆς τοῖς πετροβόλοις ἐχρήσαντο.

138 Hinc enim et illis lacrymarum copia fuit commota, quod cogitationes pravas, quasi Deus civitatem capi vellet, ideoque porta clausa haud esset, inimicus suggereret. Et quidem quod ipse malitia sua moliebatur, cogitationibus, ut id Deo adscriberent, subjiciebat. Verum, Deo sancto sit gloria, ad finem enim fraus ejus haud prævaluit. Vultisne et alia Christi miracula tunc facta? Proponam, quod aliis prodigiis haud est minus. Cum enim Dei nutu, testudinibus et vectibus et lignonibus relictis, inimici, nullo insequente, fugissent, tandem die sequenti petrobolis usi sunt.

petrobolis etiam

139 Ἦσαν δὲ οὗτοι τετραγῶνοι ἐκ πλατυτέρων βάσεων εἰς στενωτέρας κορυφὰς καταλήγοντες, ἐφ' ὧν ἦσαν κύλινδροι παχείς λίαν σεσιδηρωμένοι τὰ πέρατα, καὶ ἐπ' αὐτῶν καθηλωμένα ξύλα ὡς δοκοὶ μεγάλης οἰκίας ἔχοντα τὰς σφενδόνας, αἱ τιναε ὑφούμεναι πέτρας ἀπέπεμπον, καὶ μεγάλους καὶ συγγυῖς, ὡς μὴ δὲ τὴν γῆν δύνασθαι φέρειν τὰς αὐτῶν ἐρρίψεις, μήτιγε οἰκοδομὴν ἀνδραπίνην, ἀλλὰ καὶ σανίσιν τὰς τρεῖς μόνον πλευρὰς τῶν τετραγῶνων ἐκείνων πετροβόλων διέφραξαν, ὡς μὴ τοὺς ἐνδον καθεύδοντας ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ τεύχους τιτρώσκεισθαι βίβελον. Καὶ ἐπειδὴ πυρφοροβέλει εἰς ἐξ αὐτῶν σὺν ταῖς σανίσιν ἀπνηδρακώδη, διαβαστάξαντες τὰ ὄργανα ὑπεχώρησαν, καὶ ἡ ἐξῆς

139 Hi autem quadrangulares erant, a lateribus basibus in angustiora fastigia desinentes, supra quæ erant cylindri spissi admodum, ferro ad extremitates armati, lignaque clavis hinc affixa, magnæ domus trabium adinstar balistas complectentia, quæ sursum levatæ lapides magnos et continuos emittebant, ita ut eorum impetus nec terra, nedum humana habitatio, ferre posset; verum tria dumtaxat, quadrangulorum illorum petrobolorum latera, ne qui intus morabantur, sagittis, e muro emissis, læderentur, tabulis sepierunt, ac, postquam unus ex eis una cum tabulis telo ignifero in carbonibus fuisset

c quibus assistue lapides permagnos,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

fuisset reductum, instrumentis sublatis, abierunt, dieque sequenti eosdem rursus petrobolos, pellibus nuper detractis, ut dictum est, una cum tabulis vestitis adduxerunt, muroque iis propius admotis, montes ac colles (Quidnam enim aliud quis vocet lapides illos supra modum magnos? in nos intortos, ejaculati sunt.

Deo inte-
rim cives
roborante.

140 Ast quid deinde, qui civitatis erant, ad hæc? Quid? ego dicam: De fuga præ metu quorundam ex iis, quibus civitas premebatur, arripienda non cogitarunt. Habebant enim, ut dictum est, e Dei voluntate insitam sibi audaciam. Etiam si talia humana virtus haud sufferret, lapidiferæque grandinis illius aspectu ac intolerabili tonitruvi manu facti fragore exanimaretur, roborati tamen a Deo ante pinnas parare viminibus e tenuibus veluti contextas quasdam cortinas, eosque, qui in cænaculis sub convivis ponuntur, e papyro linoque lectos sunt moliti, quo allidentis lapidis æque ac soni intensio vel distractione vel teneritate repercussionis temperata emolliretur.

in civitate
ejaculati ini-
mici sunt.

141 Ast hæc quidem cives ut homines moliebantur; verum Deus, ut omnipotens, suppetias tulit nobisque adfuit, ut, quemadmodum scriptum est, non humanum auxilium, sed sola ipsius dextera sanctumque ejus brachium civitatem servaret. Quid enim præterea est factum? Inimicis ab aurora usque ad horam septimam lapides illos supra modum magnos quotidie ejaculantibus, eorum fere nullus in murum impexit, sed vel extra murum vel interius deferebantur; quo vero deferebantur, scrobem efficiebant, utut multis e lapidibus, qui e civitate erant emissi, per petrobolorum, qui ad barbaros spectabant, verticis aperturam angustam veluti ex mandato delabantibus, eosque, qui intro erant, occidentibus Verum ne quis forte, non Deum, sed barbarorum imperitiam, ut lapides vel intra vel extra murum delaberentur, effecisse arbitretur, hujus rei causa totam eam ad suppedaneum usque ictu unico prostravit p.

in
nihilominus
hi profecerunt.

142 Sane misericors Deus, cum eos, qui in muro erant, ineffabili formidine iterum correptos vidisset, lapidem haud amplius in eum impingere permisit, utut dictis petrobolis, qui contra solam Orientalem civitatis plagam erant intorti, amplius quinquaginta existentibus. Cum igitur, qui jaculabantur, defatigaretur nihilque proficerent, eadem etiam die in castra, cum per inauditam Christi protectionem incasum laborassent, sunt reversi. Ad tantam autem audaciam eos, qui timore erant mortui, Dominus denuo revocavit, ut post hæc per portam, quæ ad mare ducit, etiam excurrerint, atque e barbaris aliquos, qui in mari sese lavabant, occiderint, ac antequam, quid factum esset, exercitus nosset, nulla facta mora, quod non tantum adversus hunc exire, sed et parvum portæ vectem adaperire, periculosum esset, sint reversi.

hinc rursus,
ac maxime ex
eo, quod, ve
hementiori in
illam im-
pressi me de-
creto.

143 Quis hæc diviæ voluntatis facinora haud esse affirmet? Quis ejus misericordiam supra civitatem tunc fuisse adductam, haud confiteatur? Verum quid ni ad id, quod præcipuum est, venio, certaminumque Victoris, quod se manifestavit, auxilium, in bello suppeditatum, quod et maxime incredulos ad rei assentiendum et ad Martyrem laudandum indu-

ήγαγον αυτούς πάλιν τοὺς πετροβόλους βύρσαις νεοῦσθαι· τῶν ὡς προείπομεν, σὺν ταῖς σανίσιν ἡφιμισμένους, καὶ πλησιέστερον στήσαντες τοῦ τείχους, ἐβλάου ὄρη καὶ βουνοὺς καὶ ἡμῶν ἀκοντίζοντες· τίς γὰρ ἂν ἄλλο τι κάλεση τοὺς ἀπειρομεγέθεις ἐκείνους λίθους;

140 Ἐτα τί πρὸς ταῦτα οἱ τῆς πόλεως; Τί; Ἐγὼ φημί. Οὐ κατεδείλασαν ἐπινοῆσαι τινὰ τῶν ἐπιφερομένων ἀποφυγεῖν· εἶχον γὰρ, ὡς προείρηται, ὄρησος τι ἐνσπαρὲν αὐτοῖς ἐκ θείας ῥοπῆς· Ἐπεὶ ποία στερόβητος ἀνδρωπὴν οὐ κατάτηγεν, καὶ κατενεκροῦτο τῆ θείᾳ τῆς πετροβόλου χαλᾶξος ἐκείνης, καὶ τῷ ἀστένει τῷ ῥυθῷ τῆς χειροποιήτου βροντῆς, ἀλλ' ὅμως ὑπὸ Θεοῦ ῥωσθέντες ἐβουλεύσαντο πρὸ τῶν ἐπάλλεων ἀρτίσαι ἐκ ῥάβδων λεπτῶν, ὅσπερ τινα καλυψασμένα καταπετάσματα, καὶ τὰς ἐν τοῖς δειπνήτηρισι ὑπὸ τοῦς δαιτυμόνας τιθεμένας ἐκ παύρων, καὶ σάκκων στρομνᾶς, ἵνα τοὺς πέτρου προσαράσσοντος διαμαλαχθῇ ὡσπερ ἡ τάσις τοῦ κρούσματος, ἢ τῷ διαπομένῳ, ἢ τῷ ἀπαλῷ τῆς ἀντιτυπίας μεσοειδεῖσθαι.

141 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἀνδρωποὶ οἱ τῆς πόλεως ἐβουλεύσαντο, ὁ δὲ Θεὸς ὡς παντοδύναμος ἐβοήθησεν καὶ παρέστησεν ἡμῖν ὡς οὐχὶ ἀνδρωπὴν βοήθεια, ἀλλ' ἡ θεῖα αὐτοῦ μόνη ἔσσωσεν κατὰ τὸ γεγραμμένον τὴν πόλιν, καὶ ὁ βραχίον ὁ ἄγιος αὐτοῦ. Τί γὰρ καὶ γέγονεν; Ἀπὸ τοῦ αὐγούσ ἐως ὥρας ἐβδόμης καθεκάστη ἡμέραν ἀκοντίζόντων τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἀπειρομεγέθεις ἐκείνους λίθους, οὐδεὶς αὐτῶν σχεδὸν τῷ τείχει προσέπαυεν, ἀλλ' ἡ ἔξω τοῦ τείχους, ἢ ἐνδότερον κατεφέροντο, οὐ δὲ κατεφέροντο, βόδυνον ἀπέτιλουν, καίτοι πολλῶν τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀκοντισθέντων λίθων διὰ τοῦ στενοῦ τῆς κορυφῆς τῶν βαρβάρων πετροβόλων, ὡς ἐξ ἐπιταγῆς κατελάθοντο καὶ τοὺς ἐδοῦν ἀποκτανόντων. Ἀλλ' ἵνα μὴ τις ἐκ τῶν συμβάντων ὑπολάβῃ, ὡς οὐχὶ Θεός, ἀλλ' ἡ τῶν βαρβάρων ἀπειρία τὰς πέτρας ἐνδοτέρω, ἢ ἔξωτέρω τοῦ τείχους πεποίηκεν ἀκοντίζεσθαι, τοῦτου χάριν μὲν πληγῇ πάσα αὐτὴν κατέστρεψεν ἕως τοῦ περιπάτου.

142 Ἀρεῖσι ὁ φιλόδρωπος Θεὸς ἀφάνη θειλῆ λαφύοντας πάλιν τοὺς ἐν τῷ τείχει θεασάμενος, οὐκ ἐκείτη προσκοῦσαι λίθων ἐν αὐτῷ συνεχώρησεν, καίτοι τῶν εἰρημένων πετροβόλων ἐν τῷ ἀνατολικῷ καὶ μονομερεῖ τῆς πόλεως, πλεῖον τῶν πενήκοντα τυγχάνοντων. Ὡς οὖν ἀπέκασον ἀκοντίζοντες, καὶ μηδὲν ἀνύοντες καὶ ταύτην τὴν ἡμέραν ἀπεχώρησαν εἰς τὴν στρατοπέδιον διὰ τῆς ἀράτου σκέπης τοῦ Χριστοῦ ματαιωπήσαντες· εἰς τοσοῦτον δὲ θέρσος ὁ Κύριος τοὺς νενεκρωμένους τῷ φόβῳ διανεχώρησεν, ὡς μετὰ ταῦτα καὶ ἐκπεδραμὲν διὰ τῆς πρὸς θάλασσαν πύλης, καὶ τινες τῶν ἐν τῇ θάλασσῃ λουομένων ἐναποσφάζει βαρβάρων, καὶ σύντομον ἐργάσασθαι τὴν ἀποστραφὴν πρὸ τοῦ γινῶναι τὰ πλῆθῃ τὸ γεγονός, ὅτι φοβερόν ἦν οὐ μόνον τὸ κατ' αὐτῶν ἐξελεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ μοχλίον πύλης παρανοεῖαι μικρόν.

143 Ταῦτα τίς οὐχὶ τῆς θείας ῥοπῆς εἶναι ψήσιτο κατορθώματα. Τίς οὐχὶ τὴν εὐπλαγγίαν αὐτοῦ ὁμολογήσῃ τότε καταχθεῖσθαι τῇ πόλει. Ἀλλὰ τί μὴ περὶ τοῦ κείρων ἐρχομαι, καὶ τὴν αὐτοφανῆ τοῦ ἀβλαφῆρου συμμαχίαν γεγεννημένην ἐντίστημι, τὴν καὶ τοὺς λίαν ἀπίστους εἰς τὴν τοῦ πράγματος συγκατάξασθαι, καὶ δοξολογίαν τοῦ μάρτυρος συναλάσαι ὀφείλουσαν, καίτοι καὶ ἄλλων μυρίων διηγημάτων οὐκ ἀπορούτων ἡμῶν,

A ἡμῶν, τῶν τὴν ἀόρατον ἡμῶν καὶ οὐρανίαν σαφηνιζόντων βοήθειαν. Τοῦτο γὰρ τὸ θαῦμα κατὰ τῶν πολεμίων ὁ Κύριος διὰ τοῦ Μάρτυρος αὐτοῦ ἀπειργάσατο. Ἄγία ἐτύγγχανεν κυριακὴ ἡ ἐβδόμη καὶ τελευταία τῆς πολιορκίας ἡμῶν, καὶ δὴ ταύτην ὡς ἐν καμάτῳ τῶν προλαβουσῶν ἡμερῶν καθυσυχάσαντες οἱ πολέμιοι ἐσκέπτοντο μέγρι ζωῆς καὶ θανάτου συμπλοκῆν τῇ ἐξῆς κατὰ τῆς πόλεως ἀπεργάσασθαι, πάντων ἄρδην συνεπιθεμένων κύκλῳ τῇ τείχει, ἵνα ἡ σφοδρὸν τῆς ἐμβολῆς καταπλήξων ἀπόσθῃται κάτω τοὺς ἐν ταῖς ἐπαλλήξουσιν φύλακας, ἢ μὴ τοῦτου κατὰ σκοπὸν ἀποβαίνοντες, τὴν γοῦν ἀπόπειραν λάθειον τοῦ μηδὲν λοιπὸν μαχομένου ὠφελῆν ἀνήνυτα.

144 Καὶ δὴ τούτων αὐτοῖς βεβουλευμένων ὡς ἐν τῶν προσεφώνων μαθεῖν ἠδυνήθημεν, καὶ πάντων ἡμῶν ἐν φόβῳ συσχεδέντων περὶ τῆς μελλούσης τῇ ἐξῆς γίνεσθαι ἐξετάσεως, ἄνω περὶ ὄραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὀρθῶν ἄπαντες, ἀδρόν κύκλῳ τὸν βάρβαρον ἀνακράξαντες, ἐπὶ τὰς ἀκρωρίας φυγόντες ἀπόγοντο καταλείναντες τὰς σικηρὰς σὺν ταῖς αὐτῶν ἐξαρτίαις, καὶ τσαυτῇ τῇ ἐκδηματώσασα τούτους κατὰπλήξῃ, ὡς τινὰς αὐτῶν ἀόπλους φυγεῖν· εἶτα περίπου τριῶν ὥρων ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ἐγγύς ὀρέων διαμείναντες, ἰδόντες ἂ ἴδον, ὡς ὕστερον ἔγνωμεν, δύνατος τοῦ ἡλίου, αὐδῆς κατέβη ἐπὶ τὰς σικηρὰς αὐτῶν ἀλλήλους ἐκ προμυθίας τοῦ ἀπλοφῆρου σκυλευσάντες, ὡς καὶ τραυματίας τοὺς πλειστοὺς γενέσθαι. Εἶτα τῆς νυκτὸς ἐκείνης διανοσθεῖσθαι ἐν ἰσυχίᾳ πολλῇ, καὶ οὐχ ὡς αἱ πρότερον, τοῦ αἵματος φανέντος, ἱκανοὶ τῶν ἐχθρῶν περὶ τὰς πύλας προσρῶμενοι ἐφάφησαν· τῶν δὲ τῆς ἀμέτρον πληθῆος ἐκείνης, ἐφαίνετο οὐδεὶς.

145 Εἶτα διευλαβηθέντες ἡ πόλις δόλον τινα κατεστηκέναι, καὶ ἐνεδραν, οὔτε τὰς πύλας ἀνοίξαν, οὔτε τοὺς προσχωρήσαντας τότε τῶν ἐναντιῶν ἐδέξαντο· ἐκείνων δὲ πλειστα βρώντων, καὶ διωμιμένων, ὡς ἔφυγον τῇ νυκτὶ πάντες ἀσφορητὶ οἱ πολέμιοι, μόλις περὶ πέμπτην ὄραν τῆς ἡμέρας τούτους ἀνοίξαντες εἰσεδέξαντο· ὡς δὲ ἠρώτων ἀπαγγέλειν ἀψευδῶς τὰ βεβουλευμένα τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τίνας χάριν αὐτοῖς προσεχώρησαν, ἔφησαν· Ἡμεῖς μὲν πρὸς ὑμᾶς κατεφύγομεν, ἵνα μὴ διαφθαρήμεν ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ· ἄλλως τε γινόντες, ὅτι καὶ τὸν πόλεμον νενικήκατε· καὶ γὰρ ἠκριβώθημεν ὅτι τὸν στρατὸν ὑμῶν μέχρι τοῦ νῦν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως κατεκρύψατε, καὶ μόνον τῇ χθρῆς ἡμέρᾳ ὄρα ὀρθῶν ἀδρόν τούτων διὰ πασῶν τῶν πυλῶν ἐφ' ἡμᾶς ἐξοπλίσατε, ὅτε καὶ φεύγοντας ἡμᾶς ἐοράτε πάντως ἐπὶ τὰ ὄρη.

146 Κατελθόντες οὖν ἐσπῆρας, ὅτε διὰ τῶν πυλῶν αὐδῆς εἰσὶν τὸ αὐτὸ στρατεύμα κατεμάζομεν, εἰς ἀλλήλους χωρήσαντες, συμβουλευσάμενοι ἔφυγον ἐκεῖνοι δι' ὅλης νυκτὸς· εἶπαν γὰρ ὡς πρὸ τοῦ αἵματος ἐπ' αὐτοὺς καὶ αὐδῆς ἐξομήσειν τὸ στάτευμα· ἐκείνων οὖν φυγόντων, ἡμεῖς ἀπεμείναμεν· συνόντες δὲ οἱ τῆς πόλεως ἀγγελικὴν συμμαχίαν θεόθεν αὐτοῖς ἐξαποσταλέισαν, ἐπιστάσαντες μὲν τῇ σιοπῇ, ὕμνος ἐκ καρδίας τῷ Θεῷ καὶ εὐχαριστίας ἐπέμψαντες, ἐκείνοις δὲ εἶπαν· Ναὶ ἀκριβῶς ἄχρι τῆς χθρῆς οὐκ ἐξηγάγομεν ἐφ' ὑμᾶς τὸν στρατὸν. Ἴνα δὲ γινώμεν ὡς ἀληθεύετε, εἶπατε τίνα ἐοράκατε αὐτοῦ καθηγουμένου· καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀπεκρίθη· ἄνδρα πυράκην καὶ λαμπρὸν ἵππῳ λευκῷ ἐφερευμένον, καὶ ἱμάτιον φοροῦντα λευκὸν· ἰδοὺ τοιοῦτον, καὶ ἐπεδείκνυν κρατῆρας ἐνός τῶν παρεστώτων

Octobris Tomus IV.

cere potest, ut ut narrationibus infinitis aliis, quae inauditum ac caeleste auxilium nobis ostendunt, non deficientibus, haud propono? Illud enim contra inimicos miraculum per ipsummet Martyrem operatus est Dominus. Sancta erat dies Dominica, obsidionis nostrae septima ac ultima, atque hanc veluti ob dierum praeteritorum laborem quiete inimici transigentes, sequenti ut die certamen adversus civitatem omnes omnino, mania in circuitu invadentes, per vitam et necem committerent, circumspiciebant, ut vel timore percitens irruptionis vehementia custodes, qui sursum erant, amoveret vel, si id ex voto non succederet, experientia saltem, sese deinceps pugnando nihil proficere posse, addicerent.

144 Atque haec cum illi, uti e transfugis discere potuimus, meditarentur, nosque ob futurum die sequenti tentamen timore essemus omnes correpti, subito sub horam diei ejusdem octavam omnes circum, qui ad barbarorum exercitum spectabant, clamore simul edito, ad montium summitates, tentoris una cum eorumdem apparatus relicti, fugerunt, talisque erat, quae ipsos a mente abalienabat, consternatio, ut aliqui etiam absque armis suis fingerint. Deinde cum horis circiter tribus in vicinorum montium summitatibus permansissent, iis, quae viderunt, ut postea cognovimus, conspectis, rursus, sole occidente, ad tentoria sua sese invicem, ita ut plurimi vulnerarentur, e certaminum Victoris providentia trudentes sunt reversi. Deinde cum noctem illam quiete, contra ac praecedentibus noctibus factum fuisset, transegissent, die illucescente, inimicorum sat multi, qui ad portas confluerant, fuere conspecti; illorum autem, qui ex innumera illa multitudine fuerant, nullus apparuit.

145 Deinde cum civitas, ne dolus aliquis atque insidiae subessent, metueret, nec portas aperuit, nec ex inimicis illos, qui accesserant, recepit. Cum vero plurimum illi clamarent, inimicosque omnes nocte illa absque strepitu fugisse, jurarent, aegre sub quintam diei horam, portas aperitis, eos receperunt. Cum porro, ut, quae inimici fuissent moliti, cujusque rei gratia ad ipsos accessissent, absque mendacio renunciarent, sciscitanti fuissent, dixerunt: Nos quidem ad vos fugimus, ne peste pereamus, aliterque, bello vos esse superiores factos, perspectum habentes. Vos enim exercitum vestrum in civitatis medullis usque modo abscondisse, atque heri dumtaxat hora octava, quando et nos ad montes omnino fugientes vidistis, illum simul universum per portas omnes in nos emisisse, apprime novimus.

146 Postquam itaque, quando exercitum illum per portas rursus esse ingressum, didicimus, vesperi essent reversi, collatis consiliis, tota nocte, aliis post alios loco cedentibus, fugerunt. Futurum enim dicebant, ut ante lucem etiam adversus se iterum exercitus ille moveret. Iis igitur fugientibus, nos permansimus. Illi autem, qui civitatis erant, hisce intellectis, auxilium angelicum divinitus sibi submissum fuisse, Deum ex corde laudantes gratiasque ei agentes tacite judicaverunt quidem; illis autem dixerunt: Enimvero exercitum omnino adversus vos hesternam usque in diem haud eduximus; ut autem, an vera praedicetis, noseamus, dicite, quem ei praerentem videritis. Ac unus ex eis respondit: Vi-

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

inimici fu-
gam ad mon-
tium juga.

cum civitate
egredientem,
ut retulerunt
transfugas,
ingentem
exercitum

ducentem
ignem, qui
equo albo insi-
debat, ei pra-
erentem

A. JOANNE
THESSALICENSIS
CHIEF.

rum igneum ac lucidum, equo albo vectum
vesteque alba indutum; Ecce talem, unoque ex
adstantibus apprehenso, chlamydem consularem
ostendit.

conspicis-
sent.

147 Tunc illum, qui invisibilem exercitum duxisset, unanimiter omnes agnoverunt ac laudaverunt, eratque lacrymas præ lætitia effusus videre, omnesque exultantes dicere: Te, Domine, decet gloria, te adoratio, rex cælestis. Etenim misericordia tua per certaminum Victoris patrocini civitati affulsit, gratia quidem, ut Psalmista ait, in labiis tuis est diffusa, nostra autem super capita miserationes tuas effudisti. Per infictas Ægyptiis plagas nomen tuum in terra universa divulgatum fuit; ob nos autem cæli prædicant misericordiam tuam. Benedictus es, qui nos ex ore draconis, ossa nostra dentibus suis jam comminuentis, eripuisti; vere Dominus leonum maxillas confregit, ac laqueus contritus est et nos liberati sumus.

inexpectato
arripuerunt,
Joannes con-
tendit.

148 Post hæc autem ii, qui civitatis erant, equitibus emissis, vere inimicos fugisse, atque per noctem, timore ac animi perturbatione, ita ut et impedimenta sua et animalia et mancipia per viam relinquerent, fugam capessentes, multum spatii absolvisse, didicerunt. At vero, o optimi, dixero, primum quidem et eos ipsos, qui, cum hyperboreas hiemis tempestates cernunt, perpetuo, quod solem non videant, cæcutiunt, barbarorum visio, quæ paludamento indutum exercitui in equo præeuntem vidit, hunc esse ipsum sanctum ac gloriosissimum martyrem Demetrium, luculenter videre fecerit. Attamen ne quis forsitan existimet, Sanctum quidem quempiam rerum hujusmodi causam exstitisse, nulla tamen ratione gloriosissimum Demetrium, age, celebri illa atque omnibus nota visione in medium adducta, mentem vestram excitemus affectumque erga certaminum Victorem accendamus.

ὑπατιανῶν χλαμύδα.

D

147 Τότε πάντες ὁμοθυμαδὸν ἔγνωσαν αὐτὸν εἶναι τὸν ἠγγεσμένον τοῦ ἀοράτου στρατοῦ, καὶ ἀνύμνησαν, καὶ ἦν ἰδεῖν δάκρυα μετὰ χαρᾶς ἐκχέμενα, καὶ ἀγαλλιώντας ἀπαντας λέγειν, σοὶ δόξα πρέπει, Κύριε, σοὶ ἡ προσκύνησις, βασιλεῦ ἐπουράνιε. Ὁ ὅς γὰρ ἔλεος διὰ μέσον τοῦ Ἀθλοφόρου τῆ πόλει ἐβύλυσε, ἐξεχύθη μὲν χάρις, ὡς ὁ ψαλμοδὸς φησὶν, ἐν χεῖλεσίν σου, ἐπὶ δὲ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τοὺς οὐκ ἐπισημοὺς σου κατέχευας, ἐπὶ τῶν Ἀγυπτίων ἀνηγγέλη διὰ τῶν πληγῶν τὸ ὄνομα σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ· ἐπὶ δὲ ἡμῶν οἱ οὐρανοὶ διηγούνται τὴν εὐσπλαγχνίαν σου· εὐλογητὸς εἶ ὁ ἐκπάστας ἡμᾶς ἐν στόματός τοῦ δράκοντος ἡδὴ διαμαρτυρούμενος τὰ ὄστα ἡμῶν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτοῦ, ὅπως τὰς μύλας τῶν λέοντων συνέβλασεν ὁ Κύριος, καὶ παγίς συντρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν.

148 Μετὰ δὲ ταῦτα πέμψαντες οἱ τῆς πόλεως ἱππεῖς, ἔγνωσαν ὡς ἔφυγον ἀληθῶς οἱ πολέμοι, καὶ πολὺ διήρυσαν διὰ τῆς νυκτὸς διάστημα, φόβῳ καὶ ταραχῇ ποιοῦμενοι τὴν ἀπόδρασιν, ὡς καὶ τὰ σκεῦη αὐτῶν διὰ τῆς ὁδοῦ καταλειπόμενοι, καὶ ζῶα καὶ σώματα. Ἄλλ', ὁ βέλτιστοι, φησάμεν ἂν, πρῶτον μὲν καὶ τοὺς ὑπερβόρειους τῶν κλιματικῶν οἰκιστῶν καὶ βέλτερον διὰ παντὸς οὐχ ὁράντες τὸν ἥλιον, τοῖσδε ἐπεισεῖν ἂν τηλαυγῶς ἢ τῶν βαρβάρων ὄψε, τὸν χλαυηφοροῦντα ἐπὶ ἵππῳ θεασαμένῳ προηγούμενον τοῦ στρατοῦ αὐτῶν εἶναι τὸν ἅγιον καὶ πανένδοξον μάρτυρα Δημήτριον. Ἄλλ' ἵνα μή τις ἴσως διαμφιβάλλῃ ἅγιον μὲν εἶναι τῶν τοιούτων τινᾶ, οὐ πάντως δὲ τὸν πανένδοξον Δημήτριον, φέρε τὴν αἰδίμην ἐκείνου καὶ πολυδρόλλητον ὄψασίαν εἰς μέσον ἀγαθόντες ἀναπετρώσωμεν ἡμῶν τὴν διάνοιαν, καὶ τὸν πόθον τὸν εἰς τὸν ἀσπλοφῶρον ἐξέλθωμεν.

ANNOTATA.

a Codex noster signatus † Ms. 193, e quo caput hoc lectori hic exhibemus, e bibliothecæ Vaticanæ codice 797 tum id, tum quæcumque cap. proxime præmisso, aliocue infra proxime dando, si modo quantum ad postremum hoc caput pauca, quæ nec in dicto bibliti. Vatic. codice reperta fuere, exceperis, occurrunt, uno eodemque tenore seu, nulla prorsus divisione interposita, suppeditat. Et vero, cum omnia, quæ tribus istis capp. continentur, ad unum idemque argumentum seu civitatis Thessalonicensis per Avares obsidionem prodigiosamque hujus solutionem spectent, ratione certe aliqua referantur, haud inepte sane serie continua capitumque partitione haud interrupta recitantur, hincque etiam est, cur, an non ita primitus a Joanne Thessalonicensi litteris fuerint mandata, non immerito dubites. Ego interim ea omnia, tribus capp. diversis distincta, edenda existimavi, tum quod caput unicum, in quod alias laudati bibliothecæ Vaticanæ codicis 797 exemplo conjicienda fuissent, prolixitate nimia, lectori semper ingrata, laborasset, tum quod caput partitionem, qua Joannis Thessalonicensis lucubratiō in codice olim Masarinæo afficitur, sequi maluerim. Sequentem porro in hoc titulum caput præsens præfert: Περὶ τοῦ τραγοῦδου. De tragædo; brevis is, ut vides, studiosè lector, est admodum, nec, quid cap. subjecto tractetur, sufficenter, uti hoc evolventi patescet, exponit, hincque iterum ei alium, quem hic cernis, substituit.

b Visio Eusebio, Thessalonicensi archiepiscopo, oblata, quam hic oratione, paulo fusiore, Joannes refert, exstat etiam apud Mabillonium tom. i Veterum Analectorum pag. 83 et seq., in compendium ab Anastasio bibliothecario contracta.

c Ita lib. Judicum cap. 7.

d Cum obsidio Thessalonicensis, de qua hic Joannes, anno 597, uti ex Annotatis, cap. proxime prægresso ad lit. h subnevis, liquet, evenerit, pestisque, quæ paulo ante illam Thessalonicenses affligerit, mentio hic instituitur, divissimè illius, de qua idem auctor supra cap. 3, suis epocha sat prope habetur comperta, nisi forte, quod tamen non puto, alia hic, alia ibidem lues memoratur.

e Habacuc cap. 3, v. 10 habetur Fluvius scindes terræ; hisce autem in Græco sacræ Scripturæ textu sequentia isthæc respondent: Ὁ ποταμὸς σχίζεται τῇ γῆ; quæ quidem, si verbo verbum reddere volueris, Latine hoc modo, Fluvius scinditur terra; conversione autem facta, isto queunt exponi:

A exponi : Fluvio scinditur terra ; aut, ut alii interpretantur, in fluvios scinditur terra. Hunc itaque dicti Prophetæ locum pro hisce verbis suis, *Ποταμὸς βαγίσσει γῆν* fluvio confringetur terra, Joannem Thessalonicensem hic laudare existimo ; neque enim alius, qui laudari pro iis utcumque queat, apud eundem Prophetam locus occurrit.

f Vox Græca *Πετροβόλος*, si secundum genuinam significationem suam accipiat, proprie significat Jactor lapidum ; verum hic pro machina bellica, qua lapides emittebantur, a Joanne, uti ex contextu liquet, adhibetur. Eam porro Latine, assumpta e nomine Græco nomenclatione, imo hoc fere integro retento, interpretatus sum Petrobolus, quod illud apud dictum auctorem generice ad quascumque machinas petrarias seu lapidibus jaciendis aptas significandas usurpetur ; nulla autem vox, quæ similem significationem habeat, apud Latinos in usu sit ; balistæ enim, catapultæ et scorpioes, quæ tria vocabula a purioris etiam Latinitatis studiosis adhibita invenies, diversas dumtaxat petrariarum machinarum species significant.

g Ut qualis, quæ hic ac supra, infraque adhuc plus semel a Joanne memoratur, machina bellica exstiterit, compertum habeas, adi vel Robertum Stephanum in Linguæ Latinæ Thesauri ad vocabulum Testudo, vel Henricum Stephanum in linguæ Græcæ Thesauri tom. 4, col. 467.

h Thessalonicensi, de qua hic agit, obsidioni sese interfuisse, auctor hoc loco luculentissime prodit. At vero, hinc forte inquires, cum illa, ut in Annotatis cap. præcedenti ad lit. h subjunctis, docui, anno 597 illiganda sit, hicque seu Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, Constantinopolitano anni 681 generali concilio, uti in Commentario prævio num. 32 docui, interfuerit, consecrarium fit, ut is tunc, etsi etiam, durante præfata obsidione, duodenis dumtaxat fuisse adstruatur, nonagenario major exstiterit. Fateor, sic habet : Verum quid tum ? Non paucos invenire est, qui ad ætatem magis etiam decrepitam pervenerit ; ut hinc argui non possit, Joannem Thessalonicensem, contra ac in Commentario prævio statuimus infraque adhuc in Annotatis, cap. sequenti subdendis, confirmabimus, diversum esse ab hujus de S. Demetrii miraculis lucubrationis auctore, qui, quemadmodum jam monui, obsidioni Thessalonicensi, anno 597 factæ, sese interfuisse, manifestissime hoc loco indicat.

i Vocabulum *Παέδορρημα* in nullis prorsus lexicis invenire licuit ; attamen, cum testudines bellicæ falcibus, quibus, nunc suspensis, nunc reductis, civitatum obsessarum (Adi in linguæ Latinæ Thesauri ad vocabulum Testudo Robertum Stephanum) muri feriebantur, essent armatæ, Græca hæc verba, *Καὶ τῶν χέλων τὰ χαμηρὰ ἑξέδορρηματα*, Latine interpretatus sum humique serpentes testudinum falcēs.

k Aliquid hic deesse sensui, a Joanne intento, certum apparet ; verum quidnam id sit, haud æque est certum, nec ego divinare velim.

l Cataractæ, uti in suo linguæ Latinæ Thesauri ad vocabulum Cataracta Robertus Stephanus docet, fores pendulæ ex ligno ferreo, quæ demitti ac tolli voluntate custodum possunt, dicuntur. Tales autem fores, civitatis Thessalonicensis portam Casandreoticam, e qua Thessalonicenses, inimicos invasuri, egressi hic narrantur, a Joanne designari, ex iis, quæ ab eo infra num. 137 memorix prodita invenies, sat certum apparet.

m Vocabulum hoc architectonicum est, idemque, quod arrectaria, seu arrectaria tigna significare, nonnulli autumant ; verum horum opinionem Henricus Stephanus non probat, potiusque cum Vitruvio Græcum vocabulum retinendum, pronuntiat. Hunc adeo auctorem, quem hic sequi visum est, in suo linguæ Græcæ Thesauri tom. 1, col. 1736 consule.

n Enimvero laboravi, ut, quæ hic de cataracta, quæ nec deprimi, nec sursum tolli potuerit, traduntur, in linguam Latinam apte converterem. Si minus verbum verbo ubique reddidi, auctoris saltem sensum, utut forte haud sat felici successu, exprimere sum conatus.

o In textu Græco alterutrum e vocabulis *πύλη*, porta et *πόλις*, civitas, videtur hic omissum ; hinc ego primum interpretationi Latine adjecti. Aliis porro etiam cap. præsentis locis vocem unam alteramve subinde esse omissam, vel ex eo suspicor, quod descriptum id sit ex eodem dicto bibliothecæ Vitanæ codice 797, e quo caput proxime præcedens, quod, quemadmodum ex Annotatis ei subjectis liquet, loco non uno vocum omissione est corruptum.

p Aliquid hic iterum in textu Græco videtur omissum ; nullum enim is substantivum, ad quod nomina *πῶσαν αὐτῆς*, totam eam referri queant, complectitur.

q In visione, divinitus oblata, qua barbari seu Avars Slavique, timore percussi, fugam subito, obsidione Thessalonicensi relicta, arripuerunt, Joannes Thessalonicensis, quo hanc S. Demetrii patrocinio prodigiose fuisse solutam, probet, vim sane, uti ex iis, quæ tum hic, tum supra affert, magnam ponit ; argumentum tamen ab illa petatum omnino id evincere, ne quidem ipsemet existimavit, uti ea, quæ mox subjungit, satis ostendunt. Ut sit, ea equidem, quæ Joannes tum hic, tum cap. proxime prægresso in medium adducit, non humana, sed divina, ac proin verosimillime S. Demetrii, ope Thessalonicam liberatam fuisse, ostendunt, uti jam ante me Combefsius (adi ejus verba in Commentario prævio num. 20 recitata) existimavit.

r Ita in codice olim Mazarinæo terminatur hoc caput ; verum an ei serie continua caput proxime sequens primitus a Joanne absque interruptione non fuerit subjectum, dubitari, ut jam supra monui, non immerito potest. Res ex Annotatis, cap. sequenti subdendis, amplius adhuc patescet.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

D

CAPUT XV.

Visione caelesti vir dignitate et virtute praelarus obsidionis Thessalonicensis tempore honoratur, eaque, pro Thessalonica stare S. Demetrium, eductus, cives ad fortitudinem excitat a.

Vir praelarus, durante obsidione Thessalonicensi, e visione caelesti,

Cum enim belli praedicti b dies tertia, qua et Civitati audaciam divinitus additam fuisse, ante narravimus, illuxisset, vir quidam nobilis, vitaeque conditione clarus, corde autem simplici clarior, illustrium etiam, ut vocantur, dignitate condecoratus, de quo forte etiam scriptum est, Innocentes et recti adhererunt mihi, seipsum, ut dixit, in somno, quemadmodum autem ab iis, qui accuratius loquuntur, melius est dictum, in ecstasi factus ante sancti templi, quod gloriosissimo martyri Demetrio sacrum est, fores stantem vidit; Et ecce, duo quidam ait, pulchri aspectu corporeque permagni visi mihi sunt c, qui foris ingredi ipsum tribelon d, corporisque imperatoris custodes esse videbantur. Ac unus illorum vociferatus est: Ubi est horum locorum dominus? Aderat autem in principe templi loco ministrorum ejusdem unus, ac respondens dicebat: Quid illo indigetis?

qua S. Demetrium, ad daubus viris, angelorum speciem praeferebant

150 Illi autem reposuerunt: Dominus, ut illi responsum feramus, nos misit. Iste autem sacerum illis ciborium ostendit dicens, Ibi est. Viri, quorum aspectus angelorum Dei aspectui erat similis, loco appropinquantibus famulo dixerunt: Palsa ac nos ipsi renuncia. Ego autem tremore circumseptus secutus ipsos a tribelsum, ac ante unum sacri ciborii intercolumnium steti, quid ex imperatoris parte Sancto annuntiarent, discere desiderans. Famulus autem ciborii januas pulsavit, statimque sanctissimus ac gloriosus Christi Martyr intrinsecus aperuit, januisque, ita ut mihi indigno etiam appareret, praesens adstitit. Ego autem, vultum ejus, qui angeli speciem praese ferebat, videre hand sustinens, in faciem cado. Specie enim picturam, in antiquioribus ejus imaginibus expressam, referebat e; color autem vultus ejus fulgorem, radiis solaribus similem, emittebat, ita ut, cum in faciem jacerem, vultus meus, lumine me perstringente, pavimenti repercussione splenderet. Ac pronus quidem procumbens, quid invicem dicerent, auribus percipere studui, benignaeque salutem Sancto impertiri viros audio.

missique a Deo, Thessalonicum, inimicis tradendam, ut relinquit,

151 Ipse autem dicit eis: Gratia sit vobiscum: cujus autem rei causa venistis ad me? Dicunt viri: Nos Dominus ad sanctitatem tuam misit, haec tibi significans: Ocyus exiens veni ad me; civitas enim inimicis tradetur. Ego vero, cum id audivissem, turbatus, reique dictae dolore confusus in manus meas surrexi, sursumque paulisper suspiciens misericordem illum ac commiserantem Martyris, vere clementis civitatemque amantis, vultum maestitia turbatum ac tristem esse, aspicio, inclinatamque in terram, cumque multum temporis transisset, silentiumque ineffabile factum esset, lacrymas ejus per genas illas, quae divinitatis quamdam speciem praeferebant, cadentes vidi,

Επιφωσκούσης γὰρ τῆς τρίτης ἡμέρας τοῦ προρηθέντος πολέμου, ἐν ἧ καὶ τὸ θάνατος θεόθεν ἐγγενέσθαι τῆ πόλει προϊστορήσαμεν, ἀνὴρ τις εὐγενὴς καὶ ἐπίδοξος κατὰ τὸν βίον, τῆ ἀπλάστῃ καρδίᾳ τυγχάνων ἐπιδοξότερος καὶ τῆ τῶν καλουμένων ἰλλουστρίων ἀξία τετιμημένος· περὶ οὗ τάχα καὶ γέγραπται· Ἄνακτοι καὶ εὐθεῖς ἐκόλλωντό μοι, ἴδεν ἑαυτὸν, ὡς ἔφη, καθ' ὕπνου, ὡς δὲ ἀκριβέστερον τοῖς γνησιωτέροις ἐλέγη ἐν ἐκστάσει γενόμενος, ἐστῶτα πρὸ τοῦ τριβήλου τοῦ ἁγίου ναοῦ τοῦ πανευδόξου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ ἰδοὺ, φησὶν, δύο τῶς εὐθεῖς καὶ εὐμεγεθεῖς ὄφθησαν μοι, εἰσελθόντες ἔξωθεν ἐν αὐτῷ τῷ τριβήλῳ οὗς καὶ ἰδόντων βασιλέως εἶναι σωματοφύλακας, καὶ ὁ εἰς αὐτῶν ἐβόησεν φωνῇ· ποῦ ἐστὶν ὁ κύριος τῶν ὄψε; ὄφθη δὲ ἐν τῇ βασιλικῇ τοῦ ναοῦ εἰς τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπεκρίθη λέγων· τί αὐτοῦ χρεῖαν ἔχετε;

150 Οἱ δὲ εἶπαν, ὁ δεσπότης ἡμᾶς πέποιμε μνηύσαι αὐτῷ ἀπόκρισιν· ὁ δὲ ὑπεδέκων αὐτοῖς τὸ ἄγιον κιβώριον λέγων, ἐνταῦθα ἐστὶν· οἱ ἄνδρες, ὡς ἡ θρασις ἦν ὡς ἀγγέλων Θεοῦ, πλησιάσαντες τῷ τόπῳ εἶπαν τῷ ὑπηρετῇ· κρούσον καὶ μνήσον ἡμᾶς αὐτῷ· ἐγὼ δὲ θάμβει περιβληθεὶς συνηκολούθησας αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ τριβήλου, καὶ ἔστην πρὸ ἐνὸς μεσοτύλου τοῦ ἁγίου κιβωρίου, προσδοκῶν μαθεῖν τί ἀναγγελοῦσιν παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἄγιον· ὁ δὲ ὑπηρετὴς ἔκρουσεν εἰς τὰς θύρας τοῦ κιβωρίου, καὶ παραχρῆμα ἤνοιξεν ἐνδοθεν ὁ πανάγιος καὶ ἐνδοξὸς μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔστη πλησίον τῶν θυρῶν, ὡς καὶ ἐμοὶ τῷ ἀναξίῳ φαίνεσθαι αὐτὸν· ἐγὼ δὲ πίπτω ἐπ' ὕψην, μὴ φέρων ὄψην τὸ ἀγγελιοειδὲς αὐτοῦ πρόσωπον· ἦν γὰρ τῆ ἰδέα κατὰ τὴν γραφὴν τὴν ἐν ταῖς ἀρχαιοτέροις αὐτοῦ εἰκόνι ἐγγεγραμμένῃ· ὁ δὲ χρῶς τοῦ προσώπου αὐτοῦ λαμπρόνως ὡς ἡλιακῶν ἀστέρων ἀπέπεμπεν, ὡς καὶ ἐπ' ὕψην κεκείμενος καταλάμπεσθαι τὸ πρόσωπόν μου τῇ ἀντιτύπῃ τοῦ ἰδάφους, τῆς αἰγῆς με περιστραπτούσης, καὶ κείμενος δὲ πρηνῆς ἐπιμελῶς τοῖς ὡσὶ προσέχων, τί ἂν λαλήσαιεν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀκούω βῆτιπερ ἠσπάζαντο οἱ ἄνδρες φιλοφρόνως τὸν ἄγιον.

151 Ὁ δὲ λέγει πρὸς αὐτοὺς· ἡ χάρις μετ' ὑμῶν· τίνας δὲ ἐνεκεν ἐσκέλητε πρὸς με; λέγουσιν οἱ ἄνδρες· ὁ δεσπότης ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς τὴν ἀγιότητα σου, ταῦτά σοι δηλώσας· ταχέως ἔξελθὼν δεῦρο πρὸς με· ἡ πόλις γὰρ τοῖς ἐχθροῖς παραδίδεται· ἐγὼ δὲ ἀνάσας παραχρῆς, καὶ συγχυθεὶς τῇ ὄδῳ τοῦ λόγου, ἀνίστην ἐπὶ τὰς χεῖράς μου, καὶ ἀνακίψας ὀλίγον, ὄρω τὸ φιλόνηρον, καὶ συμπαιθεῖς ἐκείνο πρόσωπον τοῦ ὄντος οὐκ ἐπιφρόνως καὶ φιλοπόλιδος μάρτυρος συγχευμένον τῇ λύπῃ καὶ κατάστυνον, καὶ εἰς γῆν νευνοῦς, καὶ πολλὰς παρωχημένας τῆς ὄρας, καὶ ἀφάτου γενομένης σιγῆς, ἴδων αὐτοῦ τὰ δάκρυα διὰ τῶν θεοειδῶν ἐκείνων παρῶν καταβαίνοντα, ὡς τὸν ὑπηρετῆρα εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας, τί τὸν κύριόν μου τῇ θλίψει καταβαπτίζετε; ἀληθῶς εἰ προεργάζειν τὸν σκοπὸν

A σκοπόν ὑμῶν, οὐκ ἐμήνου ὑμᾶς αὐτῆ. Τότε τὸ Θεολόγος αὐτοῦ ἀνοίξας στόμα ὁ ἅγιος, εἶπεν τῷ ὑπηρετῇ, ἄφες αὐτοῦς, σύνδουλοί μου εἶσιν, καὶ ἂ ἐλευθέρωσαν, ταῦτα καὶ ἀπήγγειλαν.

152 Λέγει δὲ πρὸς ἐκείνους, Ἄληθές ταῦτά μοι δεδήλωκεν ὁ δεσπότης; Οὕτως παρέστη τῷ κράτει αὐτοῦ, ἵνα τηλικαύτη πόλις τσακαίταις γενεαῖς τοῖς ἰδρωσίν αὐτοῦ, καὶ τῷ αἵματι τῆς τιμῆς αὐτοῦ πλευρᾶς οικοδομηθεῖσα τῇ πίστει, νῦν ὑπὸ τῶν ἀνημέρων Σηρίων τούτων διασπασθῆ; Ταῦτα τῇ φιλανθρωπία αὐτοῦ ἤρεσαν; Ἀπεκρίθησαν οἱ ἄνδρες, εἰ μὴ ταῦτα παρέστη αὐτῆ, οὐκ ἂν ἀπετείλεν ἡμᾶς πρὸς τὸ Θεοτίμητον τῆς ψυχῆς σου. Τότε πλεον τῇ καταφεία συνθρωπιάσας ὁ ἅγιος, καὶ ἐν πολλῇ ἰσχύϊ κεινῶν τὴν κεφαλὴν ὡσπερ τὴν βουλευόμενος, σὺν Ἐλίφει πολλῇ ταύτην ἔδωκεν τὴν ἀπόκρισιν ἡ γὰρ πολυστέφανος αὐτοῦ λαλιὰ, καὶ ἡ κατασχευμένη τῆς γλώττης φωνὴ ἐδήλου τὴν περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ συμπάθειαν, ἤμετρον αὐτῷ τὴν λύπην γενήσασαν ἡ ἀπεκρίθη οὖν τοῖς ἀνδράσιν, πορευθέντες, ἀδελφοί, εἰπατε τῷ ἀγαθῷ δεσπότη, ταῦτα λέγει ὁ οἰκίης σου καὶ γνήσιος δούλος Δημήτριος.

B 153 Σὺ, δεσποτα, κύριος εἰ καίου καὶ τῆς πόλεως, καὶ παντὸς τοῦ κόσμου, καὶ ὡς ἔχον ἐξουσίαν ἐκέλευσάς μοι οἰκίην ἐναυθα μετὰ τῶν δούλων σου, πᾶς σὺν δύνამαι καταλείπειν αὐτοῦς ἐν τηλικαύτῃ ἀνάγκῃ, καὶ ἀναχωρῆσαι, ἡ ποῖα προσώπω θεάσωμαι τὴν ἀνάλωσιν τῆς πατρίδος μου; ποῖα δὲ μοι ζωὴ τῶν πολιτῶν μου ἀπολλυμένων, ἀλλὰ μάλλον ὡσπερ εὐωχουμένων αὐτῶν, πνευματικῶς συνήμην αὐτοῖς, οὕτω καὶ ἀνοδυνοῦσιν αὐτῶν οὐκ ἀπολεσθήσομαι αὐτῶν ἄλλ' ἢ σοφόμενον αὐτῶν, συσώζομαι, ἢ φθειρομένον αὐτῶν συναποθνήσκω αὐτοῖς ἡ καὶ οὐ γὰρ αὐτὸς καίτοι δεσπότης ὑπάρχων τὴν ψυχὴν σου τέθεικα ὡς ποιμὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων ἑπίσταμαι δὲ ἀκριβῶς ὅτι οὐκ ἔστιν αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν τὴν εὐσπλαγγίαν σου, ὅτι τὸ ἔλεός σου μέγα ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ὁ θυμὸς σου ὁ δικαίος τῆς ἐπιστροφῆς ἡμῶν χρῆζει, οὐδὲ τῆς φθορᾶς ἔχον σὺν τῇ ἐξουσίᾳ ἀπάντων, ἀγαθὴ δεσποτα, ὁ κελύεις, ποιήσον εἰς ἡμᾶς ἡ γὰρ ὡς προείπον, ἢ σωζόμενον αὐτῶν, σώζομαι, ἢ διαφθειρομένον αὐτῶν, συναποθνήσκω αὐτοῖς.

154 Ταῦτα τοῦ εὐσπλαγγῶν λαλήσαντος μάρτυρος, ἀνεσφῆλε μικρὸν ἡ ταλαίπωρός μου ψυχὴ τῆς περιεχούσης αὐτὴν ἀδύνης ἡ ἀποκρινένας δὲ θῆθεν οἱ ἄνδρες, λέγουσιν τῷ ἁγίῳ ἡ ταῦτα κελύεις εἶπεν ἡμᾶς τῷ δεσπότη; λέγει ὁ ἅγιος, καὶ παρακαλῶ ἡρώτησαν ἐκεῖνοι, τί σὺν οὐκ ἔρχη μεθ' ἡμῶν, σκόπησον μὴ λυπηθῆ ὁ ἀποστείλας ἡμᾶς ὡς παρακουσθεῖς ἡ ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος ἡ γὰρ οἶδα ὅτι αἰετὴν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ προκαλεῖται ἡ φιλανθρωπία, καὶ τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ κριθεύμενος, ἀρμόδιον αὐτῇ δέδωκα τὴν ἀπόκρισιν ἡ καὶ ταῦτα εἶπων ἠσπάσατο τοὺς ἄνδρας, καὶ τῆς ἀγρυπνίας θύρας ἀποκλείσας, ἐν αἷς καὶ ἐστήκει, ἔνδον ἕμενον, μὴ ἀναχωρήσας ἡμῶν χερσὶ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ καὶ εὐθέως ἐγὼ, ὁ ἁμαρτωλὸς ἦλθον εἰς ἡμαυτὸν ἡ δὲ γὰρ τέλειον ἐποιώμην. Ταῦτα τεθέατο ὁ κἀλλιστος ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ φιλόθεος ἡ παραχρῆμα τε διὰ τοῦ τείχους παντὸς διαδραμῶν, παρεβάρυνε τοὺς πόλτας, τοῦτο μόνον λέγων αὐτοῖς, Σαρῶντε, ἀδελφοί, ὁ Ἄθλοφόρος μεθ' ὑμῶν ἐστίν, ἐλπίζωμεν δὲ εἰς Χριστόν, οὐχ ἄψεται ἡμῶν κακὸν ἡ ἐν τότε, ὡς προεγράπται, καὶ τὸλμαν ἀνδρείας οἱ τῆς πόλεως ἡμῶν ἡμῶν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κατεπήρουντο οἱ μὴ τὴν φωνὴν πρώτων ἀφίεναι δυνάμενοι τῷ μεγέθει τοῦ φέβου.

ita ut famulus viris diceret: Ut quid Dominum meum dolore obruistis? Vere, si intentionem vestram prescissem, vos ipsi haud denunciassetem. Tunc Sanctus os suum de Deo loqui solitum, aperiens, famulo dixit: Dimitte illos, conservi mei sunt, ac, quae imperata sunt, ea et nunciarent.

152 Dixit autem eis: Verene haec mihi significavit Dominus? Itane potentiae ejus, ut talis civitas, tanto tempore ejus sudoribus venerandique lateris sanguine in fide aedificata, ab immitibus illis feris dilaceretur, est placitum? Haec ne misericordiae ejus arrident? Responderunt viri; Nisi haec ei essent placita, nos ad venerandam strenuitatem tuam haud misisset. Tunc Sanctus, vultum magis praedolore demittens, caputque quietum, acsi deliberaret, longo tempore tenens, hoc magna cum anxietate dedit responsum; gemebunda enim ejus loquela, remissaque linguae vox ejus erga patriam commiserationem, quae immodicam ei tristitiam ciebat, manifestam faciebat; viris igitur respondit: Abeuntes, fratres, dicite misericordii Domino: Haec dilectus tuus genuinusque servus Demetrius dicit.

153 Tu, Domine, et meus et civitatis et mundi universi es dominus, ac tamquam dominatum obtinens, mihi, ut hic cum servis tuis habitarem, injunxisti: qui igitur eos in tali necessitate relinquere ac abire possim, vel quo vultu patriae meae interitum aspiciam? Qualis autem mihi, civibus meis perentibus, vita est futura? Enimvero, uti iis gaudentibus spiritualiter aderam, ita nec eosdem periclitantes relinquam, imo vel iis servatis, servabor in columis, vel perentibus commoriar. Etenim et tu ipsemet, utut dominus existens, animam tuam pro ovibus, ut pastor, posuisti, peccatis autem nostris, quia misericordia tua supra nos magna, iraque justa conversionem nostram, non mortem, vult, misericordiam tuam haud superari, probe novi. Cum igitur, optime Domine, res omnes in potestate tua habeas, nobis, quod vis, facias; ego enim, ut ante dixi, vel iis servatis, servabor in columis, vel perentibus iisdem commorior.

154 Haec benigno dicente Martyre, anima mea misera a dolore, qui eam detinebat, paulo convuluit. Respondentes autem, viri nempe, Sancto dixerunt: Haecne Domino dicere nos jubes? Reponit sanctus: Ita, obsecro. Rogarunt illi: Ut quid igitur haud venis nobiscum? Vide, ne, qui nos misit, ad iram velut contemptus provocetur. Respondit Sanctus: Iram ejus semper a misericordia praecupari, novi, benignitatemque ejus perspectam habens, responsum huic accommodatum dedi. Ac, cum haec dixisset, viros salutavit, argenteisque, in quibus et steterat, portis clausis, intro mansit, a nobis Christi Dei gratia haud recedens. Atque ego peccator, statim ad me (neque enim omnino dormiebam) redii. Haec vidit ornatis-simus Deumque amans vir ille, statimque per domos omnes discurrens civibus fiduciam addebat, eis dumtaxat dicens: Confidite, fratres, certaminum Victor vobiscum est; speremus autem in Christum, nec tanget nos malum. Ex tunc, ut supra scriptum est, qui civitatis erant, et fortitudinis audaciam induerunt, et, cum vocem primum praetimidis magnitudine edere haud potuissent, inimicos invadabant.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

admonitum,
monitis eo-
rum sese op-
ponentem,

E
civitatemque
relinquere
haud para-
tum cernit.

pro hac illam
stare, intelli-
git, hincque
exultans ci-
ves ad forti-
tudinem ani-
mat,

A. JOANNE
THESSALAR-
CHIEF.
visionemque
nonnullis
expouit. Au-
toris ad huc

155 Tandem autem familiarioribus suam omnem visionem prædictam luculenter exposuit, idque, cum a nobis, ut causam, ob quam mœnia adiens civitatis salutem omnibus affirmasset, edicere coactus atque impulsus fuisset. Cum hæc nobis gloriosissimus martyr Demetrius exhibuerit, veramque fuisse visionem, finis ostenderit, quam ea de re laudem gloriamve Deo retribuamus? Quem vero honorem affectumve ob misericordis voluntatis ejus magnitudinem deferamus Martyri, qui per infinitas suas erga nos miserationes Dominum nostrum ac Deum Jesum Christum imitatus est, animamque pro nobis indignis ac peccatoribus posuit, nec tantum Dominico decreto ad divinam misericordiam respiciens moras iniecit, verum etiam una cum hoc nobiscum se moriturum multum misericors respondit. O Sancta civitatemque amans ac misericors anima! O intellectus Deo gratus, voluntasque Deo placens, ac, quæ Sanctum decet, providentia!

animaver-
siones quæ-
dam, qui-
bus

156 Cum enim, rerum omnium Dominum Deum una cum injustis justum non perdere, nec in justorum sorte relinquere peccatorum virgam, perspectum haberet; esse autem et peccata nostra omnem intercessionis vim excedentia videret, atque, ut opinor, ne pro nobis intercedens non audiretur, veritus, datum illud divinitus in domo sua manendi civitateque non excedendi, ne quid ipse insolitum pateretur, civitasque quidquam malorum impendentium experiretur, consilium et inivit et executioni mandavit. Verum, quemadmodum coronam, quæ lapidem pretiosum unum ac solum in parte anteriori habet, ex auro adulterato factam, igne id expurgare procuratore domus volente, domus dominus ad auri adulterini expurgationem, ne ignis, aurum purgans, margaritæ simul splendori officiat, haud tradiderit, ita et tunc, cum infinitis nos mortibus propter multa scelera nostra digni essemus, civitatem Dominus haud perdidit, ne quid indigni cohabitanti nobis certaminum Victori accideret.

simulque
paucis post-
latis lucu-
brationem
suam clau-
dit.

157 At vero, dilecti, impense omnes oremus, viasque nostras secundum Dei voluntatem ambulemus, quo ad finem usque precibus atque operibus certaminum Victorem cohabitorem retineamus. Nos enim, hoc facto, et divinam assidue, quæ nos servet, contraque inimicos primum quidem spirituales, deinde vero etiam sensibiles muniat, ac pœna æterna eripiat regnoque cælesti donet, benevolentiam habebimus. Obsecro autem, fratres, ut cœtus vester, a Deo congregatus, ad misericordem Deum et pro civitate nostra, a Deo custodita, et pro universa pia Christianorum republica e tota anima ac virtute clamet, utque etiam, veluti abortivi, humilitatis meæ recordemini, maximam mihi hanc gratiam retribuentes, quod civis nostri et patroni ac post Deum domini, gloriosissimi dico martyris Demetrii, misericordes perenniterque memorandas miraculorum patriones, etsi ex parte tantum, veritate tamen, prout fas fuit, servata, a me conscriptas, auribus vestris, Deum martyresque amantibus, proposuerim, in Christo Jesu Domino nostro, cum quo regi Deo et Patri cum ipsius vivificante et Sancto Spiritu gloria et honor et adoratio ab omni creatura tribuitur ab initio et nunc et semper et in secula seculorum *gg.* Amen.

155 Εἰς ὑστερον δὲ τοῖς συνοικείοις ἰδίαν πᾶσαν τὴν ῥηθεῖσαν ὀπτασίαν τηλαυγῶς ἐξηγήσατο· καὶ τοῦτο ἀναγκασθεὶς, καὶ εὐλαβηθεὶς παρ' ἡμῶν εἰπεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν κατὰ τοῦ τεύχους βαδίζων διεβεβαίωτο πᾶσαν τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως. Ταῦτα ἐνδείκνυται περὶ ἡμᾶς τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ ἀληθῆ τὴν ὀπτασίαν τοῦ πέρατος ἀποδείξαντος, τίνα αἶνον ἢ δοξολογίαν περὶ αὐτοῦ τῷ Θεῷ ἀντιθέσωμεν, ποῖαν δὲ τιμὴν, ἢ εὐνοίαν τῷ μάρτυρι παρασάγοιμεν, εἰσρόησον τῆς αὐτοῦ πολυεσπλάγγου προβίσεως, ὅς διὰ τοὺς ἀπειρούς αὐτοῦ περὶ ἡμᾶς οἰκτιροῦς τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐμιμήσατο, καὶ τὴν ψυχὴν τέθεικεν ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀναξίων καὶ ἀμαρτωλῶν, καὶ οὐ μόνον τὴν δεσποτικὴν κέλευσιν εἰς τὴν θεῖαν ἀφορρὴν φιλανθρωπίαν διανεβάλετο, ἀλλὰ καὶ σὺν αὐτῷ συνέκρινεν ἡμῖν ὁ πολυεσπλάγγος ἀπεκρίνατο. Ὡ ψυχῆς ἀγίας, καὶ φιλοπόθιδος, καὶ οἰκτιρμονοῦ! ὁ συνέσεως θεοπαρόχου, καὶ βουλής θεαρέστου, καὶ οἰκονομίας ἀγορευτοῦ.

156 Ἐπειδὴ γὰρ ἠπίστατο τὸν τῶν ὄλων δεσπότην Θεὸν μὴ συναπολλύντα τὸν δίκαιον μετὰ ἀσεβῶν, μὴ δὲ ἕοντα τὴν βέβητον τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπὶ τῷ κλήρῳ τῶν δικαίων· ἴωρα δὲ καὶ τὰς ἡμετέρας ἀμαρτίας, πᾶσαν υπερβανούσας πρεσβείας δύναμι, καὶ εὐλαβηθεὶς, ὡς οἰμαι, μὴ περὶ ἡμῶν ἰκετεύσας, παρακουσθῆ τὴν θεοδοτὴν ταύτην γνώμην, ἐβουλεύσατο τε καὶ διεπράξατο, μείνας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ μὴ ἀναχωρήσας τῆς πόλεως, ἵνα μὴ αὐτὸς παθεῖν τι τῶν ἀτόπων, μὴ δὲ ἡ πόλις πειραθῆ τῶν ἐπληρημένων κακῶν· ἀλλ' ὥσπερ στέφανον ἐν χριστῷ νεοθευμένου γενόμενον, ἔχοντα λίθου τιμὴν ἕνα καὶ μόνον κατὰ τὸ ἔμπροσθεν, θελότος τοῦ δικαιοῦ τῆς οἰκίας περὶ τοῦτον καταχρυσῆσαι πρὸς κάθαρσιν τοῦ κενεθδουλευμένου χρυσοῦ, ὁ οἰκοδεσπότης οὐ συγχώρησεν, ἵνα μὴ τὸν χρυσὸν κάθαιρον τὸ πῦρ τῆ λαμπρότητι τοῦ λίθου διαλυμανοίτο, οὕτως καὶ τότε, μωρὸν θανάτων ἀξίον ὄντων ἡμῶν δια τὰ πολλὰ ἡμῶν πλημμελήματα, οὐ κατέφθειρε τὴν πόλιν ὁ κύριος, να μὴ τι τῶν ἀναξίων συνοικεῖται ἡμῖν τῷ Ἀθλοφόρῳ προσγένηται.

157 Ἄλλ' ἐκτενῶς ἅπαντες δεηθῶμεν, ἀγαπητοὶ, καὶ τὰς πόρις ἡμῶν εἰς θεαρρεσίαν ὀδηγήσωμεν, ὡς ἂν μέχρι τέλους εὐχαῖς καὶ ἔργοις τὸν ἀθλοφόρον περικρατήσωμεν σίνουον. Τοῦτου γὰρ ἡμῖν κατορθωμένου, καὶ τὴν θεῖαν ἀνευδούσως εὐμένειαν ἐξωμεν σίζουσαν ἡμᾶς, καὶ τευχίζουσαν κατὰ τῶν νοσητῶν πρώτων πολεμίων, ἔπειτα καὶ τῶν αἰσθητῶν, καὶ ῥομιμένη ἡμᾶς τῆς αἰωνίου καλλίστης καὶ προξενούσας τὴν βασιλείαν ἡμῖν τὴν οὐράνιον· παρακαλῶ δὲ ὑμῶν, ἀδελφοὶ, τὴν θεοσύλλεκτον ἐκκλησίαν ἐν πάσης ψυχῆς καὶ δυνάμει ἐκδοῦσαι πρὸς Θεὸν τὸν οἰκτίρμονα, περὶ τε τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν πόλεως καὶ περὶ τοῦ παντός τῶν Χριστιανῶν εὐσεβοῦς πολιτεύματος, καὶ ὡς περὶ τοῦ ἐκτρίματος μνήσθητε καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως, ταύτην μοι μερίστην ἀντιδίδόντες τὴν χάριν, ἀνθ' ὧν τοῦ πολίτου καὶ προστάτου καὶ μετὰ Θεοῦ δεσπότης ἡμῶν, τοῦ πανενδόξου λέγου μάρτυρος Δημητρίου, τὰς φιλανθρωπούς, καὶ ἀειμνήστους θαυματουργίας, κὰν ἐν μέρει, πλὴν φιλαληθῶς ὡς ἐνέστη, συγγραφόμενος, ταῖς φιλοθείαις ὑμῶν παρεθέμην καὶ φιλομάρτυσιν ἀνοαῖς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ βασιλεῖ Θεῷ καὶ πατρὶ σὺν τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ καὶ ἀγίῳ πνεύματι ἢ δόξα, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ προσκύνησις ὑπὸ πάσης κτίσεως ἀναπέμπεται ἀπ' ἀρχῆς, καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

A

ANNOTATA.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

a Caput hoc in codice nostro † Ms. 198 vicibus duabus, altera nempe e bibliothecæ Vaticanæ codice 821, altera ex ejusdem bibliothecæ codice 797 exstat descriptum; eo autem modo, quo e duorum istorum codicum priori excerptum penes nos est, lectori hic exhibetur. Porro et a fol. verso 127 usque ad fol. 132 in codice olim Mazarinæo recensetur; in hoc autem, e quo illud haud exscribere atque adeo nec edere ob rationem, in Commentario prævio num. 19 allegatam, licuit, in capite quidem titulum sequentem præfert: Περὶ τῆς τῶν ἀγγέλων ὄπτασις, De angelorum visione; in titulorum vero, qui Operi præmittitur, elencho inscribitur: Περὶ τῆς ὄπτασις ἰλλουστρίου, De visione viri illustris. Neuter istorum titulorum, quid capite subjecto tractetur, sat explicate, ut consideranti patebit, exponit, hincque iterum ei alium, quem hic cernis, substituere est visum; verum etsi res ita habeat, tam unus, quam alter e duobus istis allatis titulis argumento suo utrumque quadrat, prior quidem, quod viri duo, quos S. Demetrium advenientes vir illustris in visione, sibi oblata, spectavit, angeli existisse e narrationis contextu videntur; posterior vero, quod visio, de qua tractatur, viri illustris visio, utpote cui vere fuerit oblata, reipsa existiterit. Ceterum ut et quid per Ἰλλουστρίον, Latine virum illustrem, hic modo intelligatur, perspicuum habes, adi in mediæ et infimæ vel Græcitatibus vel Latinitatis Glossariis ad vocabula Ἰλλουστρίος et Illustris Cangium, posteriorique loco invenies, tres passim apud auctores adnotari honoratorum gradus, Illustrium videlicet, clarissimorum et spectabilium, hosque interim, qui illustrium titulo, præfectis prætorio, præfectis Urbis, quæstoribus, magistris militum tribui solito, condecorabantur, primum locum obtinuisse.

B

b Id est, ab Avaribus et Sclavis, de quo binis capp. proxime prægressis, adversus Thessalonicam moti. Porro vel ea eo, quod hic sub ipsum capitis hujus initium particula γάρ, Latine enim, diversas orationis partes connectere ex officio solita, adhibetur, primitus fuisse ab auctore, quæ cap. tum præsentis, tum proxime antecedenti occurrunt, serie continua narrata, vix non indubitatum apparet.

E

c Angeli hi fuisse e narrationis contextu, uti in Annotatis ad lit. a jam monui, videntur. Certe, quin ab auctore pro angelis habili fuerint, vix dubitandum apparet.

d Ita vocabulum Græcum Τριβόλον Latine reddidi; verum in magnis Græcorum Menæis excusis, in quibus eadem, quæ hic, visio ad 26 Octobris diem narratur, Τριβόλον exaratur; ultra autem præstat lectio, non definitio. Ut interim, quid vox illa significet, lectorem edoceam, in Menæis loco cit. ita habetur: Ἀρχὴ δὲ τοῦτο τῆς πρὸς τὸν ναὸν εἰσόδου, καὶ μετῴριον τῶν πρὸς ἐσπέραν αὐτοῦ Σαταλῶν μεγάλων ὄσο κίβων, Est autem illud (tribolon videlicet seu tribelon, de quo proxime ante sermo ibidem fuit) aditus ad templum initium, duabusque magnis ejusdem columnis Thessalicensis occidentalem plagam versus vicinum; Tribolon ergo seu tribelon idem fortassis, quod Latine templi vestibulum, significat. Verum Cangius in Mediæ et infimæ Græcitatibus Glossario ad vocabulum τριβόλον, sine pro hoc legendum, quod quadriporticum seu atrium apud mediæ ævi scriptores significat, περιεόλου, subdubitat, meritoque id eum facere, propense existimarem, nisi hic Joannis Thessalonicensis locus, in quem isthac observo, Menæorum lectioni, quæ præterea e Metaphraste desumpta est, omnino faveret. Expendat interim etiam studiosus lector, quæ idem Cangius in laudato suo mediæ et infimæ Græcitatibus Glossario ad vocabulum περιεόλου observat.

e Apud Mabillonium, apud quem tom. 1 Analectorum pag. 86 et binis seqq. visio, viro illustri oblata, quæ cap. præsentis a Joanne narratur, ab Anastasio Bibliothecario pariter recensetur, de S. Demetrii, viro illustri apparentis, specie ita habetur: Erat enim species ejus non juxta speciem, quæ in antiquioribus ejus imaginibus est depicta; ut hic, spectato modo, quo apud nos hoc loco Joannes loquitur, auctorem hunc inter et Anastasium bibliothecarium haud conveniat.

C

f Hic præsens caput, prout apud nos e bibliothecæ Vaticanæ codice 797 descriptum exstat, terminatur; verum, prout ex altero Vaticanæ itidem bibliothecæ codice 821, e quo hic editur, descriptum pariter apud nos exstat, ea præterea, quæ hic sequuntur, complectitur, uti etiam prout in codice olim Mazarinæo exhibetur.

F

g Ita Joannes Thessalonicensis lucubrationem suam terminat, binis dumtaxat, quæ ad bellum spectant sanctumque Demetrium illustrant, argumentis expositis, quorum alterum quidem cap. 12, alterum vero cap. præsentis, hocque proxime prægressis duobus aliis absolvit. Atque ea quidem, quæ ibidem tractat, Joanne nondum episcopo, gesta fuere; plura autem, cum jam episcopus esset, in Thessalonicensium, ab inimicis pressorum, gratiam a S. Demetrio petrata fuere prodigia quæ tamen auctor ille in litteras haud misit. Ita ipsemet supra cap. 12 non obscure declarat. Audi etiam, qui auctor, qui Joannis Thessalonicensis lucubrationem continuavit, in codice olim Mazarinæo pag. 135 statim post verba, quibus hanc terminatam hic vides, loquatur. Διαύσιας, ἰνquit, παμμακάριστος πατήρ, ὁ ὁμώνυμος καὶ τρόπος καὶ ἔργος καὶ ἑλισσῆς τοῦ παρθένου καὶ ἡρατημένου Ἰωάννου μετὰ τὰς πλείστας αὐτοῦ διδασκαλίας, τὰς θεοστότους, καὶ πάντα ὑπερβανοῦσας λόγους θαυματουργίας τοῦ ὡς ἀληθῆος σωστέλου καὶ Ἀθλοφόρου τοῦ Χριστοῦ Δημητρίου ὡς ἐν αὐτῇ αὐτοῦ ἐμφέρεται ἐκθέσει, ἐν μέρει σύνεργατο, ὡς οἶμαι, μὴ φθασας καὶ τὰς ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ γεγενημένας τῇ καθ' ἡμᾶς μεγαλοπύλει τῶν βαρβάρων ἀφάτους πολιορκίας συντάξαι, ἢ διὰ τὸ πλησίον τῆς αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν πρὸς Θεὸν ἀποδημίας ταύτας γεγενῆσθαι, ἢ μᾶλλον καὶ ταύτας παρ' αὐτοῦ συγγραφείσας τοῖς μετ' αὐτὸν ἱερέας ἀποκρίψαι. Beatissimus pater noster, qui nominis ejusdem est, moribusque et operibus virginem dilectumque Joannem secundum ejus dogmata, numero plurima, æmulatur, datas a Deo sermonemque omnem superantes civitatis vere servatoris Christique certaminum Victoris DEMETRII miraculorum patraciones terminans, eas dumtaxat, uti ex ipsa ejus expositione intelligitur, ex parte conscripsit,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

psit, ad ineffabiles etiam, ut opinor, quæ temporibus ejus magnæ civitati nostræ obvenere, barbarorum obsidiones conscribendas non veniens, vel quod prope ejus a nobis ad Deum migrationem gestæ sint, vel potius quod illas, ab eo conscriptas, archiepiscopi, qui eum exceperunt, absconderint. *Joannes ergo obsidiones Thessalonicenses temporibus suis factas, miraculisque S. Demetrii illustratas, in litteras haud misit, uti ex hisce jam recitatis scriptoris anonymi, qui eum continuavit, verbis liquet; cum autem, per tempora Joannis, non ea, quæ integram ejus ætatem, sed quemadmodum ex iis, quæ infra lucubrationis suæ, proxime hic subjectæ, initio scribit, colligere fas est, episcopatus ejus durationem fuerint complexa, dumtaxat intelligat, apertissime sane indicat, civitatis Thessalonicensis obsidiones, cum Joannes jam esset Thessalonicensis archiepiscopus, evenisse, easque tamen ab eo omnes litteris haud esse commendatas. Ceterum Joannem Thessalonicensem lucubrationis, quam ejus nomine jam dedimus, vere esse auctorem, etiam collige e verbis proxime recitatis scriptoris anonymi, qui ea præfationis in modum lucubrationi suæ præmittit una cum aliquot aliis, huc non transcribendis, quibus sese Joannis Thessalonicensis lucubrationem jam datam continuaturum, edicit.*

MIRACULORUM

LIBER II

Auctore Anonymo

CAPUT I.

Sclavi ab obsidione Thessalonicensi, apparente sancto Demetrio, deturbantur, duæque illorum capitur, ac deinde etiam occiditur a.

Sclavi sub
Joanne
Thessaloni-
censi vici-
nis Thessa-
lonicæ locis
vastatis,
hanc etiam
b
c

Sub beatæ igitur memoriæ Joannis d episcopi spatu est factum, ut, quemadmodum dictum est, Sclavorum gens, numero infinito et ex Drogobitis, Sagodatis, Belegezetis, Bæonitis, Berzitis reliquisque, quæ primum uno ex ligno naves præparare didicerant, nationibus e congregata insolesceret, adeo ut per mare pugnans Thessaliamque omnem ac sitas prope illam et Græciæ insulas, quin adhuc et Cycladas insulas omnemque Achaiam atque Epirum totumque fere Illyricum atque Asiæ partem devastaret, plurimisque.... civitatis ac provincias habitatoribus vacuas efficeret d, simulque universa et præfatam hanc nostram Christi amantem civitatem oppugnare, eamque, ut reliquas, depradari meditaretur. Deinde vero, cum et in hisce ejusdem C essent opinionis facti, naves, numero existentes infinitas, quarum singulas uno ex ligno parant, juxta plagam, quæ ad mare sita est, locarunt; reliqua vero multitudo innumera et ab Oriente, Septemtrione et Occidente custoditam hanc a Deo civitatem omni ex parte circumdare cœpit, familias suas promiscuas una cum earumdem suppellectile, in civitate post expugnationem sedem fixuras e, secum habens.

occupare
moliuntur;
summo hinc
timore cives
initio per-
cultantur:

159 Lacrymæ tunc erant, fluminis in modum effusæ, ejulatusque omnis civitatis populi, quod ineffabiles civitatum devastationes cædesque ac captivitates infinitas factas, de suo etiam interitu omni prorsus ex parte inaudiens, intellexisset, solo auditu emortui, præsertim quidem, quod neque indigenarum navigia, vel ad ea ex locis, quæ vicina erant, servanda, vel ad portus, hic existentis, ostium custodiendum relicta essent residua; timor vero civibus a Christianis iis, qui, cum in crudelis illius conflictus experimento captivi fa-

Εγένετο τοίνυν, ὡς εἴρηται, ἐπὶ τῆς τοῦ ἐν ὄσῃ τῇ Ἐμνήμη ἐπισκοπῇ Ἰωάννου τῶν Σκλαβίνων ἐπαρ-
θῆναι ἔθνος, πλῆθος ἀπειρὸν συναχθὲν ἀπὸ τῶν
δρογοβιτῶν, σαγοδατῶν, βελεγεζιτῶν, βαιουνητῶν,
βερζιτῶν, καὶ λοιπῶν ἔθνων, πρώτως ἐφευρόντων,
ἐξ ἑνὸς ἕξλου γλυπτῆς νῆας κατασκευάσαι κατὰ
θάλασσαν ὀπισθαμένους, καὶ πᾶσαν τὴν Θετταλίαν καὶ
τὰς περὶ αὐτὴν νήσους καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐτι μὴν καὶ τὰς
Κυκλάδας νήσους καὶ τὴν Ἀχαίαν πᾶσαν, τήν τε Ἠπει-
ρον καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ Ἰλλυρικῆ καὶ μέρος τῆς Ἀσίας
ἐκπορεύσασθαι, καὶ ἀεικέτους.... πλείστας πόλεις
καὶ ἐπαρχίας πύσαι, βουλεύσασθαι τε ὁμοθυμαδὸν
καὶ κατὰ τῆς εἰρημένης ἡμῶν φιλοχρίστου ταύτης πόλεως
παρατάξασθαι καὶ ταύτην, ὡς τὰς λοιπὰς, ἐκπορεύ-
σαι· εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις ὁμογνώμονες γενόμενοι,
ἄσπερ κατεσκευάσαν ἐκ μονοδένδρων γλυπτῆς νῆας,
ἀπειρὸς τὸν ἀριθμὸν ὑπαρχούσας, κατὰ τὸ πρὸς θά-
λατταν κατεστρατοπέδευσαν μέρος· τὸ δὲ λοιπὸν ἀνα-
ρίθμητον πλῆθος διὰ τε ἀνατολῆς, ἀρκτου καὶ δύσεως
δι' ὅλων τῶν μερῶν τὴν Θεοφρούρητον ταύτην περιστα-
χῆσαι πᾶν μὲθ' ἑαυτῶν ἐπιζύνας ἔχοντες τὰς ἑαυ-
τῶν γενεὰς μετὰ καὶ τῆς αὐτῶν ἀποσκευῆς, ὄφειλον-
τας ἐν τῇ πόλει μετὰ τὴν ἄλωσιν τούτους ἐγκαταστή-
σαι.

159 Καὶ ἦν τότε θάλασσα ποταμὸβροῦρα ἐκχέ-
μενα καὶ αἰμαγὰι τοῦ παντός τῆς πόλεως λαοῦ, ἐν τῆς
ἀπίσης μόνης νεκρωθέντος, διὰ τὸ ἀκρηέναι αὐτοῦς
τὰς ἀπάτους τῶν πόλεων ἐκπορήσεις καὶ τὰς γεγενημέ-
νας ἀπειρὸς κατασφραγὰς καὶ αἰχμαλωσίας, καὶ ὅτι περ
παντὶ πανταχοῦ ἐπὶ τῇ ἐκείνων ἀπολεία εὐδοκίμη-
σαντας· ἄλλωστε δὲ μὴ ὑπολειφθῆναι πλοῖα τῶν ἐγγυ-
ρίων, ἢ ἐκ τῶν γεγενημένων πλησίον χώρων σεσῶσθαι,
ἢ ὑπάσχειν πρὸς παραφυλακίην τοῦ στομίου τοῦ ἐνθά-
θα λυμένους· δείλαν δὲ πλείω θέσθαι τοῖς πολιταῖς ἐν
τῶν ἀποφύγων Χριστιανῶν τῶν ἐν πείρᾳ τῆς αὐτῆς ἀνηλε-
οῦς παρατάξεως γεγενημένων αἰχμαλώτων· καὶ ἦν
τῆτε